

UNIVERSITEIT GENT

Vakgroep Strafrecht en Criminologie (IRCP)

Academiejaar 2003-2004

**Drugbeleid in onze middelbare scholen.
Perceptie van leerkrachten**

Promotor: Prof. Dr. B. De Ruyver

Thesis voorgelegd aan de Faculteit der Criminologische Wetenschappen, voor het
behalen van de graad van licentiaat

door

Evelyn Goeman

Ondergetekende, Evelyn Goeman, verleent bij deze de toestemming haar scriptie door derden te laten inkijken.

Inhoudstafel

Woord Vooraf	10
Inleiding	11
Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling	13
1.1 De aanleiding	13
1.2 Probleemstelling	14
1.3 Doelstelling van het onderzoek	15
1.4 Structuur van het onderzoeksrapport	16
Hoofdstuk 2: Begripsdefiniëring en situering van de thematiek	18
2.1 Wetgevende Context	18
2.1.1 Overzicht Wetgeving inzake drugs	18
2.1.1.1 Internationale verdragen	18
2.1.1.2 Nationale Wetgeving	19
2.1.1.3 Bespreking	20
2.1.2 Wetgeving en schoolbeleid	32
2.1.2.1 Besluit van de Vlaamse regering van 19 juli 2002	32
2.1.2.2 Artikel 458 Strafwetboek	34
2.1.3.2 Artikel 29 en 30 Strafvordering	38
2.1.4.2 Schuldig verzuim	40
2.1.5.2 Burgerlijke aansprakelijkheid	41

2.1.6.2 <i>Besluit</i>	42
2.2 Begripsdefiniëring	44
2.2.1 <i>Onderscheid tussen legale en illegale drugs</i>	44
2.2.2 <i>Mens -Middel – Milieu</i>	48
2.2.2.1 <i>Mens</i>	49
2.2.2.2 <i>Middel</i>	51
2.2.2.3 <i>Milieu</i>	52
2.2.3 <i>Gebruik en misbruik van drugs</i>	54
2.2.4 <i>Drugbeleid op school</i>	56
2.2.4.1 <i>Het schooldrugbeleidsplan in de praktijk</i>	57
Hoofdstuk 3: Beschrijving van het onderzoek	65
3.1 <i>Doel van het onderzoek</i>	65
3.2 <i>Onderzoeksopzet</i>	65
3.3 <i>Methodologie</i>	66
3.3.1 <i>De doelgroep</i>	66
3.3.1.1 <i>De keuze van de doelgroep</i>	67
3.3.1.2 <i>De context</i>	68
3.3.2 <i>De steekproef</i>	69
3.3.3 <i>Het onderzoeksinstrument</i>	70
3.3.3.1 <i>De keuze van de doelgroep</i>	72

3.3.3.2	<i>Motivatie voor de keuze van het onderzoeksinstrument</i>	73
3.3.4	<i>De procedures</i>	75
3.3.4.1	<i>Diepte-interviews met enkele bevoorrechte getuigen</i>	75
3.3.4.2	<i>Opstellen van de vragenlijst</i>	75
3.3.4.3	<i>Testen van de vragenlijst</i>	76
3.3.4.4	<i>Motivatie voor de keuze van het onderzoeksinstrument</i>	76
3.3.4.5	<i>Verspreiding via de post of contactpersonen</i>	76
3.3.4.6	<i>Verwerking van de data</i>	77
3.3.4.7	<i>Verzending van de resultaten</i>	77
Hoofdstuk 4:	<i>Resultaten en conclusies van het onderzoek</i>	78
4.1	<i>Resultaten en conclusies met betrekking tot ‘de context’</i>	78
4.1.1	<i>Resultaten met betrekking tot ‘de context’</i>	78
4.1.1.1	<i>Type Secundair Onderwijs</i>	78
4.1.1.2	<i>Aan welke graad geeft u hoofdzakelijk les?</i>	80
4.1.1.3	<i>Bent u klastitularis van een klas?</i>	81
4.1.1.4	<i>Welke vakken geeft u?</i>	82
4.1.1.5	<i>Welke accenten legt u als leerkracht binnen het klasgebeuren?</i>	83
4.1.2	<i>Conclusies met betrekking tot ‘de context’</i>	83
4.1.3	<i>Resultaten en conclusies met betrekking tot ‘druggebruik bij leerlingen’</i>	84
4.1.3.1	<i>Maken drugs deel uit van de leefwereld van uw leerlingen?</i>	84
4.1.3.2	<i>Is druggebruik op school volgens u een veel voorkomend fenomeen?</i>	85
4.1.3.3	<i>Welke producten gebruiken jongeren volgens u het meest?</i>	86
4.1.3.4	<i>Conclusies met betrekking tot ‘druggebruik bij leerlingen’</i>	88
4.1.4	<i>Resultaten en conclusies met betrekking tot ‘druggebruik op school’</i>	89
4.1.4.1	<i>Heeft uw school een drugbeleid?</i>	89
4.1.4.2	<i>Bent u op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid?</i>	91
4.1.4.2.1	<i>Indien wel, via welke kanalen? Specificeer.</i>	92
4.1.4.2.2	<i>Indien niet, via welke kanalen? Specificeer.</i>	92

4.1.4.3	<i>Verklaart u zich akkoord met de inhoud van dit beleid?</i>	93
4.1.4.3.1	Waarom wel, via welke kanalen? Specificieer.	94
4.1.4.3.2	Waarom niet, via welke kanalen? Specificieer.	96
4.1.4.4	<i>Zijn uw leerlingen op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid?</i>	97
4.1.4.4.1	Indien wel, via welke kanalen? Specificieer.	98
4.1.4.4.2	Indien niet, via welke kanalen? Specificieer.	99
4.1.4.5	<i>Verklaren uw leerlingen zich akkoord met de inhoud van dit beleid – aanvaarden zij de grenzen die door de school worden opgelegd?</i>	100
4.1.4.5.1	Waarom wel? Specificieer.	101
4.1.4.5.2	Waarom niet? Specificieer.	102
4.1.4.6	<i>Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op uw school?</i>	102
4.1.4.6.1	Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van ‘de opvoeding’?	102
4.1.4.6.2	Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van ‘het plan’?	103
4.1.4.6.3	Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van ‘de interventie of aanpak’?	104
4.1.4.6.4	Indien wel, op welke manier? Specificieer.	105
4.1.4.6.5	Indien niet, wat is hiervoor de reden? Specificieer.	106
4.1.4.7	<i>Zijn uw leerlingen betrokken geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op uw school?</i>	107
4.1.4.7.1	Indien wel, op welke manier? Specificieer.	107
4.1.4.7.2	Indien niet, wat is hiervoor de reden? Specificieer.	108
4.1.4.8	<i>Conclusies met betrekking tot ‘drugbeleid op school’</i>	109
4.1.5	<i>Resultaten en conclusies met betrekking tot ‘het toepassingsgebied’</i>	110
4.1.5.1	<i>Wordt dit beleid volgens u toegepast?</i>	110
4.1.5.1.1	Indien wel, op welke manier? Specificieer.	112
4.1.5.1.2	Indien niet, wat is hiervoor de reden? Specificieer.	113
4.1.5.2	<i>Gelden hierbij dezelfde regels voor iedereen – alle leerlingen en leerkrachten gelijk voor de wet?</i>	113
4.1.5.2.1	Waarom wel? Specificieer.	114
4.1.5.2.2	Waarom niet? Specificieer.	115
4.1.5.3	<i>Hoe kunt u het karakter van het drugbeleid op uw school het best omschrijven?</i>	116
4.1.5.3.1	Waarom ‘de opvoeding’? Specificieer.	117
4.1.5.3.2	Waarom ‘het plan’? Specificieer.	117

4.1.5.3.3	Waarom ‘de interventie of aanpak’? Specificieer.	118
4.1.5.3.4	Waarom ‘Alle pijlers’? Specificieer.	118
4.1.5.3.5	Indien er aan drugspreventie wordt gedaan (opvoeding), tot wie richten deze initiatieven zich dan?	119
4.1.5.3.6	Indien er aan regelgeving wordt gedaan (plan), tot wie richten deze initiatieven zich dan?	120
4.1.5.3.7	Indien er aan hulpverlening wordt gedaan (interventie/aanpak), tot wie richten deze initiatieven zich dan?	121
4.1.5.4	<i>Conclusies met betrekking tot ‘het toepassingsgebied’</i>	122
4.1.6	Resultaten en conclusies met betrekking tot de visie van de leerkrachten op het drugbeleid op school	123
4.1.6.1	<i>Is een drugbeleid op school volgens u noodzakelijk?</i>	123
4.1.6.2	<i>Vindt u dat leerkrachten betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving van dit beleid?</i>	124
4.1.6.2.1	Indien wel, hoe moet dit dan idealiter gebeuren? Specificieer.	125
4.1.6.2.2	Indien niet, waarom niet? Specificieer.	126
4.1.6.3	<i>Vindt u dat leerlingen betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving van dit beleid?</i>	127
4.1.6.3.1	Indien wel, hoe moet dit dan idealiter gebeuren? Specificieer	128
4.1.6.3.2	Indien niet, waarom niet? Specificieer.	129
4.1.6.4	<i>Wat is volgens u een primaire functie van een drugbeleid op school?</i>	130
4.1.6.4.1	Waarom ‘de opvoeding’? Specificieer.	131
4.1.6.4.2	Waarom ‘het plan’? Specificieer.	133
4.1.6.4.3	Waarom ‘de interventie of aanpak’? Specificieer.	133
4.1.6.4.4	Waarom ‘Alle pijlers’? Specificieer.	134
4.1.6.5	<i>Hebt u het gevoel dat er effectief aan drugspreventie (opvoeding) wordt gedaan?</i>	134
4.1.6.5.1	Indien wel, op welke manier? Specificieer.	135
4.1.6.5.2	Indien niet, wat is hiervoor de reden? Specificieer.	136
4.1.6.6	<i>Hebt u de indruk dat de preventieve (opvoedende) inspanningen blijven hangen bij de leerlingen?</i>	136
4.1.6.6.1	Waarom wel? Specificieer.	137
4.1.6.6.2	Waarom niet? Specificieer.	138
4.1.6.7	<i>Aanvaarden de leerlingen de grenzen die opgelegd worden gemakkelijk, moeilijk of is dit afhankelijk van verschillende factoren?</i>	139

4.1.6.7.1	Waarom gemakkelijk? Specificeer.	140
4.1.6.7.2	Waarom moeilijk? Specificeer.	140
4.1.6.7.3	Waarom afhankelijk van verschillende factoren? Specificeer.	140
4.1.6.8	<i>Ervaart u de communicatie rond het drugbeleid op uw school als uitstekend, goed, voldoende, zwak of onbestaande?</i>	141
4.1.6.8.1	Hoe kan dit nog verbeteren? Specificeer.	142
4.1.6.9	<i>Hebt u het gevoel dat leerlingen met (drugs)problemen eerder te rade gaan bij:</i>	143
4.1.6.9.1	Waarom leerkrachten die zij vertrouwen? Specificeer.	144
4.1.6.9.2	Waarom groene leerkrachten? Specificeer.	145
4.1.6.9.3	Waarom jongere leerkrachten? Specificeer.	146
4.1.6.9.4	Waarom mannelijke/vrouwelijke leerkrachten? Specificeer.	146
4.1.6.9.5	Waarom oudere leerkrachten? Specificeer.	146
4.1.6.9.6	Waarom andere? Specificeer.	146
4.1.6.10	<i>Vindt u dat leerkrachten een actieve rol moeten spelen bij de uitvoering van het drugbeleid op school?</i>	147
4.1.6.10.1	Waarom wel? Specificeer.	147
4.1.6.10.2	Waarom niet? Specificeer.	149
4.1.6.10.3	Waarom ‘de interventie of aanpak’? Specificeer.	150
4.1.6.10.4	Waarom ‘Alle pijlers’? Specificeer.	150
4.1.6.11	<i>Kent u als leerkracht de weg om een leerling met problemen door te verwijzen?</i>	150
4.1.6.11.1	Specificeer.	150
4.1.6.12	<i>Voelt u zich als leerkracht soms geprangd tussen twee muren – het vertrouwen van de leerlingen enerzijds en de voorschriften van de directie anderzijds?</i>	151
4.1.6.12.1	Indien wel, hoe gaat u daarmee om?	152
4.1.6.13	<i>Conclusies met betrekking tot ‘de visie van de leerkrachten op het drugbeleid op school’?</i>	153
4.1.7	Resultaten en conclusies met betrekking tot ‘de toekomst van het drugbeleid op school’	155
4.1.7.1	<i>Ziet u een evolutie in de ontwikkeling van het drugbeleid op school?</i>	155
4.1.7.1.1	Indien wel? Specificeer.	156
4.1.7.1.2	Indien niet? Specificeer.	157

4.1.7.2	<i>Zijn er binnen het huidige drugbeleid op school specifieke pijnpunten?</i>	158
4.1.7.2.1	Indien wel, welke en waaraan zijn die te wijten? Specificeer.	158
4.1.7.3	<i>Hebt u suggesties of aanvullingen ter verbetering van het huidige drugbeleid op uw school?</i>	160
4.1.7.3.1	Indien wel, specificeer.	161
4.1.7.4	<i>Conclusies met betrekking tot ‘de toekomst’ van het drugbeleid op school</i>	162
4.1.7.4.1	Indien wel, specificeer.	162
4.1.8	<i>Resultaten en conclusies met betrekking tot correlaties</i>	163
	BESLUIT	164
	BIBLIOGRAFIE	172
	BIJLAGEN	183

Woord Vooraf

In het kader van mijn opleiding Criminologie, heb ik de mogelijkheid gekregen een eindwerk te maken betreffende een onderwerp naar keuze. Bij deze wil ik van de gelegenheid gebruik maken om een aantal mensen te bedanken die rechtstreeks bijgedragen hebben bij het tot stand komen van dit eindwerk.

Vooreerst zou ik graag mijn promotor, Prof. Dr. De Ruyver, B. en mijn thesisbegeleidster mevrouw Vander Laenen, F. willen bedanken voor de begeleiding, de opvolging en de nuttige tips die me werden gegeven met betrekking tot deze volledige onderzoeksopzet. Daarnaast ook mijn dank aan commissaris Prof. Dr. Vander Beken, T. voor zijn raadgevingen.

Tevens dank ik de mensen van het CAT infopunt en voornamelijk de heer Goossens, R. en de heer Kino, Ch. Voor hun professionele inbreng in dit eindwerk.

Daarenboven gaat mijn dank specifiek uit naar de directies en leerkrachten van de verschillende scholen die hun bereidwillige medewerking verleenden, zonder hen zou ik dit onderzoek niet tot een goed einde hebben gebracht.

Tenslotte wil ik hier ook mijn familie en vooral mijn kinderen: **Elizabeth, Christiaan** en **Susannah** bedanken voor alle begrip en geduld met hun studerende moeder. Ook mijn oprechte dank aan alle anderen die mij hebben gevormd tot wat ik vandaag ben.

Inleiding

Drugs op school is een fenomeen waar leerkrachten vandaag de dag steeds meer mee worden geconfronteerd. Hetzij omdat ze optreden als begeleider van leerlingen die gebruiken, hetzij omdat ze er in het kader van het beleid van de school mee belast zijn deze problematiek op te volgen. Kernvraag in het voorgelegde onderzoek is dan ook hoe leerkrachten het drugbeleid op hun school percipiëren en hoe zij er in hun hoedanigheid van leerkracht mee willen en kunnen omgaan.

Deze studie heeft als enig doel een beschrijving te geven van wat er leeft binnen de populatie van leerkrachten op secundaire scholen in het Gentse met betrekking tot 'drugbeleid op school'. Het voorgelegde onderzoek dient dus ook enkel vanuit deze optiek te worden begrepen en mag helemaal niet leiden tot veralgemeningen dienaangaande.

De voorgelegde scriptie bestaat uit vier delen:

Een eerste deel omvat de aanleiding tot het voorgelegde onderzoek, een schets van de probleemstelling en een duidelijke omschrijving van wat wel en niet wordt beoogd met het onderzoek.

In het tweede deel wordt dieper ingegaan op de definiëring van het fenomeen en de inbedding van de thematiek in een breder juridisch en criminologisch kader. Hierbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan het kluwen van rechtsregels die de hedendaagse school in acht dient te nemen, het onderscheid tussen legale en illegale drugs, de driehoek mens-middel-milieu en het drugbeleid van de school in de praktijk.

Het derde deel van deze scriptie omvat het onderzoek zelf. Meer specifiek de beschrijving van het onderzoek, gaande van de gebruikte methodologie over de onderzoeksresultaten tot de conclusies.

In een vierde deel wordt tenslotte een algemeen besluit geformuleerd, waarbij de belangrijkste conclusies worden verwoord, en dit zowel van het kwantitatieve als van het

kwalitatieve gedeelte van het onderzoek. Eveneens wordt de aandacht gevestigd op een aantal relevante correlaties.

Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling

1.1 De aanleiding

Het voorgelegd onderzoek naar de visie van leerkrachten op het drugbeleid in de school waar zij les geven, is een directe vervolgstudie op het verkennend onderzoek verricht door Vander Laenen, F. naar de perceptie van het drugbeleid op school door leerlingen uit het secundair onderwijs in de stad Gent¹, en dit op verzoek van de toenmalige schepen van onderwijs, Mevr. Van den Bossche, F. Via focusgroepen slaagt zij erin de mening, de vragen en de verwachtingen van deze belangengroep in kaart te brengen met als doel informatie te verschaffen aan de beleidsmakers.

Vanuit bovenstaand onderzoek werd vertrokken, om de stap te maken naar een tweede zeer belangrijke groep binnen het schoolgebeuren, namelijk de leerkrachten. Wat is hun visie op het drugbeleid in de school, met andere woorden: wat is hun mening, wat zijn hun vragen, wat zien zij als hun rol en wat zijn hun angsten en verwachtingen dienaangaande. Aangezien leerkrachten vaak de schakel zijn tussen enerzijds de beleidsmakers en de directie en anderzijds de leerlingen, leek het dan ook uitermate interessant hen te bevragen naar hun visie op het drugbeleid in de school waar zij les geven.

---

¹ F. VANDER LAENEN, *Drugbeleid op school: de leerlingen aan het woord Verkennend onderzoek naar de perceptie van leerlingen uit het secundair onderwijs in de Stad Gent*, Gent, IRCP, 2003, 71 p.

1.2 Probleemstelling

De onderzoeksresultaten van Vander Laenen, F. toonden het reeds aan:

“Sommige leerkrachten zijn echte vertrouwensfiguren. Leerlingen kiezen zelf de leerkrachten die ze in vertrouwen (willen) nemen. Dit zijn leerkrachten die de leerlingen kennen, waarmee ze kunnen praten, waardoor ze zich begrepen voelen en waarbij ze – uit ervaring – weten dat deze leerkrachten betrouwbaar met gesprekken omgaan. Het systeem van vertrouwensleerkrachten of speciaal aangestelde leerkrachten blijkt daarbij op zich niet zo populair: leerlingen praten met leerkrachten die ze kennen en vertrouwen, of dat nu een vertrouwensleerkracht is of niet”².

Drugs op school is een fenomeen waar leerkrachten vandaag steeds meer en meer mee geconfronteerd worden. Het gebruik van drugs wordt in onze samenleving immers steeds banaler en druggebruik krijgt steeds meer de allure van het al gelegaliseerde alcoholgebruik. Dat we onze kinderen hiertegen dienen te beschermen, daar bestaat alvast geen twijfel over. Maar op school nemen de leerkrachten het roer van de ouders over, en hoe zien zij de invulling van hun nieuwe rol?

Kernvraag in het voorgelegde onderzoek is dan ook hoe leerkrachten het drugbeleid op school percipiëren en hoe zij er in hun hoedanigheid van leerkracht mee willen en kunnen omgaan. Leerkrachten staan immers vaak dicht bij de leerlingen dan hun directie en zij vormen dan ook een essentiële schakel bij het uitvoeren van een drugbeleid op school.

Vanuit deze optiek werd vertrokken bij de compilatie van het voorgestelde onderzoek. Zonder een duidelijk idee van wat er leeft bij de leerkrachten en hoe zij de rol zien die hen toebedeeld wordt, blijft ieder drugbeleid op school een dode letter.

Of zoals Cohen, P. het zo plastisch verwoordt door te stellen dat drugbeleid *“geen oefening is in de logica”*³.

---

² <http://www.ugent.be/nl/nieuwsagenda/Persberichten/Archief>

³ P. COHEN, “Het paarse drugbeleid: Van normalisering tot task force”, *Vrij Nederland* oktober 1995, p. 21.

Samen met hen moet dan ook worden gezocht naar een drugbeleid dat haalbaar is voor alle partijen, en waarbij zij in hun rol van leerkracht jongeren kunnen begeleiden en weerbaarder maken wanneer het fenomeen drugs op de proppen komt.

1.3 Doelstelling van het onderzoek

Deze studie heeft als enig doel een beschrijving te geven van wat er leeft binnen de populatie van leerkrachten op de secundaire scholen in het Gentse wanneer we het hebben over ‘drugbeleid op school’. Het voorgelegde onderzoek dient dus ook enkel in deze optiek te worden begrepen en mag helemaal niet leiden tot veralgemeningen dienaangaande. Iedere school is immers anders en wat er leeft bij de leerkrachten wordt door verschillende parameters bepaald die buiten het onderzoeksopzet vallen, zoals de algemene schoolcultuur dienaangaande, de frequentie waarmee zij geconfronteerd worden met drugs op school of door het aantal leerlingen die drugs gebruiken en dit aan hen kenbaar maken.

Verder is bij het voorgelegde onderzoek uitgegaan van een tweeledige opvatting over wetenschappelijk onderzoek, namelijk deze van theorie en praxis als symbiotische kennisbronnen. Een voortdurende wisselwerking tussen theorie en praktijk, waarbij vanuit de praktijk de kennis van de te onderzoeken problematiek wordt getoetst en ervaren, en waarbij vanuit de theorie de praktijk kan worden verrijkt, is mijns inziens een must voor ieder wetenschappelijk proces. Meerling spreekt in dat kader over de ‘verwetenschappelijking’ van het dagelijkse leven en de ‘vermaatschappelijking’ van de wetenschap⁴. Het voorgelegde onderzoek poogt dan ook vanuit het theoretische kader rond drugs en drugbeleid op school, de focus te verleggen naar het veld om vervolgens vanuit het perspectief van de leerkrachten de mogelijkheden dienaangaande te belichten.

---

⁴ X. MEERLING, *Methoden en technieken van psychologisch onderzoek, 1: Model, observatie en beslissing*, Boom, Meppel, 1989, p. 13.

Tenslotte beoogt dit onderzoek een bijdrage te leveren aan het werk van beleidsmakers en directie wanneer het gaat over een drugbeleid op school, namelijk door de visie van de leerkrachten te schetsen tijdens de conceptie ervan. Zonder de leerkrachten als uitvoerende macht blijft ieder beleid een ijdele onderneming, en het is dus van het grootste belang de leerkrachten een stem te geven in elk beleidsdebat dat hiertoe wordt gevoerd.

Dit onderzoek poogt echter geenszins een vademecum te worden voor leerkrachten die geconfronteerd worden met de drugproblematiek tijdens hun loopbaan. Hiertoe kan verwezen worden naar het baanbrekende werk dat op dit vlak verricht is door de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD)⁵. Via verschillende brochures krijgen leerkrachten de mogelijkheid om op een gestructureerde manier rond deze thematiek te werken en uit de vormingspakketten die items te halen die zij nodig of nuttig achten⁶. Verder organiseert het VAD ook platformbijeenkomsten, voor scholen waar leerkrachten maar ook alle andere belangengroepen binnen het schoolgebeuren met knelpunten terecht kunnen⁷.

1.4 Structuur van het onderzoeksrapport

De voorgelegde scriptie bestaat uit vier delen:

Een eerste deel omvat de aanleiding tot het voorgelegde onderzoek, een schets van de probleemstelling en een duidelijke omschrijving van wat wel en niet wordt beoogd met het onderzoek. Kernvraag in het voorgelegde onderzoek is dan ook hoe leerkrachten het drugbeleid op school percipiëren en hoe zij er in hun hoedanigheid van leerkracht mee willen en kunnen omgaan. Leerkrachten staan immers vaak dicht bij de leerlingen dan

---

⁵ <http://www.vad.be>

⁶ VAD, *Drugs op de secundaire school: vormingspakket voor docenten lerarenopleiding SO-groep 1*, Brussel, VAD, 2002, 159 p.

⁷ X., "De hele school weet het. Drugbeleid op school: van experimenteren naar participeren", *Klasse voor Leerkrachten* februari 1997, 72, p. 23.

hun directie en zij vormen dan ook een essentiële schakel bij het uitvoeren van een drugbeleid op school.

In het tweede deel treden voornamelijk de theoretische inzichten rond drugbeleid in België en het buitenland op de voorgrond. Zo zal er dieper ingegaan worden op de definiëring van het fenomeen en de inbedding van de thematiek in een breder juridische en criminologisch kader.

Het derde deel van deze scriptie beslaat de beschrijving van het onderzoek, gaande van de gebruikte methodologie, over de onderzoeksresultaten, tot de conclusies en aanbevelingen.

In een vierde deel wordt vervolgens een algemene conclusie verwoord.

Hoofdstuk 2: Begripsdefiniëring en situering van de thematiek

2.1 Wetgevende Context

In een eerste deel zal een overzicht worden gegeven van de wetgeving inzake drugs tot op heden. Dit overzicht wordt uiteraard beperkt tot de meest relevante aspecten van de Belgische wetgeving (en haar historische evolutie), daar een volledig overzicht buiten de grenzen van deze verhandeling valt.

In een tweede deel zal verder een overzicht worden gegeven van een aantal andere wettelijke bepalingen waarmee binnen de context van een school ook terdege rekening dient te worden gehouden.

2.1.1 Overzicht Wetgeving inzake drugs

2.1.1.1 Internationale verdragen

- Enkelvoudig Verdrag inzake verdovende middelen, opgemaakt te New York op 30 maart 1961⁸;
- Verdrag inzake psychotrope stoffen en van de Bijlagen, opgemaakt te Wenen op 21 februari 1971, goedgekeurd bij Wet van 25 juni 1992⁹;
- Protocol van Genève van 25 maart 1972 tot wijziging van het Enkelvoudig Verdrag van New York, goedgekeurd bij Wet van 8 december 1983¹⁰;

---

⁸ Verdrag 30 maart 1961, B.S. 27 november 1969, 11.514.

⁹ Verdrag 21 februari 1971, B.S. 21 maart 1996, 6.437.

¹⁰ Protocol van 25 maart 1972, B.S. 14 september 1984.

- Verdrag van de Verenigde Naties tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen, en van de Bijlage, opgemaakt te Wenen op 20 december 1988, goedgekeurd bij Wet van 6 augustus 1993¹¹;
- De Schengenovereenkomst van 19 juni 1990 ter uitvoering van het Akkoord van Schengen van 14 juni 1985¹².

2.1.1.2 Nationale Wetgeving

- Wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen¹³;
- Koninklijk Besluit van 31 december 1930 houdende regeling van de slaapmiddelen en de verdovende middelen en betreffende risicobeperking en therapeutisch advies¹⁴;
- Koninklijk Besluit van 26 oktober 1993 houdende maatregelen om te voorkomen dat bepaalde stoffen worden misbruikt voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen¹⁵;
- Koninklijk Besluit van 22 januari 1998 houdende regeling van psychotrope stoffen en betreffende risicobeperking en therapeutisch advies¹⁶.

---

¹¹ Verdrag 20 december 1988, *B.S.* 21 maart 1996, 6.462.

¹² Overeenkomst 19 juni 1990, *B.S.* 15 oktober 1993, 22.648.

¹³ Wet van 24 februari 1921, *B.S.* 6 maart 1921.

¹⁴ K.B. van 31 december 1930, *B.S.* 10 januari 1931.

¹⁵ K.B. van 26 oktober 1993, *B.S.* 22 december 1993, 28.304.

¹⁶ K.B. van 22 januari 1998, *B.S.* 14 januari 1999, 1.044.

2.1.1.3 Bespreking

A. Internationale verdragen

Het is uiteraard niet de bedoeling om hier een studie te maken van de internationale regelgeving met betrekking tot drugs en aanverwante stoffen. Daar de nationale wetgeving echter in overeenstemming dient te zijn met deze internationale verdragen, en zelfs dikwijls niet meer is dan de uitvoering van de op internationaal niveau opgelegde verplichtingen¹⁷, lijkt een korte situering van elk van deze verdragen toch aangewezen.

a) het enkelvoudige verdrag van New York

Het enkelvoudige verdrag van New York van 30 maart 1961, gewijzigd door het Protocol van Genève van 25 maart 1972, vervangt alle vorige verdragen met uitzondering van artikel 9 van het Verdrag tot onderdrukking van de sluikhandel in verdovende middelen van 26 juni 1936, dat omwille van de strengere strafbepalingen, niet werd opgeheven¹⁸.

De landen die partij zijn bij het Verdrag verbinden zich ertoe elke inbreuk op de bepalingen van het verdrag in hun wetgeving als een strafbaar feit te omschrijven en er erover te waken dat het begaan van ernstige strafbare feiten op passende wijze wordt bestraft.

Worden onder meer als strafbare feiten vermeld: het verbouwen, de productie, de vervaardiging, de extractie, de bereiding, het bezit, het aanbod, het aanbod tot verkoop, de distributie, de aankoop, de verkoop, de levering op welke voorwaarde ook, de verzending en het vervoer van verdovende middelen, indien zij opzettelijk worden begaan (artikel 36.1.a).

---

¹⁷ W. BROSENS, "De wet en de drugs", *R.W.* 1976-77, p. 1025.

¹⁸ W. MAHIEU, "Drugs" in X. , *Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer Strafrecht en Strafvordering*, Antwerpen, Kluwer, 2003, p. 146.

De meerderheid van de rechtsleer heeft hierbij opgemerkt dat het gebruik van drugs als dusdanig niet uitdrukkelijk werd vermeld, maar wel het bezit¹⁹.

Verder kan worden vermeld dat de opgesomde strafbare feiten als afzonderlijke strafbare feiten worden beschouwd, indien zij in verschillende landen zijn begaan (artikel 36.2.a.i.) en dat buitenlandse veroordelingen voor zulke strafbare feiten mede in aanmerking worden genomen bij de beoordeling van de vraag of er sprake is van recidive (artikel 36.2.a.iii).

Tenslotte kan nog worden opgemerkt dat de benadering van het misbruik van drugs in dit Verdrag vooral van medische aard was. Door het protocol van Genève werd dit echter uitgebreid met de wederaanpassing van de drugslachtoffers²⁰.

b) Het Verdrag van Wenen van 21 februari 1971

Het Verdrag van Wenen heeft ongeveer dezelfde regelgeving als die van het Enkelvoudig verdrag toepasselijk gemaakt op psychotrope stoffen. De bestaande controle wordt meer bepaald uitgebreid tot de synthetische psychotrope stoffen, zoals LSD, amfetamines, hallucinogenen en stimulantia.

Toch is er een belangrijk verschil tussen beide verdragen. Het verdrag van Wenen schenkt immers meer aandacht aan toxicomanen dan het Enkelvoudig verdrag.

In overeenstemming met artikel 22.1.b. van het verdrag van Wenen kunnen de partijen bij het verdrag bepalen dat, wanneer personen die misbruik maken van psychotrope stoffen, zij, in plaats van te worden veroordeeld of bestraft, moeten worden onderworpen aan

---

¹⁹ A. DECOURRIÈRE, *Les drogues dans l'Union européenne. Le droit en question*, Brussel, Bruylant, 1996, p. 140; A. DE NAUW, *Drugs*, Antwerpen, Kluwer, 1998, p. 4; B. DE RUYVER, "De drugswetgeving in historisch en rechtsvergelijkend perspectief", in K. MAES, J. MAERTENS, F. CARLIER, B. DE RUYVER, (ed.), *De witte cirkel, Het drugsbeleid in Vlaanderen*, Antwerpen, Van Loghum Slaterus, 1984, p. 51

²⁰ A. DE NAUW, o.c., p. 5.

maatregelen van behandeling opvoeding, nazorg, wederaanpassing aan en wederopneming in de maatschappij²¹.

c) Het verdrag tegen de sluikhandel in verdovende middelen van Wenen van 20 december 1988

Het verdrag tegen de sluikhandel in verdovende middelen differentieert zich van de twee vorige verdragen in die zin dat dit verdrag zich, om de drughandel te bestrijden, eerder richt op de winsten die worden gehaald uit de sluikhandel.

In hoofdorde beoogt dit verdrag dan ook de ontneming van opbrengsten uit de drughandel en de strijd tegen het witwassen²².

Verder stelt dit verdrag ook maatregelen voorop die nodig zijn om toezicht te houden op bepaalde stoffen die worden gebruikt bij de vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen, de zogenaamde precursoren.

d) De Schengenovereenkomst van 19 juni 1990

Door de Schengenovereenkomst werd de controle aan de binnengrenzen van de landen die partij zijn bij de overeenkomst afgeschaft. Als compensatie hiervoor werden in de overeenkomst tevens een aantal maatregelen uitgewerkt met betrekking tot verdovende middelen.

Zo bepaalt artikel 71 van de Schengenovereenkomst²³, dat de bepalingen van de hierboven genoemde Verdragen van New York inzake verdovende middelen, Wenen inzake psychotrope stoffen en van het Verdrag tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen, onverkort worden aangenomen.

---

²¹ *Ibid.*, p. 7.

²² G. STESSSENS, *De nationale en internationale bestrijding van het witwassen. Onderzoek naar een meer effectieve bestrijding van de profijtgerichte criminaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 1997, p. 29-32.

²³ Goedgekeurd bij wet van 18 maart 1993, B.S. 15 oktober 1993.

e) Europese wetgeving

Hoewel op internationaal niveau reeds veel vroeger verdragen waren tot stand gekomen, heeft het tot december 1990 geduurd alvorens de Europese Raad zijn goedkeuring gaf aan een Europees plan tegen de drugverslaving. Sindsdien blijven de initiatieven in verband met de strijd tegen de drugverslaving elkaar opvolgen²⁴.

In dit verband kan ondermeer worden verwezen naar de Verordeningen (EEG) nrs. 3677/90, 900/92, 3769 en 2959/93 en de richtlijnen nrs. 92/109/EEG en 93/46/EEG.

Door deze Europese wetgevende initiatieven werd naast het toezicht op het handelsverkeer in precursoren met derde landen eveneens een intracommunautair toezicht gerealiseerd op de vervaardiging en het in handel brengen van deze stoffen²⁵.

B. Interne wetgeving

Hierna volgt een bespreking van de meest relevante wetgevende initiatieven inzake drugs tot op heden.

De basis van de Belgische regelgeving wordt gevormd door de Wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen (hierna de “Drugwet”).

Deze wet kwam tot stand na de goedkeuring van het Opiumverdrag gesloten te Den Haag op 23 januari 1912 en had eigenlijk als enig doel, België in staat te stellen zijn verplichtingen die uit dit verdrag voortvloeiden na te leven²⁶. Hiermee wordt aangetoond dat de Drugwet oorspronkelijk eerder ontstaan is vanuit een internationale bezorgdheid dan vanuit een nationale politiek.

---

²⁴ W. MAHIEU, o.c., p. 149.

²⁵ *Ibid.*, p. 149.

²⁶ A. DE NAUW, o.c., p. 1.

De Drugwet is van in het begin opgevat als een kaderwet die de Uitvoerende Macht moet toelaten om allerlei zaken met betrekking tot de opgesomde stoffen te regelen en daarover toezicht te houden. In die zin werd ondermeer het Koninklijk Besluit van 31 december 1930 uitgevaardigd waardoor uitvoering werd verleend aan de Drugwet. Deze wetgevende techniek werd tot op heden behouden, zij het dat sinds de wijzigende wet van 3 mei 2003 de uitvoeringsbepalingen niet langer meer door de ‘Regering’ worden vastgesteld, maar door ‘de Koning’, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad.

Deze wetgevingstechniek verklaart onder meer waarom de strafbepalingen met betrekking tot de drugproblematiek verdeeld zijn tussen wet en koninklijk besluit²⁷.

De Drugwet werd sinds hij werd aangenomen meermaals gewijzigd. Naar aanleiding van de verschillende wetswijzigingen werd het toepassingsgebied van de wet uitgebreid (vb. toevoeging van precursoren).

- De wet werd een eerste keer grondig gewijzigd bij Wet van 9 juli 1975 (deze wetswijziging was zelfs zo grondig dat alleen artikel 1 van de oorspronkelijke Drugwet ongewijzigd bleef).

Deze wetswijziging had een dubbel doel. Ten eerste was het de bedoeling de wet aan te passen aan de nieuwe vereisten van de strijd tegen de verdovende middelen door een nauwkeuriger bepaling van de door de wet beoogde stoffen.

Ten tweede diende een gevoelige versterking van het repressieve systeem te worden doorgevoerd. Enerzijds om te voldoen aan een aantal internationale verbintenissen, maar anderzijds ook omdat men vond dat men op die manier doeltreffender kon optreden.²⁸

Hiermee wordt aangetoond dat de oorspronkelijke opzet van de drugwetgeving voornamelijk repressief getint was.

---

²⁷ Parl. St. Kamer, Zitting 2002-03, nr. 1888/004, 303.

²⁸ Parl. St. Senaat, Zitting 1970-1971, nr. 290,2.

Niettemin was men er zich van bewust dat ook de nodige aandacht diende te worden besteed aan preventie en hulpverlening. Zo verklaarde de Minister van Justitie, naar aanleiding van de wijziging van de Drugwet van 9 juli 1975, dat niet alleen de hierboven genoemde doelstellingen werden beoogd, maar ondermeer ook²⁹:

- een bredere waaier van bijkomende straffen;
  - een ruimere schaal van strafmaat, maar ook;
  - een daadwerkelijke behandeling van personen die afhankelijkheid aan druggebruik vertonen.
- De drugwet werd een tweede keer (minder grondig) gewijzigd door de Wet van 14 juli 1994 die de bevoegdheden van de Uitvoerende Macht heeft uitgebreid³⁰.

Zo bood artikel 10 de Koning voortaan de mogelijkheid, bij een in Ministerraad overlegd besluit, de wet aan te vullen, op te heffen of te wijzigen in uitvoering van de verdragen of van de krachtens die verdragen totstandgekomen internationale handelingen.

Als tegengewicht hiervoor werd bepaald dat de krachtens dit artikel genomen koninklijke besluiten vooraf in Ministerraad dienen te worden overlegd en dat ze worden opgeheven wanneer ze niet bekrachtigd worden door de Wetgevende Kamers binnen twee jaar na hun bekendmaking in het Belgische Staatsblad.

- Tussen de tweede en de derde wijziging van de Drugwet, werd in de periode 1996-1997 de Parlementaire werkgroep drugs opgericht die resulteerde in een rapport van meer dan 1000 pagina's en die een unieke stand van zaken betekende voor de drugproblematiek in België³¹. Deze circulaire vormde de basis voor de Ministeriële Circulaire van 8 mei 1998.

---

²⁹ Hand. Kamer 1974-1975, 24 juni 1975, 3593.

³⁰ A. DE NAUW, o.c., p. 2; M. VERHAEGHE, "Over gevaarlijke preparaten en (nog) gevaarlijker wetsbepalingen", *R.W.* 1995-1996, p. 873; W. MAHIEU, o.c., p. 150.

³¹ Verslag werkgroep drugproblematiek, Parl. St. Kamer, Zitting 1996-1997, nr. 1062.

De voorstellingen en aanbevelingen van deze Parlementaire werkgroep werden door de heer Vanvelthoven, L. naar aanleiding van het vijfde nationaal congres rond drugbeleid als volgt samengevat³²:

“Uitgangspunt is dat strafrechtelijke interventie t.o.v. de druggebruiker maar aangewezen is wanneer er door de betrokkene bijkomende misdrijven worden gepleegd die de maatschappelijke ordening verstoren. Er dient in het vervolgingsbeleid een onderscheid gemaakt te worden tussen het bezit met het oog op eigen gebruik en bezit met het oog op handel.

De werkgroep beveelt aan dat het bezit van cannabis voor eigen gebruik de laagste prioriteit in het vervolgingsbeleid dient te krijgen, en dat bij het bezit voor eigen gebruik van andere illegale drugs, vervolging maar kan wanneer er sprake is van maatschappelijke overlast en problematisch gebruik. Indien er toch vervolgd wordt kan er gebruik gemaakt worden van een waarschuwing, een minnelijke schikking, pretoriaanse probatie of bemiddeling in strafzaken, waardoor – indien nodig en opportuun – een doorverwijzing naar de hulpverlening mogelijk is.

Eenzijds mag verslaving geen reden zijn om crimineel gedrag te verschonen; anderzijds blijft de gevangenis het ultimum remedium en zeker niet aangewezen om verslavingsproblemen te behandelen. Het koppelen van vervolging en straftoemeting aan een gepaste en sociale medische hulpverlening zijn dus ook bij andere feiten dan bezit voor eigen gebruik vaak aangewezen. Waarbij het belangrijk is dat de brug tussen justitie en hulpverlening beter wordt benut en uitgebouwd. En waarbij vermeden moet worden dat het apparaat van individuele rechtsafhandeling, alternatieve straffen en probatie, maar ook de hulpverlening, overladen wordt met doorverwijzingen van niet-problematische gebruikers.”

...

---

³² L. VANVELTHOVEN, “De politiek: conclusies van de parlementaire commissie drugs” in B. DE RUYVER, P. DE SOMERE, G. VERMEULEN, A. NOIRFALISE, CH. FIGIEL (ed.), *Het drugbeleid in België: actuele ontwikkelingen*, Antwerpen, Maklu 1998, p. 177.

“De Kamerwerkgroep formuleerde ook een reeks aanbevelingen met betrekking tot het beheersen, of het trachten beheersen van de aanbodzijde.

Gezien de dreiging die uitgaat van de omvang van criminele vermogens voor de rechtstaat en het economisch en financieel verkeer, dient het crimineel beleid zich o.m. te richten naar de ontneming van de illegale vermogens. Ook de strijd tegen het witwassen dient opgevoerd. Dit vereist internationale initiatieven en aanpassingen, het wereldwijd opheffen van het bankgeheim zou zeer welkom zijn, naast een optimaal functionerende internationale politie- en justitiële samenwerking in strafzaken.

Wat het terugdringen van lokale overlastfenomenen en detailhandel betreft, is een beleidsafstemming tussen lokale overheden, justitie- en politiediensten noodzakelijk.”

- Zoals vermeld vormden deze conclusies van de Parlementaire werkgroep de aanleiding voor de uitvaardiging van een nieuwe Ministeriële circulaire inzake het vervolgingsbeleid d.d. 8 mei 1998. Hierbij werd in het licht van de aanbevelingen van de Parlementaire werkgroep voor het eerst een onderscheid gemaakt tussen cannabis en andere illegale drugs en werd de laagste vervolgingsprioriteit ingesteld voor het bezit van cannabis voor persoonlijk gebruik³³.
- De drugwet werd een derde keer gewijzigd bij Wet van 17 november 1998. Het betrof voornamelijk de (gedeeltelijke) concrete uitwerking van het zogeheten ‘Tienpuntenprogramma’ van de regering inzake drugsbeleid.

Dit programma voorzag volgende actiepunten:

- toewijzing van een deel van de opbrengsten van de in beslag genomen vermogensvoordelen aan de sociale zekerheid;
- een uitwisselingsproject voor injectiespuiten;

---

³³ A. DE NAUW, “De gewijzigde Drugwet: hopeloos op zoek naar rechtszekerheid”, *R.W.* 2003-2004, p. 1161.

- een gerichte opleiding voor het gevangenispersoneel;
- de uitbreiding van het recht tot sluiting van etablissementen waar misdrijven worden gepleegd i.v.m. de handel of het gebruik van verdovende middelen;
- een programma ter bestrijding van het recreatieve druggebruik;
- de oprichting van medisch sociale opvangcentra voor druggebruikers;
- uitbreiding van wetenschappelijk onderzoek;
- maatregelen tot vermindering van het aanbod aan verdovende middelen;
- verhoging van het aanbod qua verzorging van de druggebruikers;
- onderzoek van de gevolgen van het druggebruik voor de verkeersveiligheid.

De wetswijziging voorzag ondermeer in³⁴:

- de invoeging van een nieuw lid in artikel 3 van de Drugwet waarbij de mogelijkheid werd geschapen om injectiemateriaal, ontsmettingsstoffen en steriele verbanden, kosteloos te verkrijgen in apotheken en in erkende centra;
  - de mogelijkheid voor de rechter om straffen met een zakelijk karakter op te leggen en de toepassingsfeer van mogelijke sluitingen uit te breiden tot de inrichtingen waarvan de veroordeelde noch de eigenaar, noch de exploitant is.
- De wet werd verder nog eens gewijzigd door de Wet van 22 augustus 2002³⁵, waarbij de behandeling van drugverslaafden met vervangingsmiddelen werd gelegaliseerd.³⁶
  - Tenslotte werd de Drugwet (voorlopig) nog een laatste maal gewijzigd door de wetten van 4 april 2003³⁷ en 3 mei 2003³⁸.

---

³⁴ W. MAHIEU, o.c., 151.

³⁵ Wet van 22 augustus 2002, B.S. 1 oktober 2002.

³⁶ W. MAHIEU, o.c., p. 151.

Deze twee wetten kondigden het begin aan van een fundamentele wijziging van het strafbeleid inzake drugs. Zoals in de drugnota van 19 januari 2001 al werd uiteengezet, streeft de regering voortaan naar een realistisch en modern normaliseringsbeleid gegrond op 3 pijlers³⁹:

- ten eerste preventie voor de niet-gebruikers en de niet-problematische gebruikers;
- ten tweede zorgverlening, risicobeperking en (her)integratie voor de problematische gebruikers;
- ten derde de producenten en handelaars bestraffen.

Dit werd ondermeer gerealiseerd door⁴⁰:

- de invoeging van een nieuw artikel 2 ter waarbij aan de Koning de bevoegdheid wordt verleend om misdrijven te bepalen die in afwijking van artikel 2bis strafbaar zijn met politiestraffen;
- door opheffing van paragraaf 1 van artikel 3 is het gebruik in groep niet langer strafbaar;
- verzwaring van de strafmaat door het wettelijk verplicht uitspreken én van een gevangenisstraf én van een geldboete;
- vervanging van artikel 9 door een nieuwe bepaling om voortaan een duidelijk onderscheid te maken tussen misdrijven in verband met verdovende middelen en psychotrope stoffen met het oog op persoonlijk gebruik en misdrijven gepleegd om winstbejag⁴¹;

---

³⁷ De wet van 4 april 2003 tot wijziging van de Wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van de giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingstoffen en antiseptica, en van artikel 137 van het Wetboek van strafvordering, *B.S.* 2 juni 2003.

³⁸ De wet van 3 mei 2003 tot wijziging van de Wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van de giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingstoffen en antiseptica, *B.S.* 2 juni 2003.

³⁹ W. MAHIEU, *o.c.*, p. 152.

⁴⁰ W. MAHIEU, *o.c.*, p. 151-155.

⁴¹ Parl. St. Kamer 2002-2003, nr. 1888/001 – 1889/001, 16.

- invoeging artikel 11 waarbij het mogelijk wordt om, in afwijking van de wet op het Politieambt, in geval van de vaststelling van het bezit door een meerderjarige van een gebruikershoeveelheid van cannabis dat niet vergezeld gaat met openbare overlast of met problematisch gebruik, slechts tot registratie door de politie over te gaan.

- Bij deze laatste wetwijzigingen dienen tenslotte ook het Koninklijk Besluit van 16 mei 2003 en de Richtlijn van de minister van Justitie van 16 mei 2003 te worden vermeld.⁴²

Het Koninklijk Besluit van 16 mei 2003 heeft de Koninklijke Besluiten van 30 december 1931, 22 januari 1998 en 26 oktober 1993 gewijzigd.⁴³

Ook dit Koninklijk Besluit vertolkt de nieuwe beleidsgeest, waarbij in de eerste plaats moet worden gestreefd naar preventie en zorgverlening en waarbij de strafrechtelijke aanpak slechts op de laatste plaats komt.

Zo wordt een homogeen stelstel van medische, psychologische en sociale hulpverlening ingevoerd en wordt bijvoorbeeld in elk parket een 'case-manager justitie' aangewezen wiens opdracht het zal zijn te fungeren als bemiddelaar tussen de gerechtelijke instanties, het netwerk van hulpverlening voor therapeutisch advies en de sociale sector.⁴⁴

Tenslotte is er nog de richtlijn van 16 mei 2003 die de Ministeriële circulaire van 8 mei 1998 vervangt.

De circulaire bevat een uiteenzetting over de beginselen van het vervolgingsbeleid en verduidelijkt dat het bezit van cannabis strafbaar blijft, zelfs in geval van bezit met het oog op persoonlijk gebruik en zonder samenloop van verzwarende omstandigheden.

---

⁴² Zie voor een kritische bespreking van de nieuwe Drugwet, het K.B. en de nieuwe richtlijn A. DE NAUW, "De gewijzigde drugwet: hopeloos op zoek naar rechtszekerheid", *R.W.* 2003-2004, p. 1161- 1167.

⁴³ K.B. van 16 mei 2003, *B.S.* 2 juni 2003.

⁴⁴ W. MAHIEU, o.c., p. 154.

Evenwel wordt voor de niet-problematische cannabisgebruiker die geen enkele overlast veroorzaakt enkel voorzien in een politieke registratie.

Als besluit kan worden gesteld dat de Belgische wetgeving inzake drugs over de jaren heen, geëvolueerd is van een puur repressieve wetgeving naar een wetgeving waarbij de nadruk wordt gelegd op preventie, zorgverlening en herintegratie, en waarbij het repressieve luik voornamelijk beperkt blijft tot de groep van handelaars en producenten.

2.1.2 Wetgeving en schoolbeleid

Het spreekt voor zich dat de schooldirectie bij het uitvoeren van haar onderwijzende taak gebonden zal zijn door de vigerende rechtsregels inzake drugs.

Bijgevolg zal, wanneer wordt vastgesteld dat er op school sprake is van “dealen”, “gebruik”, “bezit” of elke andere overtreding van de geldende rechtsregels daar de nodige gevolgen aan dienen te worden geven en desgevallend de politionele autoriteiten daarvan in kennis dienen te worden gesteld.

Nochtans is de school door haar pedagogische taak ook gebonden door andere regelgeving die samen met de hierboven genoemde wetgeving in acht zal moeten worden genomen.

Hierna volgt een overzicht van enkele (Vlaamse) andere rechtsregels waarbij de schooldirectie rekening zal moeten houden bij de uitoefening van haar drugbeleid:

2.1.2.1 Besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002

Artikel 61 van het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs (dat het besluit van 13 maart 1991 vervangt) bepaalt het volgende⁴⁵:

“Elke inrichtende macht maakt voor elk van haar onderwijsinstellingen een schoolreglement op waarin de rechten en plichten van elke leerling worden vastgelegd. Het schoolreglement bestaat ten minste uit het studie-, het orde- en het tuchtreglement.”

Verder bepaalt artikel 62 van hetzelfde besluit dat de school verplicht is de leerlingen, voorafgaand aan hun inschrijving, in kennis te stellen van dat schoolreglement.

---

⁴⁵ Besluit van de Vlaamse Gemeenschap van 19 juli 2002, B.S. 4 december 2002; 54486.

Uit deze bepalingen volgt dan ook dat wanneer de school een drugbeleid wenst te voeren, zij dit drugbeleid duidelijk en ondubbelzinnig in het schoolreglement uiteen zal dienen te zetten.

Anderzijds zal zij bij de uitvoering van specifieke maatregelen in het kader van haar drugbeleid, terdege rekening dienen te houden met de procedures en beleidslijnen die zij zelf in dit schoolreglement heeft uitgewerkt.

De artikels 6 en 64 van het besluit bepalen verder:

“Ordemaatregelen worden genomen door de personeelsleden van de onderwijsinstelling. Ordemaatregelen strekken er in beginsel toe om, naar aanleiding van gedragingen die het ordentelijk verstrekken van het onderwijs hinderen, de leerling ertoe brengen zijn gedrag te verbeteren en alzo aan te passen aan de vereisten van een goede samenwerking van personeelsleden en leerling.

Ordemaatregelen mogen het voordeel, dat de leerling uit het verstrekken van het onderwijs haalt, niet ontnemen.

Tuchtmaatregelen worden genomen door de directeur, de afgevaardigde van de inrichtende macht of door de inrichtende macht zelf.

Zo de tuchtmaatregel de definitieve uitsluiting behelst, zijnde de ontneming aan de leerling van het recht nog langer lessen te kunnen volgen in de betrokken onderwijsinstelling, dan dient voorafgaandelijk het advies van de begeleidende klassenraad te worden ingewonnen.

Tuchtmaatregelen worden genomen wanneer het gedrag van een leerling een gevaar vormt voor het ordentelijk verstrekken van het onderwijs en/of de verwezenlijking van het eigen pedagogisch project van de onderwijsinstelling in het gedrang brengt.

Tuchtmaatregelen bedoelen nadeel toe te brengen aan de gestrafte, door hem in de voordelen, die hij uit het verstrekken van het onderwijs haalt, te treffen.”

Hieruit volgt dat wanneer de school geconfronteerd wordt met een probleem betreffende druggebruik, zij enkel zal kunnen terugrijpen tot orde- dan wel tuchtmaatregelen.

Indien het voorval enkel als hinderlijk dient worden beschouwd, in principe een ordemaatregel. Wordt het als een gevaar beschouwd, in principe een tuchtmaatregel met als ultimum remedium de definitieve uitsluiting van de betrokken leerling(en).

Andere maatregelen kan de schooldirectie niet nemen, daarvoor dient zij zich te richten tot de bevoegde instanties (bijvoorbeeld politie of parket).

2.1.2.2 Artikel 458 Strafwetboek

Artikel 458Sw. bepaalt:

“Geneesheren, heekundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekend maken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte of voor een parlementaire onderzoekscommissie getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen kenbaar te maken, worden bestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met een geldboete van honderd tot vijfhonderd frank.”

Daarnaast bepalen zowel artikel 11 van het decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van bepaalde personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs⁴⁶, als artikel 14 van het decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van sommige personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs en de gesubsidieerde psycho-medisch sociale centra⁴⁷:

“De personeelsleden zijn ertoe gehouden het ambtsgeheim te bewaren.”

---

⁴⁶ Het decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van bepaalde personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs, B.S. 25 mei 1991.

⁴⁷ Het decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van sommige personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs en de gesubsidieerde psycho-medisch sociale centra, B.S. 25 mei 1991.

Hieruit kan worden afgeleid dat de personeelsleden van het onderwijs ertoe gehouden zijn het ‘ambtsgeheim’ na te leven.⁴⁸

Uiteraard stelt zich de vraag hoever dit ambtsgeheim zich uitstrekt, en of personeelsleden uit het onderwijs – zoals leerkrachten, directie, schoolartsen, schoolpsychologen, ... – zich op hun ambtsgeheim kunnen beroepen om de informatie waarover zij beschikken uit hoofde van hun beroep niet mee te delen aan de ordediensten of ouders.

Vooraf dient te worden bemerkt dat hierover weinig duidelijkheid bestaat, de rechtsleer en de rechtspraak spreekt immers bijna uitsluitend over het beroepsgeheim of ambtsgeheim van advocaten, geneesheren, notarissen e.d.m. maar niet over dat van onderwijzers.

Bepaalde rechtsliteratuur is van oordeel dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen 2 categorieën van personeelsleden. Met name de categorie van personeelsleden die dragers zijn van een ambtsgeheim (i.e. een geheimhoudingsplicht ten gevolge van hun ambt) en de categorie van personeelsleden die, gezien de specificiteit van hun functie, dragers zijn van een beroepsgeheim ten persoonlijke titel⁴⁹.

Onder de eerste categorie vallen de leerkrachten en begeleiders die, alhoewel ze zeker een geheimhoudingsplicht hebben, zich toch niet kunnen beroepen op het persoonlijk beroepsgeheim zoals voorzien door artikel 458 Sw. Zij beschikken dan ook niet over een zwijgrecht ten aanzien van iedereen die valt buiten de verhouding met diegenen die hun een geheim hebben toevertrouwd.

---

⁴⁸ J. DE GROOF, “Noli me tangere, over schuldig verzuim ten aanzien van de aantasting van de fysische en morele integriteit van de leerling – een inleiding”, *T.O.R.B.* 1999-2000, p. 10.

⁴⁹ F. HUTSEBAUT, “Het ambtsgeheim, beroepsgeheim en de meldingsplicht van personeelsleden in het onderwijs”, *T.O.R.B.* 1999-2000, 1-2, p. 51.

Anders is het voor diegenen die behoren tot de tweede categorie van personen die door de wetgever of door de rechtspraak gekwalificeerd worden als noodzakelijke vertrouwelingen. Tot deze groep behoren ondermeer de schoolartsen, schoolpsychologen, medewerkers van de Centra voor Leerlingenbegeleiding en Medisch Schooltoezicht, “groene” leerkrachten.

Afhankelijk van de categorie waartoe men behoort, zal men dus gehouden zijn tot een discretieplicht dan wel tot een werkelijk beroepsgeheim.

Andere rechtsliteratuur is dan weer van oordeel dat alle personeelsleden gebonden zijn door het ambtsgeheim dat gelijkaardige waarborgen biedt als het beroepsgeheim zoals voorzien door artikel 458 Sw.⁵⁰.

Allen zijn het er evenwel over eens dat in bepaalde gevallen de zwijgplicht die verbonden is aan het ambtsgeheim/beroepsgeheim mag worden doorbroken. Meer bepaald wanneer er sprake is van een noodtoestand⁵¹.

Ook het Hof van Cassatie heeft dit bevestigd en gesteld dat⁵²:

“Ingeval een ernstig gevaar dreigt voor het slachtoffer of voor derden, indien de ‘hogere’ waarde van het leven, de gezondheid, de veiligheid, de persoonlijke waardigheid, de eer of goede naam in het gedrang komt of is gekomen dient de leerkracht, begeleider, hulpverlener, ..., beroep te kunnen doen op de noodtoestand.”

Indien er sprake is van een noodtoestand heeft het personeelslid bovendien niet alleen het recht om te spreken, maar hij heeft hij tevens de plicht om een melding te doen⁵³.

---

⁵⁰ J. DE GROOF, *l.c.*, p. 10-16; P. MICHIELSENS, “Adequate leerlingengerichtheid, pleidooi voor een eigentijdse aanpak van eigentijdse problemen”, *T.O.R.B.* 1999-2000, 1-2, p. 75.

⁵¹ J. DE GROOF, *l.c.*, p. 11– 12; P. MICHIELSENS, *l.c.*, p. 75; F. HUTSEBAUT, *l.c.*, p. 53.

⁵² Cass. 13 mei 1987, *Arr. Cass.* 1986-87, 1203.

⁵³ J. DE GROOF, *l.c.*, p. 12; P. MICHIELSEN, *l.c.*, p. 75-77.

Wat betekent dit nu in concreto voor een personeelslid van het onderwijs dat uit hoofde van zijn ambt weet krijgt van een drugsdelict door een leerling? Heeft hij/zij het recht om te spreken of moet hij/zij die kennis voor zich houden.

In eerste instantie is het zo dat het personeelslid in kwestie de feiten in elk geval ongestraft bekend mag maken indien hij/zij geroepen wordt om in rechte getuigenis af te leggen. Dit wordt immers uitdrukkelijk voorzien door artikel 458 Sw.zelf. Het moet wel over een getuigenis in rechte gaan, meer bepaald een verhoor als getuige voor een onderzoeksrechter of een vonnisrechter. Het spreekrecht heeft dus geen betrekking op verklaringen aan de politie of aan de procureur des Konings aangezien dit geen rechters zijn in de zin van artikel 458 Sw.⁵⁴.

Is er echter sprake van een onmiddellijk ernstig en dreigend gevaar, dan is er sprake van een noodtoestand en is de persoon in kwestie verplicht om zijn beroepsgeheim/ambtsgeheim te doorbreken in naam van het hoger belang⁵⁵.

De vraag vanaf wanneer een dergelijke noodtoestand voorligt in het kader van druggebruik is uiteraard een open vraag. In geval van dealen op school, aanzetten van anderen tot gebruik evenals overmatig eigen gebruik lijkt er in elk geval sprake te zijn van een noodtoestand zodat kan worden ingegrepen. Of louter bezit als dusdanig kwalificeert is minder duidelijk, hoewel sommige rechtsleer van oordeel is dat van zodra er sprake van een strafbaar feit er ook een meldingsplicht is⁵⁶.

In dit verband stelt zich ook de vraag naar de verhouding tussen het beroeps/ambtsgeheim enerzijds en de aangifteplicht van artikel 29 van het wetboek van Strafvordering. Hierop wordt verder in dit hoofdstuk dieper ingegaan.

---

⁵⁴ F. HUTSEBAUT, *l.c.*, p. 51.

⁵⁵ *Ibid.* 53.

⁵⁶ P. MICHIELSEN, *l.c.*, p. 75.

Tenslotte moet nog worden opgemerkt dat het personeelslid in ieder geval het recht om te spreken wanneer de bekendmaking van de geheimen in het belang is van diegene die hem het geheim heeft toevertrouwd⁵⁷.

Voor deze uitzondering op de strikte naleving van het beroepsgeheim bestaat geen enkele wettelijke basis, maar wordt door de rechtsleer en rechtspraak aanvaard omdat het behoort tot wat men de natuurlijke grenzen van het beroepsgeheim noemt⁵⁸.

Als besluit kan worden gesteld dat hoewel er geen eenduidigheid bestaat over het beroepsgeheim van personeelsleden in het onderwijs, in ieder geval vaststaat dat zij gebonden zijn door een geheimhoudingsplicht, zodat zij de kennis die zij uit hoofde van hun ambt verwerven in beginsel niet met derden mogen delen.

Hierop bestaan echter uitzonderingen die het personeelslid in sommige gevallen toelaten en zelfs verplichten om die kennis mee te delen aan de bevoegde instanties.

Het personeelslid in kwestie zal ieder concreet geval dus individueel moeten beoordelen en afhankelijk van de ernst van de zaak al dan niet moeten overgaan tot een gepaste actie.

2.1.2.3 Artikel 29 en 30 Strafvordering

Artikel 29 van het Wetboek Strafvordering bepaalt:

“Iedere gestelde overheid, ieder openbaar officier of ambtenaar die in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of van een wanbedrijf, is verplicht daarvan dadelijk bericht te geven aan de procureur des Konings bij de rechtbank binnen wier rechtsgebied die misdaad of dat wanbedrijf is gepleegd of de verdachte zou kunnen worden gevonden en aan die magistraat alle desbetreffende inlichtingen, processen-verbaal en akten te doen toekomen.”

Artikel 30 van hetzelfde Wetboek bepaalt:

---

⁵⁷ F. HUTSEBAUT, *l.c.*, p. 52.

⁵⁸ *Ibid.*, p. 52.

“Ieder die getuige is geweest van een aanslag, hetzij tegen de openbare veiligheid, hetzij op iemands leven of eigendom, is eveneens verplicht daarvan bericht te geven aan de procureur des Konings, hetzij van de plaats van de misdaad of van het wanbedrijf, hetzij van de plaats waar de verdachte kan worden gevonden.”

Vooreerst dient te worden gesteld dat op de niet naleving van de verplichting tot aangifte van strafbare feiten aan justitie geen enkele , alleszins geen strafrechtelijke sanctie, staat⁵⁹.

Aangezien het personeel van het onderwijs werkzaam is bij een onderwijsinstelling, zijn zij naar alle waarschijnlijkheid gebonden door artikel 29, doch hierover bestaat geen eensgezindheid in de rechtsliteratuur⁶⁰.

In ieder geval valt het onderwijzend personeel onder het toepassingsgebied van artikel 30 zodat ook zij gehouden zijn tot een aangifteplicht, die zoals hierboven vermeld, juridisch niet wordt gesanctioneerd (met uitzondering van een eventuele tuchtsanctie door de betrokken onderwijsinstelling).

In de mate dat de persoon in kwestie gebonden is door een beroepsgeheim, is hij uiteraard niet gehouden door de aangifteplicht met uitzondering van bepaalde specifieke gevallen (cfr. supra)⁶¹.

De aangifteplicht blijft uiteraard wel bestaan in de gevallen waarin de vertrouwenspersoon in kennis wordt gesteld van de feiten door het slachtoffer zelf⁶².

---

⁵⁹ F. HUTSEBAUT, *l.c.*, p. 52.

⁶⁰ E. FACK, “Verantwoordelijkheid t.a.v. de leerlingen en de problematiek van schuldig verzuim”, *T.O.R.B.* 1999-2000, 1-2, p. 78.

⁶¹ F. HUTSEBAUT, *l.c.*, p. 52.

⁶² Cass. 13 mei 1987, *Arr. Cass.*, 1986-1987, 1203; F. HUTSEBAUT, *l.c.*, p. 52.

2.1.2.4 Schuldig verzuim

Artikel 422 bis van het Strafwetboek omschrijft het misdrijf van het ‘schuldig’ verzuim als volgt:

“Met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met geldboete van vijftig frank tot vijfhonderd frank of met een van die straffen alleen wordt gestraft hij die verzuimt hulp te verlenen of te verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert, hetzij hij zelf diens toestand heeft vastgesteld, hetzij die toestand hem is beschreven door degenen die zijn hulp inroepen.

Voor het misdrijf is vereist dat de verzuimer niet kon helpen zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen. Heeft de verzuimer niet persoonlijk het gevaar vastgesteld waarin de hulpbehoevende verkeerde, dan kan hij niet worden gestraft, indien hij op grond van de omstandigheden waarin hij werd verzocht te helpen, kon geloven dat het verzoek niet ernstig was of dat er geen gevaar aan verbonden was.

De straf bedoeld in het eerste lid wordt op twee jaar gebracht indien de persoon die in groot gevaar verkeert, minderjarig is.”

Het schuldig verzuim is een zogenaamd omissiedelict of onthoudingsmisdrijf. Het misdrijf bestaat met andere woorden in een door de wet geboden daad, niet te stellen⁶³.

Op grond van deze bepaling heeft het onderwijspersoneel de plicht om hulp te bieden aan een leerling in nood, zoniet kunnen zij strafrechtelijk worden vervolgd.

Wanneer een leerkracht bijvoorbeeld vaststelt dat een leerling regelmatig drugs gebruikt, dient hij een zekere vorm van hulp te bieden (bvb. opvolging van de leerling, melding aan de directie, groene leerkracht, CLB,...). Doet hij dit niet, en loopt de leerling naar aanleiding van dit druggebruik permanente schade op, is het niet uitgesloten dat de leerkracht schuldig zou worden bevonden aan schuldig verzuim.

---

⁶³ P. TRAEST en P. VAN CAENEGEM, “Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs, *T.O.R.B.* 1999-2000, 1-2, p. 43.

Hierbij is het belangrijk om aan te merken dat een loutere onachtzaamheid of nalatigheid niet kan leiden tot aansprakelijkheid in het kader van artikel 422 bis Sw. Artikel 422 bis Sw. vereist immers een algemeen opzet: de persoon in kwestie moet wetens en willens in gebreke gebleven zijn ten aanzien van de algemene solidariteitsplicht⁶⁴.

De verplichting die artikel 422 bis Sw. oplegt bestaat in het bieden van de meest adequate hulp. Naargelang van het geval, kan het ondermeer gaan om het verlenen van E.H.B.O., het verwittigen van de ouders of van de hulpdiensten, een melding aan gespecialiseerde instanties, het verwittigen van de directie, een klacht bij de gerechtelijke instanties, ... Uiteraard ontstaat het misdrijf van schuldverzuim niet doordat achteraf blijkt dat de geboden hulp niet geslaagd was⁶⁵.

Tenslotte dient te worden benadrukt dat de rechtspraak zich duidelijk strenger betoont ten aanzien van wie er gelet op hun beroep meer kan worden geëist op het gebied van de verplichte hulpverlening, gelet op hun beroep. Dit is bv. het geval voor geneesheren, politieambtenaren, maar ook voor leraars, schooldirecteurs en iedereen die verantwoordelijkheid draagt voor de leerlingen die hen op enige wijze, voor korte of langere tijd zijn toevertrouwd⁶⁶.

2.1.2.5 Burgerlijke Aansprakelijkheid

Voor de volledigheid vermelden we nog even dat de leerkrachten en de schooldirectie ook kunnen worden aangesproken op grond van de artikelen 1382 B.W. e.v.

Deze artikelen houden een vermoeden van aansprakelijkheid in dat gestoeld is op de toezichtplicht van de leerkracht, zolang hij met dit toezicht is belast⁶⁷.

---

⁶⁴ P. TRAEST en P. VAN CAENEGEM, *l.c.*, 46.

⁶⁵ P. TRAEST en P. VAN CARNEGEM, *l.c.*, 47; in die zin Gent 11 december 1963, *Rev. Dr. Pén.*, 1963-1964, 896.

⁶⁶ P. TRAEST en P. VAN CAENEGEM, *l.c.*, 48.

⁶⁷ C. MAES, "Iets over de burgerrechtelijke uithandengeving van de minderjarige en over de burgerlijke aansprakelijkheid van de leerkracht", *T.O.R.B.* 1999-2000, 1-2, p. 56.

Deze aansprakelijkheid kan evenwel worden weerlegd door aan te tonen dat zelfs een goed toezicht, de schade door de leerling aan een derde of zichzelf toegebracht, de schade niet had kunnen verhinderen⁶⁸.

Het vermoeden van aansprakelijkheid berust derhalve op de persoonlijke fout van de onderwijzer, hij kan het vermoeden omkeren door aan te tonen dat hij zich niet schuldig heeft gemaakt aan bedrog of zware of lichte schuld die eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt⁶⁹.

De rechtspraak legt hierbij wel een zekere flexibiliteit aan boord, en aanvaardt dat van een leerkracht niet verwacht kan worden dat hij elke reactie van een leerling ziet, laat staan voorziet⁷⁰.

2.1.2.6 Besluit

Als besluit kan worden gesteld dat naast de specifieke strafrechtelijke bepalingen inzake drugs, de school en haar personeel ook gebonden zijn door diverse andere wettelijke bepalingen zoals het schuldig verzuim, het beroepsgeheim, de aangifteplicht en de regels inzake burgerlijke aansprakelijkheid.

Deze veelheid van rechtsregels maakt het bovendien extra moeilijk voor de leerkrachten om een beslissing te nemen die rekening houdt met alle facetten van de voorliggende casus.

Daarom is het aangewezen dat de schooldirectie in het schoolreglement duidelijk uiteenzet wat de houding van de school is ten opzichte van strafbare handelingen.

---

⁶⁸ Brussel 2 november 1977; *J.T.* 1978, 135.

⁶⁹ *C. MAES, l.c.*, p. 56.

⁷⁰ Gent 6 september 1995, *R.W.* 1997-1998, 1387; Rb. Gent 24 juni 1992, *T.G.R.* 1992, 145; Rb. Dendermonde 3 maart 1995, *T.G.R.* 1995, 169.

Verder lijkt het aangewezen dat de school een intern reglement zou voorzien waarin duidelijke richtlijnen worden gegeven voor de leerkrachten die met een concreet probleem worden geconfronteerd. Hierin zou bijvoorbeeld een interne doorverwijzingsprocedure of afspraken tussen schoolbestuur en openbare macht in kunnen worden opgenomen.

Ook de verplichtingen van de leerkrachten inzake beroepsgeheim, plicht tot hulpverlening en dergelijke meer zouden in het schoolreglement kunnen worden opgenomen teneinde meer duidelijkheid te scheppen voor het onderwijzend personeel.

Tenslotte zal de school ook de nodige initiatieven dienen te nemen om haar personeel op de hoogte te brengen (en te houden) van mogelijke problemen en oplossingen voor die problemen, zodat het indien nodig adequaat kan reageren.

2.2 Begripsdefiniëring

2.2.1 Onderscheid tussen legale en illegale drugs

Het begrip drugs is een allesomvattende term, men kan het begrip drugs dan ook opsplitsen naar gelang diverse criteria. Allereerst kan men drugs indelen naargelang de farmacologische effecten die eruit voortvloeien. Men maakt dan een onderscheid tussen psycholeptica of dempende middelen, de psychoanaleptica of stimulerende middelen en de psychedelische middelen. Een tweede indelingsprincipe kan zijn naargelang het al dan niet gemakkelijk aanleiding geven tot risico 's bij het gebruik en last but not least de tweedeling die gemaakt wordt tussen de legale en illegale middelen⁷¹. Deze laatste opsplitsing is de resultante van een politieke keuze en is niet gebaseerd op de schadelijkheid van producten. Aangezien overmatig gebruik van alle drugs en dit zowel legale als illegale kunnen leiden tot afhankelijkheid en problemen (lichamelijke, geestelijke, sociale,...) hebben wij bewust geen onderscheid gemaakt tussen legale en illegale drugs. Tijdens de bevraging werden dan ook vier categorieën gecreëerd die de verschillende middelen groepeerden en dit volgens productcategorie. Deze zijn:⁷².

Tabak: alle producten die tabak bevatten.

Gezien het frequente voorkomen van afhankelijkheid bij rokers en de hardnekkige gewoontevorming bij rokers lijkt het ons een verantwoorde keuze om tabak als een volwaardige drug te beschouwen. Ook is tabak een drug die door een groot deel van de bevolking geconsumeerd wordt en dit ondanks de jarenlange inspanningen van anti-tabak campagnes. Daarnaast is het zo dat ook de jongere leeftijdsgroepen sterk vertegenwoordigd zijn bij rokers, dit wordt bewezen in talrijke studies. Denken we hier bijvoorbeeld aan een studie uitgevoerd door Graffar, M. en Decrucq, J. welke een steekproef van 3.037 Franstalige leerlingen uit het Middelbaar en Technisch Onderwijs

---

⁷¹ J. CASSELMAN, G. COOREMAN, O. DE WIJS-KOPPEN en W. PROVÉ, *Jongeren en drugs andere dan alcohol: gebruik van tabak, psychofarmaca en illegale drugs bij leerlingen uit het secundair onderwijs*, Deventer, Van Loghum Slaterus, 1984, p 3-5.

⁷² VAD, *Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een Drugbeleid op school*; Synthesrapport schooljaar 2002-2003, Brussel, VAD, 2003, p. 12.

van de stad Brussel bevroeg. Hieruit bleek dat 40.7% van de leerlingen konden gerekend worden tot de rokers en 23,9% konden gerekend worden tot de regelmatige rokers⁷³.

Een gelijkaardige studie werd uitgevoerd in West-Vlaanderen. Hier werd o.a. het rookgedrag onderzocht van de leerlingen tussen 14 en 18-19 jaar. Men kwam tot gelijkaardige conclusies. Daarnaast bleek ook dat de leeftijd waarop de jongeren starten met roken, alsmear vervroegd⁷⁴.

Ook uit leerlingenbevraging van de VAD blijkt dat de helft van alle leerlingen in het secundair onderwijs ooit een sigaret heeft gerookt en hoe ouder de leerlingen worden, hoe vaker ze roken. Bij de achttienjarigen rookt 38% dagelijks dit in contrast met de veertienjarigen waar 9 % dagelijks de nicotine consumeert⁷⁵. Niet alleen op nationaal niveau maar ook op Europees niveau zijn bij jongeren hoge rookprevalenties waar te nemen. In de Europese Unie neemt roken onder jongeren toe en dit vooral bij de meisjes en in landen waar meisjes achter lagen⁷⁶.

Uit het European School Project on Alcohol en Drugs waarin een vergelijking wordt gemaakt tussen het rookgedrag van 15 en 16 jarigen binnen de Europese Unie blijkt dat bijna de helft van het aantal rokers zes sigaretten of meer rookt per dag.

Frankrijk scoort hierbij het hoogst wat rookprevalentie bij jongeren betreft op de voet gevolgd door Finland, Italië en Noorwegen⁷⁷.

---

⁷³ M. GRAFFAR en J. DECRUCQ, Etude sur la consommation du tabac dans un échantillon d' enfants et d' étudiants da la ville de Bruxelles, *Archives belges de médecine sociale, hygiène, médecine du travail et médecine légale* 1976, 1, p. 23-31.

⁷⁴ B. DE RUYVER en L. VAN DAELE, "Het gebruik van alcohol, illegale drugs en tabak bij 14-19 jarigen in West-Vlaanderen (1990-1991) (The use of alcohol, medication, illegal drugs and tobacco by 14 tot 18-19 years of age in East-Flanders)", *Tijdschrift voor alcohol, drugs en andere psychotrope stoffen* 1992, p. 81-87.

⁷⁵ I. BERNAERT en H. KINABLE, *Over jongeren en middelengebruik: de cijfers ontcijferd – Krijtlijnen voor preventie in het onderwijs*, Brussel, VAD, 2003, p. 6.

⁷⁶ L. JOOSSENS, *Some like it light: Vrouwen en roken in de Europese Unie*, Brussel, European Network for Smoking Prevention (ENSP), 1999, s.p.

⁷⁷ B.J. HIBELL, B. ANDERSON, S. AHLSTRÔM, O. BALAKIREVA, TH. KOKKEVI, M. MORGAN, *The 1999 ESPAD Report; Alcohol and Other Drug Use Among Students in 30 European Countries*. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN)/Council of Europe/Co-operation Group to Combat Drug Abuse and Illicit Trafficking in Drugs, Stockholm, Pompidou Group, 2000, s.p.

b. Alcohol: alle alcohol houdende producten.

Alcohol is een gemeenzaam genotmiddel en wordt voornamelijk geassocieerd met plezier en gezelligheid. Zelden wordt het als een echte drug gepercipieerd. Men mag dan ook stellen dat alcohol zowel bij jongeren als volwassenen een vaak gebruikte en sociaal geaccepteerde genotmiddel is⁷⁸. 86,9 % van de leerlingen uit het Vlaams secundair onderwijs heeft al wel eens alcohol gedronken (schooljaar 2001-2002). Kijken we naar het jaar voor de bevraging dan komen we op een percentage van 73,8%. Hiervan percipieerde 44,4% zichzelf als occasionele drinker en 29,4% zich als regelmatige drinker⁷⁹. Bovendien is het bewezen dat de experimentele gebruikers die er mee stoppen zeldzaam zijn. Uit een onderzoek bij vijftien- en zestienjarigen uit het Verenigd Koninkrijk blijkt dat meer dan de helft van de jongeren die de vorige maand alcohol hadden gedronken dit minimum één keer in de week hadden gedaan. Ook toont de studie aan dat het drinkgedrag van de laatste maand een goede maatstaf is voor het huidige gebruik⁸⁰. Prevalentie van Alcohol gebruik bij jongeren toont aan dat de consumptie van alcohol bij jonge scholieren de afgelopen vier jaar sterk toegenomen is. Vooral een stijging van de consumptie van alcohol bij meisjes in Nederland is een feit. In 1999 had 38% van de 12-jarige Nederlandse meisjes al alcohol gedronken in 2003 was dit aantal gestegen tot 68%. Vlaams onderzoek stelt echter dat er geen verschil is tussen jongens en meisjes als we enkel kijken naar het percentage jongens en meisjes dat alcohol drinkt. Er is echter wel een verschil in de mate waarin ze alcohol consumeren. Hierbij wordt gesteld dat ruim één op de drie jongens regelmatig alcohol consumeert tegen over een op de vijf meisjes⁸¹. Ook blijkt dat alcoholconsumptie en opleidingsniveau bij scholieren gerelateerd is. Zo blijkt dat scholieren uit de laagste opleidingsniveau's, voornamelijk

---

⁷⁸ J COTTERELL, *Social networks and Social Influence in Adolescence*, London, Routledge, 1996, p. 25-50.

⁷⁹ I. BERNAERT en H. KINABLE, o.c., p. 4.

⁸⁰ C. WIBBERLEY en J.F. PRICE, "Young People 's Drug use: Facts and Feelings – Implications for the Normalization Debate", *Drugs: education, prevention and policy* 2000, 7, p. 147-162.

⁸¹ I. BERNAERT en H. KINABLE, o.c., p. 5.

beroepsgerichte richtingen, vaker en per avond meer drinken dan hun collega's uit de niet beroepsgerichte richtingen⁸².

c. Medicatie: waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen de zogenaamde onschuldige middelen (vb. aspirine) en de zwaardere risicoproducten (vb. slaapmiddelen).

Misbruik van medicijnen is bij jongeren net zoals bij volwassenen een voorkomend fenomeen. Denken we bijvoorbeeld aan Rilatine gebruik bij ADHD-patiënten, slaapmiddelen, lichte pijnstillers, zware pijnstillers, opwekmiddelen, kalmeringsmiddelen en vermageringsmiddelen. Het gaat hier meestal om een verborgen gebruik en dit in gecombineerd met legaal gebruik. Een fenomeen waar moeilijk tegen op te boksen valt en waar zeker de aandacht moet worden op gevestigd. Geruststellend is wel dat psychoactieve medicatie meestal occasioneel wordt gebruikt. Het feit stelt zich dat indien jongeren zware medicatie nemen, een relatief groot deel van hen dit regelmatig doet. Ook is het zo dat meer meisjes dan jongens psychoactieve medicatie gebruiken en dit met opwekmiddelen als uitzondering⁸³.

d. Illegale middelen: bij deze categorie werd een uitsplitsing gemaakt tussen Soft drugs, waarbij voornamelijk gedacht werd aan cannabis, en Hard drugs denken we hierbij aan cocaïne, heroïne...

Deze opsplitsing werd gemaakt om twee redenen. Enerzijds omdat door de nieuwe drugwetgeving cannabis in een ander daglicht werd geplaatst en een zekere mate van legaal gebruik mogelijk werd voor volwassenen en anderzijds omdat uit bevolkingsbevragingen blijkt dat cannabis naast alcohol en tabak het meest gebruikte middel is⁸⁴.

---

⁸² K. MONSHOUWER, S. DORSSELAER, A. GORTER, J. VERDURMEN en W. VOLLEBERGH, *Jeugd en riskant gedrag. Kerngegevens uit het peilstationonderzoek 2003. Roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren vanaf tien jaar*, s.l., Trimbos-instituut, 2004, p. 55-107.

⁸³ I. BERNAERT en H. KINABLE, o.c., p. 11-13.

⁸⁴ M. GRAFFAR en J. DECRUCQ, *l.c.*, p. 33-45.

Drie à vier jongeren op de tien tussen de tien en negentien jaar hebben al cannabis gerookt⁸⁵. Daarnaast zou 32 % van de jongeren niet reageren wanneer hun beste vriend of vriendin cannabis zou proberen⁸⁶.

Ook bij eenentwintigjarigen is cannabis de meest gebruikt substantie⁸⁷. Uit Vlaamse leerlingenbevestigingen blijkt dat een kwart van de leerlingen in het secundair onderwijs ooit cannabis heeft gebruikt. Bovendien neemt het cannabisgebruik bij jongeren sterk toe met de leeftijd. Van 1% bij de twaalfjarigen tot 30,5% bij de achttienjarigen. Wat de frequentie van cannabisgebruik betreft bij Vlaamse jongeren kunnen drie groepen onderscheiden: diegene die ooit gebruikten maar gestopt zijn, diegene die occasioneel gebruiken en zij die regelmatig gebruiken.

Wat het gebruik van andere illegale middelen betreft bij jongeren in het secundair onderwijs mogen we besluiten dat dit eerder een marginaal gegeven is. 8 % van de jongeren in het secundair onderwijs heeft ooit andere illegale genotmiddelen geconsumeerd dan cannabis. We mogen echter noteren dat als er sprake is van gebruik dit meestal om een gelegenheidsgebeuren gaat, dit experimenteel is van aard en meer jongens hiertoe overgaan dan meisjes⁸⁸.

2.2.2 Mens –Middel – Milieu

Gebruik wordt meestal verklaard aan de hand van structureel opzet waarin drie elementen aanbod komen: mens – middel – milieu. Deze trilogie kan niet gescheiden worden en refereert naar een complexe interactie tussen de drug (het middel), de

---

⁸⁵ M. PLANT, *Risk Takers: Alcohol, Drugs, Sex and Youth*, London, Travis, 1992, p. 10-33.

⁸⁶ P. VAN DER KREEFT, "Preventie in en rond scholen", in: B. DE RUYVER, G. VERMEULEN, A. FLAVEAU, A. DE LEENHEER, e.a. (ed.), *Drugbeleid aan de vooravond van de 21ste eeuw / Politique en matière de drogue à la veille du 21ème siècle*, Antwerpen, Maklu, 2000, p. 274.

Cfr. Appendix A

⁸⁷ C. WIBBERLEY en J.F. PRICE, *l.c.*, p. 142-162.

⁸⁸ I. BERNAERT en H. KINABLE, *o.c.*, p. 10.

persoonlijkheidskarakteristieken van de gebruiker (de mens) en de sociale context van de gebruiker (het milieu).

2.2.2.1 Mens

Het concept mens verwijst naar een combinatie van persoonlijke kenmerken waaronder de eigen fysische en psychische kwetsbaarheid. Persoonlijkheid, geslacht, leeftijd, actuele gemoedstoestand, kennis en opvattingen, verwachtingen, waarden en normen biochemische eigenschappen zijn factoren die volgens de VAD tot dit domein kunnen gerekend worden⁸⁹.

Bij het afbaken van het begrip mens zouden we willen verwijzen naar de specificiteit van onze doelgroep, namelijk jongeren. We gaan dan ook trachten een aantal interpersoonlijke en particuliere kenmerken aan te halen die druggebruik bij jongeren verklaren.

Volgens de auteurs Glassner, B. en Loughin, J. gebruiken jongeren middelen om tweeërlei redenen⁹⁰. Enerzijds om verveling te verdrijven en anderzijds om depressie te verdrijven. Met verveling wordt bedoeld een gebrek aan stimulering welke een normaal te verwachten conditie is in de adolescentie. Deze verveling is naar oorsprong te vinden in de school en de informele socialisatie. Drugs wordt dan ook voornamelijk gebruikt als sociale activiteit, als collectieve act, als een mogelijkheid om iets te doen en dit omdat andere interessante opties niet bereikbaar zijn. Bij depressie, daarentegen wordt drugs gebruikt in eenzame omstandigheden en niet als collectieve act. De reden waarom men in deze omstandigheden overgaat tot gebruik is omdat drugs dan een middel is **to cope**, een manier om zich aan de negatieve gevoelens te onttrekken. Deze manier van gebruiken, dit wil zeggen als middel to cope, zou van thuis uit aangeleerd zijn⁹¹. Dezelfde manier van

---

⁸⁹ VAD, *Een lokaal alcohol- en drugbeleid: een globale kijk*, Brussel, VAD, 1998, s.p.

⁹⁰ B. GLASSNER en J. LOUGHLIN, *Drugs in adolescent worlds: burnout to straights*, London, Macmillan, 1987, p. 42-51.

⁹¹ P. MCARDLE, A. WIEGERSMA, A. GILVARRY, e.a., International Variations in Youth Drug Use: The Effect of Individual Behaviours, Peer and Family Influences, and Geographical Location, *European Addiction Research* 2000, 6 (4), p. 163-169.

coping zou ook in werking treden bij gevoelens van eenzaamheid en angst, men kan deze manier van gebruiken dan ook het best omschrijven als een vorm van zelfmedicatie⁹².

De voornaamste redenen om over te gaan tot gebruik bij jongeren zijn echter volgens diverse auteurs nieuwsgierigheid en het goedgevoel effect.

Nieuwsgierigheid wordt dan gevat als het “eens willen beleven, het ervaren, het eens willen zien^{93,94}. Het feit dat initieel druggebruik vaak wordt geassocieerd met nieuwsgierigheid verklaart echter niet waarom sommigen na dit eerste gebruik blijven doorgebruiken. Daarenboven is het zo dat de factor nieuwsgierigheid kan worden beïnvloed door andere sociale en culturele factoren.

Druggebruik heeft eveneens een eigen belonend effect, het goedgevoel effect. Ook hier kan een verklaring gevonden worden voor gebruik bij jongeren. Belonend vanuit de eigen chemische en psychische neveneffecten van bepaalde drugs.

Een andere individuele factor is leeftijd. Alcoholgebruik zou even frequent voorkomen bij volwassenen als bij jongeren. Het gebruik van illegale middelen zou echter meer typerend zijn voor de jeugd⁹⁵.

De meest frequente leeftijd voor drugsinitiatie ligt volgens de Belgian National Report on Drugs tussen de 14 en 18 jaar, ook de adolescentieperiode genaamd⁹⁶. De adolescentieperiode is een cruciale periode wat betreft identiteitsontwikkeling, die wordt gekenmerkt door een drive naar experimenteren en exploreren, streven naar onafhankelijkheid, risk-taking en rebelleren.

Men mag druggebruik dan ook beschouwen als enerzijds eigen aan deze periode dit ontsproten vanuit het streven naar het verleggen van grenzen en anderzijds als een groot risico daar de psychologische en sociale gevolgen voor jongeren veel groter zijn. Naast leeftijd is ook geslacht een bepalende factor. Mannen consumeren meer drugs dan

---

⁹² VAD, *Alcohol, illegale drugs en medicatie: recente ontwikkelingen in Vlaanderen*, Brussel, VAD, 2004, p. 8-14.

⁹³ S. ANSOMS en I., HENDRICKX, *Oude en nieuwe drugs*, Leuven, Davidfonds, 1993, p. 64.

⁹⁴ B. GLASSNER en J. LOUGHLIN, *o.c.*, p 42-51.

⁹⁵ M. PLANT, *o.c.*, p. 45-60.

⁹⁶ X., *The European Monitoring Centre for Drug and Drug Addiction, Belgian National Report on Drugs 2003*, Lissabon, IPH/EPI reports, 2003, p. 19.

vrouwen in de meeste samenlevingen. Zo drinken mannen meer dan vrouwen en gebruiken ook mannen meer cannabis dan vrouwen⁹⁷.

2.2.2.2 Middel

Het element middel refereert voornamelijk naar aanbod, invloed, werking van de drug⁹⁸. Bij de initiatie van gebruik speelt de beschikbaarheid van het middel een belangrijke rol. Het wijdverspreid zijn van zowel legale als illegale middelen verhoogt dan ook het risico op misbruik. Wat de legale middelen betreft is alcohol(pops) het populairste genotmiddel en tegelijk het meest getolereerde genotmiddel. Jongeren drinken te jong, te veel en te snel op eenzelfde moment zo blijkt uit diverse Vlaamse studies. Dit alles op de voet gevolgd door roken^{99,100}.

Wat de illegale middelen betreft is marihuana volgens Cohen, H. de meest frequente initiatiedrug en dit om diverse redenen. Ten eerste is het zo dat het milde effect van marihuana ervoor zorgt dat dit product faam verwerft als sociale stimulator waarvan het gebruik leidt tot stijgend contact met andere gebruikers. Anderzijds speelt het feit dat vrienden meer geneigd zijn zich te laten overtuigen tot het gebruik van hasj dan van andere illegale drugs op de drugmarkt¹⁰¹. Ten derde speelt ook het feit dat Marihuana eenvoudig te verkrijgen is en helemaal niet duur is¹⁰². Daarnaast is het zo dat er een

---

⁹⁷ A. SCHILLINGTON en J. CLAPP, "Beer and Bongs: Differential Problems Experienced by Older Adolescents using Alcohol Only Compared to Combined Alcohol and Marijuana Use", *American Journal of Drug and Alcohol Abuse* 2002, 28 (2), p. 379-397.

A. DAY, K. HOWELLS, K. HESELTINE en S. CASEY, "Alcohol use and negative affect in the offence cycle", *Criminal Behavior and Mental Health* 2003, 13, p. 45-58.

⁹⁸ VAD., *Een lokaal alcohol- en drugbeleid: een globale kijk*, Brussel, VAD, 1998, s.p.

⁹⁹ VAD, *Dossier alcopops. Over alcopops en andere trendy drankjes*, Brussel: VAD, 2002, 20 p.

¹⁰⁰ H. KINABLE, "Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een Drugbeleid op school, Syntheserapport schooljaar 1999-2000", in W. H. CLOOTS en P. HOOFT (ed.), *Gezondheidsindicatoren 1999*, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2001, pp. 74-83.

¹⁰¹ H. COHEN, *Drugs, druggebruikers en drugs-scene*, Alphen aan den Rijn, Samson, 1975, p. 20-45.

¹⁰² S. ANSOMS, o.c, p. 64-65.

sterke samenhang bestaat tussen roken en cannabisgebruik. Zo zouden niet-rokers bijna nooit cannabisgebruiken en jongeren die stoppen met roken ook verminderen met hun cannabisgebruik¹⁰³.

Voor verdere gebruikscijfers rondom “het middel” zouden wij willen verwijzen naar bovenstaand hoofdstuk waarin de productindeling gemaakt wordt tussen alcohol, tabak, illegale middelen en medicatie.

2.2.2.3 Milieu

Een groot aantal studies heeft aangetoond dat er een verband bestaat tussen gebruik en de omgeving, in de eerste plaats de sociale omgeving. De omgevingsbenaderingen benadrukken dan ook het verband tussen enerzijds de sociale omgeving waar iemand zich in bevindt en anderzijds het ontwikkelen van verslavingsrisico's, agressieve en criminele gedragingen^{104, 105}.

Sociale redenen voor initieel druggebruik worden dan ook een grotere waarde toegekend dan de mens of middelcomponent. Jongeren beginnen meestal met gebruik omdat ze er bij willen horen, om zich lid te willen voelen van de groep.

De sociale omgeving van jongeren analyserend kunnen we twee relevante netwerken onderscheiden. Het eerste netwerk is het kerngezin dat het primaire socialisatie niveau uitmaakt van elk kind. Het is aan de hand van deze thuiswereld dat men de buitenwereld leert kennen. De significante anderen in dit stadium zijn niet vrij te kiezen. Naarmate dat het kind ouder wordt gaat de relatie met de leeftijdsgenootjes in toenemende mate belangrijker worden. Er is dan ook sprake van een vergroting van de sociale ruimte. Het deel uitmaken van de groep en de neiging tot conformiteit wordt in stijgende mate belangrijker. Het gedrag en de opvattingen van de groep worden overgenomen en bevestigd. Men spreekt dan ook van secundaire socialisatie welke aanvangt in de

---

¹⁰³ I. BERNAERT en H. KINABLE, o.c., p. 21.

¹⁰⁴ E.R. OETTING en F. BEAUVAIS, “Peer cluster theory: drugs and the adolescent”, *Journal of counselling and Development* 1986, 65 (1), p. 17-30.

¹⁰⁵ M. PLANT, o.c., p. 47-62.

adolescentieperiode en waarin de band met de **peers** meer en meer de overhand krijgt op het individuele kerngezin. De peergroep wordt het tweede relevante netwerk¹⁰⁶.

De peergroep vervult verscheidene functionele elementen voor adolescenten. Specifiek gericht op druggebruik kunnen volgende functies worden onderscheiden. Volgens Oetting, E.R. en Beauvais, F.¹⁰⁷, vervullen peers een functie als bevoorraders van drugs, ze stellen het product beschikbaar en bereikbaar. Jongeren krijgen meer drugsoffers via vrienden dan via anderen. Ook functioneert de peergroep als rolmodel. Door aanwezigheid van peers leert men gebruiken en dit door bekrachtigings- en ondersteuningsmechanismen. Denken we hier bijvoorbeeld aan de *klassieke theorie van Becker, H.* in zijn werk 'Becoming a Marijuana user' die stelt dat het gebruik van cannabis een sociaal leerproces is, dat in drie stappen verloopt. Allereerst moet de gebruiker de juiste technieken van het 'blowen' leren, vervolgens moet de beginnende gebruiker de effecten leren herkennen die met het gebruik gepaard gaan om ten slotte de effecten te leren appreciëren. Dit proces van definiëring en herdefiniëring gebeurt in interactie met ervaren gebruikers die de beginnende gebruiker gerust stellen, hem leren om de minder aangename effecten te vermijden en het aangename gevoel leren te versterken¹⁰⁸. Gebruik in vriendengroep wordt dan ook als een sterke voorspeller en voorbode gezien voor eigen gebruik¹⁰⁹.

Gebruik wordt zeker niet als normaal beschouwd bij jongeren. Volgens onderzoek van de VAD maken jongeren duidelijk onderscheid tussen experimenteren en gebruik. Bijna de helft van de jongeren stelt dat de beste vrienden het proberen van cannabis zouden tolereren. Tolereren is echter geen synoniem voor goedkeuren. "*De meerderheid van de*

---

¹⁰⁶ N. VAN RANST, *Genetische Psychologie*, Schaarbeek, Centrum voor Gezinswetenschappen, 1998, p 40-54.

¹⁰⁷ E.R. OETTING en F. BEAUVAIS, *l.c.*, 17-30

¹⁰⁸ H.S. BECKER, *Outsiders: Studies in the sociology of deviance*, New York, Free Press, 1966, p. 188-204.

¹⁰⁹ U.S. DEPARTMENT OF HEALTH AND HUMAN SERVICES, *Science-Based Prevention Programmes and Principles*, Washington, U.S. Department of Health and Human Services, 2002, s.p.

jongeren denkt dat hun vrienden niet zouden reageren en dat slechts een klein deel het gedrag echte zou goedkeuren. Hoe ouder ze worden, hoe meer tolerantie ze verwachten bij hun vriendengroep. Het gebruik van cannabis wordt daarentegen volgens de overgrote meerderheid nog steeds afgekeurd door de vrienden. En ondanks de stijging van de leeftijd, verwachtte ook de oudsten dat nog meer dan de helft van hun vrienden het gebruik afkeurt”, aldus Bernaert, I., en Kinable, H.^{110, 111}.

2.2.3 Gebruik en misbruik van drugs

We zouden er op willen wijzen dat het druggebruik of het drugprobleem niet bestaat. Er wordt namelijk steeds een onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van gebruik: experimenteel gebruik, recreatief gebruik, problematisch gebruik en verslaving^{112, 113}. Deze verschillende gebruikswijzen verwijzen naar opeenvolgende stadia en dit in een mogelijk ontwikkelingsproces. Verslaving is hierbij de eindfase. In elk van de verschillende fases heeft de gebruiker echter de mogelijkheid om het gebruik een halt toe te roepen of om door te gaan met het gebruik. Indien men kiest om door te gaan kan men ofwel in een redelijke stabiele fase belanden ofwel overgaan naar een volgende fase.

Hierbij dient men wel te bemerken dat een terugkeer van verslaving naar een vorige fase hoogst onwaarschijnlijk is¹¹⁴.

---

¹¹⁰ I. BERNAERT en H. KINABLE, *o.c.*, p. 16.

¹¹¹ P. VAN DER KREEFT, “Preventie in en rond scholen”, in: B. DE RUYVER, G. VERMEULEN, A. FLAVEAU, A. DE LEENHEER, e.a. (ed.), *o.c.*, p. 274.

¹¹² F. VANDER LAENEN, “Epidemiologie van het druggebruik, drugproductie en drughandel”, *Syllabus drugbeleid 2002-2003*, Gent, 2002, p. 1-23.

¹¹³ J. CASSELMAN, P. DE SCHEPPER en Y. NUYENS, *Druggebruik bij jongeren*, Antwerpen, De Nederlandse Boekhandel, 1978, p. 16.

¹¹⁴ P. AERTSEN, E. NIJSMANS en P. VAN TRICHT, *School voor de spiegel*, Antwerpen, Stichting Welzijnszorg Provincie Antwerpen, 1995, s.p.

- *Experimenteel gebruik*: Een groot deel van de bevolking heeft wel eens geëxperimenteerd met drugs. Experimenteel gebruik staat dan ook voor een beperkt aantal keren gebruik van illegale middelen en dit omdat de persoon in kwestie gedreven wordt door nieuwsgierigheid, een verkenningsdrang^{115,116}. De ervaringsgraad gemeten over de totale bevolking is dan ook hoog. Experimenteren betekent hier dan kennismaken met de regels en met de wijze waarop men gebruikt. Men vindt hier dan voornamelijk een antwoord op vragen zoals wat, hoe, wanneer... Wat de legale drugs betreft is het zo dat de meerderheid van de mensen de cultuureigen normen betreffende gebruik leert kennen en toepassen. Bij experimenteel gebruik van illegale drugs wordt echter na beperkt aantal keren gestaakt met het gebruik.
- *Recreatief gebruik*: Dit begrip omschrijft een meer frequent gebruik dat echter gekenmerkt wordt door de afwezigheid van afhankelijkheid, de afwezigheid van serieuze excessen en dit alles geconcentreerd in bepaalde perioden. Denken we dan voornamelijk aan vrijetijdsmomenten zoals weekenden, avonden,... In dit stadium van gebruik overwegen duidelijk de voordelen op de nadelen. Dit wil echter niet zeggen dat er geen problemen aan het gebruik zijn verbonden. Denken we bijvoorbeeld aan de kater na een nachtje doorzakken.
- *Problematisch gebruik*: Problematisch gebruik wordt meestal omschreven als een gebruikspatroon dat men niet meer onder controle heeft. Het wordt gekenmerkt door lichamelijke en/of geestelijke afhankelijkheid van het product en vergezeld van een aantal nevenfenomenen zoals druggerelateerde criminaliteit, onveilig gebruik,... Een deel van de problematische gebruikers slaagt er echter in (mits hulp) om het gebruik te verminderen of stoppen. Een laatste groep komt echter in de fase van de verslaving terecht.
- *Verslaving*: Verslaving wordt gekenmerkt door een uitgesproken geestelijke en lichamelijke afhankelijkheid van het middel. De vrijheid om al dan niet te gebruiken is verloren gegaan, men is als het ware slaaf geworden van het product.

---

¹¹⁵ S. ANSOMS, o.c., p. 80.

¹¹⁶ B. GLASSNER en J. LOUGHLIN, o.c., p. 70-73.

2.2.4 Drugbeleid op school¹¹⁷

De federale drugsnota stelt dat het drugbeleid betreffende jongeren zich voornamelijk toespitst op Preventie. Preventie – zo duidt de nota – wordt enerzijds georganiseerd door de Gemeenschappen, anderzijds door middel van de Veiligheids en Preventiecontracten. Hierbij wordt gewerkt aan schoolreglementen, afspraken met politie en parket, en het opleiden van jeugdadviseurs (peer education). De school moet, aldus de federale drugsnota, de plaats bij uitstek zijn voor het voeren van een preventiebeleid. Primaire preventie in het onderwijs dient daarom als cruciaal bestempeld en verder uitgebreid te worden¹¹⁸.

Hierbij moet rekening gehouden worden met een aantal aandachtspunten, meerbepaald¹¹⁹:

- *Coördinatie* (tussen externe diensten en scholen, inhoudelijke coördinatie, coördinatie binnen de school en tussen scholen, ...)
- *Structuur* (tijd, werklast, inhoud, ...)
- *Participatie* (organiseren van participatie)
- *Visie* (op de inhoud, op de veranderingsprocessen, ...)
- *Regels* (het schoolreglement, consequent omgaan met regels, ...)
- *Ouders betrekken* (dialogoog)
- *Media*
- *Meetbaarheid*
- *Opleiding* (voor het volledige schoolteam: leerkrachten, opvoeders, directie, ...)
- *Schoolklimaat*

---

¹¹⁷ H. KINABLE, *Drugbeleid op school. Handboek criminaliteitspreventie*, s.l., 2000, p. 67-86; I. BERNAERT, E. DE DONDER, H. KINABLE, e.a., *Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een Drugbeleid op School. Syntheserapport schooljaar 2002-2003*, Brussel, VAD, 2003, pp. 10-66.

¹¹⁸ *Beleidsnota van de federale regering in verband met de drugsproblematiek (niet gepubliceerde beleidsnota)*, 19 januari 2001, Brussel, Federale regering, 2001, s.p.

¹¹⁹ P. VAN DER KREEFT, "Preventie in en rond scholen", in: B. DE RUYVER, G. VERMEULEN, A. FLAVEAU, A. DE LEENHEER, e.a. (ed.), *Drugbeleid aan de vooravond van de 21ste eeuw / Politique en matière de drogue à la veille du 21ème siècle*, Antwerpen, Maklu, 2000, p. 265-285.

Bovendien is het belangrijk dat verantwoord beleid geschraagd wordt door een duidelijke visie en onderbouwd wordt door wetenschappelijk onderzoek. Dit wetenschappelijk onderzoek kent vandaag nog heel wat beperkingen, zoals een verschillende preventieaanpak door de diverse beleidsniveaus^{120, 121}.

2.2.4.1 Het schooldrugbeleidsplan in de praktijk

Het schooldrugbeleidsplan bepaalt de houding van de school tegenover diverse druggerelateerde fenomenen: druggebruik op de school, buitenschoolse activiteiten en de onmiddellijke schoolomgeving. Het gaat hier voornamelijk over het opstellen van regels en het trekken van grenzen. Deze regels dienen duidelijk gecommuniceerd te worden naar alle betrokken partijen: in de eerste plaats de leerlingen en de leerkrachten, in tweede plaats naar de ouders toe. Idealiter gebeurt deze communicatie naar de doelgroep in een aangepaste vorm.

Het schoolreglement kan hierbij een nuttig werkinstrument vormen. Aangezien de aard van de materie vrij specifiek is wordt er in de meeste scholen geopteerd voor het opstellen van een werkgroep die de uitwerking, opvolging en controle van het uitgewerkte (uit te werken) plan op zich neemt. Mogelijke partners binnen deze werkgroep zijn de directie, de leerkrachten en het schoolpersoneel, het CLB¹²², het oudercomité, de leerlingen, de preventiewerkers alcohol en andere drugs, de jeugdpolitie, de hulpverleningsinstanties en de leden van de Pedagogische Begeleidingsdienst¹²³.

---

¹²⁰ P. LAMBRECHT en C. ANDRIES, "Genotsmiddelengebruik bij specifieke doelgroepen van de schoolgaande adolescenten. Noodzaak aan aangepast preventiewerk in een veranderende consumptiesamenleving", in: B. DE RUYVER, CH. DE WINTER, CH. GOSSET en A. NOIRFALISE (ed.), *Gebruik en leefmilieu. Drugbeleid 2000*, Antwerpen, Maklu, 1999, p. 55-68.

¹²¹ B. DE RUYVER, "België op weg naar een geïntegreerd drugbeleid in België?", in: B. DE RUYVER, G. VERMEULEN, A. DE LEENHEER en G. VAN DER STRAETEN WAILLET (ed.), *Op weg naar een geïntegreerd drugbeleid in België*, Antwerpen, Maklu, 1995, p. 43-50.

¹²² CLB = *Centrum voor Leerling Begeleiding*. Op 1 september 2000 vervangt het *Centrum voor Leerling Begeleiding* het huidige psycho-medisch sociaal centrum (PMS) en het centrum voor medisch schooltoezicht (MST).

X., Memorandum 2004 van de Vrij-CLB-koepel, Brussel, CLB, 2004, s.p.

¹²³ H. VANHUELE, *Een drugbeleid op school: draaiboek*, Brussel, VAD, 2002, p. 9-18.

Het schooldrugbeleidsplan bestaat uit drie wezenlijke fasen namelijk het uitwerken van een plan, de opvoeding en de interventie.

Het plan: gericht naar de volledige schoolpopulatie¹²⁴

In deze fase bepaalt de school haar houding tegenover druggebruik op school, bij schoolse en buitenschoolse activiteiten én aan de schoolpoort. Hierbij dienen verschillende stappen te worden ondernomen.

De eerste stap is het afbakenen van het werkdomein waarbij men aandacht heeft voor:

- De houding tegenover de problematiek (de visie)
- Kennis van genotmiddelen (een basiskennis betreffende de soorten en de hedendaagse drugproblematiek is noodzakelijk)¹²⁵
- Afbakenen van grenzen en de rolverdeling voor verschillende partners (het bepalen van deze grenzen hangt samen met de doelstellingen van het beleid).

Een tweede stap is het opstellen van de regels waarbij motivering, reflectie over bestaande regels en het herwerken van en opmaken van nieuwe regels door de VAD centraal worden gesteld. Hierbij moeten bijvoorbeeld afspraken gemaakt worden in verband met behandelen van druggebruik, in verband met begeleiden. Ook met buitenschoolse diensten dienen een aantal overeenkomsten worden opgemaakt.

Als derde stap moet worden nagedacht over het sanctioneringsstelsel. Hierbij zijn de kernbegrippen motivering, reflectie en vastlegging. Kernvragen hierbij kunnen zijn:

- Hoe en wanneer rapporteren aan de directie?
- Wat met de politie?
- Hoe afspreken met CLB, externe diensten,...

---

¹²⁴ H. KINABLE, *Een lokaal alcohol- en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak. Het onderwijs*, Brussel, VAD, 1998, p. 1-30.

¹²⁵ Cfr. 2.2.1 Onderscheid tussen legale en illegale drugs

Als laatste stap volgt dan de concrete vormgeving en de bekendmaking van het plan. Bij het kenbaar maken van het resultaat moet men duidelijk alle betrokken partijen informeren. Mogelijke communicatiemiddelen hierbij zijn het schoolreglement, de personeelsvergaderingen, het oudercomité, de leerlingenraad en de participatieraad. Voor de VAD is het vanzelfsprekend dat dezelfde regels van kracht zijn voor leerlingen, maar ook voor leerkrachten en ander schoolpersoneel! Wat het middel betreft dient men te bemerken dat dezelfde regels gelden voor roken, alcohol, medicatie en illegale drugs.

Belangrijkste knelpunten aangaande het uitwerken van een plan zijn volgende: het meer consequent toepassen van regels, het duidelijk afspreken van actiemiddelen en het opstellen van een duidelijke beslissingsboom of een interventieschema.

Daarom is het ook aangewezen om steeds hetzelfde uniforme concept aan te houden los van de omgeving (dezelfde regels voor schoolreizen, klasactiviteiten buiten de school,...)

126, 127, 128, 129, 130

De opvoeding: gericht naar de volledige schoolpopulatie

De term opvoeding moet volgens VAD ruimer begrepen worden dan specifieke lessen geven over alcohol en andere drugs. Het opvoedende accent zou moeten verschoven worden van productinformatie naar het aanleren van persoonlijke en sociale vaardigheden^{131, 132}. Het drugbeleid op school kan dan ook perfect ingepast worden in een welzijnsbeleid op school. Aanvullend kan dan gewerkt worden met gerichte activiteiten

---

¹²⁶ H. VANHUELE, o.c., p. 22-39.

¹²⁷ Ibid., p. 11-21.

¹²⁸ X.; *Communicatienota: Drugbeleid en onderwijs*, Gent, CAT Preventiehuis- CGG Eclips, 2004, p. 1-7.

¹²⁹ V. DE LEENER en H. DE MAN, "Het implementeren van een drugbeleid in een school. Positieve gevolgen, aandachtspunten en knelpunten", *Welwijs* 1994, 5 (4), p. 22-25.

¹³⁰ H. DE MAN, "Experimenteren met een drugbeleid op school. Verslag van het platform op 21 januari 1995 in de U.I.A.", *Welwijs* 1995, 6 (2), p. 27-30.

¹³¹ C. VERCAIGNE, "Praten over drugs: een uitnodiging tot kwetsbare communicatie", *Welwijs* 1999, 10 (2), p. 6-8.

¹³² H. DE MAN, *l.c.*, p. 29.

en lessen, die aansluiten bij de kennis, de vragen, de ervaringen en de leefwereld van de leerlingen.

Een aantal basisvoorwaarden waaraan moet worden voldaan om het opvoedingsconcept tot een goed einde te brengen zijn de volgende:

- Een positief schoolklimaat komt het welzijn van de leerlingen ten goede en draagt tevens bij tot een goede drugpreventie op school. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn dat leerlingen zelf de kans krijgen initiatieven te nemen en uit te voeren, dat leerlingen zich gesteund en gestimuleerd voelen, dat ze voelen dat de leerkrachten echt om hen geven, dat ze zich betrokken voelen in het plannen van gebeurtenissen en het kiezen van activiteiten, ...¹³³
- Een open klasklimaat, waarbij de belangrijkste klasfactoren zijn: het zorgen voor een open sfeer, het bieden van voorspelbaarheid, het aanmoedigen van leerlingen tot communicatie met elkaar en het stimuleren van zelfstandigheid en initiatief¹³⁴.
- Mogelijke structurele veranderingen op school die aanvullend zijn bij en ondersteuning bieden bij de regelgeving en planning binnen het schoolgebeuren. Hierbij kunnen verschillende begeleidingsvormen naast elkaar bestaan zoals het aanstellen van vertrouwensleerkrachten,¹³⁵ en groene leerkrachten¹³⁶.

---

¹³³ H. KINABLE, o.c., p. 10.

¹³⁴ M. GLAUDE, "Vriendschap als preventie. Jongeren zijn de beste preventiewerkers", *Welwijs* 1998, 9 (2), p. 7-10.

¹³⁵ Een vertrouwensleerkracht is een soort leerlingenbegeleider. Hij of zij wordt over een bepaald aantal uren vrijgesteld van lesgevende activiteiten en dit om aan leerlingenbegeleiding te doen. H. VANHUELE, o.c., p. 28.

¹³⁶ Een groene leerkracht is tevens een soort leerlingenbegeleider maar de keuze van zo'n leerkracht wordt door de leerlingen bepaald via een stemronde. Deze positieve bevestiging kan zowel voor de leerkracht als voor de leerlingen een extra meerwaarde betekenen.

Ibid., p. 29.

Opvoeden tot het voorkomen van druggebruik/misbruik omsluit ook een aantal initiatieven die zich richten naar leerkrachten, ander schoolpersoneel en ouders. Denken we hierbij aan vorming van leerkrachten, CLB-medewerkers en ouders^{137, 138, 139}.

Interventie: individu gericht

Volgens de heren Goossens, R. en Kino, Ch. van het CAT infopunt¹⁴⁰, te Gent kunnen we interventie het best omschrijven als het optreden van de school bij probleemgedrag van zowel leerlingen als leerkrachten en ander schoolpersoneel. Het gaat hier dus steeds om regelovertrekend gedrag. Er zijn vijf belangrijke domeinen waarop interventie zich richt. Deze zijn meerbepaald; signalering, begeleiding, verwijzing, nazorg en evaluatie¹⁴¹.

Onder signalisatie kan men verstaan het opvolgen van alle signalen. Mogelijk voorbeeld hierbij is het signaleren van een leerling die probleemgedrag (gebruik) stelt en dit volgens de afgesproken regels.

De begrippen begeleiding en verwijzing mag men volgens het CAT zeer ruim opvatten. Dit kan gaan van het zich beperken tot de strikt te volgen procedure tot het invoeren van externen voor hulpverlening. Denken we hierbij aan het CLB, CAT, CGGZ¹⁴². De bereidheid tot luisteren wordt hier centraal gesteld. Een leerkracht die bereid is tot luisteren naar de problemen van de jongere en dit in vertrouwen en met de nodige discretie is op de goede weg. Hierbij moeten steeds de regels van de school worden in acht genomen, deze verschillen uiteraard van school tot school. In vele scholen wordt een stappenplan gevolgd. Op de eerste lijn is vooral de klastitularis of vertrouwensleerkracht

---

¹³⁷ *Ibid.*, p. 28-30.

¹³⁸ *Ibid.*, p. 39-58.

CAT= Centrum voor Studie, Behandeling en Preventie van Alcoholisme en andere Toxicomaniën

¹³⁹ X., *Communicatienota: Drugbeleid en onderwijs*, Gent, CAT Preventiehuis- CGG Eclips, 2004, p. 1-7.

¹⁴⁰ Cfr. appendix A.

¹⁴¹ H. VANHUELE, o.c., p. 62-68.

¹⁴² CGGZ = Centrum voor Geestelijk Gezondheidszorg

of elke leerkracht waar de leerling vertrouwen in heeft de aangewezen persoon om de jongere te begeleiden.

Indien hier geen sluitende oplossing gevonden wordt kan de hulp in geroepen worden van de tweede lijn: graadcoördinator, CLB¹⁴³. Het is pas wanneer deze paden bewandeld zijn en er geen antwoord wordt gevonden op het probleem dat men een beroep kan doen op de derde lijn, voornamelijk externen.

Opvolging en nazorg blijven de taak van elke leerkracht, graadcoördinator en directie¹⁴⁴. Het is niet omdat men iemand doorverwijst, zelf naar een Externe Dienst dat de persoon in kwestie geen nood meer zou hebben aan opvolging. Iemand die zich gesteund weet door een volledig netwerk zal meer kansen zien om uit de problemen te raken dan iemand die zich moederziel alleen voelt¹⁴⁵. Het is dus geen directe en juiste oplossing om “het probleem” te verwijderen van de school¹⁴⁶.

Ten slotte kan een evaluatiemoment wijzen op eventuele hiaten in het gevolgde stappenplan. Het vaststellen van mogelijke knelpunten kan de interventie in de toekomst alleen maar ten goede komen.

Een aantal nuttige tips bij interventie kunnen de scholen aangereikt worden.

Hieronder worden een aantal voorbeelden aangehaald^{147, 148, 149, 150}.

---

¹⁴³ M. STAELENS, “Alcohol en drugpreventie op school: coördinatie gewenst”, *Welwijs* 1991, 2 (4), p. 27-28.

¹⁴⁴ M. STAELENS, *l.c.*, p. 28.

¹⁴⁵ H. DE MAN, *l.c.*, p. 29.

¹⁴⁶ M. GEIRNAERT, “Problemen op school”, *Welwijs* 1992, 3 (2), p. 3-6.

¹⁴⁷ X., *Communicatienota CAT-INFOPUNT, Drugs & Onderwijs: Interventies bij middelengebruik*, Gent, CAT Preventiehuis- CGG Eclips, 2004, p. 1-4.

¹⁴⁸ D. ROOS, B. MOSITIEN en H. VANHUELE, *Juridische handvaten voor het omgaan met drugproblemen op school*, Brussel, VAD, 2003, p. 18-21.

¹⁴⁹ VAD, “Een lokaal alcohol-en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak- politie en rijkswacht”, in E. VANDENBERGHE (ed.), *Een lokaal alcohol-en drugbeleid. Schakel jezelf in!*, Brussel, VAD, 1998, p. 1-30.

¹⁵⁰ *Ibid.*, p. 1-30.

I. De directie krijgt illegale drugs in bezit (gevonden of overhandigd door een leerling, derden;...)

Als algemeen advies wordt door diverse auteurs gegeven de illegale middelen nooit in (persoonlijk) bezit te houden of te vernietigen. Dit omdat de school dan zelf schuldig is aan verboden drugbezit. De school kan deze het best overmaken aan de Lokale politie.

II. Dealen in de school, in schoolverband en leerlingen die elkaar onder druk zetten om te dealen

Nuttige handelingswijze hierbij is het nemen van orde maatregelen, sanctionerend en hulpverlenend optreden. Naargelang afspraken gemaakt werden met de Lokale Politie kan de school de politiediensten verwittigen.

III. Middelengebruik buiten de school:

Hierbij is de nodige voorzichtigheid geboden en dit afhankelijk van de situatie. Is de leerling op school of onder toezicht van de school dan kan men overgaan tot een ordemaatregel. Indien het gebruik zich volledig in de privé-sfeer situeert, dan valt dit buiten de bevoegdheid van de school.

IV. Vermoeden van Illegaal gebruik

Observatie door schoolpersoneel wordt hier gezien als de beste werkwijze. Hierbij mag echter niet overgegaan worden tot:

- Fouillering en dit omdat de politie als enige bevoegd is om op school dwangmaatregelen uit te voeren, dit wil zeggen zonder toestemming van de betrokkene.

- Drugtesting en dit via urineonderzoek welke momenteel niet juridisch kan worden afgedwongen.
- Doorzoeken van gesloten locker omdat men zich hierbij in de grijze zone bevindt. Het schoolkastje wordt door diverse auteurs aanzien als eigendom van de school dat tijdelijk door de school aan de leerling ter beschikking wordt gesteld. Toch wordt er door diverse auteurs gewezen op gevaar op mogelijke inbreuk van de privacy wetgeving en vernietiging van bewijskracht van het gevonden materiaal.

Hoofdstuk 3: Beschrijving van het onderzoek

3.1 Doel van het onderzoek

Zoals reeds in de probleemstelling werd aangegeven, heeft voorgelegd onderzoek als enig doel een beschrijving te geven van wat er leeft binnen de populatie van leerkrachten op secundaire scholen in het Gentse wanneer we het hebben over ‘drugbeleid op school’.

Mogelijks kan dit leiden tot het verwerven van een beter inzicht in de complexiteit van drugbeleid op school en het creëren van een evenwichtiger debat betreffende de thematiek tussen alle betrokken partijen in de schoolse arena. Zonder de leerkrachten als uitvoerende macht blijft ieder drugbeleid op school immers een ijdele onderneming, en het is dus van het grootste belang de leerkrachten een stem te geven in elk debat dat hiertoe wordt gevoerd.

Het voorgelegde onderzoek dient dus ook enkel in bovenstaande optiek te worden begrepen en mag helemaal niet leiden tot veralgemeningen aangaande de thematiek. Het doel van deze studie is immers niet de veralgemeenbaarheid, noch het testen van voorafgestelde hypothesen op een representatieve steekproef.

3.2 Onderzoeksopzet

Volgens Billiet, J. en Waege, H. omvat de vraag naar de wijze waarop het onderzoek wordt opgezet twee verschillende deelvragen. Enerzijds de vraag naar de aard en anderzijds de vraag naar de omvang van de middelen die ingezet zullen worden.

Deze praktische aspecten van het onderzoeksplan vormen samen het onderzoekstechnische ontwerp; ook het onderzoeksopzet genoemd¹⁵¹.

---

¹⁵¹ J. BILLIET en H. WAEGE, *Een samenleving onderzocht: methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*, Antwerpen, 2001, p. 43-46.

Onderzoeksopzet	
Doel	Inzicht verwerven in de visie van leerkrachten op het drugbeleid in hun school.
Hoe	Bevraging van leerkrachten via een enquête/vragenlijst
Aard	Het onderzoek is uitsluitend beschrijvend en sociaal-wetenschappelijk van aard (niet uitgaande van klassiek strafrechterlijke of medische interpretatiekaders).
Deelonderzoeksvragen ¹⁵²	<ul style="list-style-type: none"> • Vragen betreffende ‘de context’ • Vragen betreffende ‘drugs op school’ • Vragen betreffende ‘het drugbeleid op school’ • Vragen betreffende ‘het toepassingsgebied’ • Vragen betreffende ‘de visie van de leerkrachten’ • Vragen betreffende ‘de toekomst’
Perspectief	‘Insiders View’

3.3 Methodologie

3.3.1 De doelgroep

De doelgroep van dit onderzoek zijn de leerkrachten van de tweede graad secundair onderwijs in het Gentse. Zij werden geselecteerd op basis van de te onderzoeken eigenschappen en het feit of zij over een relevant netwerk beschikken om doorverwijzing naar andere eenheden mogelijk te maken.

---

¹⁵² De deelonderzoeksvragen zijn gebaseerd op de ervaringen opgedaan in het veld, het vooronderzoek en het onderzoek van F. VANDER LAENEN, o.c., 70 p.

3.3.1.1 De keuze van de doelgroep

Ten eerste werd gekozen voor leerkrachten als onderzoeksgroep omdat dit mij een logisch vervolg leek op het onderzoek verricht door Vander Laenen, F.¹⁵³. Verder zijn de bevragingen van leerlingen betreffende de onderzoeksvraag duidelijk talrijker dan deze gericht naar de leerkrachten¹⁵⁴. Daarnaast zijn leerkrachten veelal de onmisbare schakel tussen leerlingen en directie. Vervolgens wordt aan leerkrachten ook een eerstelijns hulpverleningsrol toebedeeld, zoals: het signaleren, eerste opvang, bespreken van vermoedens, ...¹⁵⁵.

Ten tweede werd gekozen voor leerkrachten die les geven aan de tweede graad secundair onderwijs, omdat voornamelijk deze graad te kampen heeft met druggebruik en drugbeleid op school vaak geïnspireerd wordt door ervaringen met deze groep van leerlingen¹⁵⁶.

Ten derde werd gekozen voor leerkrachten die les geven in Gentse scholen omdat het onderzoek zich bij voorkeur beperkte tot een geografische zone om zo representativiteit te bewaren.

De vragenlijst werd bijgevolg voorgelegd aan 49 Gentse scholen. Hiervan vallen 9 onder de bevoegdheid van het onderwijs van de Stad Gent, 2 onder de bevoegdheid van het Buitengewoon Secundair Onderwijs Stad Gent, 14 onder het Gemeenschapsonderwijs Stad Gent, 2 onder het Provinciaal Onderwijs Stad Gent, 21 onder het Vrij katholiek Onderwijs en 10 scholen die vallen onder het grondgebied Groot Gent, allen vrij onderwijs.

---

¹⁵³ F. VANDER LAENEN, o.c., 70 p.

¹⁵⁴ VAD, *Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een Drugbeleid Op School, Syntheserapport schooljaar 2002-2003*, VAD, Brussel, 2003, 122p.

¹⁵⁵ P. VAN DER KREEFT, o.c., p. 281.

¹⁵⁶ Cfr. 2.2.2 Mens – Middel – Milieu

3.3.1.2 De context

Traditioneel onderscheiden we 3 onderwijsnetten¹⁵⁷:

- Het Gemeenschapsonderwijs
- Het Gesubsidieerd Officieel Onderwijs
- Het Gesubsidieerd Vrij Onderwijs

Het Gemeenschapsonderwijs verwijst naar het netwerk met zijn meer dan 700 instellingen die verspreid zijn over het Vlaamse land. Sinds 1 september 1999 zijn de scholengroepen, de schoolbesturen van het Gemeenschapsonderwijs. De scholengroep bestaat uit verschillende scholen van alle niveaus in eenzelfde stad of streek (in tegenstelling tot de scholengemeenschap die enkel het secundaire niveau omvat en gebonden is aan een specifieke regio), eventueel aangevuld met een centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB).

Het Gemeenschapsonderwijs is door de grondwet verplicht tot neutraliteit. Dit betekent dat iedereen er terecht moet kunnen. De religieuze, filosofische of ideologische overtuiging van jou en je ouders moet gerespecteerd worden. 71.976 of 16,5% van de leerlingen in het Vlaams secundair onderwijs gaat naar een Gemeenschapsschool.

Het Gesubsidieerd Officieel Onderwijs omvat de stedelijke scholen en provinciale scholen. Dit onderwijs wordt georganiseerd door de stadsbesturen en provinciebesturen. De schoolbesturen van dit onderwijs zijn verenigd in 2 koepelverenigingen, het Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG) en het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen (POV). Het Gesubsidieerd Officieel onderwijs telt 36.468 of 8,4% van de leerlingen in het secundair onderwijs.

---

¹⁵⁷ <http://www.ond.vlaanderen.be/gidsvoorleerlingen/wegwijs/onderwijsnetten.htm>

Het Gemeenschapsonderwijs en Gesubsidieerd Officieel Onderwijs samen noemen we het officieel onderwijs.

Een derde net is het Gesubsidieerd Vrij Onderwijs. Een Vrije school is georganiseerd op basis van een privé-initiatief, door een privé-persoon of een privé-organisatie. De inrichtende macht is vaak een vereniging zonder winstoogmerk (VZW). Het Gesubsidieerd Vrij Onderwijs bestaat hoofdzakelijk uit katholieke scholen. Zij zijn ook verenigd in een 'koepelvereniging': het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO). Naast deze Vrije Katholieke scholen zijn er ook Vrije scholen die één van de andere erkende godsdiensten aanbieden. Tot slot zijn er ook de scholen die niet aan een godsdienst verbonden zijn. Voorbeelden daarvan zijn de Freinetscholen, de Montessorischolen en de Steinerscholen die specifieke pedagogische methoden toepassen. Zij worden methodescholen genoemd.

Het Gesubsidieerd Vrij Onderwijs telt in het secundair onderwijs 327.337 of 75,1% van de leerlingen.

Een klein aantal scholen in Vlaanderen is niet erkend door de overheid. Dit zijn de zogenaamde privé-scholen. Zij worden niet gefinancierd of gesubsidieerd door de overheid en kunnen geen erkend studiebewijs afleveren.

3.3.2 De steekproef

De steekproef bestaat uit honderd en één respondenten (N=101), een vereiste voor de validiteit en betrouwbaarheid ¹⁵⁸, van het onderzoek bij gebruik van een kwantitatieve onderzoekstechniek. Door het feit dat de steekproeftrekking niet toevallig of aselekt is gebeurd, maar daarentegen op bereidwillige medewerking van de leerkrachten is gebaseerd, kunnen geen veralgemeningen worden gemaakt met betrekking tot de onderzoeksresultaten.

---

¹⁵⁸ Minimumvereiste voor de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek bij gebruik van een kwantitatieve onderzoekstechniek is N=100.

Gehanteerde selectiecriteria zijn:

- Leerkracht zijn in een Gentse school
- Lesgeven aan de tweede graad

De selectie werd verder overgelaten aan de directie of de contactpersoon voor het drugbeleid op school. Noteer hierbij dat een vertekening kan optreden aangezien daardoor de lijsten mogelijks werden verspreid naar personen die zich bezig houden met het drugbeleid op school en aldus beter de inhoud ervan kennen.

3.3.3 Het onderzoeksinstrument

In het kader van een onderzoek naar de visie van leerkrachten op het drugbeleid op school, is gekozen voor een semi-gestructureerde vragenlijst die aan de respondenten werd voorgelegd en die peilt naar de onderwerpen zoals deze vermeld staan in het onderzoeksopzet:

- Vragen betreffende ‘de context’
- Vragen betreffende ‘drugs op school’
- Vragen betreffende ‘het drugbeleid op school’
- Vragen betreffende ‘het toepassingsgebied’
- Vragen betreffende ‘de visie van de leerkrachten’
- Vragen betreffende ‘de toekomst’

De voorgelegde vragenlijst bevat zowel open als gesloten vragen en is voornamelijk gebaseerd op de studie uitgevoerd door Vander Laenen, F., eigen onderzoek, veldwerk, en enkele onderzoeken uitgevoerd door het Nederlandse CEDRO^{159, 160}.

Door middel van gesloten en kwantificeerbare vragen is het immers mogelijk om heel vlug enkele trends of algemeenheden betreffende de thematiek in kaart te brengen. Hierbij wordt rekening gehouden met de basispremissie van kwantitatief onderzoek, namelijk dat men minstens honderd respondenten moet bevragen alvorens deze resultaten als valabele onderzoeksresultaten in het onderzoek kunnen geïntegreerd worden¹⁶¹.

Via de aanvullende kwalitatieve of open vragen, wordt bij de bevraagde leerkrachten die les geven in secundaire scholen in het Gentse dieper gepeild naar het onderwerp van deze studie, in casu de visie van leerkrachten op het drugbeleid in hun school: hun mening, angsten en verwachtingen.

Beide vormen zijn gebruikt om zo voeling te krijgen met de voor- en nadelen ervan, en als vormend onderdeel bij het uitwerken van voorgelegde scriptie. De verwerking van de resultaten gebeurt met een computerprogramma dat speciaal ontwikkeld is voor de verwerking van kwantitatieve gegevens, namelijk SPSS 11.0¹⁶².

Alvorens echter dieper in te gaan op de praktische uitvoering van het voorgestelde onderzoek en de te bekomen resultaten, lijkt het zinvol de keuze voor beide vormen van wetenschapsbeoefening met betrekking tot het onderwerp van deze scriptie te motiveren en uit te klaren. Want, zoals Bogdan, R. en Taylor, S.J. het reeds stelden: “*most debates*

---

¹⁵⁹ M. LANGEMEIJER, “The prevalence of illicit drug use in the general population and in schools, as monitored by a number of different methods”, in Trimbos-instituut (ed.), *Invitational conference on monitoring illicit drugs and health. Final report*, Utrecht, Trimbos-instituut, 1997, p. 11-21.

¹⁶⁰ M.D. ABRAHAM en C. JOL, *Vergelijking druggebruik POLS/Jongeren en NPO 2001*, Amsterdam, CEDRO/CBS, 2001, 13 p.

¹⁶¹ Cfr. voetnoot 158.

¹⁶² D. GEORGE en P. MALLERY, *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 11.0 Update* (4th Edition), New York, SPSS, 2004, s.p.

over methods are debates over assumptions and goals, over theory and perspective"¹⁶³. Dat een onderzoeker zich daarom moet verdiepen in dergelijke methodologische overwegingen, is een *conditio sine qua non* voor iedere vorm van wetenschappelijke bedrijvigheid.

In de volgende paragrafen zal dan ook, zij het kort, nader ingegaan worden op de betekenis van het voorliggende onderzoek aan de hand van de vaak geponeerde tegenstelling tussen kwantitatief versus kwalitatief onderzoek. Daarbij zal het methodologisch perspectief worden gepresenteerd van waaruit inhoud werd gegeven aan het voorgelegde onderzoek naar de visie van leerkrachten betreffende het drugbeleid op hun school. Vervolgens zal ook de gebruikte methodiek, namelijk de enquête, nader toegelicht worden.

3.3.3.1 Kwantitatief versus kwalitatief onderzoek

Om de dichotomie tussen kwantitatief en kwalitatief onderzoek op zijn betekenis te kunnen vatten, is het nodige terug te grijpen naar twee theoretische perspectieven die reeds lang de sociale wetenschappen domineren.

Als eerste theoretisch perspectief stuiten we op het positivisme, dat zijn oorsprong vindt in de 19^e en het begin van de 20^e eeuw en terug te vinden is bij sociale theoretici als Comte, A. en Durkheim, E.¹⁶⁴. De positivisten gaan er van uit dat sociale verschijnselen en hun oorzaken moeten worden onderzocht, onafhankelijk van de subjectieve eigenschappen en interpretaties van individuen. Durkheim, E. adviseerde de sociale wetenschapper dienaangaande "*to consider social facts or social phenomena, as things that exercise an external and coercive influence on human behavior*"¹⁶⁵. Dat een dergelijk theoretisch perspectief ook zijn invloed heeft op de gebruikte methodologie, kan niet verbazen. De positivisten zullen bijgevolg voornamelijk gebruik maken van onderzoeksmethoden, die

---

¹⁶³ R. BOGDAN en S.J. TAYLOR, *Introduction To Qualitative Research Methods: Methods: a phenomenological approach to the special sciences*, New York, John Wiley & Sons, 1975, p. 1-10.

¹⁶⁴ A. COMTE, *The Positive Philosophy*, London, George Bell & Sons, 1816, s.p.

E. DURKHEIM, *The Rules of Sociological Method*, New York, Free Press, 1938, s.p.

¹⁶⁵ E. DURKHEIM, o.c., s.p.

hen kwantitatieve data opleveren en waarbij statistische relaties kunnen worden gelegd tussen bij voorbaat geoperationaliseerde variabelen. Een goed voorbeeld hiervan is de enquête of vragenlijst.

Een tweede theoretisch perspectief, dat we kunnen omschrijven als fenomenologisch, is toe te schrijven aan Weber, M.¹⁶⁶. De fenomenologen zijn – in tegenstelling tot hun positivistisch ingestelde collegae – “concerned with understanding human behavior from the actor’s own frame of reference”¹⁶⁷. De fenomenoloog onderzoekt aldus de wijze waarop de wereld wordt ervaren en dit doet hij aan de hand van kwalitatieve onderzoeksmethoden als participerende observaties, ‘open-end’ interviews en persoonlijke documenten. Inspirerend in dit kader zijn de woorden van Douglas, J. D.: “The forces that move human beings, as human beings rather than simply as human bodies (...) are meaningful stuff. They are internal ideas, feelings, and motives”¹⁶⁸.

Eens deze twee grote theoretische perspectieven vastgelegd zijn op het continuüm van de wetenschapsbeoefening, wordt het duidelijker hoe de bovengestelde dichotomie tussen kwantitatief en kwalitatief onderzoek te begrijpen. Een aanvulling hiervan vinden we bij Wester, F.: “Kwalitatief geeft dus het soortgelijke aan, de eigenschap en kwantitatief staat voor de mate waarin deze eigenschap voorkomt”¹⁶⁹.

3.3.3.2 Motivatie voor de keuze van het onderzoeksinstrument

Uitgaande van de verzamelde kennis betreffende beide vormen van onderzoek, lijkt het vrijwel onvermijdelijk dat elk van hen gebruikt zal worden voor het onderzoek van verschillende problemen.

---

¹⁶⁶ M. WEBER, *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*, New York, Bedminster Press, 1968, p. 20-80.

¹⁶⁷ R. BOGDAN en S.J. TAYLOR, o.c., p. 2.

¹⁶⁸ J. D. DOUGLAS, *Understanding Everyday Life: Toward the reconstruction of Sociological Knowledge*, Chicago, Aldine, 1970, p. 80-120.

¹⁶⁹ F. WESTER, *Strategieën voor kwalitatief onderzoek*, Muiderberg, Coutinho, 1987, p. 10.

Aangezien voorliggend onderzoek in wezen poogt te polsen naar de visie van leerkrachten op het drugbeleid in hun school, leek een louter kwalitatieve methode in de vorm van diepte-interviews of focusgroepen in eerste instantie dan ook het meest aangewezen. Kwalitatieve dataverzameling maakt immers gebruik van kleine groepen respondenten en is verkennend en hypothesevormend van aard. Door te werken met een klein aantal respondenten is het mogelijk diepgaand door te vragen en optimaal te peilen naar de visie van de bevraagden. Daarnaast wordt er op deze manier van data verzamelen inzicht verworven in houding en gedrag van de respondenten.

In samenspraak met de directies en leerkrachten van de bevraagde scholen en na een proefonderzoek ¹⁷⁰, is echter geopteerd voor het gebruik van een vragenlijst als onderzoeksmethode met daarin verwerkt een aantal kwalitatieve vragen die voldoende ruimte laten om de visie van de bevraagde leerkrachten tot uiting te doen komen. Voornaamste redenen hiervoor waren van organisatorische aard, en hielden voornamelijk verband met de verspreiding van lesuren en aanwezigheid en de beperkte tijd buiten de schooluren om hieraan mee te werken.

In het licht van bovengestelde beperkingen van de kwalitatieve onderzoeksmethoden, leek het gebruik van een vragenlijst dan ook het beste alternatief. Een vragenlijst kan immers ook gebruikt worden wanneer men inzicht wil verwerven in de mening van respondenten over een aantal specifieke onderwerpen. In een vragenlijst kunnen zowel open als gesloten vragen gesteld worden, zodat niet alleen vooraf gedefinieerde antwoorden gegeven kunnen worden, maar ook nieuwe inzichten en antwoorden kunnen aangegeven worden.

---

¹⁷⁰ Cfr. 3.3.4 De procedures.

Naast de praktische uitvoerbaarheid van deze onderzoeksmethode, waren er bijkomende voordelen aan de keuze verbonden ¹⁷¹:

- Flexibel (tijd- en plaatsafhankelijk)
- Snel
- Goede rapporteringmogelijkheden
- De mogelijkheid meningen te verzamelen omtrent ‘gerichte’ onderwerpen
- Vergelijkbaar onderzoeksmateriaal
- Het gemak waarmee de resultaten verwerkt kunnen worden

3.3.4 De procedures

3.3.4.1 Diepte-interviews met enkele bevoorrechte getuigen

Alvorens de eigenlijke vragenlijst werd opgesteld, werden enkele diepte-interviews georganiseerd met vijf ‘bevoorrechte getuigen’¹⁷², waaronder twee contactpersonen voor drugbeleid¹⁷³, een schoolhoofd en twee leerkrachten uit het Gentse die les geven aan de tweede graad van het secundair onderwijs.

Deze interviews vonden plaats in het najaar van 2003 en vormden een directe inspiratiebron voor het onderzoeksopzet en de daaruit voortvloeiende onderzoeksvragen.

3.3.4.2 Opstellen van de vragenlijst

De vragenlijst werd opgemaakt in het voorjaar van 2004 en getoetst aan de opmerkingen en aanvullingen van bovenvermelde bevoorrechte getuigen¹⁷⁴. Op basis van hun bijkomende insteek werd de vragenlijst gefinaliseerd en in haar definitieve vorm gegoten.

---

¹⁷¹ J. BILLIET en H. WAEGE, o.c., p. 120-150.

¹⁷² Een neerslag van deze gesprekken is terug te vinden in Appendix A.

¹⁷³ Rudy Goossens en Christophe Kino, CAT Infopunt, Martelaarslaan, 9000 Gent.

¹⁷⁴ Cfr. Appendix A.

Hierbij werd de vragenlijst naast de inhoudelijke vragen uitgebreid met een inleiding waarin de doelstelling van het onderzoek duidelijk wordt omschreven, de ingeschatte duur wordt aangegeven, en een woordje uitleg wordt gegeven over hoe de vragen dienen ingevuld te worden. Op het einde van de vragenlijst werd ook een slot voorzien waarin nog ruimte werd gelaten voor bijkomende vragen en bemerkingen.

3.3.4.3 Testen van de vragenlijst

De vragenlijst werd in maart 2004 getest op vier leerkrachten ($N = 4$) die les geven aan de tweede graad secundair, om na te gaan of er geen onduidelijkheden bij het invullen ervan ontstonden. Verder kon via deze testfase ook nagegaan worden hoe lang de gemiddelde duur was voor het invullen van de voorgelegde vragenlijst. Hieruit bleek dat de gemiddelde duur voor het invullen van de volledige vragenlijst ongeveer een uur was. Op basis van de ervaringen tijdens de testfase werd de vragenlijst nog enigszins ingekort en aangepast, zodat de gemiddelde duur terug gebracht kon worden tot vijfendertig minuten.

3.3.4.4 Voorstellen bij de directie

Eens de vragenlijst af was, werd zij in april 2004 via de post verspreid naar de directie van 49 Gentse scholen, vergezeld van een persoonlijke introductiebrief. Deze mailing werd opgevolgd door een telefonisch contact vier werkdagen later waarbij het schoolhoofd in kwestie gevraagd werd of hij/zij de brief en vragenlijst goed ontvangen had en indien er een mogelijkheid bestond dat zij hun medewerking wilden verlenen.

3.3.4.5 Verspreiding via de post of contactpersonen

Bij positief gevolg op het contact met de directies, werden diezelfde maand de vragenlijsten in grote enveloppen en voorzien van een introductiebrief en een antwoordenvolpde verspreid onder de bereidwillige respondenten.

Dit gebeurde via de post, via de directie of via enkele voorgestelde contactpersonen. Het geheel was zo opgesteld dat volledige anonimiteit werd gegarandeerd aan de respondenten. Het was dan ook zo dat op de antwoordsenveloppe geen naam van de afzender werd vermeld zodat de onderzoekster niet wist welke school, welke antwoorden terug zond.

Eenzijds werd dit als een nadeel ervaren omdat men zo niet wist welke groep er het meest geantwoord had en aldus het meest zijn weerslag kreeg op de resultaten van het onderzoek. Rekening houdende met de basisconditie van anonimiteit was dit echter de meest verantwoorde manier van handelen.

3.3.4.6 Verwerking van de data

In de loop van de maand mei werden de vragenlijsten terug gezonden en de verwerking ervan met invoering in SPSS startte in juni 2004¹⁷⁵.

3.3.4.7 Verzending van de resultaten

Een samenvatting van de bekomen resultaten werd in juli 2004 gestuurd naar alle gecontacteerde scholen waarvan de directie zijn toestemming tot medewerking had verleend.

---

¹⁷⁵ D. GEORGE en P. MALLERY, o.c., s.p.

Hoofdstuk 4: Resultaten en conclusies van het onderzoek ¹⁷⁶

Zoals reeds eerder aangegeven, hebben de resultaten bekomen uit het onderzoek geenszins de bedoeling veralgemeningen in de hand te werken of algemene uitspraken te doen betreffende de thematiek. Hoewel 101 leerkrachten werden bevraagd, zullen de resultaten steeds in aantallen en niet in percentages weergegeven worden, dit om veralgemeningen te vermijden.

4.1 Resultaten en conclusies met betrekking tot ‘de context’

De eerste reeks vragen in de vragenlijst heeft betrekking op de context van waaruit de leerkrachten antwoorden. Deze context kan mogelijks een invloed hebben op hun antwoordgedrag. Later in de verwerking van de data zullen wij nagaan of de context al dan niet een invloed uitoefent op het antwoordgedrag van de respondenten.

Hoewel dergelijke significante relaties ons als onderzoeker zeker interesseren, zijn de vragen met betrekking tot de context waarin de leerkrachten zich bevinden, in deze fase van verwerking hoofdzakelijk interessant als achtergrondinformatie.

4.1.1 Resultaten met betrekking tot ‘de context’

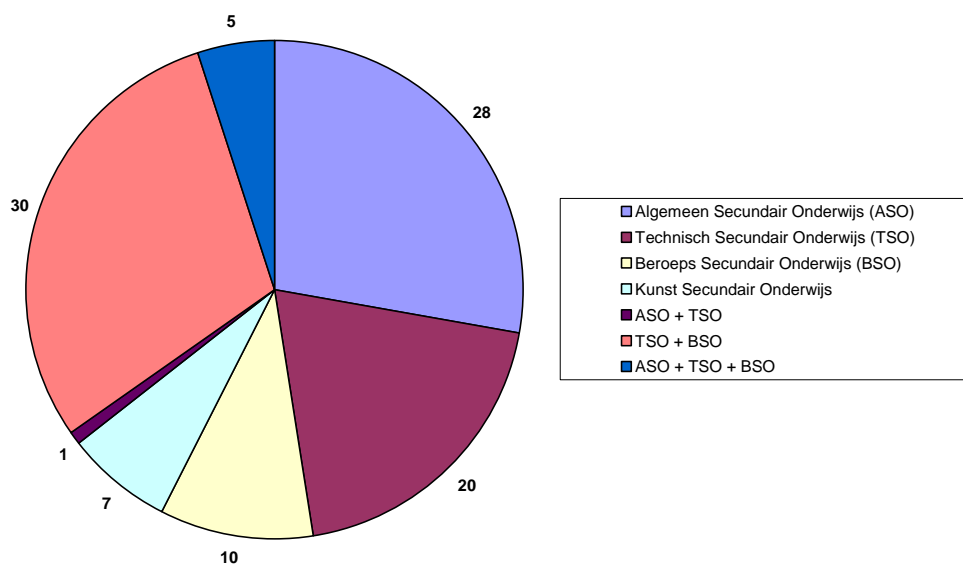
4.1.1.1 Type Secundair Onderwijs

De eerste vraag polst naar het type secundair onderwijs waarin de bevraagde leerkrachten actief zijn. **Daarbij valt onmiddellijk op dat het onderzoek met name leerkrachten heeft bereikt die les geven op zowel het Technisch (TSO) en Beroeps Secundair Onderwijs (BSO) (N=60):**

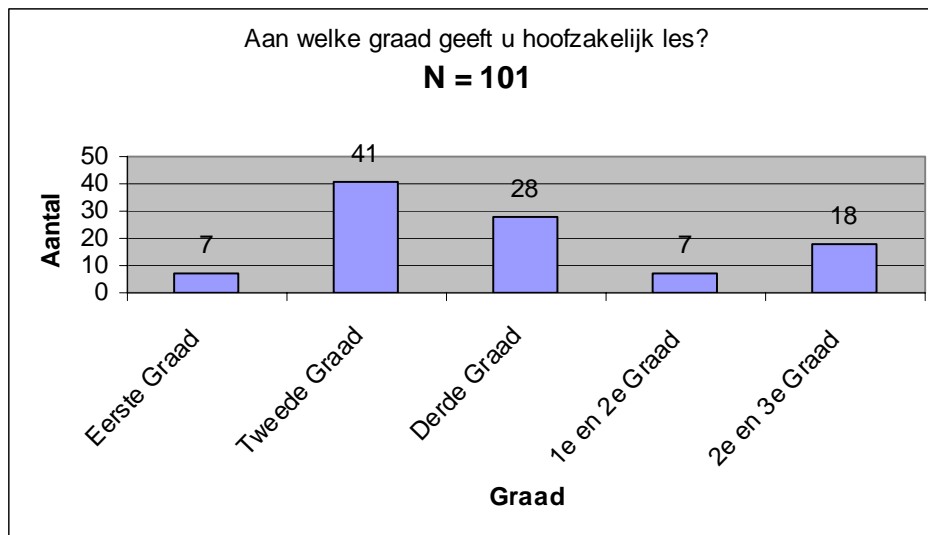
¹⁷⁶ Cfr. Appendices B, C, D.

- 28 leerkrachten geven enkel les in het Algemeen Secundair Onderwijs (N=28)
- 20 leerkrachten geven enkel les in het Technisch Secundair Onderwijs (N=20)
- 10 leerkrachten geven enkel les in het Beroeps Secundair Onderwijs (N=10)
- 7 leerkrachten geven enkel les in het Kunst Secundair Onderwijs (N=7)
- 1 leerkracht geeft les in zowel Algemeen Secundair Onderwijs als het Technisch Secundair Onderwijs (N=1)
- 30 leerkrachten geven les in zowel Technisch Secundair Onderwijs als het Beroeps Secundair Onderwijs (N=30)
- 5 leerkrachten geven les in zowel in het Algemeen Secundair Onderwijs, Technisch Secundair Onderwijs als Beroeps Secundair Onderwijs (N=5)

Grafiek 1 – Type Secundair Onderwijs

4.1.1.2 Aan welke graad geeft u hoofdzakelijk les?

Grafiek 2 – Graad Secundair Onderwijs

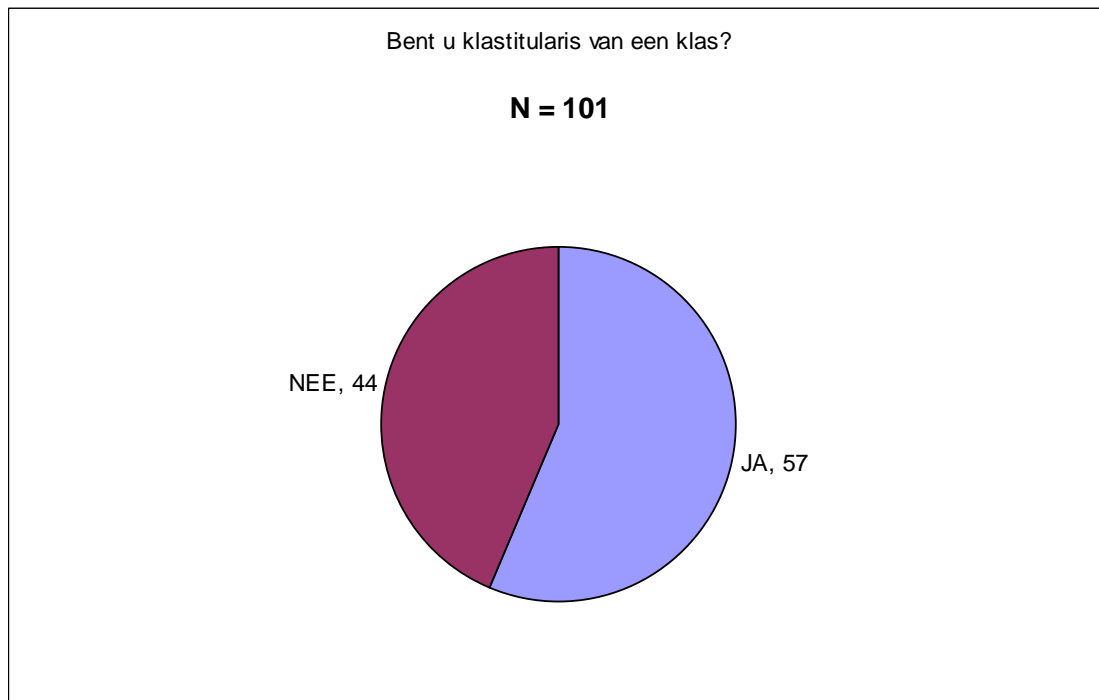
Vragen wij hen aan welke graad zij hoofdzakelijk les geven, dan valt op dat het overgrote deel ($N = 41$) van de bevroagden les geeft aan de tweede graad, meer specifiek aan leerlingen tussen veertien en zestien jaar oud. Verder zijn er 28 respondenten ($N=28$) die les geven aan de derde graad, en 18 respondenten ($N=18$) die zowel in tweede als in derde graad les geven. Tenslotte zijn er 7 leerkrachten die in de eerste graad les geven en 7 leerkrachten die zowel in de eerste als tweede graad les geven.

De trends die via dit onderzoek zullen waargenomen worden, moeten dan ook voornamelijk vanuit deze referentie worden begrepen en zullen voornamelijk een reflectie zijn van wat er leeft bij leerkrachten van de tweede en derde graad secundair onderwijs.

4.1.1.3 Bent u klastitularis van een klas?

Grafiek 3 – Bent u klastitularis van een klas?

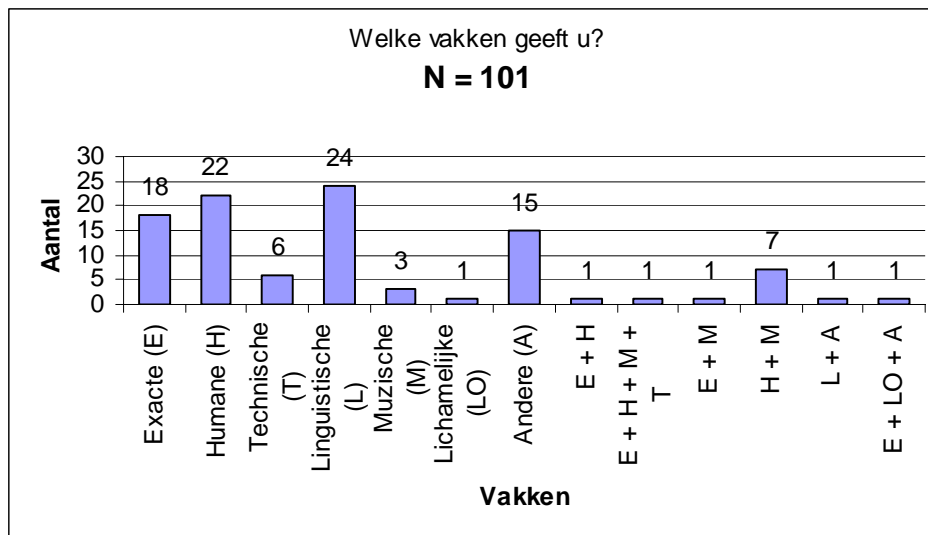

Als wij onze respondenten vragen of zij klastitularis zijn van een klas, dan komen we tot de vaststelling dat op de 101 bevroagden, 57 leerkrachten (N=57) titularis zijn van een klas. We zullen later bekijken of dit een significant verschil maakt bij het beantwoorden van de vragen. Men zou immers kunnen vermoeden dat klastitularissen zich meer betrokken voelen bij het drugbeleid omdat het ook hun klas aanbelangt.

Vooraleer we hier echter een antwoord op formuleren, kunnen we voorlopig enkel vaststellen dat een kleine meerderheid van de bevroagde respondenten klastitularis is.

4.1.1.4 Welke vakken geeft u?

Grafiek 4 – Welke vakken geeft u?

Vragen we onze respondenten welke vakken zij geven, dan zien we dat de meeste leerkrachten die de vragenlijst beantwoord hebben te situeren zijn in de Linguïstische vakken (N=24), de Humane vakken (N=22), de Exacte vakken (N=18) en de categorie Andere (N=15).

Uit verder kwalitatief onderzoek omvat de “categorie Andere” onder andere vakken als toneel, voedingsleer en dactylo, en algemenere functies als graadscoördinator, leerlingenbegeleider, stagebegeleider, taakvoeder en verantwoordelijke internaat.

Een kleiner aantal is terug te vinden in een combinatie van Muzische en Humane vakken (N=7) en Technische vakken (N=6). Drie leerkrachten (N=3) geven enkel Muzische vakken en 1 leerkracht (N=1) geeft Lichamelijke Opvoeding. Tenslotte zijn nog enkele leerkrachten actief in combinatiedomeinen van alle bovenstaande.

4.1.1.5 Welke accenten legt u als leerkracht binnen het klasgebeuren?

Als wij de respondenten vragen welke accenten zij leggen binnen het klasgebeuren, dan komen begrippen als kennisoverdracht, participatie, communicatie en discipline uitermate sterk naar boven.

Ook de zelfredzaamheid van de leerlingen in hun groei naar volwassenheid krijgt een centrale plaats binnen het klasgebeuren, waaronder vooral zelfstandig werken, probleemoplossend denken, kritische zin en keuzebekwaamheid wordt verstaan.

Verder gaat men ook bijzondere aandacht besteden aan de inspraak van de leerlingen binnen het klasgebeuren via onder andere klasgesprekken en vind men het welbehagen van de leerlingen uitermate belangrijk om zo hun zelfontplooiing te bevorderen.

Daarnaast wordt er ook veel nadruk gelegd op het aanleren van sociale vaardigheden en waarden – een zekere attitudevorming – waarbij luistervaardigheid, openheid, eerlijkheid, (zelf)vertrouwen, verdraagzaamheid en respect voor elkaar en elkaars mening belangrijke pijlers vormen.

4.1.2 Conclusies met betrekking tot ‘de context’

Uit de vragenreeks met betrekking tot ‘de context’ die ons de mogelijkheid biedt de bevraagde leerkrachten enigszins te situeren, kunnen we alvast een algemene schets maken van het profiel van de leerkrachten die de vragenlijst beantwoord hebben.

De respondenten van het onderzoek:

- Geven hoofdzakelijk les in zowel het TSO als het BSO (N=60);
- Geven hoofdzakelijk les aan de tweede graad (N=41) en de derde graad (N=28);
- Zijn meer klastitularis dan niet (N=57);
- Geven hoofdzakelijk Linguïstische (N=24) en Humane (N=22) vakken;
- En hechten voornamelijk belang aan kennisoverdracht, participatie, communicatie en discipline binnen het klasgebeuren.

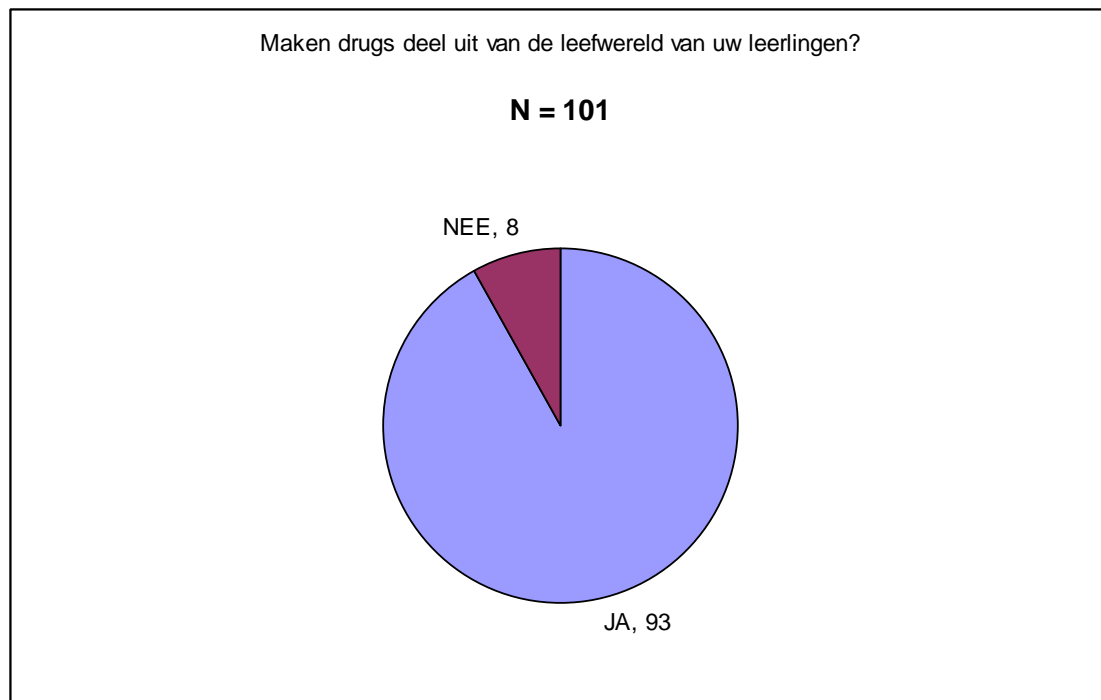
4.1.3. Resultaten en conclusies met betrekking tot ‘druggebruik bij leerlingen’

De tweede reeks vragen in de vragenlijst peilt naar de kennis van de leerkrachten betreffende het druggebruik bij hun leerlingen. Deze inschatting van het druggebruik bij leerlingen kan mogelijks een invloed hebben op hun antwoordgedrag. Later in de verwerking van de data zullen wij nagaan of de perceptie van dit druggebruik al dan niet een invloed uitoefent op het antwoordgedrag van de respondenten.

De vragen met betrekking tot het druggebruik bij leerlingen zijn interessant om de perceptie van de leerkrachten dienaangaande te schetsen en zo te komen tot een beeld van het druggebruik bij leerlingen in het secundair onderwijs.

4.1.3.1. Maken drugs deel uit van de leefwereld van uw leerlingen?

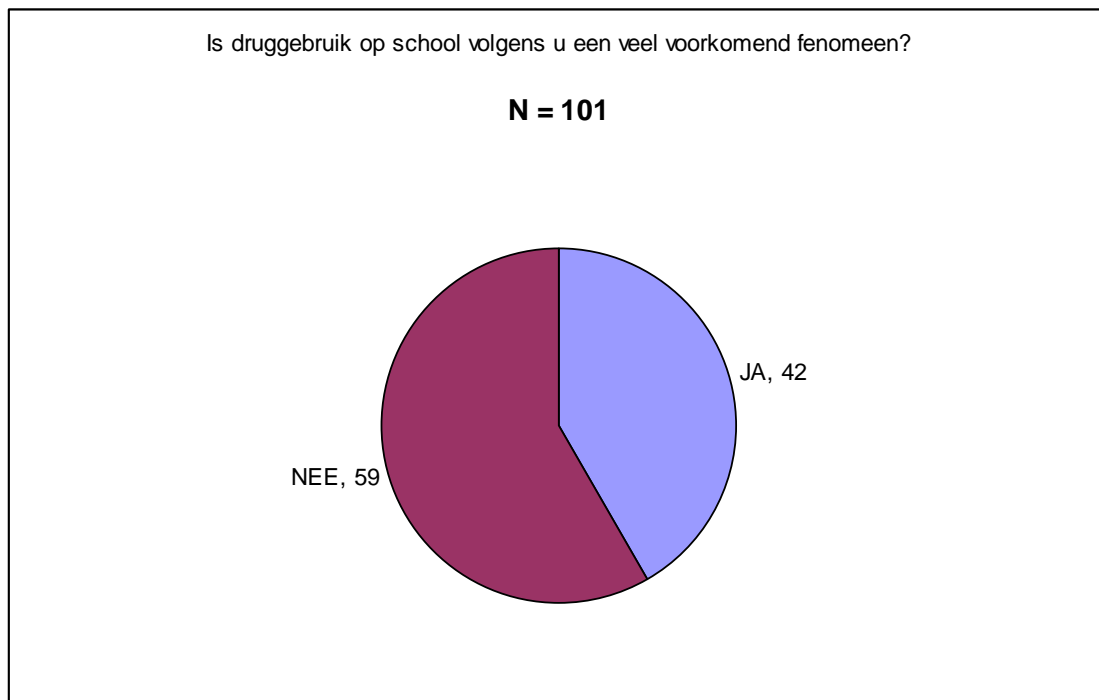
De eerste vraag in deze reeks polst naar de mate waarin drugs een deel uitmaakt van de leefwereld van de leerlingen waaraan de respondenten les geven. Is drugs een gegeven in hun leefwereld waaraan nog moeilijk te ontkomen is, of wordt het eerder als een randverschijnsel of zelfs als onbestaande ervaren door de betrokken leerkrachten. Grafiek 5 brengt hierin verduidelijking.

Grafiek 5 – Maken drugs deel uit van de leefwereld van uw leerlingen?

Op het totaal van 101 respondenten (N=101), antwoorden 93 leerkrachten (N=93) dat drugs inderdaad een deel uitmaakt van de leefwereld van hun leerlingen. Acht leerkrachten (N=8) zijn het hiermee niet eens, en beschouwen drugs niet als een wezenlijk element in de leefwereld van hun leerlingen.

4.1.3.2 Is druggebruik op school volgens u een veel voorkomend fenomeen?

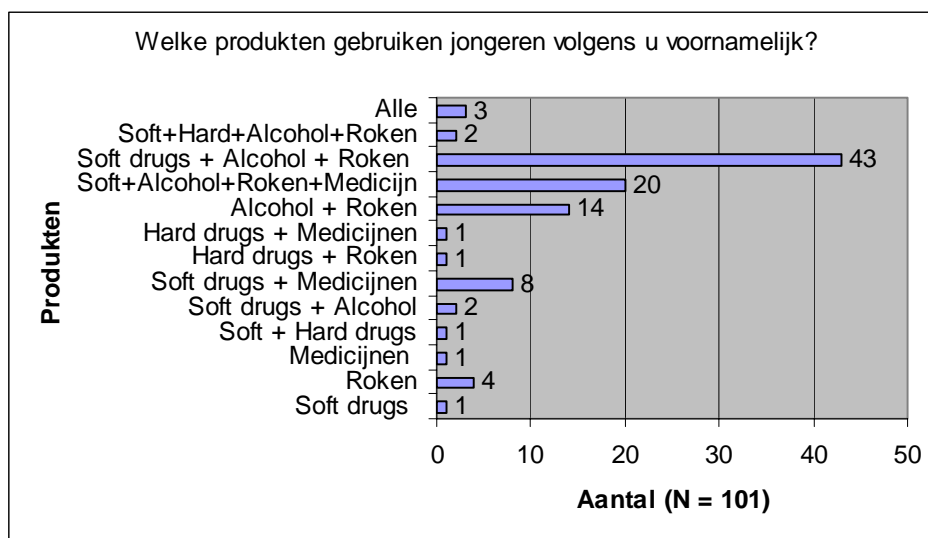
Als we specifiek vragen of het druggebruik op school een veel voorkomend fenomeen is, dan krijgen we een meer genuanceerd antwoord. Uit onderstaande grafiek blijkt duidelijk dat de meningen op dit vlak toch iets meer verdeeld zijn, waarbij 59 leerkrachten (N=59) van de 101 respondenten (N=101) ervan uitgaan dat druggebruik op school niet veel voorkomt. 42 leerkrachten (N=42) zijn het hiermee niet eens en zijn wel degelijk de mening toegedaan dat druggebruik op school een veel voorkomend fenomeen is.

Grafiek 6 – Is druggebruik op school volgens u een veel voorkomend fenomeen?

4.1.3.3 Welke producten gebruiken jongeren volgens u het meest?

De derde vraag gaat dieper in op de typische producten die door jongeren vandaag het meest gebruikt worden. Hierdoor krijgen we de kans een beeld te schetsen van wat volgens de leerkrachten als de grootste verleidingen worden beschouwd voor onze jongeren. Zijn onze jongeren gemakkelijk te verleiden door alcohol en roken, of opteren ze eerder voor soft of hard drugs? Gebruiken ze veel medicijnen? Of zijn er combinaties van geprefereerde producten, die dan ook in het drugbeleid meer kunnen geïmplementeerd worden.

Het leek ons in ieder geval niet onbelangrijk hier even bij stil te staan. De leerkrachten kregen vijf keuzemogelijkheden aangeboden (soft drugs, hard drugs, alcohol, roken en medicijnen), en de mogelijkheden meerdere keuzes aan te vinken. Grafiek 7 verduidelijkt hun antwoorden op de gegeven vraag.

Grafiek 7 – Welke producten gebruiken jongeren volgens u het meest? ¹⁷⁷

Als wij de leerkrachten vragen welke producten door onze jongeren het meest worden gebruikt, dan komen we tot de vaststelling dat op de 101 bevroegden (N=101), 43 leerkrachten (N=43) de mening toegedaan zijn dat onze jongeren voornamelijk gebruik maken van soft drugs, alcohol en roken. Twintig leerkrachten (N=20) voegen aan voorgaande lijst ook nog medicijnen toe. Veertien leerkrachten (N=14) houden het op alcohol en roken als zwaarste verleiders voor onze jongeren, terwijl 8 leerkrachten (N=8) het eerder zien in soft drugs en medicijnen. Tenslotte is er een kleine minderheid die het enkel zoeken in roken (N=4). Slechts 3 leerkrachten (N=3) gaan er van uit dat onze jongeren alle producten even veel gebruiken.

Als we via een kwalitatieve vraag verder ingaan op het soort drugs dat zij gebruiken, dan wordt bij de soft drugs vooral ‘weed’ vermeld, bij hard drugs vooral ‘XTC’ en ‘Speed’, bij alcohol vooral alcoholpops (vb. Bacardi Breezer), bier en jenever. Medicijnen die gebruikt worden door onze jongeren zijn vooral pijnstillers en kalmeermiddelen.

¹⁷⁷ Cfr. 2.2.1 Onderscheid tussen legale en illegale drugs.

Uit de kwalitatieve data blijkt verder dat voornamelijk het roken een probleem vormt op scholen, omdat dit heel duidelijk en overvloedig aanwezig is en er op dat vlak geen taboes meer bestaan. Een getuigenis:

“Ik denk dat elke school te kampen heeft met druggebruik bij de leerlingen. In onze school is vooral het roken een probleem dat opduikt. Maar soft drugs en zeker hard drugs zijn minder opvallend aanwezig door het beperkter aantal leerlingen. Het valt minder te ontdekken tenzij de leerling zwaar verslaafd is! Vaak gebruiken de leerlingen buiten de week in weekendsituaties.”

Tenslotte lijken ook medicijnen aan populariteit te winnen bij onze jongeren:

“Veel leerlingen hebben pijnstillers op zak voor eenvoudige kwalen vb. hoofdpijn, buikpijn, ...” en verder “Medicijnen worden genomen, allicht op voorschrift, maar naar mijn bescheiden mening soms wat te vlug. (vb. Rilatine)”

4.1.3.4 Conclusies met betrekking tot ‘druggebruik bij leerlingen’

De vragenreeks met betrekking tot ‘druggebruik bij leerlingen’ geeft ons de mogelijkheid de aanwezigheid van drugs bij onze schoolgaande jeugd te observeren vanuit het perspectief en de inzichten van de leerkrachten.

Volgens de respondenten van het onderzoek:

- Maakt drugs wel degelijk een deel uit van de leefwereld van hun leerlingen (N=93);
- Is druggebruik op school nog niet een veel voorkomend fenomeen (N=59);
- Gebruiken jongeren vandaag hoofdzakelijk soft drugs, alcohol en tabak (N=43) maar met een sterke opmars van medicijnen (N=20).

4.1.4 Resultaten en conclusies met betrekking tot 'het drugbeleid op school'

De derde reeks vragen in de vragenlijst peilt naar de kennis van de leerkrachten betreffende het drugbeleid op school. Deze kennis van het drugbeleid op school kan inzicht geven in de mate waarin leerkrachten hiervan op de hoogte zijn, en hoe zij in wezen denken over de inhoud van dit beleid. Verder wordt er ook gepeild naar de mate waarin volgens hen de leerlingen op de hoogte zijn van de inhoud en implicaties van dit beleid. Tenslotte wordt er gevraagd naar de mate waarin onze leerkrachten en onze leerlingen betrokken werden bij de vormgeving van dit beleid volgens de drie pijlers van opvoeding, plan en interventie/aanpak:

- ✓ De opvoeding = pijler voorlichting, vorming
- ✓ Het plan = pijler regels en afspraken installeren
- ✓ Interventie of aanpak = pijler vroegtijdig ingrijpen bij problemen

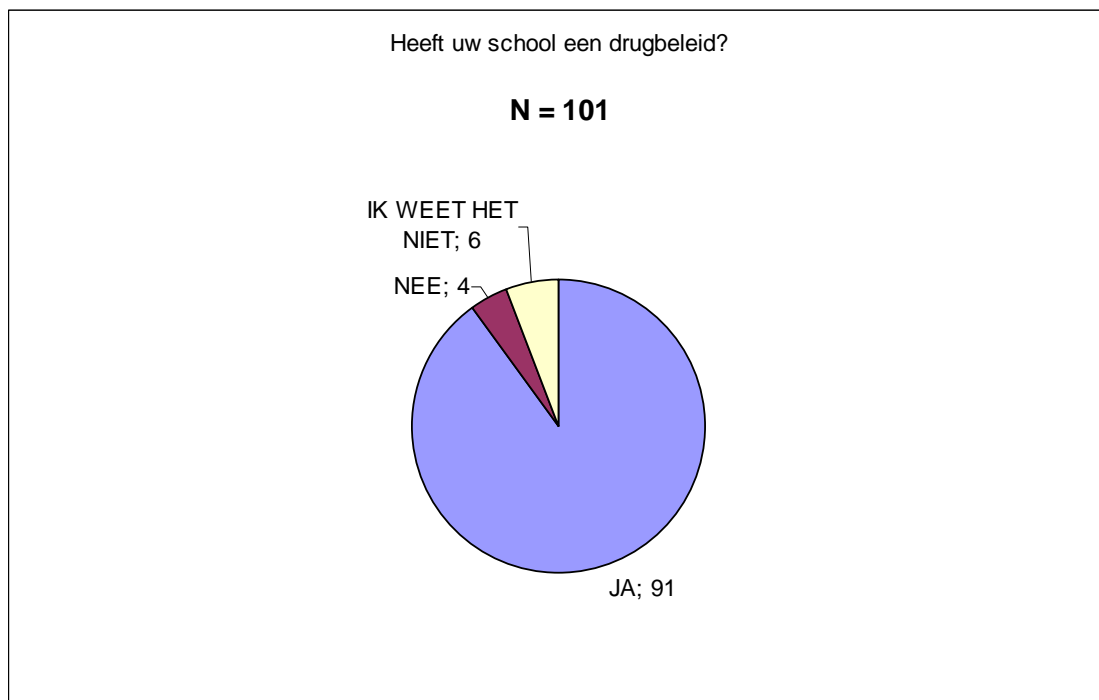
De vragen met betrekking tot het drugbeleid op school zijn interessant om de perceptie van de leerkrachten dienaangaande te schetsen en zo te komen tot een beeld van hun kennis van, betrokkenheid met, en interesse voor het drugbeleid dat op hun school gevoerd wordt.

4.1.4.1 Heeft uw school een drugbeleid?

De eerste vraag in deze reeks gaat onmiddellijk in op de kern van dit onderzoek en een positief antwoord is conditio sine qua non voor het kunnen invullen van vragenreeks 3 en 4. Indien leerkrachten op bovenstaande vraag een negatief antwoord dienen te geven wegens het niet aanwezig zijn van een drugbeleid op school of het niet op de hoogte zijn van een dergelijk beleid, worden zij doorverwezen naar vragenreeks 5.

Centrale vraag: Is het drugbeleid op school een gegeven, of wordt het eerder als onbekende of zelfs als onbestaande ervaren door de betrokken leerkrachten. Wanneer we de leerkrachten die vraag stellen, komen we tot de volgende vaststelling.

Grafiek 8 – Heeft uw school een drugbeleid?

Op het totaal van 101 respondenten (N=101), antwoorden 91 leerkrachten (N=91) dat hun school inderdaad beschikt over een drugbeleid. Vier leerkrachten (N=4) bevestigen dat er geen drugbeleid bestaat op hun school en zes leerkrachten (N=6) stellen dat zij niet weten of er al dan niet een drugbeleid is op de school waar zij les geven.

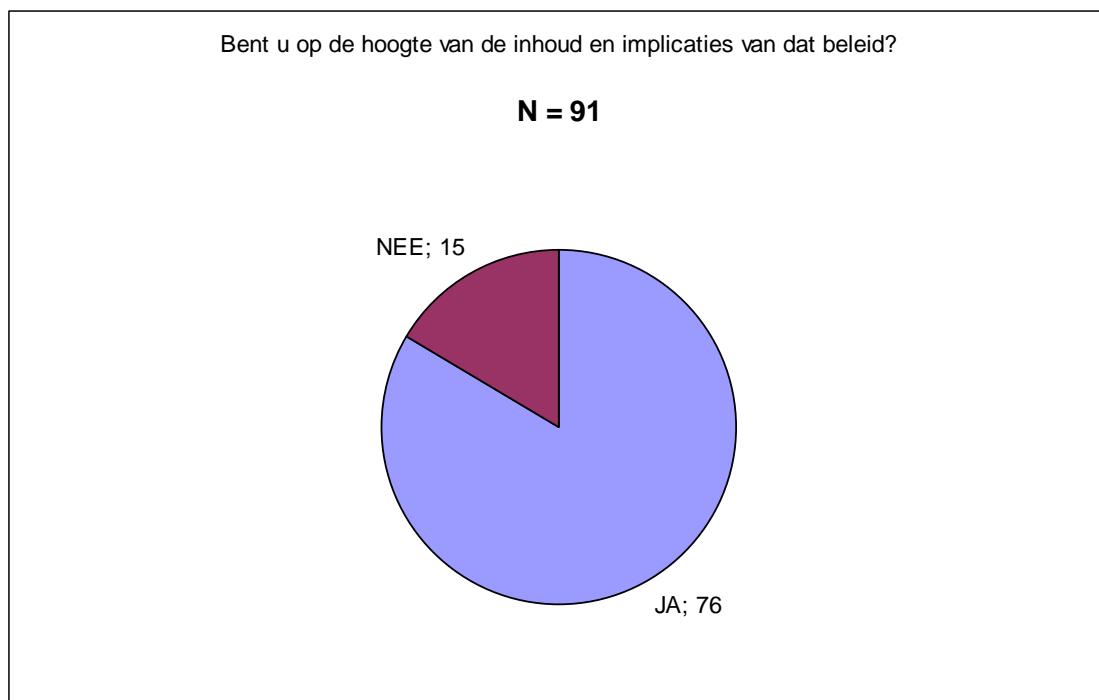
Uit deze resultaten blijkt dat er volgens de meeste leerkrachten (N=91) die deelnamen aan de bevraging wel degelijk een drugbeleid op school aanwezig is. Het is deze groep leerkrachten die nu verder bevraged zullen worden betreffende dit drugbeleid op school. Bijgevolg zullen de grafieken die bij deze vragenreeks 3 en de volgende vragenreeks 4 besproken worden, een totaal aantal respondenten bevatten van N=91, namelijk het totaal

aantal bevroagden N=101 minus de 10 leerkrachten N=10 die 'nee' of 'ik weet het niet' geantwoord hebben op deze vraag.

4.1.4.2 Bent u op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid?

Als we onze respondenten (N=91) vragen of zij op de hoogte zijn van de inhoud en de implicaties van dit beleid, dan antwoorden 76 leerkrachten (N=76) dat zij wel degelijk weten wat het drugbeleid op school inhoudt en wat hiervan de consequenties zijn. Vijftien leerkrachten (N=15) zijn niet echt op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid.

Grafiek 9 – Bent u op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid?

4.1.4.2.1 Indien wel, via welke kanalen? Specificeer.

Via een aanvullende kwalitatieve vraag, polsen we naar de kanalen via de welke de leerkrachten op de hoogte worden gesteld van de inhoud en de implicaties van het drugbeleid op school.

Uit de resultaten blijkt dat voornamelijk het schoolreglement, de werkgroep drugbeleid en het drugbeleidsteam (of het feit dat men hiervan deel uitmaakt) de sterkste kanalen zijn waarlangs informatie betreffende de inhoud en de implicaties van het drugbeleid op school bij de leerkrachten terecht komt. Ook de infobrochure van de school en de schoolgids spelen hierin een belangrijke rol, en zelfs de ad valvas berichten van de school worden vermeld.

Deze kanalen worden verder nog aangevuld met informatie die gestuwd wordt via directie, adjunct-directeur, graadcoördinatoren en leerlingenbegeleiders. Ook het middenkader, de personeelsvergaderingen en de pedagogische studiedagen zijn van belang bij de informatieoverdracht omtrent het onderwerp. Een enkele keer worden ook CLB, politie en 'De Sleutel' vernoemd.

4.1.4.2.2 Indien niet, wat is hiervoor de reden? Specificeer.

Vragen wij onze respondenten waarom zij niet op de hoogte zijn van de inhoud en de implicaties van het drugbeleid op hun school, dan verwijzen zij naar een gebrek aan communicatie als grootste boosdoener. Verder blijkt uit enkele getuigenissen ook dat dergelijke problematiek maar al te vaak binnen het gesloten kader van de werkgroep wordt aangepakt, waardoor heel wat informatie naar buiten toe verloren gaat. Een getuigenis:

'Eerder manke communicatie. Grote school. Als je niet tot de werkgroep behoort, ben je niet op de hoogte. Werkgroepen zijn eerder gesloten groepen. Af en toe merk je er 'iets' van als individuele leerkracht. Men doet een beroep op je om aanwezig te zijn bij een bepaalde activiteit.'

Zij beschrijven verder dat de problemen vaak onmiddellijk behandeld worden door directie en graadcoördinatoren, en dat dit vaak gebeurt in een stappenplan, waarbij het accent ligt op preventie en begeleiding. Verder is er begrip bij gebruik en is er begeleiding voorzien op de weg naar stoppen, maar daartegenover wordt er heel streng optreden bij dealen en beïnvloeding.

Een getuigenis:

‘Omdat het accent ligt op het preventieve en indien iets gesignaliseerd of vermoed wordt is er voor elke graad iemand die een opleiding gekregen heeft om via vertrouwelijke gesprekken de zaak te bepreken, vertrouwen te geven en contacten te leggen met de nodige begeleiding.’

Een enkeling zegt dat hij/zij geen interesse heeft.

4.1.4.3 Verklaart u zich akkoord met de inhoud van dit beleid?

De derde vraag in deze reeks gaat na of de leerkrachten zich wel dan niet akkoord verklaren met de inhoud van het drugbeleid op school. Let wel dat deze vraag enkel betrekking heeft op de leerkrachten die op de hoogte zijn van de inhoud en de implicaties van dit beleid. Voor diegenen die op de vorige vraag negatief antwoorden (N=15) heeft deze vraag geen betekenis. Bijgevolg is het aantal, dat op deze vraag een valide antwoord kunnen geven, terug gebracht op N = 76.

Het leek ons in ieder geval niet onbelangrijk hier even bij stil te staan. De leerkrachten kregen vijf keuzemogelijkheden aangeboden (soft drugs, hard drugs, alcohol, roken en medicijnen), en de mogelijkheden meerdere keuzes aan te vinken ¹⁷⁸. Uit onderstaande grafiek blijkt dat 72 leerkrachten (N=72) zich akkoord verklaren met de inhoud van het drugbeleid op school, wat toch een bijna eenduidige meerderheid is en een positief signaal geeft naar beleidsmakers dienaangaande. Vier leerkrachten (N=4) echter denken

---

¹⁷⁸ Cfr. 2.2.1 Onderscheid tussen legale en illegale drugs.

hier anders over en verklaren zich niet akkoord met de inhoud van het drugbeleid op hun school.

Via de hierna volgende kwalitatieve vraag, die dieper in gaat op het waarom van hun keuze, kunnen we nagaan wat de specifieke redenen zijn waarom leerkrachten zich al dan niet kunnen akkoord verklaren met het drugbeleid op hun school. Een dergelijke kwalitatieve vraag kan ons meer inzichten bieden in manieren om het drugbeleid in dezelfde zin verder te ontwikkelen of mogelijke suggesties tot verbetering ervan.

Grafiek 10 – Bent u akkoord met de inhoud van dit beleid?

4.1.4.3.1 Waarom wel? Specificeer.

Als wij de leerkrachten vragen waarom zij zich akkoord verklaren met het drugbeleid op hun school, dan doen zij dit vooral omwille van het preventieve dus niet repressieve karakter hiervan. De preventieve aard van het drugbeleid op school legt immers de nadruk op begeleiding en informatie, eerder dan op sancties.

“Preventie is de eerste doelstelling, op vraag wordt raad gegeven op een discrete manier via aangepaste hulp. Geen tuchtdossier maar een begeleidingscontract met verwijzing naar bevoegden.”

Hierbij wordt er door enkele leerkrachten ook gewezen op het vertrouwelijke en discrete karakter van de hulp die geboden wordt vanuit de school. Voor hen is de sfeer van vertrouwen die wordt gewaarborgd, een belangrijke motivator om zich akkoord te verklaren met het drugbeleid op school.

“Omdat het accent ligt op het preventieve en indien iets vermoed wordt is er voor elke graad iemand die een opleiding gekregen heeft om via vertrouwelijke gesprekken te peilen naar ..., vertrouwen te geven en contacten te leggen met de nodige begeleiding.”

Een uitzondering op het begeleidende karakter van het drugbeleid op school is het beleid ten aanzien van leerlingen die dealen, aangezien deze categorie volgens hen wel hard mag aangepakt worden, net zoals het ook staat gestipuleerd in het drugbeleid op hun school.

“Begeleiding van probleemgebruikers, dit wil zeggen van hen die onder invloed zijn, bij wie het hun persoonlijkheid, prestaties aantast. Streng aanpak voor dealers.”

Een andere belangrijke reden om zich akkoord te verklaren met het drugbeleid op school is te vinden in het feit dat dit beleid tot stand gekomen is op basis van de samenwerking tussen de directie, het CLB, het CAT Gent en de politie.

Bijgevolg hebben de leerkrachten het gevoel dat het drugbeleid op school juist hierdoor een goed ‘doordacht’ beleid is gesteund op inzichten van alle mogelijke betrokkenen. Bijgevolg beantwoordt het aan de wettelijke eisen en is de vorm ervan gegoten in een stappenplan dat nauw aansluit bij de specifieke noden binnen de school wanneer men zich met een dergelijke problematiek ziet geconfronteerd.

“Het is gericht op informeren, sensibiliseren en begeleiding. In samenwerking met ouders, het CAT, het CLB, collega’s en de directie.” En nog: “Dit beleid werd in overleg opgesteld. Ik veronderstel dat iedereen zich herkent in de opstelling ervan.”

Tenslotte besluiten enkele leerkrachten dat zij zich akkoord verklaren met het drugbeleid op school omdat zij zelf ook overtuigd zijn dat drugs op school niet thuis horen, en dat een beleid dienaangaande onontbeerlijk is om via duidelijke afspraken en regels drugs buiten het schoolgebeuren te houden.

“(…) Leerlingen weten zeer goed (en aanvaarden ook) dat drugs niet op school thuis horen.” En nog: “Een drugvrije school als doel, maar wel met aandacht voor eventuele problemen en een helpende – niet bestraffende – houding erbij. Wel kritiek op gedrag, niet op persoon (…).”

4.1.4.3.2 Waarom niet? Specificiteer.

De 4 leerkrachten (N=4) die zich niet akkoord verklaren met de inhoud en implicaties van het drugbeleid op school hebben allen een verschillend motief om negatief te antwoorden. Hierbij krijgen zij ook de steun van enkele leerkrachten (N=3) die zich wel akkoord verklaren met het drugbeleid op school maar die toch nog enkele suggesties van de hand willen doen.

Laten we starten met de leerkrachten die zich niet akkoord verklaren met het drugbeleid op school.

Twee leerkrachten (N=2) zijn niet akkoord omdat eens de doorverwijzing gebeurd is, de opvolging niet meer ter sprake komt of gedeeld wordt met de initiator of de preventiewerkgroep.

“Ik vind het te soft. Eens het probleem is doorgegeven wordt er niet meer over gepraat, worden we buiten gesloten uit de aanpak.”

Een andere leerkracht (N=1) wijst er op dat het drugbeleid op school vandaag te onsamenhangend is en een duidelijk gebrek aan visie vertoont. Een laatste leerkracht (N=1) heeft bedenkingen bij het huidige beleid omdat er pas doorverwezen wordt als er zeer zware vermoedens of bewijzen zijn. Deze late doorverwijzing is voor deze leerkracht reden genoeg om een 'beleid' dienaangaande in vraag te stellen.

Kijken we nu naar de leerkrachten die zich wel akkoord verklaren met de inhoud en de implicaties van het drugbeleid op school (N=72), dan zijn er ook in deze groep enkele leerkrachten (N=3) die zich vragen stellen.

Zo is er een leerkracht (N=1) die het huidige drugbeleid soms iets te liberaal vindt:

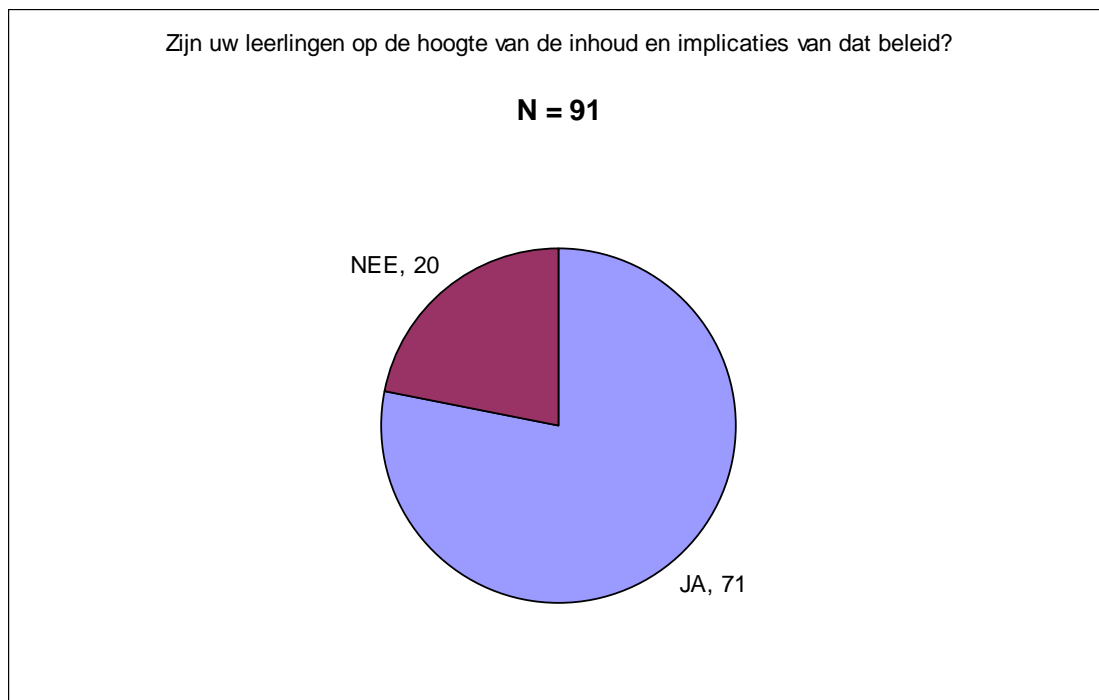
“Deels. Het is soms iets te liberaal, niet-gebruikers zouden het gevoel kunnen krijgen dat ze buitenbeentjes zijn. Het wordt te veel genormaliseerd.”

Een andere leerkracht (N=1) is de mening toegedaan dat er een grotere betrokkenheid vanuit de leerlingengroep zou kunnen gevraagd worden via de leerlingenraad. Tenslotte is er een leerkracht (N=1) die er op wijst dat het rookverbod binnen de lokalen zou kunnen aangevuld worden met een rookontmoedigingsplan en begeleiding.

4.1.4.4 Zijn uw leerlingen op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid?

Als wij de leerkrachten vragen of volgens hen hun leerlingen op de hoogte zijn van de inhoud en implicaties van het drugbeleid op school, dan zijn er op de 91 leerkrachten die zeker zijn van het feit dat er een drugbeleid is op school (N=91), 71 leerkrachten (N=71) die hierop positief antwoorden. Twintig leerkrachten (N=20) hebben echter een andere mening hierover. Zij geloven dat hun leerlingen niet op de hoogte zijn van dat beleid. Zie onderstaande grafiek.

Ook hier is het weer interessant om via kwalitatieve bevraging dieper in te gaan op hun antwoord en hen te vragen waarom zij denken dat hun leerlingen wel, dan niet, op de hoogte zijn van de inhoud en de implicaties van het drugbeleid op hun school.

Grafiek 11 – Zijn uw leerlingen op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid?**4.1.4.4.1 Indien wel, via welke kanalen? Specificeer..**

Via een aanvullende kwalitatieve vraag, polsen we ook hier naar de kanalen via de welke de leerlingen volgens de leerkrachten op de hoogte worden gesteld van de inhoud en de implicaties van het drugbeleid op school.

Uit de resultaten blijkt dat ook bij de leerlingen het schoolreglement het voornaamste kanaal is waarlangs zij de informatie betreffende het drugbeleid op school ontvangen. Dit schoolreglement wordt aangevuld met kanalen als de schoolbrochure of schoolgids, ad valvas en rondzendbrieven dienaangaande. Toch lijkt dit niet altijd de ideale weg:

“In theorie. Leerlingen en ouders moeten het schoolreglement ondertekenen en verklaren zich aldus akkoord met het drugsbeleid op school. Dit schoolreglement kan opgevraagd worden maar in de praktijk gebeurt dit nauwelijks.”

Ook het drugsbeleidsteam neemt een belangrijke rol in de verspreiding van deze informatie op school door het organiseren van drugspreventiecampagnes, -workshops en lessen, werkdagen en studienamiddagen over drugs. Hierbij krijgen de leerlingen ook informatie mee vanuit het CLB, het CAT en De Sleutel, meestal in de vorm van voordrachten en getuigenissen door ervaringsdeskundigen. Maar ook hier is er enige twijfel te bespeuren betreffende de effectiviteit ervan:

“Dit wordt algemeen meegedeeld aan iedereen. Bij individuele gevallen wordt dit verder toegelicht. Er zijn ook voordrachten rond drugs maar leerlingen die niet met drugs geconfronteerd worden zijn niet geïnteresseerd in dit drugsbeleid. Druggebruikers durven/kunnen hier niet voor uitkomen, waardoor ze ook de inhoud van het beleid niet kennen.”

Tenslotte wordt er verwezen naar informatie die gestuwd wordt via leerkrachten, klastitularis, graadcoördinatoren, leerlingenbegeleiders, directie en opvoedend personeel. Ook de leerlingenraad wordt een rol toebedeeld in de informatieoverdracht betreffende het onderwerp, hoewel men ook hier de randopmerking vindt dat hierdoor niet alle leerlingen op de hoogte zijn..

4.1.4.4.2 Indien wel, via welke kanalen? Specificieer.

Vragen wij onze respondenten waarom hun leerlingen volgens hen niet op de hoogte zijn van de inhoud en de implicaties van het drugbeleid op hun school, dan verwijzen zij naar een gebrek aan communicatie en de desinteresse van de leerlingen als voornaamste redenen.

“Leerlingen lezen de schoolgids niet grondig, er is te weinig rechtstreekse communicatie (toelichten drugsbeleid in de klas gebeurt niet of te weinig); zolang de leerling niet zelf problemen ervaart met drugs is er weinig belangstelling voor het drugsbeleid.”

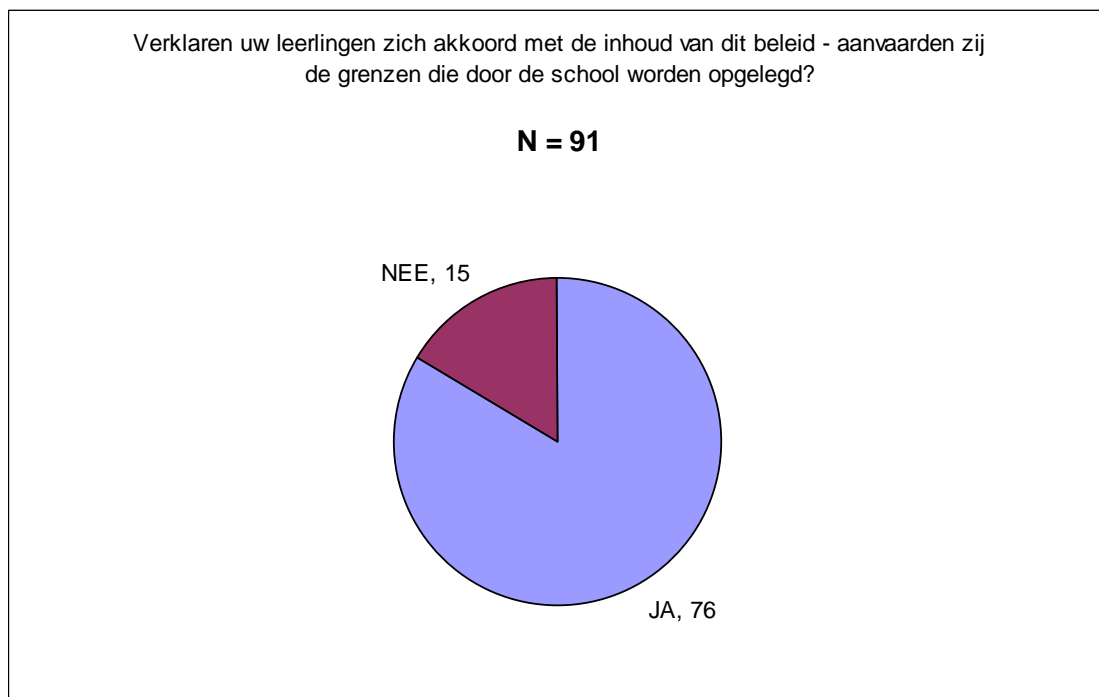
De schoolgids lijkt volgens deze leerkrachten geen afdoend kanaal aangezien deze maar al te vaak in de vuilnismand beland. Verder worden de andere maatregelen die op school zijn voorzien pas duidelijk wanneer zich concreet iets voordoet in de directe omgeving van de leerlingen.

“In het geheel niet, dit kan niet gesteld worden, maar een aantal weet wel dat sommige medeleerlingen begeleid worden. Discrete contacten geven wel aan dat er zoiets bestaat. Het wordt echter niet aan de grote klok gehangen.”

4.1.4.5 Verklaren uw leerlingen zich akkoord met de inhoud van dit beleid – aanvaarden zij de grenzen die door de school worden opgelegd?

Vragen wij diezelfde leerkrachten of zij menen dat de leerlingen zich akkoord verklaren met de inhoud van dit beleid, dan zien we dat 76 leerkrachten (N=76) inderdaad vinden dat de leerlingen de grenzen aanvaarden die door de school worden opgelegd. Vijftien leerkrachten (N=15) zijn het hiermee niet eens.

Grafiek 12 – Verklaren uw leerlingen zich akkoord met de inhoud van dit beleid?

Via verdere kwalitatieve bevraging gaan we ook hier na waarom de leerkrachten die mening zijn toegedaan.

4.1.4.5.1 Waarom wel? Specificeer.

De voornaamste reden waarom leerlingen de grenzen aanvaarden die door de school met betrekking tot drugs worden opgelegd, is volgens hun leerkrachten te vinden in het feit dat zij hiertoe verplicht worden, via het ondertekenen van het schoolreglement of schoolgids. Hierbij wordt echter de bedenking gemaakt dat de leerlingen eigenlijk vaak niet bewust zijn van wat zij ondertekenen uit desinteresse, waardoor zij zich niet echt 'bewust' akkoord kunnen of willen verklaren.

“Zij worden verplicht door het ondertekenen van het schoolreglement om zich akkoord te verklaren. Natuurlijk liggen theorie en realiteit soms ver uit elkaar.”

Een tweede reden is volgens de leerkrachten te vinden in hun besef dat drugs niet thuis horen binnen de school. In die optiek begrijpen de leerlingen dan ook dat er grenzen moeten worden gesteld en afspraken moeten worden gerespecteerd.

“Ik denk wel dat de leerlingen het principe aanvaarden: geen drugs op school. En wie over de schreef gaat, wordt gesanctioneerd.”

Een bijkomende bedenking hierbij is dat het wel steeds moeilijker wordt voor roken. Tegen rookverbod komt er blijkbaar wel heel wat protest.

“Als het gaat om ‘andere’ drugs zijn de leerlingen akkoord. Tegen rookverbod komt er wel veel protest (enkel van de rokers zelf).”

Verder wordt er ook op gewezen dat de leerlingen de inhoud en implicaties van het drugbeleid op school aanvaarden wegens het preventieve, hulpverlenende karakter ervan. Het feit dat de nadruk ligt op hulp en niet op sancties, is volgens deze leerkrachten een positief signaal naar de leerlingen toe.

“Ze hebben er geen probleem mee. Indien er een probleem is, wordt het professioneel aangepakt en wordt de jongere geholpen.”

4.1.4.5.2 Waarom niet? Specificeer.

Als we de leerkrachten vragen waarom hun leerlingen de vooropgestelde grenzen niet lijken te aanvaarden, dan krijgen we hierop weinig informatie behalve de referentie naar het rookverbod dat blijkbaar moeilijk aanvaard wordt door sommige leerlingen.

4.1.4.6 *Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op uw school?*

Een uitermate belangrijke vraag in deze reeks is de vraag die betrekking heeft op de betrokkenheid van de leerkrachten bij de vormgeving van het drugbeleid op hun school. We toetsen dit heel specifiek op de drie pijlers zoals hierboven al besproken:

- ✓ De opvoeding = pijler voorlichting, vorming
- ✓ Het plan = regels en afspraken installeren
- ✓ Interventie of aanpak = vroegtijdig ingrijpen bij problemen

4.1.4.6.1 Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van ‘de opvoeding’?

Vragen we de leerkrachten of zij betrokken zijn geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op hun school wanneer het ging over voorlichting en vorming, dan antwoordt een kleine meerderheid (N=49) dat zij hierbij niet betrokken werden. 42 leerkrachten (N=42) zijn de mening toegedaan dat zij hierbij wel betrokken werden.

Grafiek 13 – Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van ‘de opvoeding’?

4.1.4.6.2 Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van ‘het plan’?

Grafiek 14 – Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van ‘het plan’?

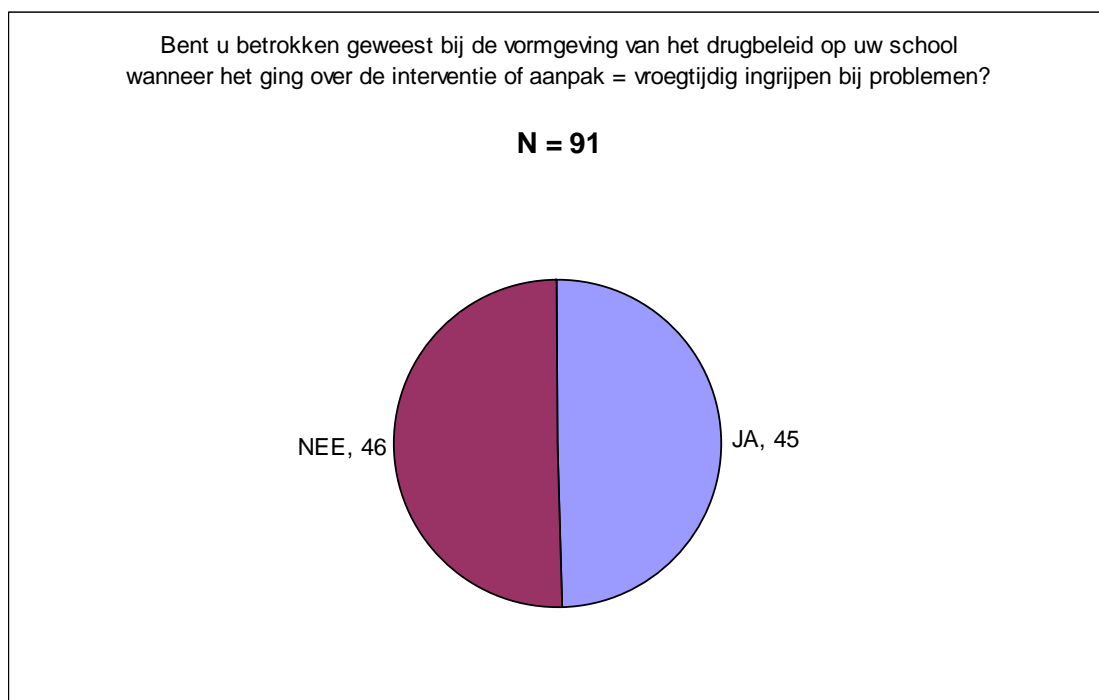

Vragen wij diezelfde leerkrachten of zij betrokken zijn geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op hun school wanneer het ging over het installeren van regels en afspraken, dan antwoordt een nog grotere meerderheid (N=59) dat zij hierbij niet betrokken werden. 32 leerkrachten (N=32) zijn overtuigd dat zij hierbij wel betrokken werden.

4.1.4.6.3 Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van ‘de interventie of aanpak’?

Vragen wij diezelfde leerkrachten tenslotte of zij betrokken zijn geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op hun school wanneer het ging over het vroegtijdig ingrijpen bij problemen, dan zijn de meningen ongeveer gelijkmatig verdeeld waarbij 46 leerkrachten (N=46) menen dat zij hierbij niet betrokken werden. Vierenvijftig leerkrachten (N=45) zijn de mening toegedaan dat zij hierbij wel betrokken werden.

Grafiek 15 – Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van ‘de interventie’?

Ook bij bovenstaande vragen lijkt het interessant kwalitatief de antwoorden verder toe te lichten.

4.1.4.6.4 Indien wel, op welke manier? Specificeer.

Vragen wij de leerkrachten die zich inderdaad betrokken gevoeld hebben bij de vormgeving van het drugbeleid op school specifiek op welke manier dit dan gebeurd is, dan valt het op dat de meerderheid hierin betrokken werd vanuit hun functie als lid van het drugbeleidsteam, de drugwerkgroep, de werkgroep preventieprojecten en het drugcomité.

“Vanuit mijn functie als coördinator wordt door de directie mijn mening gevraagd en mag ik ook op- en aanmerkingen geven bij voorstellen of zelf voorstellen formuleren.”

Ook het feit dat men lid is van de werkgroep leerlingenbegeleiding en optreedt als coördinator of klastitularis stimuleert de betrokkenheid. Bij al het bovenstaande wordt echter wel de volgende bedenking gemaakt:

“Door in de werkgroep te zitten. Leerkrachten die geen lid zijn, hebben er minder mee te maken.”

Enkele leerkrachten voelen zich toch betrokken omwille van persoonlijke overtuiging en interesse, of omdat zij via het schoolwerkplan de plicht voelen de jongeren te sensibiliseren door in hun lessen aandacht te besteden aan drugs en de drugproblematiek.

“Omdat ik de leerlingen van de eerste graad probeer te motiveren om af te blijven van alcohol en sigaretten door deel te nemen aan de wedstrijd ‘rookvrije klas’.”

Daarnaast verwijzen enkele leerkrachten ook naar de gesprekken die zij dienaangaande hebben met de leerlingenbegeleiders, het CLB en/of iemand van De Sleutel en de informatieavond die dienaangaande georganiseerd is onder leiding van de federale politie. Een enkeling heeft verder een cursus gevolgd betreffende de problematiek.

4.1.4.6.5 Indien niet, wat is hiervoor de reden? Specificieer.

Vragen wij de leerkrachten waarom zij niet betrokken zijn geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op school – en hier gaat het toch steeds om de meerderheid – dan geven de meeste van hen te kennen dat dit hoofdzakelijk de verantwoordelijkheid is van de directie en adviesraden, en vooral van het drugpreventieteam dat bestaat uit een aantal kernpersonen. Het zijn deze mensen die het drugbeleid op school vorm geven, terwijl de andere collegae die geen lid zijn van de werkgroep eerder dienst doen als antenne of meldpunt.

“Als ik een probleem zie, ga ik ermee naar het drugsbeleidteam. Verdere opvolging gebeurt daar, in alle discretie. En dat is ook goed zo! Het drugsbeleidteam en de directieraad werken het beleid uit. Ik maak geen deel uit van die organen. Idem voor vormgeving, voorlichting.”

Aansluitend hierbij, stellen enkele leerkrachten duidelijk dat zij geen interesse hebben om deel te zijn van dit team en zo mee vorm te geven aan het drugbeleid op school. Volgens hen is hun beperkte betrokkenheid een persoonlijke keuze.

Een tweede belangrijke reden waarom leerkrachten niet betrokken worden bij de vormgeving van het drugbeleid op school, ligt volgens hen in het feit dat er zich niet echt veel drugproblemen voordoen op hun school en bijgevolg is hun betrokkenheid in deze kwesties niet echt nodig.

“Ik heb geen weet van drugsproblemen op school, hoewel die er waarschijnlijk wel zijn. Meestal is er een ‘interne’ regeling en worden wij er niet van op de hoogte gebracht.”

Een kleine minderheid wijst er op dat hun mening of inbreng dienaangaande nooit is gevraagd of dat het drugbeleid op school al voor hun tijd was opgesteld.

4.1.4.7 Zijn uw leerlingen betrokken geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op uw school?

Vragen we de leerkrachten of hun leerlingen betrokken zijn geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op school, dan antwoordt een grote meerderheid (N=74) dat zij hierbij niet betrokken werden. Zeventien leerkrachten (N=17) zijn van oordeel dat zij hierbij wel betrokken werden.

Grafiek 16 – Zijn uw leerlingen betrokken geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op uw school?

4.1.4.7.1 Indien wel, op welke manier? Specificeer.

Via een kwalitatieve vraag, komen we te weten dat de leerlingenraad de belangrijkste manier is waarop leerlingen volgens hun leerkrachten betrokken werden bij de vormgeving van het drugbeleid op school. Ook via leerlingenbevraging en

leerlingenbegeleiding wordt hieraan gewerkt. Toch wijzen enkele leerkrachten op de desinteresse en het slecht functioneren hiervan:

“Er heerst hier weinig participatieve schoolgeest, voornamelijk bij de leerlingen. De leerlingenraad werkt niet optimaal.”

Tenslotte zijn er enkele leerkrachten die vermelden dat de participatie bewerkstelligd wordt door informatienamiddagen en specifieke projecten betreffende de thematiek. Zij vinden deze projecten en namiddagen heel stimulerend en verhogen de betrokkenheid als leerkracht zijnde.

4.1.4.7.2 Indien niet, wat is hiervoor de reden? Specificieer.

Via een kwalitatieve vraag, komen we verder te weten dat de belangrijkste reden waarom leerlingen volgens hun leerkrachten niet betrokken werden bij de vormgeving van het drugbeleid op school, te zoeken is in het feit dat dit slechts een recente evolutie is dat er ook aan de stem van de leerlingen de nodige aandacht en gewicht wordt gegeven. Aangezien het drugbeleid op school al voor deze recente evolutie bestond, is het gebrek aan betrokkenheid van de leerlingen volgens heel wat leerkrachten bijna historisch gegroeid.

“Omdat de vormgeving al jaren bestaat en de inspraak van leerlingen toen niet vanzelfsprekend was.”

Voorheen was elke vorm van beleidsbepaling binnen de school een top-down situatie, waarin de regels van hogerhand werden bepaald en waarbij de leerlingen verplicht werden deze zonder verdere inspraak te aanvaarden.

“We gaan ervan uit dat drugs niet mogen. Er is weinig ruimte voor inspraak binnen zo een context. Trouwens de leerlingen hebben veel te diverse meningen daarover.”

Een bijkomend nadeel is dat de leerlingenraad nog een zeer jong orgaan is dat nog niet optimaal fungeert, waardoor op het vlak van inspraak vaak nog duidelijkere processen

moeten uitgewerkt worden. Sommige leerkrachten stellen zich ook vragen bij de interesse van de leerlingen om hieraan mee te werken.

“Er werden al verschillende pogingen ondernomen om een leerlingenraad op te richten. Alle initiatieven die in deze richting werden ondernomen zijn echter afgeketst op een apathische houding van de leerlingen. Er is in dit opzicht weinig of geen interesse. Dit schooljaar werd opnieuw gestart met een poging tot leerlingenraad.”

Nog andere leerkrachten blijven overtuigd dat de betrokkenheid van de leerlingen dienaangaande niet wenselijk is omdat zij de grenzen zeer ruim zouden leggen en bijgevolg blijven zij de mening toegedaan dat het drugbeleid op school in eerste instantie de taak is van directie.

“Er moet niet meer onrust gezaaid worden dan nodig.”

4.1.4.8 Conclusies met betrekking tot ‘drugbeleid op school’

De vragenreeks met betrekking tot ‘drugbeleid op school’ geeft ons de mogelijkheid na te gaan of er een drugbeleid op school aanwezig is, en verder geeft deze vragenreeks ons meer inzichten in de mate waarin zowel leerkrachten als leerlingen op de hoogte zijn van de inhoud en implicaties van dit beleid en op welke manieren zij betrokken geweest zijn bij de vormgeving ervan.

Volgens de respondenten van het onderzoek:

- Heeft hun school wel degelijk een drugbeleid (N=91 op N=101);
- Zijn zij op de hoogte van de inhoud en de implicaties van dit beleid (N=76 op N=91);
- Verklaren zij zich akkoord met de inhoud en de implicaties van dit beleid (N=72 op N=76);
- Zijn hun leerlingen op de hoogte van de inhoud en de implicaties van dit beleid (N=71 op N=91);
- Verklaren hun leerlingen zich akkoord met de inhoud en de implicaties van dit beleid (N=76 op N=91);

- Zijn zij meer niet dan wel betrokken geweest bij de voorlichting en vorming (pijler 'opvoeding') van dit beleid (N=49 op N=91);
- Zijn zij meer niet dan wel betrokken geweest bij het installeren van regels en afspraken (pijler 'plan') van dit beleid (N=59 op N=91);
- Zijn zij meer niet dan wel betrokken geweest bij het vroegtijdig ingrijpen bij problemen (pijler 'interventie of aanpak') van dit beleid (N=46 op N=91);
- Gebruiken jongeren vandaag hoofdzakelijk soft drugs, alcohol en tabak (N=43) maar met een sterke opmars van medicijnen (N=20).

4.1.5 Resultaten en conclusies met betrekking tot 'het toepassingsgebied'

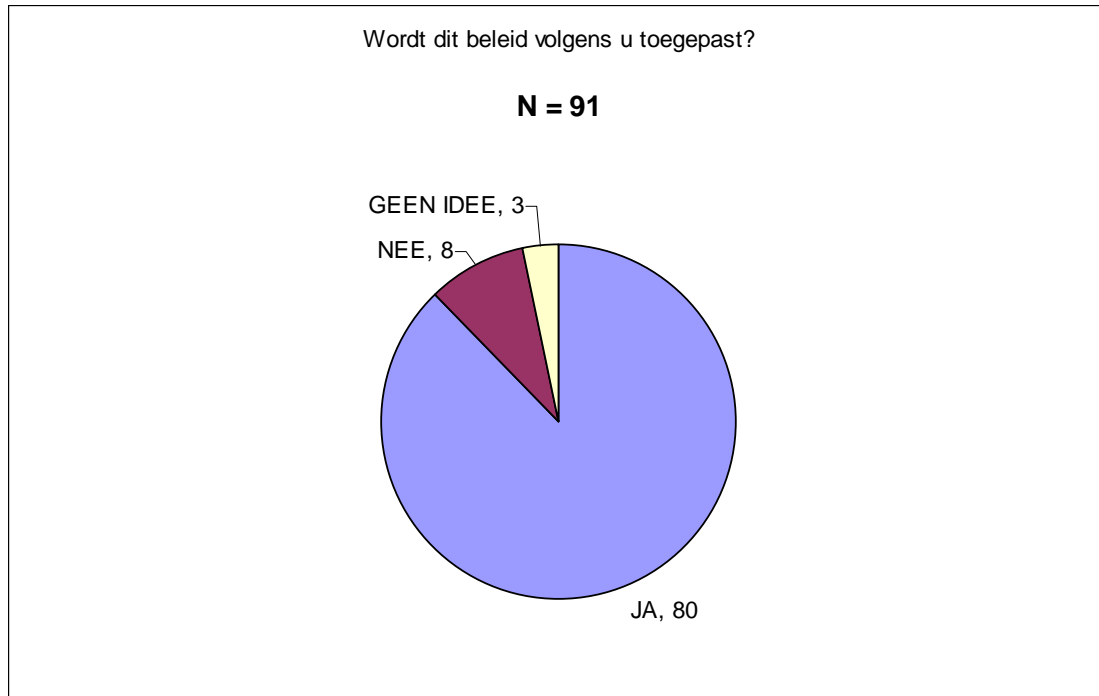
De vierde reeks vragen in de vragenlijst peilt naar de mate waarin dit drugbeleid volgens de bevroegde leerkrachten wordt toegepast en of hierbij dezelfde regels gelden voor iedereen. Verder wordt er nagegaan wat het specifieke karakter is van het drugbeleid op school, rekening houdende met reeds voornoemde pijlers van opvoeding, plan en interventie/aanpak:

- ✓ De opvoeding = pijler voorlichting, vorming
- ✓ Het plan = regels en afspraken installeren
- ✓ Interventie of aanpak = vroegtijdig ingrijpen bij problemen

De vragen met betrekking tot het toepassingsgebied zijn interessant om na te gaan in welke mate theorie en praktijk binnen het schoolleven op elkaar afgestemd zijn en vooral ook waar in de praktijk de specifieke accenten liggen.

4.1.5.1 Wordt dit beleid volgens u toegepast?

De eerste vraag in deze reeks vraagt naar de mate waarin het drugbeleid op school toegepast wordt. Gaat het immers enkel om een beleid in woord, of gaat het om een beleid dat zich wezenlijk vertaalt in concrete realisaties.

Grafiek 17 – Wordt dit beleid volgens u toegepast?

De bovenstaande grafiek geeft antwoord. Op het totaal van 91 respondenten (N=91), antwoorden 80 leerkrachten (N=80) dat hun school inderdaad het geconcipieerde drugbeleid toepast. Acht leerkrachten (N=8) bevestigen dat het drugbeleid op hun school niet wordt toegepast en drie leerkrachten (N=3) hebben geen idee of dit beleid al dan niet toegepast wordt. Via verdere kwalitatieve bevraging bij deze vraag, komen we tot de hierna volgende informatie.

4.1.5.1.1 Indien wel, op welke manier? Specificeer.

Vragen we de leerkrachten op welke manier dit beleid wordt toegepast, dan valt het op dat dit voornamelijk gebeurt via het stappenplan dat werd uitgewerkt door de drugsbeleidgroep. Hierbij wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen leerlingen die gebruiken en leerlingen die dealen.

“We volgen een stappenplan: sporadisch gebruik of dealen liggen mijlenver uit elkaar.”
En nog: “Opvang en detectie door leerkrachten, dan de eerste lijnzorg, daarna de tweede lijnzorg door het team.”

Verder wordt er preventief en signalerend aan gewerkt door het volledige lerarencorps, begeleidend door specifieke leerkrachten en sanctionerend door de directie. Ook zijn er heel wat leerkrachten die verwijzen naar de specifieke opvolging door klastitularis, graadcoördinator, ouders en externen zoals het CAT, het CLB en het CGGZ. Ook komt hier weer de verwijzing terug naar verschillende preventieprogramma's:

“Preventieproject via de Sleutel in de 3de jaars. Preventieve schorsing bij dealen+ contract in verband met herhaling. Doorverwijzing naar hulpinstanties in verband met problematisch gebruik.”

Een bedenking hierbij is natuurlijk dat je zelfs ondanks de vele inspanningen soms onmachtig staat, omdat de definitie van gebruiken niet altijd eenduidig is of niet altijd een interventie behoeft:

“Maar je kunt niet zoveel doen zonder medewerking en er zijn er zo veel die ‘af en toe’ gebruiken.”

Tenslotte zijn er ook een aantal leerkrachten die er op wijzen dat de communicatie soms te wensen over laat en dat je er soms het raden naar hebt of het voorgestelde en opgelegde drugbeleid nu wel dan niet toegepast wordt omdat je hiervan pas weet hebt krijgt als specifieke problemen met leerlingen de kop opsteken.

“Opvolging gebeurt wel...maar we vernemen niet alles!”

4.1.5.1.2 Indien niet, wat is hiervoor de reden? Specificeer.

De leerkrachten die de mening zijn toegedaan dat het drugbeleid niet in concreto wordt toegepast, zien als belangrijkste redenen hiervoor het gebrek aan een drugproblematiek op hun school of het gebrek aan openheid dienaangaande. Vooral dit laatste argument heeft te maken met de schoolcultuur en de wijze waarop problemen dienaangaande worden aangepakt, namelijk discreet.

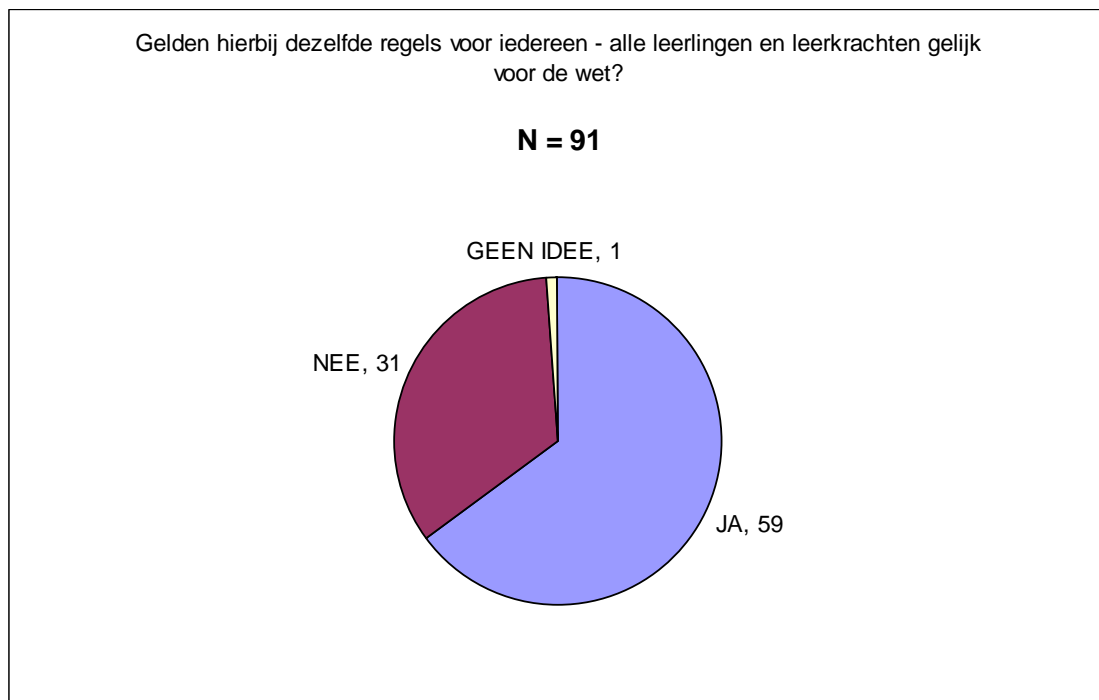
“Ik heb de indruk dat problemen dienaangaande binnenskamers worden behandeld.”

Een enkeling geeft aan dat het laten ondertekenen van het schoolreglement aan het begin van het schooljaar niet noodzakelijk gelijk staat met het toepassen van een drugbeleid.

4.1.5.2 Gelden hierbij dezelfde regels voor iedereen – alle leerlingen en leerkrachten gelijk voor de wet?

Als we onze respondenten vragen of bij de toepassing van het drugbeleid op school dezelfde regels gelden voor leerlingen en leerkrachten, dan antwoorden 59 leerkrachten (N=59) dat dit wel degelijk het geval is. 31 leerkrachten (N=31) zijn van mening dat dit niet het geval is en 1 leerkracht (N=1) heeft hierover geen idee.

Ook hier zullen de open vragen enige verduidelijking bieden.

Grafiek 18 – Gelden hierbij dezelfde regels voor iedereen?

4.1.5.2.1 Waarom wel? Specificeer.

Een meerderheid van de leerkrachten (N=59) bevestigen dat dezelfde regels en wetten gelden voor leerlingen en leerkrachten, aangezien het schoolreglement op gaat voor iedereen die zich binnen de muren van de school bevindt. Vaak zien de leerkrachten zich ook vanuit hun voorbeeldfunctie ergens verplicht dezelfde regels en wetten te volgen als die opgelegd aan hun leerlingen.

“Men moet consequent zijn en op dit gebied leerlingen en leerkrachten gelijk behandelen, allen al om het goede voorbeeld te geven.”

Niet alle leerkrachten zijn akkoord met het bovenstaande, zoals blijkt uit volgende mededeling:

“Voor zover ik weet de leerlingen wel. Het beleid slaat niet op leerkrachten.”

Nog andere leerkrachten geven toe dat dit in de praktijk niet op gaat voor alle soorten drugs. Het roken en drinken wordt wel voornamelijk getolereerd bij de leerkrachten.

“Zou moeten maar de realiteit is anders voornamelijk wat betreft Roken en Alcohol verbruik.”

4.1.5.2.2 Waarom niet? Specificiceer.

Vragen we de leerkrachten die de mening zijn toegedaan dat leerkrachten en leerlingen niet gelijk zijn voor de wet (N=31) waar dan wel het verschil moet gezocht worden, dan zijn er heel wat leerkrachten die verwijzen naar de verschillende regels betreffende roken en drinken. Leerlingen mogen dit niet, leerkrachten krijgen hiertoe wel de toestemming. Over het gebruik van andere drugs is in deze context geen sprake:

“Leerkrachten mogen nog roken in de leraarskamer. Ik denk dat wij dat bij leerkrachten nog niet moeten hebben meemaken betreffende drugs. Voor roken blijven een aantal leerkrachten stevast roken in de leraarskamer hoewel dit ook niet mag.”

Daarnaast wijzen enkele leerkrachten er op dat het drugbeleid zoals het in het schoolreglement staat beschreven enkel van toepassing is op leerlingen.

“Het drugsbeleid wordt niet toegepast op leerkrachten en is ook niet in deze zin omschreven in het schoolreglement.”

Leerkrachten hebben een contract en bijgevolg is misbruik niet toelaatbaar. In de gevallen dat dit toch gebeurt, geeft volgende uitspraak stof tot nadenken:

“Bij leerkrachten (benoemde) duurt het langer. Zij krijgen meer kansen maar er wordt zeker naar een extra stop gezocht.”

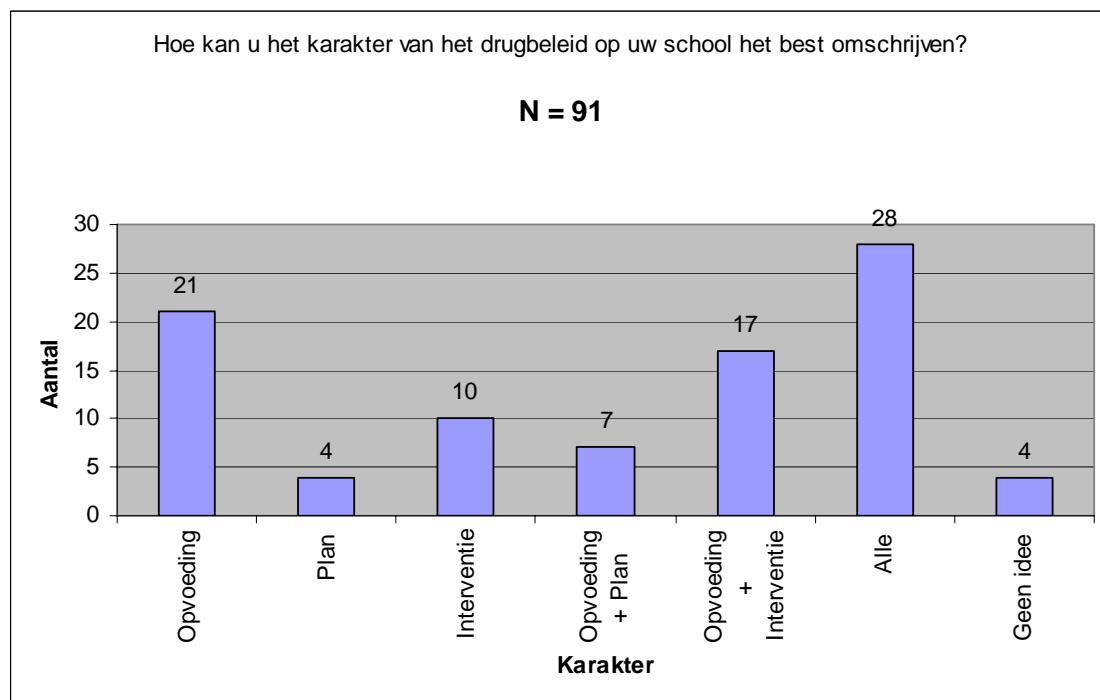
Tenslotte merkt iemand op dat het ook belangrijk is ieder geval apart te bekijken en niet onmiddellijk vast te roesten in vooropgestelde schema's:

“Je kunt – vind ik persoonlijk – wel een algemeen kader hebben, maar geen vastgeroest kader. Er is nood aan een menselijke behandeling en begrip, vandaar ook nood aan flexibiliteit.”

4.1.5.3 Hoe kunt u het karakter van het drugbeleid op uw school het best omschrijven?

Vragen wij onze respondenten (N=91) hoe zij het karakter van het drugbeleid op hun school het best kunnen omschrijven rekening houdende met reeds voornoemde pijlers van opvoeding, plan en interventie/aanpak, dan komen wij tot het volgende resultaat.

Grafiek 19 – Hoe kunt u het karakter van het drugbeleid op uw school het best omschrijven?

Het grootste deel van de respondenten (N=28) antwoordt dat het drugbeleid op hun school zowel werkt aan de opvoeding (informereren), het plan (implementeren) en de interventie of de aanpak (hulp verlenen). 21 leerkrachten (N=21) zijn dan weer van oordeel dat het drugbeleid op school voornamelijk gericht is op de opvoeding, namelijk preventief de leerlingen vormen en informeren.

Zeventien leerkrachten (N=17) zijn van mening dat het drugbeleid op school zowel de opvoeding als de interventie of aanpak behelst, en dat de school dus naast het informeren,

ook vroegtijdig ingrijpt en hulp verleent waar nodig. Tien leerkrachten (N=10) zien dat in het drugbeleid op hun school vooral de interventie belangrijk is.

Zeven leerkrachten (N=7) zien een duidelijke aandacht voor zowel de opvoeding als het plan, zodat de school naast preventief informeren, ook meehelpt aan het installeren en implementeren van de regelgeving op het gebied van drugs. Vier leerkrachten (N=4) zien het plan als het enige aandachtspunt van hun school.

Tenslotte zijn er 4 leerkrachten (N=4) die geen idee hebben waarop het accent in het drugbeleid wordt gelegd.

4.1.5.3.1 Waarom ‘de opvoeding’? Specificiteer.

Kijken we naar de respondenten die een belangrijke aandacht zien voor de pijler ‘opvoeding’, dan zien zij de motivatie voor hun antwoord in tal van activiteiten met als doel de leerlingen te informeren over drugs en de mogelijke gevolgen ervan. Hierbij spreken zij over informatieve lessen, projecten, voordrachten en getuigenissen.

“De derdejaars krijgen een voordracht van iemand van De Sleutel. In de godsdienstles bekijken we ‘The Basketball diaries’. Staat vermeld in hun map. Poging om tot een gesprek te komen.”

Ook door middel van leerlingenbegeleiding wordt hieraan gewerkt. Het adagium bij dit alles: *“Beter voorkomen dan genezen.”* Toch wordt bij de pijler ‘opvoeding’ de vraag gesteld of dit echt werkelijk nut heeft: *“Preventie, alhoewel werkt preventie? Ik twijfel er aan.”*

4.1.5.3.2 Waarom ‘het plan’? Specificiteer.

Hierbij werd geen informatie gegeven door de respondenten, behalve de volgende opmerking:

“Als opvoeding en interventie goed werken is het plan bijna niet nodig.”

4.1.5.3.3 Waarom 'de interventie of aanpak'? Specificieer.

De respondenten vinden de interventie door de school terug daar waar dit nodig wordt geacht. Indien er zich een probleem voordoet, wordt dit probleem aangepakt in de vorm van hulp en begeleiding. Daarbij spelen leerlingenbegeleiding, het CLB en het CAT een belangrijke rol.

“Omdat het opgebouwd is via een stappenplan en ook via CLB, leerlingenbegeleiding en een vertrouwensleerkracht en een pedagogisch team is er een zeer nauwe samenwerking en worden problemen meestal vroegtijdig aangepakt, niet met het oog op sanctioneren, wel met het oog op hulp verlenen.”

Eén enkele leerkracht maakt de volgende bedenking:

“Er is ooit eens moeten ‘opgetreden’ worden (doch daar weten we niets van). Geen reclame voor de school – ‘doofpot’?”

4.1.5.3.4 Waarom 'Alle pijlers'? Specificieer.

De respondenten die van mening zijn dat het drugbeleid op hun school de drie pijlers behelst (N=28), motiveren hun antwoord door te verwijzen naar de aanwezigheid van de drie componenten in de concrete schoolomgeving. Een mengeling van alle componenten als een geheel is volgens hen noodzakelijke voorwaarde voor een volwaardig drugbeleid.

“Het drugbeleid op onze school steunt op de drie pijlers, namelijk door voorlichtingsnamiddagen (preventie) te geven aan leerlingen, het schoolreglement (plan) en leerkrachten en graadcoördinator (interventie) die zo snel mogelijk trachten in te grijpen.”

Daarnaast wijzen sommige leerkrachten er op dat elke pijler zich richt naar een specifieke doelgroep via specifieke kanalen.

“De drie pijlers komen aan bod, gespreid over de drie graden met per graad een ander accent. Allen komen ongeveer even sterk aan bod.” En nog: “Via verschillende kanalen.”

Verder wijzen zij op het beperkt karakter van elke pijler afzonderlijk.

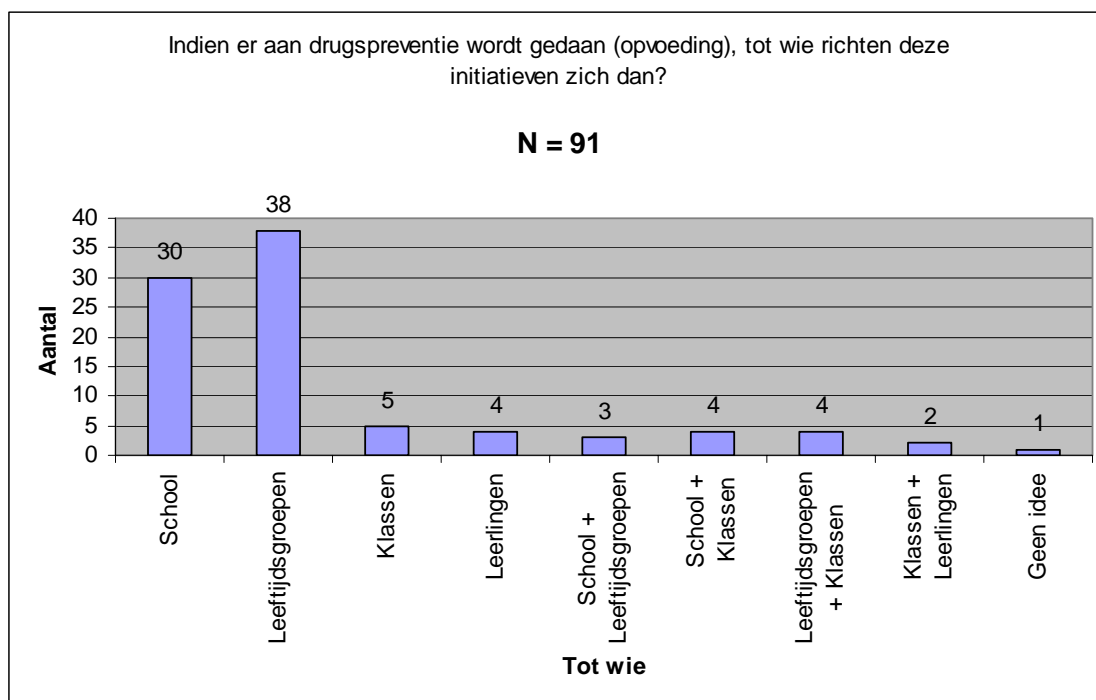
“Het preventieve karakter is voor de school enorm belangrijk als ook de aanpak. Regels formuleren en zich daaraan houden vinden wij als school te beperkt.”

4.1.5.3.5 Indien er aan drugspreventie wordt gedaan (opvoeding), tot wie richten deze initiatieven zich dan?

Vragen wij onze respondenten tot wie de opvoedende initiatieven zich hoofdzakelijk richten, dan antwoorden zij dat deze activiteiten zich vooral richten tot specifieke leeftijdsgroepen (N=38).

Dertig leerkrachten (N=30) vinden dat deze initiatieven zich vooral richten tot de hele school. Een minderheid is van mening dat deze initiatieven zich hoofdzakelijk richten tot specifieke klassen (N=5) of specifieke leerlingen (N=4). Tenslotte zijn er nog enkele leerkrachten (N=13) die besluiten dat de opvoedende maatregelen zich richten tot een combinatie van voorgaande doelgroepen. Een enkele leerkracht (N=1) heeft er totaal geen idee van.

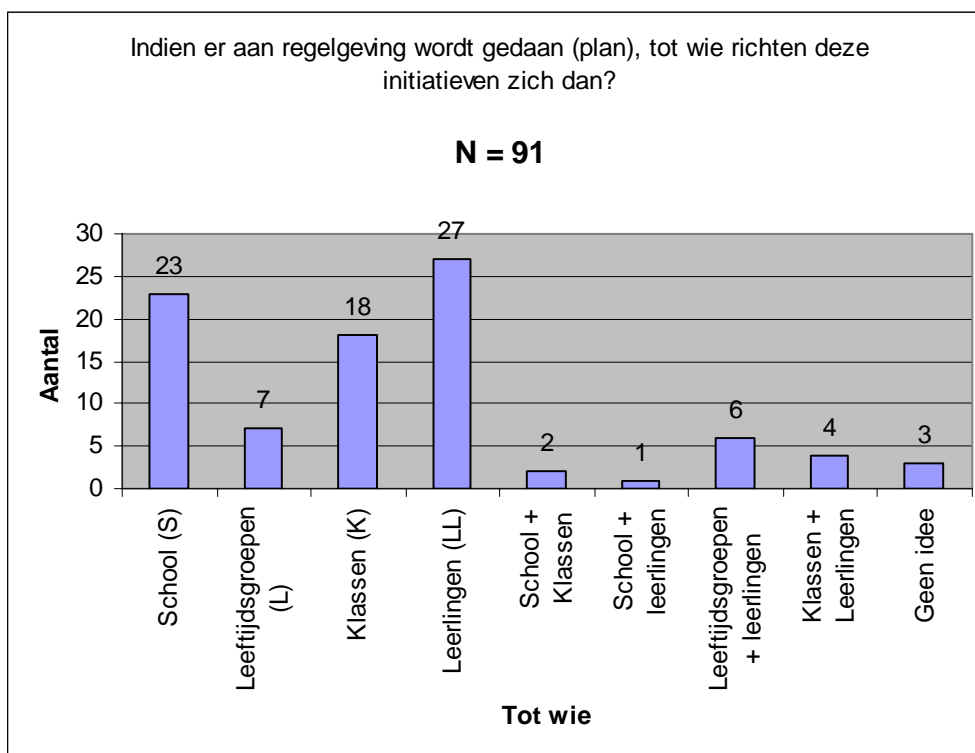
Grafiek 20 – Indien er aan drugspreventie wordt gedaan (opvoeding), tot wie richten deze initiatieven zich dan?

4.1.5.3.6 Indien er aan regelgeving wordt gedaan (plan), tot wie richten deze initiatieven zich dan?

Vragen wij onze respondenten tot wie de regelgevende initiatieven zich hoofdzakelijk richten, dan antwoorden zij dat deze activiteiten zich vooral richten tot specifieke leerlingen (N=27). 23 leerkrachten (N=23) vinden dat deze initiatieven zich vooral richten tot de hele school. 18 leerkrachten (N=18) zijn van mening dat deze initiatieven zich vooral richten tot specifieke klassen. Een minderheid is van mening dat deze initiatieven zich hoofdzakelijk richten tot specifieke klassen (N=7). Tenslotte zijn er nog enkele leerkrachten (N=13) die besluiten dat de opvoedende maatregelen zich richten tot een combinatie van voorgaande doelgroepen. Opmerkelijk hierbij is dat 6 leerkrachten (N=6) vinden dat deze initiatieven zich zowel naar specifieke leeftijdsgroepen als naar specifieke leerlingen richten; en dat 4 leerkrachten (N=4) vinden dat deze initiatieven zich zowel naar specifieke klassen als naar specifieke leerlingen richten. 3 leerkrachten (N=3) hebben geen idee tot wie de regelgevende activiteiten zich vooral richten.

Grafiek 21 – Indien er aan regelgeving wordt gedaan (plan), tot wie richten deze initiatieven zich dan?

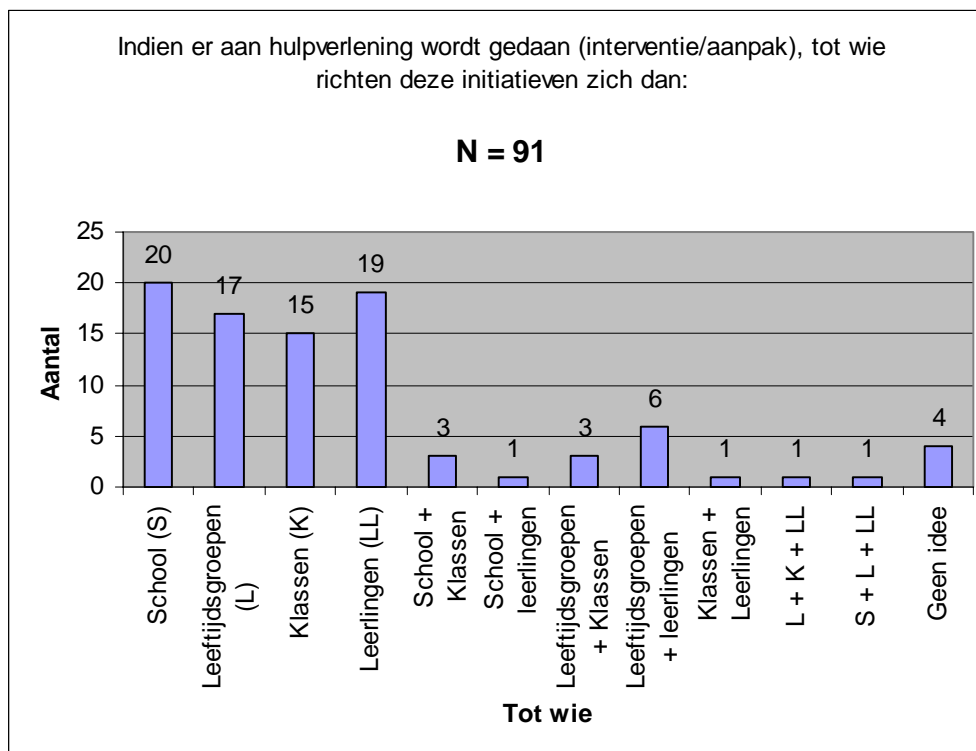

4.1.5.3.7 Indien er aan hulpverlening wordt gedaan (interventie/aanpak), tot wie richten deze initiatieven zich dan?

Vragen wij onze respondenten tot wie de hulpverlenende initiatieven zich hoofdzakelijk richten, dan antwoorden zij dat deze activiteiten zich vooral richten tot de hele school (N=20) en tot specifieke leerlingen (N=19). Zeventien leerkrachten (N=17) vinden dat deze initiatieven zich vooral richten tot specifieke leeftijdsgroepen. 15 leerkrachten (N=15) zijn van mening dat deze initiatieven zich vooral richten tot specifieke klassen. Tenslotte zijn er nog een aantal leerkrachten (N=16) die besluiten dat de hulpverlenende maatregelen zich richten tot een combinatie van voorgaande doelgroepen. Opmerkelijk hierbij is dat 6 leerkrachten (N=6) vinden dat deze initiatieven zich zowel naar specifieke leeftijdsgroepen als naar specifieke leerlingen richten. 4 leerkrachten (N=4) hebben geen idee tot wie deze activiteiten zich vooral richten.

Grafiek 22 – Indien er aan hulpverlening wordt gedaan (interventie/aanpak), tot wie richten deze initiatieven zich dan?

4.1.5.4 Conclusies met betrekking tot 'het toepassingsgebied'

De vragenreeks met betrekking tot 'het toepassingsgebied' geeft ons de mogelijkheid na te gaan of het drugbeleid op school wordt toegepast en of hierbij dezelfde regels gelden voor leerlingen en leerkrachten. Verder geeft deze vragenreeks ons meer inzichten in het karakter van het gevoerde drugbeleid (opvoeding, plan, interventie) en of deze drie pijlers zich eerder richten naar de hele school, dan wel naar specifieke leeftijdsgroepen, specifieke klassen of specifieke leerlingen.

Volgens de meeste respondenten van het onderzoek (N=91):

- Wordt het drugbeleid op school wel degelijk toegepast (N=80);
- Gelden hierbij vaak dezelfde regels voor leerlingen en leerkrachten (N=59) met uitzondering voor roken en alcohol;
- Behelst het gevoerde drugbeleid de drie pijlers van opvoeding, aanpak en interventie (N=28) met ook een sterke aandacht voor de pijlers opvoeding (N=21) en de combinatie van opvoeding en interventie (N=17);
- Richten de informatieve activiteiten (pijler opvoeding) zich hoofdzakelijk tot specifieke leeftijdsgroepen (N=38) en de gehele school (N=30);
- Richten de regelgevende activiteiten (pijler plan) zich hoofdzakelijk tot specifieke leerlingen (N=27), de gehele school (N=23) en tot specifieke klassen (N=18);
- Richten de hulpverlenende activiteiten (pijler interventie) zich hoofdzakelijk tot de gehele school (N=20), specifieke leerlingen (N=19), specifieke leeftijdsgroepen (N=17) en specifieke klassen (N=15).

4.1.6 Resultaten en conclusies met betrekking tot ‘de visie van de leerkrachten op het drugbeleid op school’

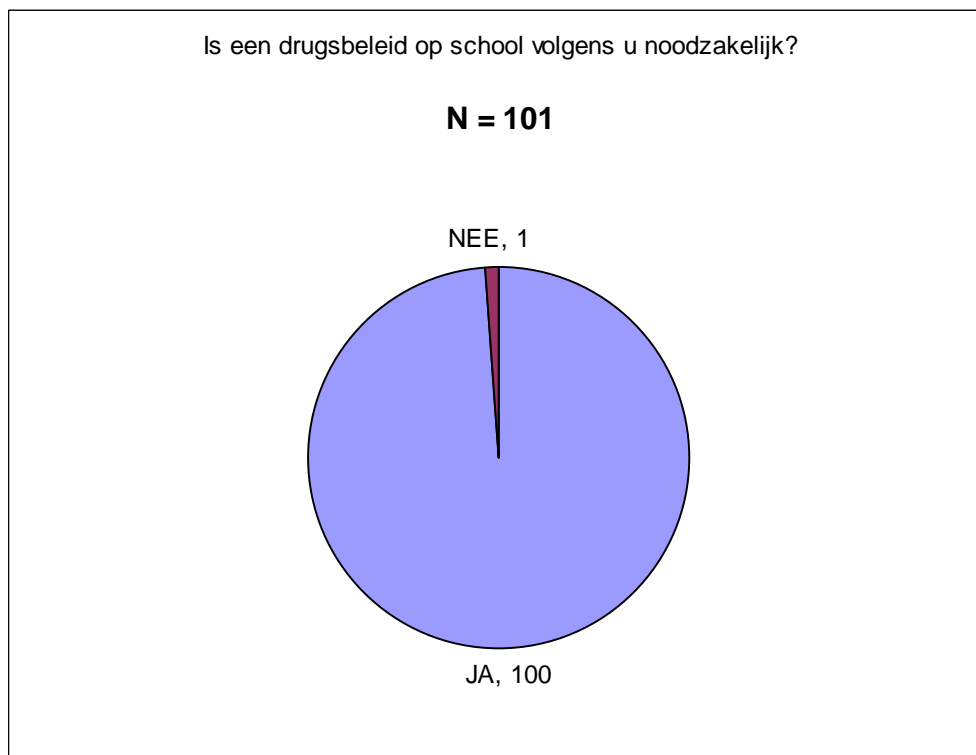
De vijfde reeks vragen in de vragenlijst peilt naar de visie van de leerkrachten met betrekking tot allerlei aspecten van een drugbeleid op school. Zijn zij van mening dat een drugbeleid op school noodzakelijk is? Vinden zij dat zij en de leerlingen betrokken moeten worden bij de vormgeving ervan? Wat moet een drugbeleid op school voornamelijk zijn en hoe kunnen zij daarin als leerkracht een rol opnemen?

De vragen met betrekking tot het toepassingsgebied zijn interessant om na te gaan wat volgens de leerkrachten haalbaar en wenselijk is, en hoe zij zichzelf hierin een rol toeschrijven.

4.1.6.1 Is een drugbeleid op school volgens u noodzakelijk?

De eerste vraag is meteen een cruciale vraag in het onderzoek omdat zij nagaat of de overtuiging van de leerkrachten dienaangaande overeen stemt met die van de beleidsmakers. Met bijna eenduidige meerderheid (N=100) antwoorden de respondenten dat zij een drugbeleid op school noodzakelijk vinden. Het is duidelijk iets dat zeker niet mag ontbreken in het gehele schoolgebeuren. Een leerkracht (N=1) deelt deze mening niet.

Grafiek 23 – Is een drugbeleid op school volgens u noodzakelijk?

4.1.6.1.1 Waarom wel? Specificiceer.

Via een kwalitatieve vraag, komen wij te weten dat leerkrachten een drugbeleid op school vooral noodzakelijk vinden, omdat drugs een actueel maatschappelijk gegeven is waarvoor de school zijn ogen niet kan sluiten.

“Drugs in niet meer weg te denken uit onze samenleving, ondanks het feit dat verschillende mensen nog steeds met oogkleppen rond lopen. Het is belangrijk jongeren bewust te maken van deze gevaren en ze assertief te maken.” En nog: “We leven met leerlingen die naar eigen zeggen zijn opgegroeid in een weed-wereld.”

Vanuit het opvoedingstraject is het dan ook noodzakelijk de leerlingen te informeren dienaangaande en hen voor te bereiden op confrontaties. De weerbaarheid van de leerlingen zowel ten aanzien van zichzelf en hun peergroep als ten aanzien van hun omgeving in de ruimere betekenis, staat hier als doelstelling centraal.

“Het is inherent aan opvoeden om de leerlingen te leren leven in de huidige samenleving met zijn positieve en negatieve kanten.”

De school kan volgens enkele leerkrachten hier zeker een aanvullende of bijsturende taak hebben ten aanzien van ouders, overheid en media. Ze kunnen een neutrale rol spelen ten aanzien van de andere actoren.

“Ouders lijken of te onverschillig of te hysterisch te reageren. De informatie van de overheid/media is onduidelijk of te permissief.”

Naargelang de pijler die de voorkeur verdient, verwijzen deze leerkrachten naar preventieve, regelgevende en hulpverlenende activiteiten die dit drugbeleid noodzakelijkerwijze zou moeten omvatten.

“Leerlingen moeten op de hoogte zijn van diverse drugs en hun mogelijke gevolgen. Leerlingen met een drugsprobleem moeten geholpen worden.” En nog: “Er moeten op zijn minst toch enige richtlijnen op papier gezet worden vb. wie kan je aanspreken in verband met drugsproblemen.”

Eén enkele leerkracht koppelt hieraan wel onmiddellijk volgende voorwaarde aan:

“Ik acht dit nodig op voorwaarde dat er ook concreet zaken gebeuren en zo een werkgroep niet nog eens nodeloze vergaderingen veroorzaakt.”

4.1.6.1.2 Waarom niet? Specificieer.

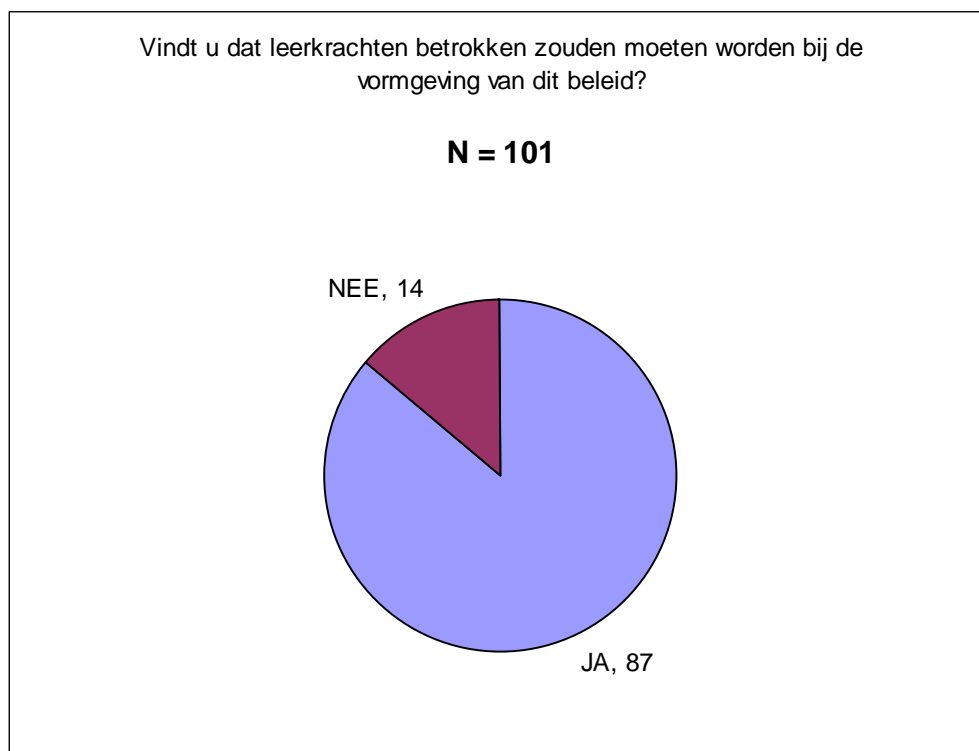
Hierop werd geen antwoord gegeven, wat ons sterk doet vermoeden dat deze persoon zich in antwoordkeuze vergist heeft.

4.1.6.2 Vindt u dat leerkrachten betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving van dit beleid?

Vragen wij de leerkrachten of zij van mening zijn dat zij betrokken dienen te worden bij de vormgeving van het drugbeleid op hun school, dan antwoordt de overgrote meerderheid (N=87) daarop positief. Veertien leerkrachten (N=14) menen dat zij hierbij niet betrokken moeten worden. Zij zien zichzelf vb.; niet als voldoende gespecialiseerd om bij te dragen tot de vormgeving van dit beleid.

Opnieuw gaan we met een kwalitatieve vraag dieper in op de bovenstaande antwoorden.

Grafiek 24 – Vindt u dat leerkrachten betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving van dit beleid?

4.1.6.2.1 Indien wel, hoe moet dit dan idealiter gebeuren? Specificeer.

Als wij de leerkrachten die van oordeel zijn dat zij betrokken dienen te worden bij de vormgeving van het drugbeleid op school (N=87) vragen hoe dit dan wel moet gebeuren, dan krijgen we een brede waaier aan suggesties en ideeën.

Een meerderheid sluit zich aan bij de wijze waarop dit vandaag gebeurt, namelijk door het gebruik van werkgroepen waarbij diegenen die *willen* ook effectief *kunnen* betrokken worden.

“Leerkrachten kunnen zich aanbieden om aan te sluiten bij de werkgroepen.” En nog: “Enkel die leerkrachten die zich hiertoe ook geroepen voelen. Hun visie hieromtrent moet gehoord worden en indien conform aan andere visies ook toegepast worden.”

Hierbij is het vrijwillige karakter van het engagement uitermate belangrijk:

“Mensen vinden, aanspreken die openstaan voor deze problematiek en die zich willen engageren, maar zonder dwang en verplichting.”

Een randbemerking hierbij is dat dit vaak extra tijd en energie vraagt, wat niet altijd eenvoudig is:

“Bepaalde personen voelen zich meer geroepen dan andere om eraan te werken. Probleem is telkens de extra werktijden en inspanningen die er bovenop komen.”

Ook sluiten zij zich aan bij het feit dat dit gebeurt via de directieraad en vertegenwoordiging van leerkrachten daarin. Verder worden vele activiteiten ook begeleid door leerkrachten en wijst dit volgens hen op voldoende betrokkenheid bij de vormgeving.

Toch wordt er volgende randbemerking gemaakt betreffende de communicatie:

“Goed zoals het is, OK team. Niet iedereen moet zijn zeg doen. Er moet wel goed over gecommuniceerd worden.”

Anderzijds zijn er toch heel wat leerkrachten die zich buiten gesloten voelen en die menen dat ook buiten bovenvernoemde kanalen, een mogelijkheid zou moeten bestaan om mee vorm te geven.

“Een drugbeleid kan en mag niet gedragen worden door enkele leerkrachten. Via sensibilisering en informatie geven...Het is een deel van de leefcultuur van de jongeren.”

Deze leerkrachten zien hun betrokkenheid dan ook eerder via middelen als een personeelsvergadering, een bevraging van de leerkrachten, een ideeënbus, een mogelijkheid tot uitwisseling van ervaringen.

“Via vragenbaak op het einde van het schooljaar waarin leerkracht zijn of haar ideeën kenbaar kan maken.”

Verder zien we een groot onderscheid in wat leerkrachten eigenlijk verstaan onder betrokkenheid. Sommige leerkrachten zijn al tevreden met informatie betreffende de (regelgevende) ontwikkelingen, terwijl andere eerder nood hebben aan dieper gaande informatiesessies, bijscholing of een vademecum waarin zij de belangrijkste richtlijnen en omgangsvormen kunnen terug vinden zodat zij zich hierop kunnen baseren wanneer zich specifieke problemen voordoen.

“Hoe dit moet herkend worden. Wat je als leerkracht kan doen.”

4.1.6.2.2 Indien niet, waarom niet? Specificieer.

Vragen wij de leerkrachten (N=14) die van oordeel zijn dat zij niet dienen betrokken worden bij de vormgeving van dit beleid, waarom dan wel niet, dan wijzen zij voornamelijk op de onbekwaamheid van de doorsnee leerkracht dienaangaande. Zij voelen zich meestal ook te slecht opgeleid.

Zij zijn dan ook de mening toegedaan dat bevoegde personen dit grondiger en efficiënter kunnen doen verlopen, zoals de mensen die actief deel uitmaken van de werkgroep.

“Deze materie is zo specifiek dat een opgeleid team dit beter kan coördineren dan mensen – vaak onwetend – vanuit emotie te laten reageren.”

Bij een bevraging komt men immers tot een zeer lage respons waarbij de antwoorden en suggesties veelal niets met de kern van de zaak te maken hebben. Verder zou een veelheid aan opinies een coherent en kordaat optreden bemoeilijken:

“Wij hielden een bevraging over het beleid. De knelpunten en de pluspunten werden bekeken. Ook werden suggesties bevroagd. Van de 70 collega’s kregen we 3 reacties terug waarvan er 2 totaal naast de kwestie waren. Dus stellen we ons de vraag hoe kan het beter / anders?”

Verder maken deze leerkrachten de opmerking dat betrokkenheid bij de vormgeving minder belangrijk is dan op de hoogte te worden gebracht van de inhoud en evolutie:

“Niet noodzakelijk bij vormgeving, wel goed op hoogte brengen van de inhoud.”

4.1.6.3 Vindt u dat leerlingen betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving van dit beleid?

Grafiek 25 – Vindt u dat leerlingen betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving van dit beleid?

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat de meningen al meer verdeeld zijn wanneer wij diezelfde leerkrachten vragen of zij ook van oordeel zijn dat leerlingen betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving van het drugbeleid op school. Hieruit blijkt dat een meerderheid (N=68) inderdaad vindt dat leerlingen betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving, terwijl 33 leerkrachten (N=33) menen dat dit niet nodig is.

Via een kwalitatieve vraag, pijlen wij dieper naar de motivatie voor hun antwoorden.

4.1.6.3.1 Indien wel, hoe moet dit dan idealiter gebeuren? Specificeer.

Ook hier komt weer een veelheid aan kanalen naar boven waaronder de leerlingenraad veruit het meest wordt aangehaald. Verder verwijst men ook naar andere kanalen als klasgesprekken, open discussiefora, ideeënbus, informele contacten, schoolkrant, vragenlijst en preventiecampagnes.

“Via een open debat/themavergadering voor geïnteresseerden. Belangrijke rol voor leerlingenraad: niet enkel adviserend, maar ook meebeslissend.”

Een ongelooflijk voordeel hiervan is dat de leerlingen het best geplaatst zijn om hun leefwereld te kennen en dus als ‘ervaringsdeskundigen’ een ondersteuning kunnen betekenen voor het bestaande beleid. Bovendien zou hun participatie in het geheel, hen direct beter motiveren om het gevormde beleid te ondersteunen en toe te passen.

“Ze kunnen goede ideeën aanbrengen. Deze zaken kunnen een versterking zijn van het beleid.” En nog: “Eigenlijk wel. Zij kennen het best het milieu.”

Voor sommige leerkrachten is het al belangrijk dat de communicatie op gang blijft en dat alles bespreekbaar blijft:

“Luisteren naar hun verhaal, hun visie over drugs. In elk geval ervoor zorgen dat de communicatie daarover op gang komt en blijft.”

Toch klinkt ook hier de vrees door of zij in staat zijn een realistisch beleid te helpen uitbouwen:

“Als zij dit op een realistische manier kunnen inschatten.”

Verder menen sommige leerkrachten toch dat inspraak niet altijd even makkelijk realiseerbaar is, en dat men beter opteert voor inspraak waar nodig of wenselijk is:

“Toch vind ik dit moeilijk realiseerbaar. Bij preventie kan men wel inbreng geven. Bij sancties moeilijker – hier moeten regels gevolgd worden.”

4.1.6.3.2 Indien niet, waarom niet? Specificieer.

Kijken wij naar de leerkrachten die de betrokkenheid van leerlingen bij de vormgeving van het drugbeleid niet nodig vinden (N=33), dan blijkt dat de meerderheid van deze leerkrachten open staat voor de informatie en suggesties die leerlingen kunnen geven betreffende de materie, maar daar stopt het ook. Van een ware inspraak in de uiteindelijke vorm van het drugbeleid kan geen sprake zijn. De beleidsmakers zijn wijs genoeg om dit alleen te doen.

“Vorm geven lijkt te hoog gegrepen voor leerlingen bij een dergelijke delicate materie”
En nog: “hoewel: suggesties via leerlingenraad zijn misschien nuttig?”

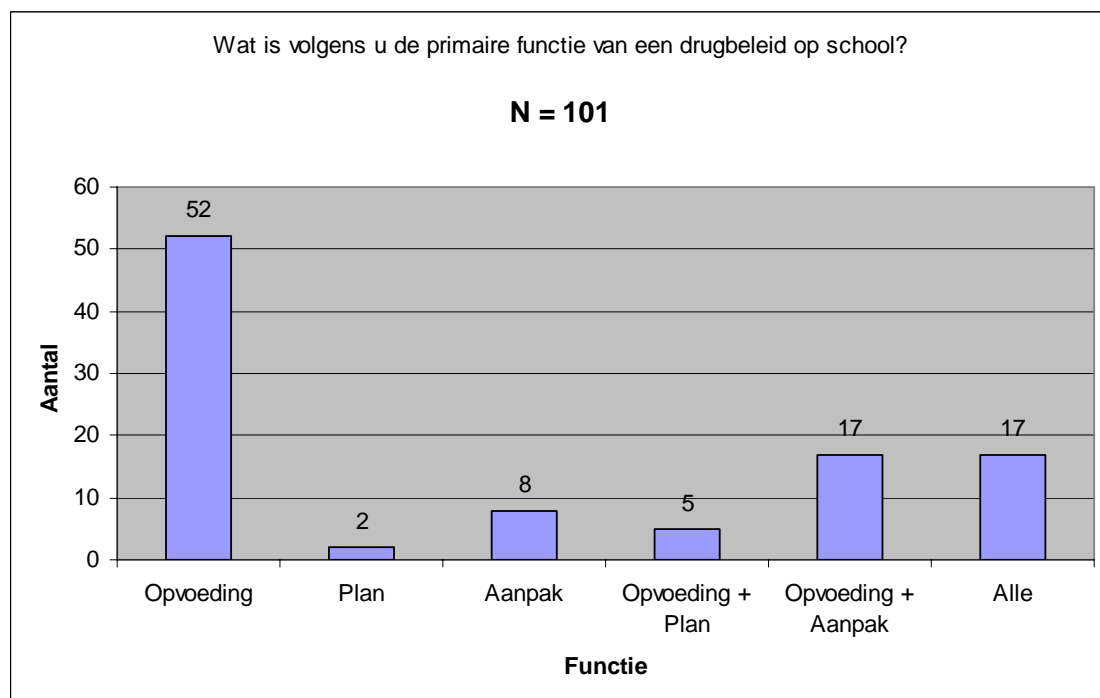
Verder vreest men ervoor dat leerlingen zich te tolerant zouden opstellen bij het uitstippelen van het beleid dienaangaande en geneigd zijn de problemen te minimaliseren. Nog anderen zijn van oordeel dat leerlingen gewoon te jong zijn om een dergelijke materie vorm te geven. Een interessante bedenking is ook de volgende:

“Dan moet je elk jaar opnieuw beginnen met nieuwe leerlingen.”

4.1.6.4 Wat is volgens u een primaire functie van een drugbeleid op school?

Vragen wij de leerkrachten (N=101) wat volgens hen een primaire functie is van een drugbeleid op school, dan antwoorden de meesten (N=52) dat de primaire functie van een drugbeleid op school 'de opvoeding' van de leerlingen is, waaronder dan verstaan mag worden dat leerlingen in de eerste plaats preventief gevormd en geïnformeerd dienen te worden. 17 leerkrachten (N=17) menen dat de primaire functie van een drugbeleid op school zowel de opvoeding als de interventie of aanpak is. Hierbij is het dus niet alleen belangrijk leerlingen te informeren, maar ook in te grijpen als problemen zich voordoen. Nog eens 17 leerkrachten (N=17) menen dat de primaire functie van een drugbeleid op school een combinatie is van alle pijlers, waarbij naast informatie en interventie ook aandacht wordt gegeven aan de regelgeving dienaangaande.

Grafiek 26 – Wat is volgens u een primaire functie van een drugbeleid op school?

Ook hier gaan we via een kwalitatieve vraag dieper in op de gegeven antwoorden.

4.1.6.4.1 Waarom ‘de opvoeding’? Specificieer.

Kijken we naar de respondenten die de primaire functie zien in de pijler ‘opvoeding’, dan zien zij de motivatie voor hun antwoord hoofdzakelijk in de redenering dat alles begint met preventie en dat men beter kan voorkomen dan genezen. Men gaat er van uit dat een goede ‘opvoeding’, een ‘plan’ en ‘interventie’ overbodig maken.

“Het leven van de leerlingen speelt zich niet alleen af binnen de veilige muren van de school. We moeten hen vooral leren weerbaar maken en inlichten over gevaren.”

Informatie en een open communicatie zijn hierbij van wezenlijk belang:

“Jongeren experimenteren op alle vlakken: op de hoogte zijn van wat er allemaal mis kan gaan, kan voor sommigen toch een belletje doen rinkelen als ze toch de stap willen zetten.”

4.1.6.4.2 Waarom ‘het plan’? Specificieer.

Hierbij werd geen informatie gegeven door de respondenten.

4.1.6.4.3 Waarom ‘de interventie of aanpak’? Specificieer.

De respondenten vinden de interventie door de school belangrijk omdat iedereen recht heeft op hulp en indien nodig moeten zij die hulp ook kunnen vinden op school.

“Omdat leerlingen al voldoende geïnformeerd zijn. Zij moeten te allen tijde beseffen dat op school steeds met hulpverlening kan gestart worden.”

4.1.6.4.4 Waarom ‘Alle pijlers’? Specificeer.

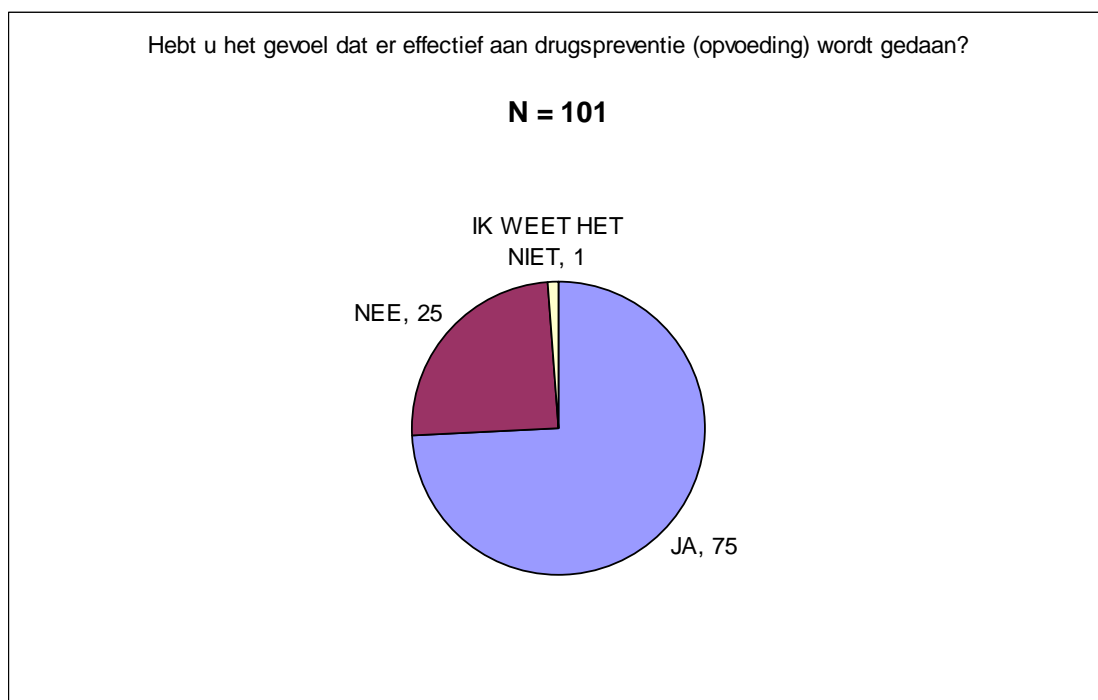
De respondenten die van mening zijn dat het drugbeleid op hun school de drie pijlers zou moeten omvatten (N=17), motiveren hun antwoord door er op te wijzen dat het één niet kan zonder het ander en dat de drie pijlers bijgevolg even belangrijk zijn.

“Je moet de leerlingen informeren maar zeker ook helpen. Ook de ouders moeten geïnformeerd worden en mogen niet in de kou staan.”

4.1.6.5 Hebt u het gevoel dat er effectief aan drugspreventie (opvoeding) wordt gedaan?

Vragen wij de leerkrachten (N=101) of er effectief aan drugspreventie wordt gedaan, dan antwoorden 75 leerkrachten (N=75) hierop positief. 25 leerkrachten (N=25) zegt dat dit niet gebeurt en één enkele leerkracht (N=1) weet hierop geen antwoord te geven.

Grafiek 27 – Hebt u het gevoel dat er effectief aan drugspreventie wordt gedaan?

4.1.6.5.1 Indien wel, op welke manier? Specificeer.

De leerkrachten die van mening zijn dat er effectief aan drugspreventie wordt gedaan (N=75), zien dit vooral in de regelmatigheid waarmee er allerhande preventieve activiteiten en projecten worden georganiseerd: sprekers zoals ervaringsdeskundigen en politie, affiches, thematische projecten, voorlichtingscampagnes. Bovendien worden komen in heel wat lessen deze onderwerpen aan bod.

“Bij voorbeeld in lessen godsdienst/zedenleer. Themaweken i.v.m. gezondheid. En alle leerlingen in de eerste graad krijgen 1 uur per week leersleutels. Dit vak is drugspreventie zie lesmateriaal of www.leefsleutels.be”

Ook hier ziet men een onderscheid naargelang de leeftijdsgroep en type onderwijs terug komen:

“Er is voor elk jaar een specifiek preventieproject. Dit preventieproject is zowel voor de leerlingen van ASO, TSO en BSO (dus over de scholen en graden heen). Volgende thema's worden er behandeld over het schooljaar. Eerste jaar: pesten, roken, drugs. Tweede jaar: pesten, alcohol. Derde en vierde jaar: drugs. Vijfde jaar: seropositiviteit.”

Veel leerkrachten zien verder dat individuele leerlingen effectief gevolgd en begeleid worden.

“Leerling-gericht/persoonsgebonden. Discreet. Hulp inschakelen door professionelen indien nodig.”

Een andere groep leerkrachten wijst op de actieve en open schoolcultuur, de sfeer van rechtstreeks contact met de leerlingen waardoor dit wordt bevorderd.

Toch blijft de volgende bedenking sluimeren:

“De school doet haar best, maar of dit ook effectief is?”

4.1.6.5.2 Indien niet, wat is hiervoor de reden? Specificieer.

Vragen wij de 25 leerkrachten (N=25) waarom volgens hen niet effectief aan drugspreventie wordt gedaan, dan motiveren zij hun antwoord vooral door te verwijzen aan de informatie die of te overvloedig is, of te sporadisch en te individueel waardoor men vragen kan stellen bij de werkelijke kennis die er in ligt vervat. Ook de vorm en het ontbreken van een hoofdverantwoordelijke doen vragen rijzen.

“Geen duidelijke vorm, overdaad aan werkgroepen en leesvoer zorgen ervoor dat deze documenten verticaal gesorteerd worden.”

Er zijn echter ook leerkrachten die hierop antwoorden dat de preventieve inspanningen vaak door de leerlingen zelf als overbodig worden afgedaan omdat jongeren drugsgebruik reeds aanvaard hebben in hun wereld. In die zin kan ook volgende opmerking worden gelezen:

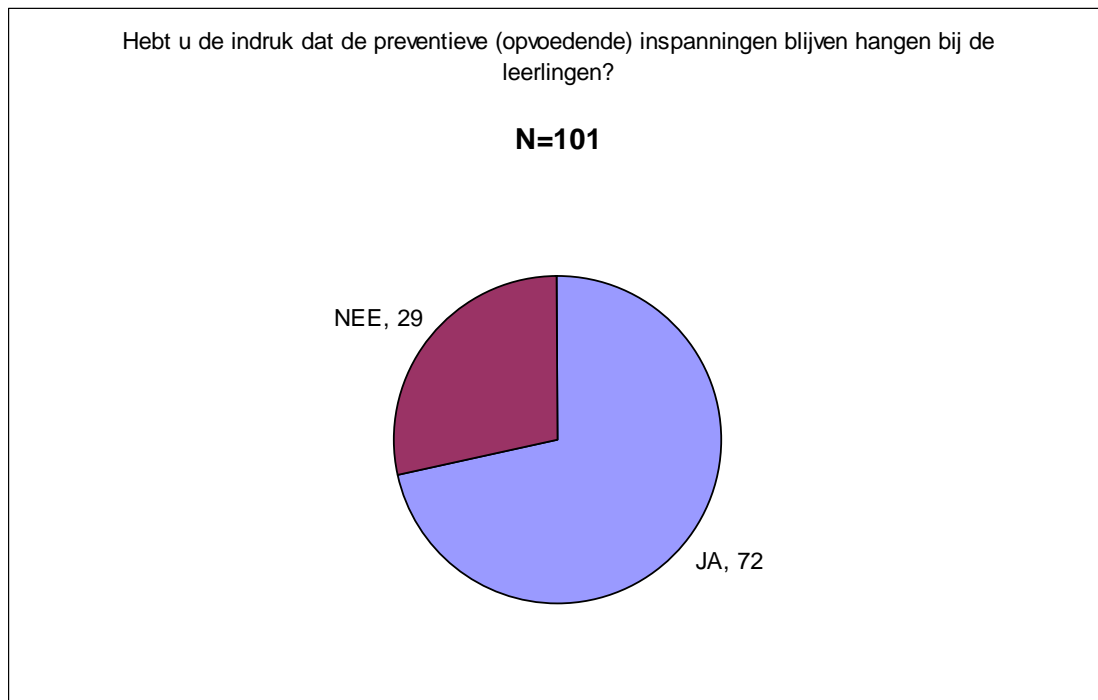
“Men heeft het gevoel dat het vechten tegen de bierkaai is.”

4.1.6.6 Hebt u de indruk dat de preventieve (opvoedende) inspanningen blijven hangen bij de leerlingen?

Vragen wij de leerkrachten (N=101) of de preventieve inspanningen volgens hen blijven hangen bij de leerlingen, dan oordelen 72 leerkrachten (N=72) dat dit inderdaad het geval is. 29 leerkrachten (N=29) zijn van oordeel dat dit niet zo is.

Opnieuw gaan we via een kwalitatieve vraag dieper in op hun antwoord.

Grafiek 28 – Hebt u de indruk dat de preventieve (opvoedende) inspanningen blijven hangen bij de leerlingen?**4.1.6.6.1 Waarom wel? Specificiceer.**

Vragen wij de leerkrachten (N=72) waarom zij van oordeel zijn dat de preventieve inspanningen wel degelijk blijven hangen bij de leerlingen, dan blijven de antwoorden zeer genuanceerd. Sommige leerkrachten verwijzen hier naar het type leerling, anderen naar de opvoeding thuis of de druk van de *peergroep*, nog anderen naar de effectiviteit van het middel waarmee aan preventie wordt gedaan.

“Verschilt van individu tot individu. Leerlingen zijn vaak onder de indruk als er een gastspreker komt spreken over zijn negatieve ervaringen over drugs en de invloed hiervan op zijn leven.”

Ook herhaling van de boodschap is belangrijk, al moet men er op letten geen overaanbod te doen want soms krijgen leerlingen het gevoel dat er steeds over dezelfde problematiek wordt gepraat. Maar al was er maar één leerling bij wie het baat heeft, dan blijft het

effectief, hoewel men natuurlijk nooit weet of zij het meedragen buiten de muren van de school. Preventie is nu eenmaal niet meetbaar.

“Ik hoop van wel. Maar het is moeilijk meetbaar of de leerlingen dat wat ze op school ervaren hebben, ook nog meedragen of toepassen in hun vrije tijd.” En nog: “Ik heb een vermoeden van wel maar dit is moeilijk meetbaar. De vergelijking tussen de eerste leerlingen bevraging gesteund door V.A.D (1999-2000) en de laatste (2003-2004) kan hierin hulp bieden.”

4.1.6.6.2 Waarom niet? Specificiteer.

De reden waarom 29 leerkrachten (N=29) menen dat de preventieve inspanningen niet blijven hangen bij de leerlingen is omdat heel wat leerkrachten hiernaar niet kunnen peilen. Een open gesprek met de leerlingen dienaangaande zou uitsluitsel kunnen geven. Maar dit is vaak niet mogelijk binnen de context van de school. Hierover wordt weinig gepraat en het hangt vaak sterk samen met wat buiten de schoolmuren gebeurt.

“Er wordt geen open gesprek toegestaan! De leerling verbergt zelf dit probleem voor de school.”

Veel hangt ook samen met de manier waarop deze zaken worden aangepakt. Niet elke leerkracht maakt daar even veel werk van en ook de stijl waarop ligt gevoelig bij de leerlingen.

“Omdat het te veel van moeten is, omdat het hen soms te weinig aanspreekt, te belerend overkomt.”

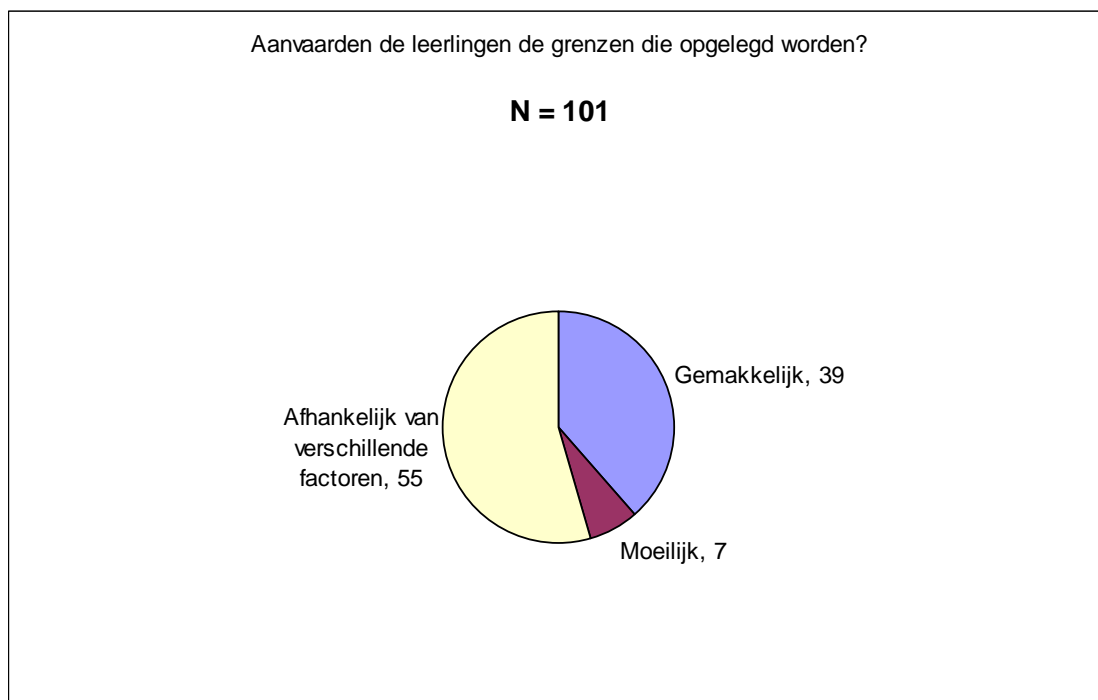
Tenslotte wijst men er op dat de frequentie van dergelijke preventieve inspanningen gerust wat opgeschroefd mag worden omdat anders de effectiviteit verloren gaat.

“Eenmalige acties zijn niet overtuigend wanneer tal van hun medeleerlingen het tegendeel blijven doordoen.”

4.1.6.7 Aanvaarden de leerlingen de grenzen die opgelegd worden gemakkelijk, moeilijk of is dit afhankelijk van verschillende factoren?

Vragen wij de leerkrachten (N=101) of de grenzen die opgelegd worden gemakkelijk of moeilijk aanvaard worden, dan antwoordt het merendeel (N=55) dat dit afhankelijk is van verschillende factoren. 39 leerkrachten (N=39) meent dat de grenzen gemakkelijk aanvaard worden en 7 leerkrachten (N=7) is van oordeel dat de leerlingen de opgelegde grenzen moeilijk aanvaarden.

Grafiek 29 – Aanvaarden de leerlingen de grenzen die opgelegd worden gemakkelijk, moeilijk of is dit afhankelijk van verschillende factoren?

Ook hier gaan we via een kwalitatieve bevraging dieper in op hun antwoorden.

4.1.6.7.1 Waarom gemakkelijk? Specificeer.

De 39 leerkrachten (N=39) die van oordeel zijn dat de leerlingen gemakkelijk de opgelegde grenzen aanvaarden, wijzen hier op het feit dat er goede afspraken zijn en dat de leerlingen die respecteren omdat zij zelf ook wel weten dat drugs verkeerd zijn. Verder willen zij gestuurd en begeleid worden.

“De menselijkheid van de grenzen en de nadruk op begeleiding doet de leerlingen inzien dat dit de goede weg is.”

Andere leerkrachten wijzen op de druk die er is om de regels te volgen:

“Groepsdruk van leerlingen/ouders/leerkrachten en directie.”

Nog anderen wijzen op het feit dat hun school nogal landelijk gelegen is en dat zij daardoor ‘brave’ leerlingen hebben.

4.1.6.7.2 Waarom moeilijk? Specificeer.

De 7 leerkrachten (N=7) die van mening zijn dat de leerlingen de grenzen moeilijk kunnen aanvaarden, wijzen er op dat alles wat opgelegd is, moeilijk aanvaard wordt. Leerlingen tasten graag hun grenzen af en proberen hoe ver zij kunnen gaan. In dat hele proces is de druk van de omgeving bijzonder groot.

“Iets dat opgelegd wordt, is altijd moeilijk te aanvaarden. Maatschappelijke druk is enorm.”

4.1.6.7.3 Waarom afhankelijk van verschillende factoren? Specificeer.

55 leerkrachten (N=55) menen dat het al dan niet conformeren samenhangt met een veelheid aan factoren, waaronder de leeftijd, persoonlijkheid, vriendengroep, al of niet gebruiker zijn, relatie leerling-leerkracht, de thuis- en maatschappelijke situatie, en de aard van de drugs waarop de grenzen betrekking hebben.

“Afspraken rond al of niet roken op school, op een uitstap zijn voor de oudere leerlingen soms moeilijk te aanvaarden. Afspraken rond het gebruik van soft drugs worden gemakkelijker aanvaard.”

Feit is dat het om jonge mensen gaat, pubers, die nu eenmaal hun grenzen aftasten – dit is een natuurlijk gegeven in hun groeiproces:

“Hun ontwikkeling: pubers tasten grenzen af, pubers stellen zich vragen rond de noodzaak aan regels en afspraken”

Bovendien is het ook belangrijk dat zij het nut in zien van de grenzen die opgelegd worden. Bovendien is het vaak belangrijk wie deze grenzen oplegt en op welke wijze ze worden gehanteerd.

“Al dan niet rechtvaardige grenzen vanwaar ze het nut inzien.” En nog: “In het algemeen doen onze leerlingen niet moeilijk over de opgelegde grenzen omdat ze nogal soepel zijn en soepel worden toegepast.”

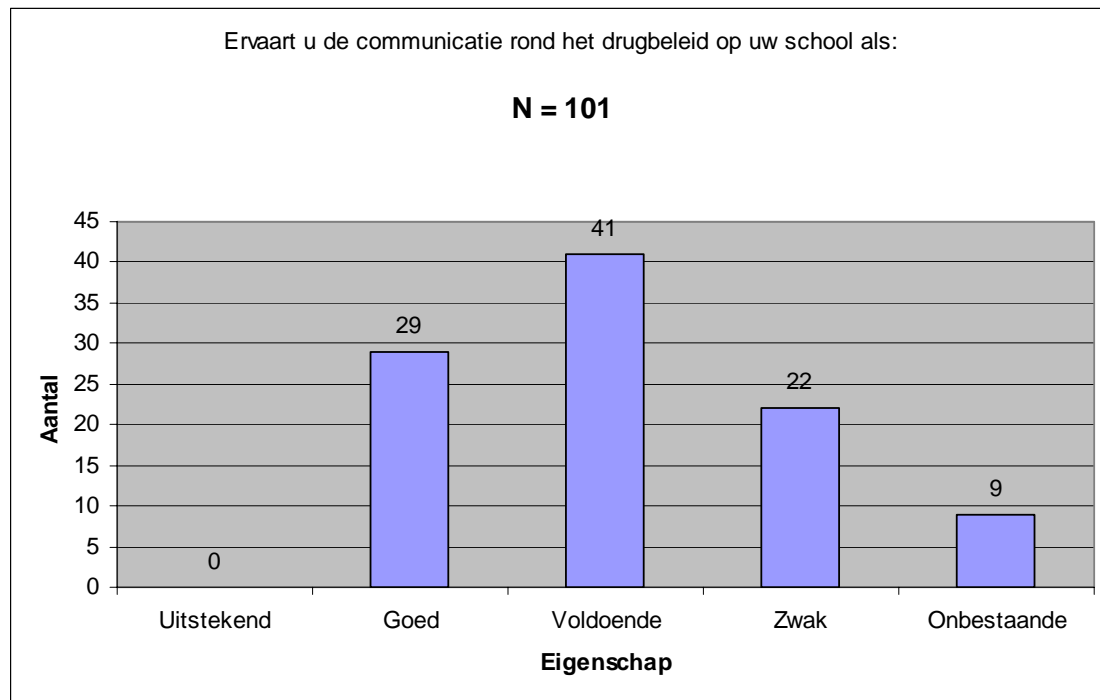
Bij dit alles wordt nogmaals volgende bedenking gemaakt:

“Zij realiseren zich wel wat op school kan en niet kan maar eenmaal buiten de schoolmuren (soms ook tijdens de schooluren) gaan ze toch hun eigen gang.”

4.1.6.8 Ervaart u de communicatie rond het drugbeleid op uw school als uitstekend, goed, voldoende, zwak of onbestaande?

Vragen wij de leerkrachten (N=101) wat zij vinden van de communicatie rond het drugbeleid op hun school, dan antwoorden 41 leerkrachten (N=41) dat deze voldoende is. 29 leerkrachten (N=29) vinden dit goed, 22 leerkrachten (N=22) vinden dit onvoldoende en 9 leerkrachten (N=9) vinden dit onbestaande. Geen enkele leerkracht (N=0) vindt dit uitstekend.

Grafiek 30 – Ervaart u de communicatie rond het drugbeleid op uw school als uitstekend, goed, voldoende, zwak of onbestaande?

4.1.6.8.1 Hoe kan dit nog verbeteren? Specificeer.

Vragen wij hen via een open vraag hoe dit nog kan verbeteren, dan zijn er een veelheid aan suggesties. Centraal hierbij is het verder verbeteren van de informatieoverdracht en de frequentie ervan opvoeren.

“Toelichting in de klassen door drugsbeleidsteam en ook op personeelsvergaderingen.”
En nog: “Regelmatiger bijeen komen om te overleggen, mogelijke scenario’s te bespreken. Geschikt materiaal, lessen zoeken om vooral preventief te werken.”

Kernzaak is volgens velen dat het een aandachtspunt blijft en een werkpunt op de agenda. Belangrijk hierbij is dat het onderwerp bespreekbaar is en blijft, en uit een taboesfeer wordt gehouden. Enkel via het verder open trekken van de communicatie omtrent het onderwerp en via het overleg met andere leerkrachten en vooral ook leerlingen, kan een drugbeleid slagen. Bij dit alles is een open schoolcultuur die het vertrouwen van de

leerlingen heeft, een absolute voorwaarde. Pas in een sfeer van openheid kan een goed drugbeleid worden uitgewerkt.

“Nog meer overleg met de leerlingen en betrokken leerlingen -> hulpverlening.” En nog: “Informatieavonden, meer openheid en taboe doorbreken.”

Anderzijds wijst men er ook op dat de desinteresse voor de problematiek moet worden aangepakt. Het zou goed zijn meer leerkrachten bij het geheel te betrekken en hen te sensibiliseren voor de problematiek.

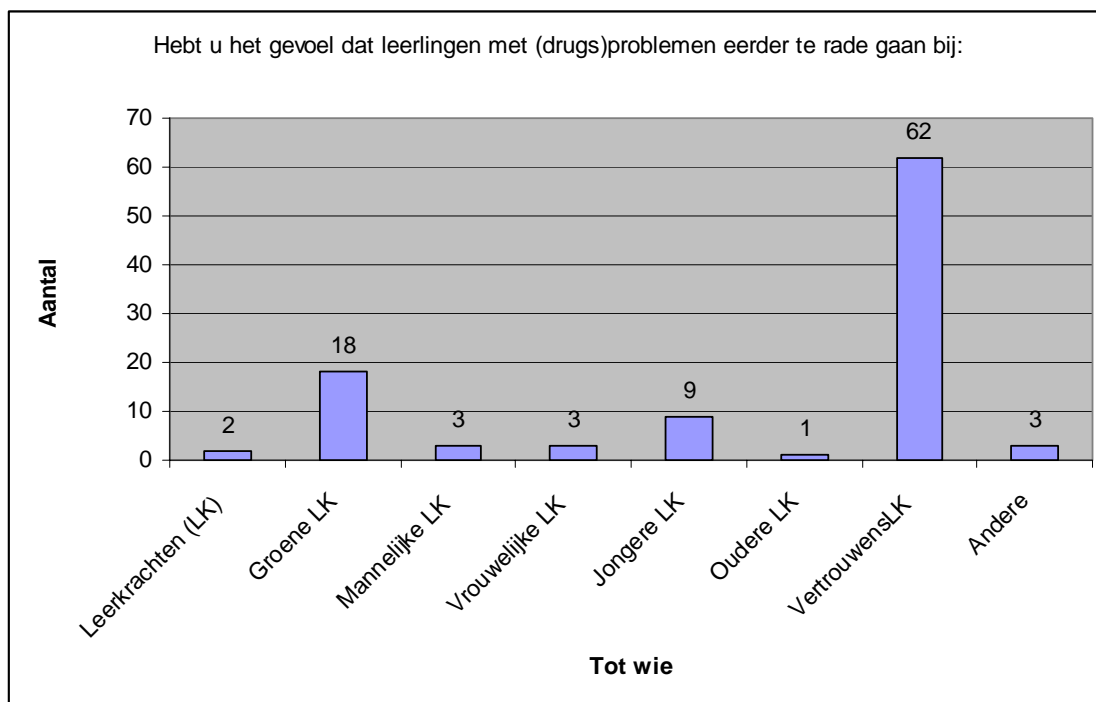
“De betrokkenheid en interesse van de leerkrachten verhogen. Meer en meer berusten leerkrachten in de huidige maatschappelijke situatie (cfr. Het gedoogbeleid van de regering).”

Anderen zijn de mening toegedaan dat de communicatie omtrent de thematiek ook niet moet worden overdreven en dat men enkel moeten handelen indien daartoe de noodzaak bestaat.

“We moeten daarin ook niet overdrijven. Indien nodig, handelen.”

4.1.6.9 Hebt u het gevoel dat leerlingen met (drugs)problemen eerder te rade gaan bij:

Vragen wij de leerkrachten (N=101) bij wie de leerlingen volgens hen het meest te rade gaan wanneer zij problemen ervaren met drugs, dan komen we tot de volgende vaststelling:

Grafiek 31 – Hebt u het gevoel dat leerlingen met (drugs)problemen eerder te rade gaan bij:

Een absolute meerderheid (N=62) van de bevroegde leerkrachten is van oordeel dat leerlingen met drugsproblemen vooral te rade gaan bij leerkrachten die zij vertrouwen en waarbij zij zich voldoende op hun gemak voelen om over dit delicate onderwerp te spreken. Op de tweede plaats komen groene leerkrachten (N=18), gevolgd door jongere leerkrachten (N=9). Mannelijke (N=3) en vrouwelijke (N=3) gaan gelijk op en 3 leerkrachten (N=3) zijn van oordeel dat leerlingen nog bij andere dan de vernoemde personen te rade gaan. Tenslotte zijn 2 leerkrachten (N=2) van oordeel dat leerlingen gewoon bij leerkrachten komen, en 1 leerkracht (N=1) is de mening toegedaan dat leerlingen met drugsproblemen eerder bij oudere leerkrachten te rade komen.

4.1.6.9.1 Waarom leerkrachten die zij vertrouwen? Specificieer.

De motieven voor het feit dat de meeste leerkrachten (N=62) van mening zijn dat leerlingen zich bij (drugs)problemen vooral richten naar leerkrachten die zij vertrouwen, ligt volgens deze leerkrachten voor de hand. Leerlingen met dergelijke problemen zijn zich in eerste instantie bewust van het illegale karakter van hun problemen, en bijgevolg moeten zij zeker zijn van de discretie, het vertrouwen en de ervaring van de mensen aan

wie zij hun problemen toevertrouwen. Het gaat daarom steeds om mensen die ze graag hebben.

“Ze kennen het best leerkrachten die een heel jaar met hen optrekken. Een groene leerkracht is soms artificieel.” En nog: “Hulp kan enkel geboden worden door mensen die de hulpbehoevenden zelf uitkiezen. Je kunt de hulp niet opdringen door mensen die zichzelf als hulpverleners profileren.”

Het kernwoord bij dit alles is **“vertrouwen”**:

“Vertrouwen is heel belangrijk om een eerlijke relatie tussen leerkrachten en leerlingen te hebben zodat problemen effectief kunnen worden opgevolgd. Leerlingen vinden het terecht niet leuk als iedereen onmiddellijk op de hoogte is van hun probleem.”

Verder schept dit vertrouwen meteen de ideale omgeving voor hulpverlening en begeleiding:

“Omdat ze weten bij wie ze terecht kunnen en op welke manier ze daar zullen opgevangen worden.”

4.1.6.9.2 Waarom groene leerkrachten? Specificiteer.

Achttien leerkrachten (N=18) zijn van mening dat leerlingen vooral ten rade gaan bij groene leerkrachten omdat men ook bij hen het gevoel kan hebben in vertrouwen te kunnen spreken en verder is men ook van oordeel dat de begeleiding die zij kunnen bieden verder gaat dan wat de doorsnee leerkracht op dat vlak kan bieden.

“Mededelen aan groene leerkrachten, praten met leerlingen die betraapt worden op drugs, begeleiding is een te zware taak voor leerkrachten.”

4.1.6.9.3 Waarom jongere leerkrachten? Specificeer.

Negen leerkrachten (N=9) kozen voor jongere leerkrachten als het verkozen aanspreekpunt voor leerlingen met (drugs)problemen, omdat jongere leerkrachten zich vaak dichterbij de leefwereld van de leerlingen dan al wat oudere leerkrachten. Hierdoor krijgen de leerlingen meer het gevoel begrepen te worden.

“Drugs is een taboe, daar loop je niet mee te koop. Jongere leerkrachten staan dichterbij de (drugs)leefwereld van sommige leerlingen. En nog: “De leerkracht moeten ze vertrouwen en ze denken vaak dat jonge leerkrachten hen beter begrijpen.”

4.1.6.9.4 Waarom mannelijke/vrouwelijke leerkrachten? Specificeer.

Respectievelijk 3 leerkrachten kiezen voor mannelijke (N=3) dan wel voor vrouwelijke (N=3) leerkrachten als het aanspreekpunt voor leerlingen in problemen. Afhankelijk van de sekse kunnen leerlingen zich eerder tot mannelijke dan wel vrouwelijke leerkrachten richten.

4.1.6.9.5 Waarom oudere leerkrachten? Specificeer.

De motivatie om voor een oudere leerkracht te kiezen ligt vooral in de garantie op discretie.

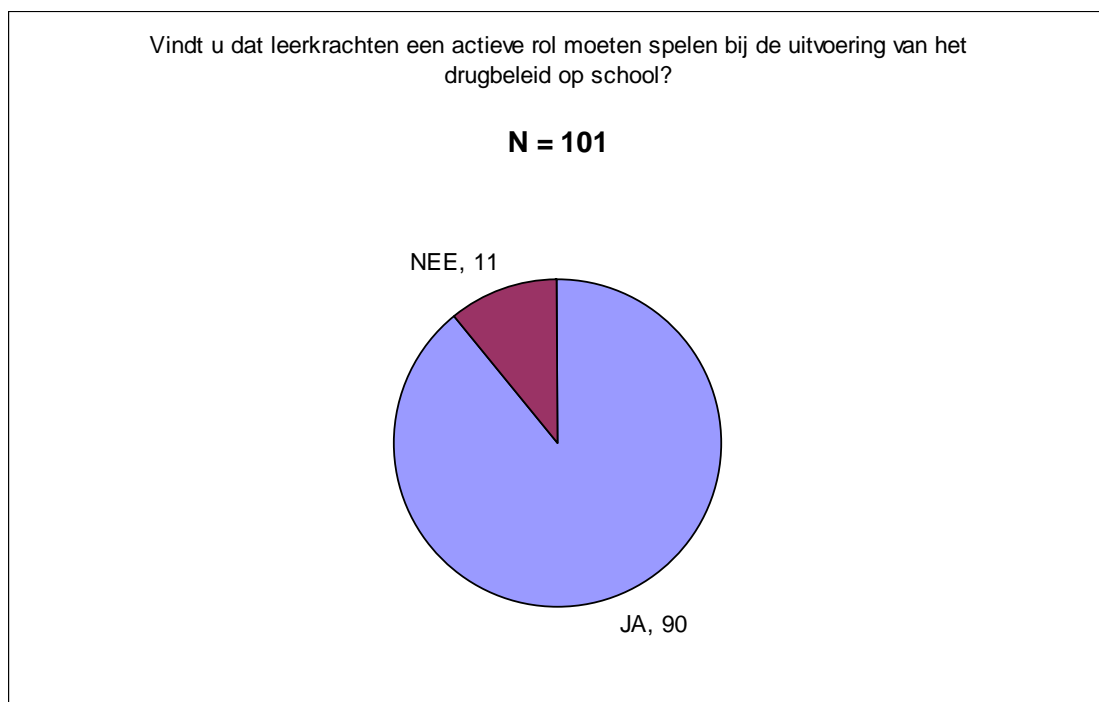
4.1.6.9.6 Waarom andere? Specificeer.

Hierbij wordt vooral gewezen op het feit dat leerlingen waarschijnlijk niet bij leerkrachten te rade gaan en hun problemen eerder bespreken met medeleerlingen of vrienden buitenschools. In één enkel geval wordt ook verwezen naar de schoolarts.

4.1.6.10 Vindt u dat leerkrachten een actieve rol moeten spelen bij de uitvoering van het drugbeleid op school?

Vragen wij de leerkrachten (N=101) of zij de mening zijn toegedaan dat zij een actieve rol moeten spelen bij de uitvoering van het drugbeleid op school, dan antwoordt een grote meerderheid (N=90) hierop positief. Elf leerkrachten (N=11) zijn van mening dat hierin geen actieve rol voor leerkrachten is weggelegd. Zij zien het nut er niet van in.

Grafiek 32 – Vindt u dat leerkrachten een actieve rol moeten spelen bij de uitvoering van het drugbeleid op school?

4.1.6.10.1 Waarom wel? Specificeer.

De voornaamste reden waarom leerkrachten (N=90) van oordeel zijn dat zij een actieve rol moeten spelen bij de uitvoering van het drugbeleid op school, is omdat leerkrachten volgens hen het dichtst bij de leerlingen staan en bijgevolg ook sneller kunnen ingrijpen wanneer zich problemen voordoen.

“Hij/zij ziet de leerlingen iedere dag en heeft een grote invloed op de leerlingen.” *En nog: “Je kunt beter reageren en de symptomen herkennen in een vroeg stadium om zo sneller in te grijpen.”*

Verder zijn heel wat leerkrachten van mening dat het opnemen van een actieve rol in het drugbeleid een natuurlijk gevolg is van hun ruime takenpakket, namelijk de opvoeding en begeleiding van jonge mensen. Zij krijgen hierbij een actieve voorbeeldfunctie toebedeeld die zij niet zomaar naast zich kunnen en mogen leggen. Daarnaast hebben zij ook een preventieve en signalerende functie in de beleidsuitvoering.

“Indien we dit niet zouden doen, verloochenen we onszelf en ons beroep.” En nog: “Voorbeeldfunctie waar maken. Daden i.p.v. woorden. Liefde is verantwoordelijkheid opnemen voor waar je bent.”

Anderen zien de actieve rol eerder weggelegd voor een team van leerkrachten waarbij in eerste instantie de informatiedoorstroming naar de collegae toe een belangrijke, zelfs noodzakelijke vereiste wordt. Verder wijzen zij er op dat men een eenduidig standpunt naar leerlingen moet hebben.

“Eerder in de vorm van een team en dat dit ook zo naar collega’s gecommuniceerd wordt! Informeren van collega’s is misschien een eerste fase, misschien nog crucialer dan het informeren van de leerlingen.” En nog: “Alle leerkrachten samen vormen een sterke identiteit om mee uit te pakken vb. Als drugsvrije school.” En nog: “Gelijkgerichtheid en consequent optreden door ALLE leerkrachten wordt door de leerlingen op prijs gesteld.”

Toch wordt ook gelijk de bemerking gemaakt dat leerkrachten niet enkel tijd moeten vrijmaken voor het drugbeleid op school, maar dat zij ook heel wat andere zaken hebben die hun aandacht opeisen. Naast hun dagdagelijkse activiteiten, hebben zij vaak niet meer de tijd of energie om probleemgevallen te begeleiden.

“Sommige leerkrachten kunnen zich hier intensief mee bezig houden, maar niet alle leerkrachten. Er zijn talloze onderwerpen naast drugs die de nodige aandacht en inzet van de leerkrachten verdienen.” En nog: “Wij staan dicht bij hen en zien ze dikwijls genoeg om ze op te volgen. Anderzijds hebben wij vaak geen kennis en energie om alle gevallen op te vangen.”

Ook wordt er nogmaals op gewezen dat men leerkrachten hiertoe niet kan en moet verplichten. Het vrijwillige karakter van de rol die zij spelen in het drugbeleid, is immers belangrijk.

“Niet verplichten! Niet iedere leerkracht kan of wil het hierover hebben.”

4.1.6.10.2 Waarom niet? Specificiteer.

Bij de leerkrachten die van oordeel zijn dat zij geen actieve rol moeten spelen bij de uitvoering van het drugbeleid op school (N=11), wordt vooral verwezen naar tijdsgebrek en desinteresse als motivatie voor hun antwoord.

“Ik vind het wel zinvol, maar er is tijdsgebrek. En nog: Zo een actieve rol wil of kan niet iedereen op zich nemen, vooral werken met mensen die zich hiervoor geroepen voelen.”

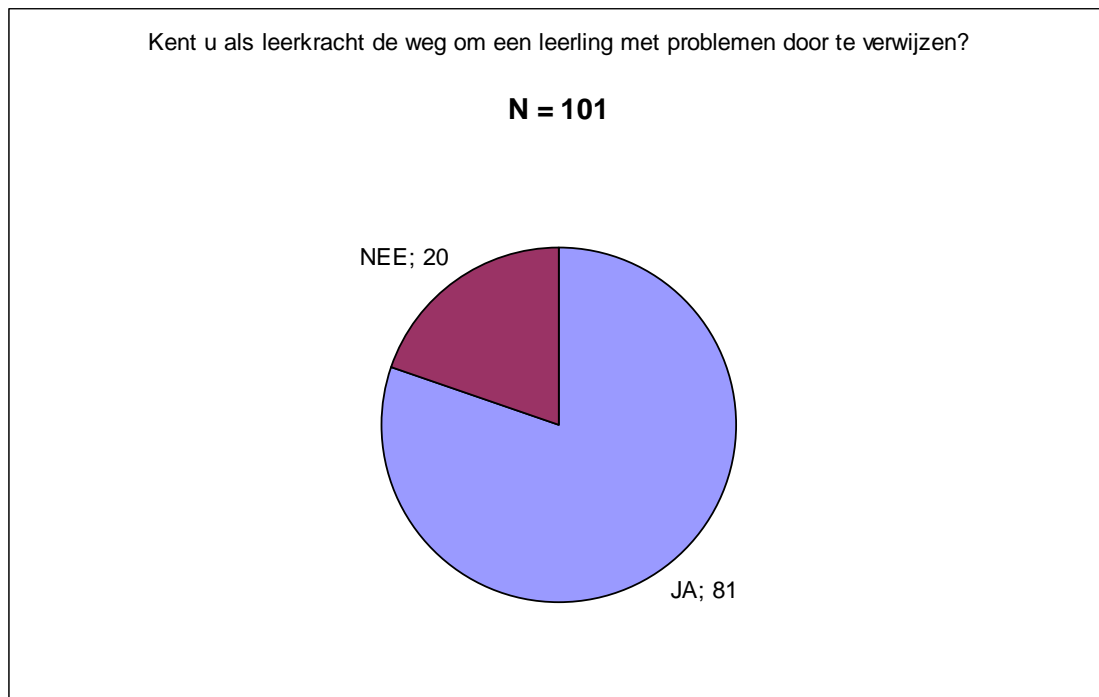
Anderen beschouwen een actieve rol bij de uitvoering niet als hun taak, of slechts in de beperkte zin in de vorm van observeren, signaleren en eventueel doorverwijzen. Alles wat verder reikt dan voornoemde taken, behoort volgens hen tot het takenpakket van de cel leerlingenbegeleiding die specifiek hiertoe is opgericht. Leerkrachten missen immers de nodige kennis van zaken dienaangaande

“Elke leerkracht heeft op dit gebied een meldingsplicht en moet weten waar een leerling met zijn problemen binnen school terecht kan.” En nog: “Leerkrachten geraken best niet teveel betrokken bij individuele problemen maar daarentegen zijn zij wel vaak de enige vertrouwenspersoon. Leerkrachten zijn niet opgeleid om deze problemen op te lossen.”

4.1.6.11 Kent u als leerkracht de weg om een leerling met problemen door te verwijzen?

Vragen wij de leerkrachten (N=101) of zij de weg kennen om leerlingen met problemen door te verwijzen, dan antwoorden 81 leerkrachten (N=81) hierop positief. Twintig leerkrachten (N=20) zijn niet op de hoogte van de weg waarlangs dit kan of moet gebeuren.

Grafiek 33 – Kent u als leerkracht de weg om een leerling met problemen door te verwijzen?

4.1.6.11.1 Specificiceer.

Vragen wij hen deze weg verder te verduidelijken, dan verwijst het merendeel van de leerkrachten naar het CLB. Het CAT en het JAC komen minder aan bod. Een mooie sequens vinden we bij volgende leerkracht:

“Leerling ->leerkracht ->directie -> CLB ->CAT” En nog: “Indien nodig worden die zeker met hulp van groene leraar, directie, CLB en eventueel ouders gezocht. Ik ga ook wel eens te rade met de drugspolitie die daar zeer positief tegenover staat.”

Op school zijn voornamelijk de graadcoördinatoren, gevolgd door de leerlingenbegeleiding, het drugbeleidsteam en de schoolpsycholoog, de eerste en meest bekende kanalen waarnaar wordt doorverwezen. Enkele malen wordt ook de directie vermeld.

“Er wordt bij ons op school doorverwezen naar de leerlingbegeleiding die elke week overlegt en samen werkt met CLB of andere instellingen.”

Hierbij aansluitend verwijst men ook naar enkele informatiebrochures en folders zoals *“weerwerk tegen verslaving”* en *“test-uw-recht”*.

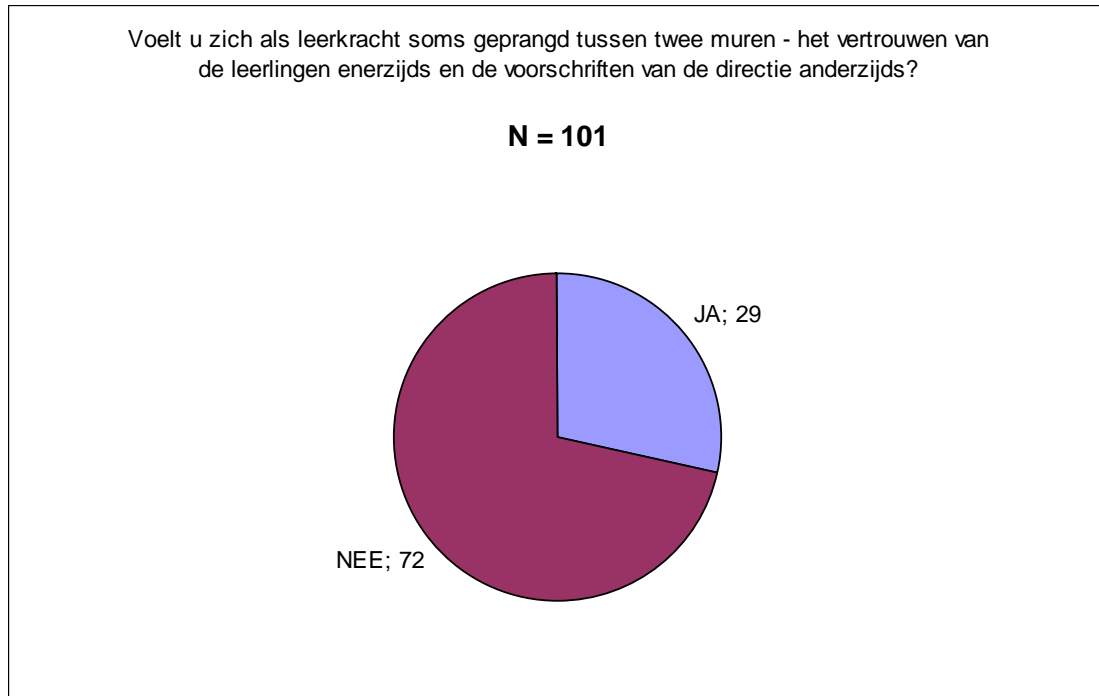
Conclusie is dat zelfs als men de kanalen niet zelf kent, deze wel gekend zijn door bepaalde mensen op school en dat men dus steeds via deze weg verder kan.

“Onvoldoende is een beter woord maar de mensen die dit wel snel kunnen, zijn wel gekend op school.”

4.1.6.12 Voelt u zich als leerkracht soms geprangd tussen twee muren – het vertrouwen van de leerlingen enerzijds en de voorschriften van de directie anderzijds?

Vragen wij de leerkrachten (N=101) of zij zich soms geprangd voelen tussen twee muren, dan antwoordt een meerderheid (N=72) hierop negatief. 29 leerkrachten (N=29) geven te kennen dat zij wel het gevoel hebben in het spanningsveld te zitten tussen enerzijds de wensen van de directie en anderzijds de wensen en behoeften van de leerlingen.

“Leerlingen vertellen soms iets, maar rekenen er op dat je het aan niemand door vertelt. De directie zou sanctionerend optreden.”

Grafiek 34 – Voelt u zich als leerkracht soms geprangd tussen twee muren?

4.1.6.12.1 Indien wel, hoe gaat u daarmee om?

Vragen wij de leerkrachten die zich wel geprangd voelen tussen twee muren (N=29) hoe zij daarmee om gaan en hoe zij dit oplossen, dan zien we dat de leerkrachten vaak de oplossing vinden door ofwel de behoeften van de leerlingen ofwel de behoeften van de directie prioritair te nemen. Uitspraken dienaangaande variëren van *“Laat de directie er zo lang mogelijk buiten”* tot *“Men moet steeds de directie informeren”*. Maar ook een redelijke tussenweg is te vinden:

“Met de leerlingen duidelijk afspreken en overleggen en zeggen dat ik ook geen deskundige ben en advies moet vragen.” En nog: “ Probeer steeds vertrouwen van de leerlingen te bewaren maar directie toch te waarschuwen.”

Toch gaan heel wat stemmen op voor de belangen van de leerlingen die vanuit hun vrees voor sancties deze zaken in het volste vertrouwen meedelen aan hun leerkracht. Dit vertrouwen kan volgens deze leerkrachten ook niet zomaar geschonden worden door onmiddellijk de directie op de hoogte te stellen. Veel leerkrachten zijn dan ook van

mening dat de directie pas dient ingeschakeld te worden als de problemen te groot worden.

“Ik probeer de problemen zelf op te lossen, meestal op vraag van de leerlingen uit vrees voor sancties.”

Bij het oplossen van bovengesteld dilemma kiezen sommige voort te gaan op eigen intuïtie, terwijl anderen eerder te rade gaan bij een vertrouwenspersoon op school, de leerlingenbegeleiding of groene leerkrachten.

“Ten rade gaan bij de groene leerkrachten. Niet naar de directie.” Of nog: “Via de contacten met de groene leerkrachten en hierna een overleg met andere betrokken leerkrachten.”

Feit is dat zij allen bonafide handelen met als ultieme doel het welzijn van de leerlingen in kwestie, op welke manier ook.

“Dan zal ik toch kiezen voor het welzijn van de leerlingen.” En nog: “Nagaan wat het best is voor de betrokken leerlingen, zelfs als dit ingaat tegen het beleid van de school.”

4.1.6.13 Conclusies met betrekking tot ‘de visie van de leerkrachten op het drugbeleid op school’

De vragenreeks met betrekking tot ‘de visie van de leerkrachten met betrekking tot het drugbeleid op school’ geeft ons de mogelijkheid na te gaan hoe de leerkrachten een drugbeleid op school percipiëren en hoe zij hier tegenover staan. Er wordt voornamelijk gepeild naar hun indrukken, de slaagkansen, de manier waarop zij hier een taak voor zichzelf zien weggelegd. Daarnaast is het belangrijk dat nagegaan wordt of hierbij dezelfde regels gelden voor leerlingen en leerkrachten.

Volgens de meeste respondenten van het onderzoek (N=101):

- Is een drugbeleid op school wel degelijk noodzakelijk (N=100);
- Moeten zij betrokken worden bij de vormgeving van dit beleid (N=87);
- Vinden zij in heel wat mindere mate dat leerlingen moeten betrokken worden bij de vormgeving van dit beleid (N=68);
- Is de primaire functie van een drugbeleid op school ‘de opvoeding’, namelijk leerlingen preventief vormen en informeren (N=52) waarbij 17 leerkrachten opteren voor een combinatie van ‘de opvoeding’ met ‘de interventie’ (N=17) en met ‘het plan’ (N=5). Nog eens 17 leerkrachten (N=17) opteren voor de drie pijlers als primaire functie van een drugbeleid op school;
- Wordt er effectief aan drugspreventie gedaan (N=75);
- Blijven de preventieve inspanningen wel degelijk hangen bij de leerlingen (N=72);
- Aanvaarden de leerlingen de opgelegde grenzen soms gemakkelijk (N=39), soms moeilijk (N=7), maar is dit in de meeste gevallen afhankelijk van verschillende factoren (N=55);
- Is de communicatie rond het drugbeleid voldoende (N=41) tot goed (N=29);
- Gaan leerlingen met problemen eerder te rade bij leerkrachten die zij vertrouwen (N=62) en groene leerkrachten (N=18);
- Moeten leerkrachten een actieve rol spelen bij de uitvoering van het drugbeleid op school (N=90);
- Kennen zij de weg om een leerling met problemen door te verwijzen (N=81);
- Worden zij niet geprangd tussen het vertrouwen van de leerlingen enerzijds en de voorschriften van de directie anderzijds (N=72);

4.1.7 Resultaten en conclusies met betrekking tot 'de toekomst van het drugbeleid op school'

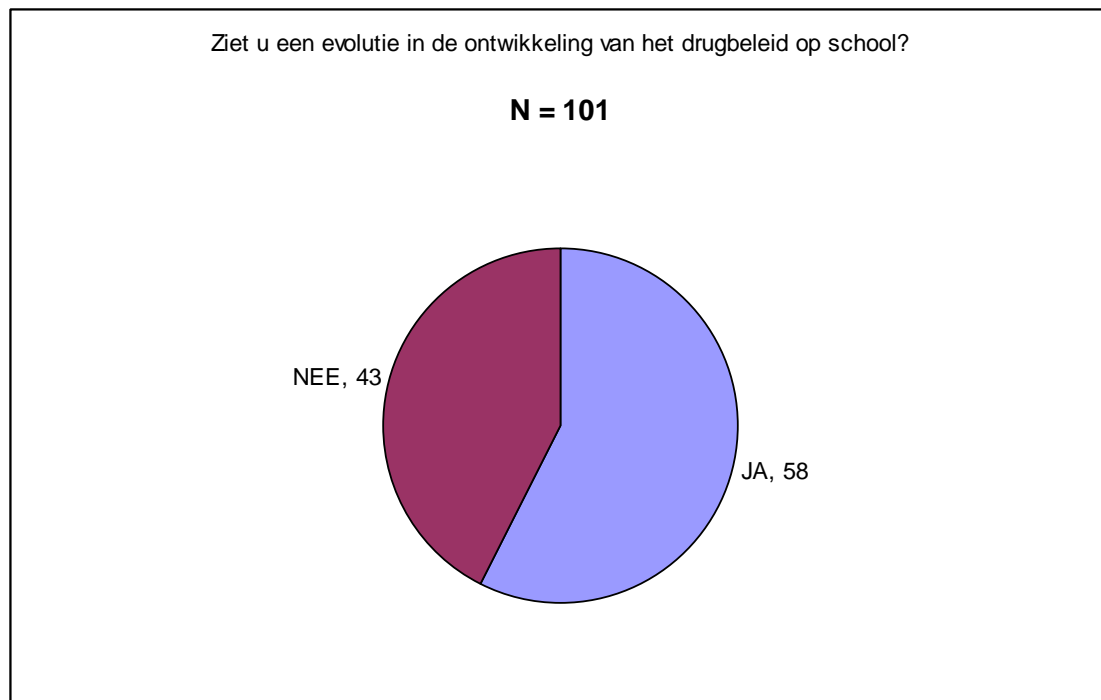
De zesde reeks vragen in de vragenlijst peilt naar de toekomst van het drugbeleid op school zoals gepercipieerd door de leerkrachten. Zien de leerkrachten een evolutie in het beleid dienaangaande? Zijn er specifieke pijnpunten in het huidige drugbeleid en suggesties naar het toekomstige beleid toe?

De vragen met betrekking tot de toekomst zijn uitermate interessant want hierin ligt misschien een boodschap van leerkrachten naar beleidsmakers toe die een nieuwe impuls kan geven aan het huidige beleid met als doel een mogelijke verbetering.

4.1.7.1 Ziet u een evolutie in de ontwikkeling van het drugbeleid op school?

De eerste vraag in deze reeks gaat na of de leerkrachten (N=101) een merkbare evolutie voelen in het drugbeleid op school. Spreken we hier immers over een zich evoluerend beleid, dat organisch groeit en zich verder ontwikkelt congruent de maatschappelijke ontwikkelingen, of spreken we hierbij van een drugbeleid dat deze flexibiliteit mist?

Uit onderstaande grafiek blijkt dat 58 leerkrachten (N=58) wel degelijk een evolutie zien in het drugbeleid op hun school. 43 leerkrachten (N=43) menen dat er geen evolutie merkbaar is en dat het drugbeleid op school stagneert.

Grafiek 35 – Ziet u een evolutie in de ontwikkeling van het drugbeleid op school?

4.1.7.1.1 Indien wel, specificieer.

Vragen wij hen (N=58) waarin deze evolutie merkbaar is, dan hangen de antwoorden sterk samen met de mate waarin het drugbeleid op school vandaag ontwikkeld is. Sommigen zijn blij dat men eindelijk werk maakt van een drugbeleid op school “*We zijn nu eindelijk bezig aan een beleid*”, terwijl anderen een evolutie zien in de ontwikkeling van de werkgroepen, de werking van de groene leerkrachten en de frequentie waarmee preventieve activiteiten worden georganiseerd. Anderen wijzen er verder op dat het beleid steeds concreter wordt en grenzen steeds beter komen vast te liggen. Afspraken groeien ook vanuit de Jeugdwelzijnsoverleg, het CLB en via het lokale beleid.

“Van een chaos tot een redelijk warm klimaat met duidelijke grenzen.”

Nog anderen zien een ontwikkeling in de manier waarmee de problematiek behandeld wordt waarbij het ooit repressieve karakter is vervangen door een meer preventieve aanpak. Hierbij komt een individuele begeleiding en ondersteuning centraal te staan.

Verder lijkt het onderwerp eindelijk te ontsnappen aan de taboesfeer van weleer en dus meer en meer bespreekbaar. Ook de communicatie met de leerlingen wordt daarbij steeds belangrijker.

“Meer preventief, minder sanctionerend, minder repressief, dichter bij de leefwereld van de leerlingen, minder schijnheilig.”

Daarnaast wordt gewezen op het gebruik van tussentijdse evaluaties om aan mogelijke noden tot verandering de gepaste aandacht te geven en verbeteringen aan te brengen indien nodig. Ook de ervaring speelt hierin natuurlijk een belangrijke rol.

“Er komt een traditie en door herhaling en leren uit fouten wordt het beleid beter.”

Toch wijzen sommigen op nog enkele tekortkomingen waar dringend aan gewerkt moet worden:

“Er is een goed onderbouwd systeem maar er is weinig openheid bij een probleem.” En nog: “Er wordt niet meer paniekerig gereageerd maar of preventie helpt? Er heerst een zeker defaitisme op dat vlak.”

4.1.7.1.2 Indien niet, specificieer.

Volgens anderen (N=43) heeft het huidige beleid nood aan een nieuwe impuls en moet er meer werk gemaakt worden van de interne planning en organisatie, de communicatie naar leerkrachten en leerlingen toe, en de opvolging van gemaakte afspraken. Ook de preventieve en sensibiliserende inspanningen mogen opgeschroefd worden.

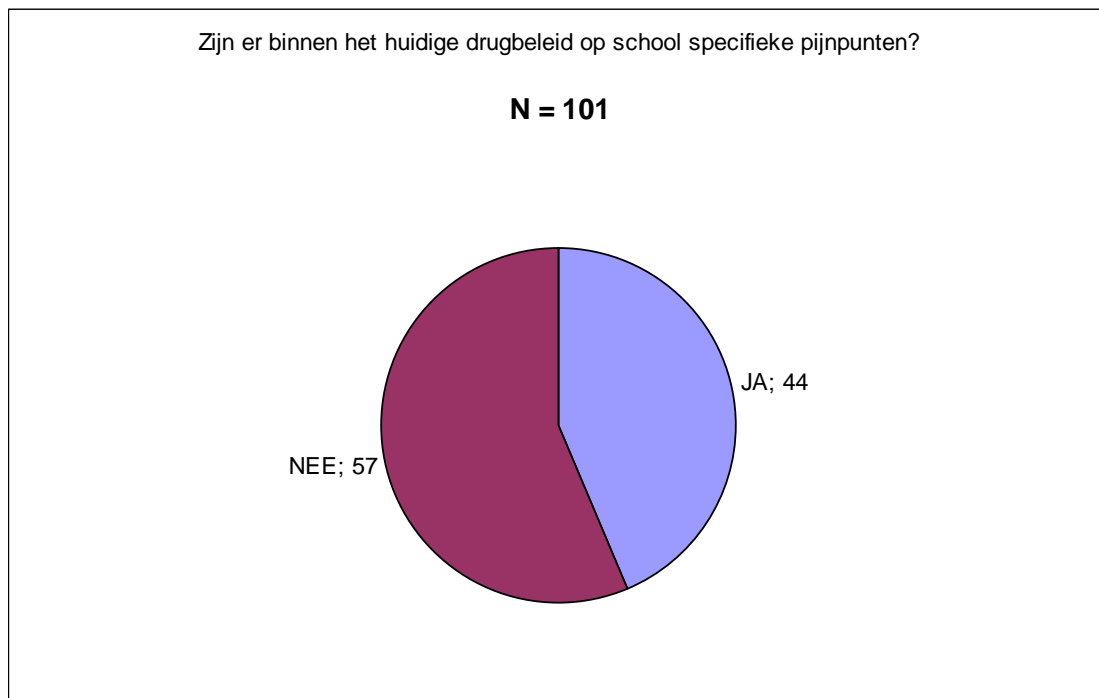
“Weet in niet, ik hoor en zie alleen maar dat er meer en meer drugs binnenkomen en ze worden jonger en jonger. Sommige ouders zeggen dat hun zoon thuis mag blowen.”

4.1.7.2 Zijn er binnen het huidige drugbeleid op school specifieke pijnpunten?

Vragen wij onze respondenten (N=101) of zij binnen het huidige drugbeleid specifieke pijnpunten ontwaren, dan antwoorden 57 leerkrachten (N=57) hierop positief. 44 leerkrachten (N=44) menen dat het huidige drugbeleid geen pijnpunten vertoont.

Via een open vraag gaan we dieper in op de vraag welke deze pijnpunten dan wel zijn en waaraan zij te wijten zijn.

Grafiek 36 – Zijn er binnen het huidige drugbeleid op school specifieke pijnpunten?

4.1.7.2.1 Indien wel, welke en waaraan zijn die te wijten?

Het belangrijkste probleem dat de leerkrachten (N=57) ervaren is het gebrek aan communicatie en informatie naar leerkrachten en vooral ook leerlingen toe. Hierbij wordt verder opgemerkt dat de communicatie vaak éénrichtingsverkeer is van de directie, over de leerkrachten naar de leerlingen toe, en nog te vaak sanctionerend is. Verder menen

sommigen dat de problematiek nog steeds in een taboesfeer hangt en niet open besproken kan worden.

“Gebrekkige communicatie. We weten er niets van. Naar het schijnt is er een drugbeleid en een aantal mensen die een speciale cursus gevolgd hebben.” En nog: “Eerst en vooral de leerkrachten informeren door bijvoorbeeld een studiedag aan te spenderen. Het oprichten van een eenheid waar leerlingen terecht kunnen met vragen of problemen.”

Nog anderen merken op dat er ook aan de structuur en de vorm van het huidige drugbeleid heel wat gesleuteld kan worden. De regels zijn nog te onduidelijk, de grenzen worden nog te gemakkelijk verlegd, de oplossingen zijn nog te slecht gekend. Sommige leerkrachten merken op dat een drugbeleid nog niet aanwezig is.

“Die pijnpunten zouden misschien meer tot uiting komen indien we meer gebruik zouden maken van ons drugbeleid.” En nog: “Er zijn geen echte stappenplannen of concrete afspraken hoe er met leerlingen die geconfronteerd worden met soft drugs gewerkt moet worden -> iedereen werkt een beetje op haar/zijn manier.”

Anderen menen dan weer dat er juist een veelheid is aan activiteiten waardoor de kernboodschap verloren gaat. Een juiste dosering van het aantal activiteiten is daarom belangrijk.

“Door de vele (te veel) initiatieven op deze drukke school zijn de bomen in het bos soms moeilijk te zien. Kwaliteit ligt hoger voor mij dan kwantiteit.”

Verder haalt men ook de berusting aan die men ten aanzien van de problematiek ervaart en die samen gaat met het feit dat drugs bij jongeren steeds frequenter voorkomt en een onlosmakelijk deel uitmaakt van hun leefwereld. Als het druggebruik steeds toeneemt, waar sta je dan met al je preventieve acties?

“Druggebruik neemt toe ondanks de informatieoverdracht die de verslaafde niet aanspreekt.” En nog: “Enkele individuele leerlingen die echt buitensporig gedrag vertonen of leerlingen die veel ouder zijn dan klasgenoten en een negatieve leidersfunctie hebben.”

Het bovenstaande in acht genomen, dient een drugbeleid dus ook dermate flexibel te zijn dat het even snel evolueert als zijn maatschappelijke context. Het huidige drugbeleid lijkt steeds op de maatschappelijke ontwikkelingen achter te lopen en is dus bijna nooit actueel te noemen. De traagheid waarmee de aanpassingen gebeuren, roept bij sommige leerkrachten vragen op.

“Het actualiseren met de snel veranderende maatschappij is intensief.”

Nog anderen merken op dat de problematiek misschien te eenzijdig wordt bekeken en dat men eerder rond het bredere thema van verslaving zou moeten werken, waarbij de weerbaarheid van leerlingen ten aanzien van een veelheid aan negatieve invloeden aan bod kan komen.

“Drugs ruimer zien. Eerder het thema verslaving aan pakken (snoep, sigaretten, alcohol,...). Meer werken aan het sterk maken van de leerlingen.”

Ook de desinteresse van leerkrachten wordt aangehaald als een pijnpunt, samen met de slechte werking van inspraakorganen voor leerlingen.

“Niet alle leerkrachten zijn of beter willen op de hoogte zijn.” En nog: “Slecht werkende leerlingen groep “ STOP”, soms weinig feedback van de collega’s.”

Tenslotte merkt iemand op dat het adagium ‘iedereen gelijk voor de wet’ ook wel eens een niet onbelangrijk pijnpunt zou kunnen zijn.

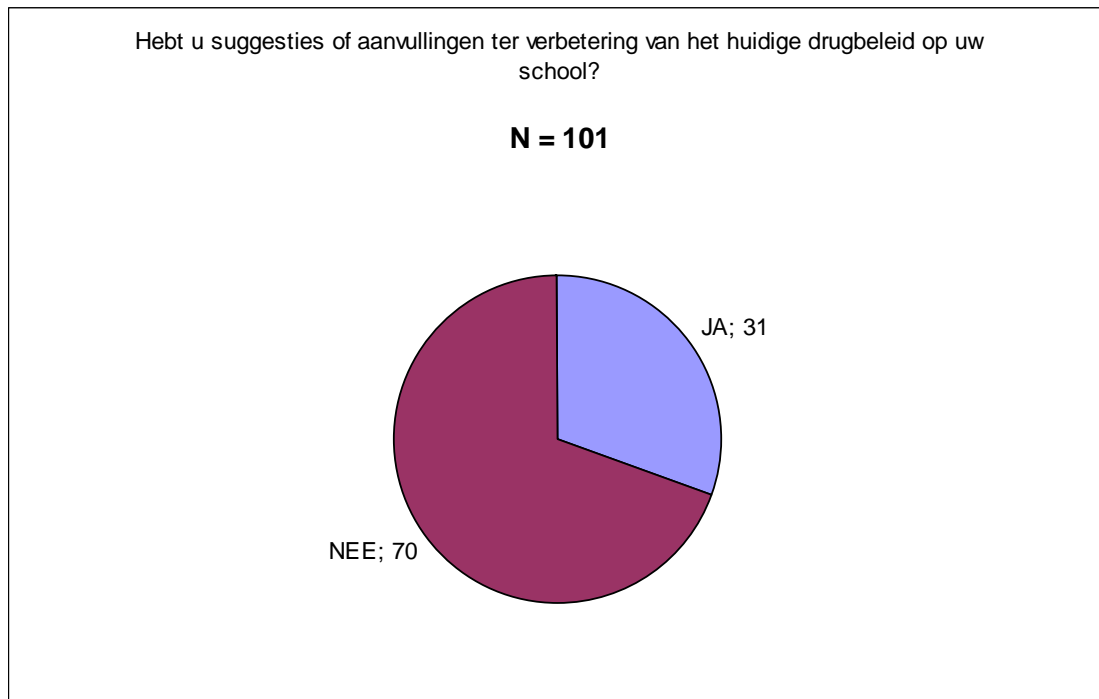
4.1.7.3 Hebt u suggesties of aanvullingen ter verbetering van het huidige drugbeleid op uw school?

Vragen wij de leerkrachten (N=101) of zij specifieke suggesties hebben ter verbetering van het drugbeleid op hun school, dan antwoorden 70 leerkrachten (N=70) hierop negatief. 31 leerkrachten (N=31) hebben wel suggesties of aanvullingen ter verbetering van het huidige drugbeleid op school.

Via een open vraag gaan we ook hier dieper op in.

Grafiek 37 – Hebt u suggesties of aanvullingen ter verbetering van het huidige drugbeleid op uw school?

4.1.7.3.1 Indien wel, specificeer.

Nog meer communicatie (openheid), informatie (rond het beleid), coördinatie, samenwerking en inspraak van leerlingen. Dit lijken de belangrijkste suggesties.

“Betere samenwerking, communicatie tussen de verschillende organen wanneer het een leerling van je eigen klas is.” En nog: “Een eenduidige aanpak uitwerken die toch ruimte laat om ieder geval zo persoonlijk mogelijk te behartigen.”

Verder merken heel wat leerkrachten op dat er nog meer rond drugs zou gewerkt moeten worden binnen de klas. Daarbij zou de confrontatie met ex-verslaafden nog meer aan bod moeten komen, daar dit het probleem bespreekbaar maakt en leerlingen hier vaak van onder de indruk zijn. Dit is bijgevolg een ideaal werkinstrument naar preventie toe. Ook

andere ervaringsdeskundigen blijken de jongeren te kunnen boeien. Belangrijk is verder de leerlingen enkele weerbaarheidstechnieken aan te leren zodat ze gewapend zijn naar de toekomst toe.

“Meer confrontaties met ex-verslaafden: geen rijkswachters in uniform maar rechercheurs in vlotte kledij brengen de gevolgen beter aan.” En nog: “De illegale drugs veel vroeger bepreken .... En integreren in de lessen. Leefsleutels. Een dringende noodzaak naar preventie.. Weerbaar.”

Nog andere leerkrachten zien een mogelijke verbetering in het optrekken van het aantal ‘betrokken’ leerkrachten en menen dat deze algemene betrokkenheid verder moet nagestreefd worden. Zij wijzen ook op het fantastische werk dat verricht wordt door de groene leerkrachten.

“Met een schone lei herbeginnen, met een groep enthousiaste leerkrachten die er werk van willen maken.” En nog: “Blijven geloven en hopen in de kracht van elke jonger. Groeien in het overwinnen van pijnpunten en is dit niet de doelstelling van opvoeding?”

Tenslotte gaan ook hier stemmen op om de problematiek ruimer te bekijken en een eenduidig standpunt in te nemen tegenover de thematiek onafhankelijk van het soort drugs die de verslaving opwekt.

“Alcoholgebruik wordt heel anders aangepakt door de meeste collega’s en ook anders beoordeeld door bijvoorbeeld cannabisgebruik.” En nog: “Voor sommige leerlingen zijn alcoholproblemen groter dan het drugsprobleem, maar er wordt nog minder over gepraat, laat staan preventief gewerkt in verband hiermee.”

4.1.7.4 Conclusies met betrekking tot ‘de toekomst’ van het drugbeleid op school

De vragenreeks met betrekking tot ‘de toekomst’ van het drugbeleid op school geeft ons de mogelijkheid na te gaan of de leerkrachten een ontwikkeling bespeuren in het huidige drugbeleid op school en wat zij zien als mogelijke pijnpunten en suggesties ter verbetering hiervan.

Volgens de meeste respondenten van het onderzoek (N=101):

- Is er een lichte evolutie in het huidige drugbeleid (N=58);
- Zijn er geen pijnpunten in het huidige beleid (N=57);
- Hebben zij geen suggesties ter verbetering van het huidige beleid (N=70).

4.1.8 Resultaten en conclusies met betrekking tot correlaties

Uit het onderzoek zijn weinig significante relaties gebleken.

Er werd gezocht naar correlaties tussen het al dan niet klastitularis zijn en de antwoorden op vragen 5.2, 5.3, 5.4, 5.8 en 5.10. Er werden geen significante correlaties gevonden.

Er werden tevens correlaties gezocht tussen de graad waarin lesgegeven wordt en de antwoorden op vragen 5.2, 5.3, 5.8 en 5.10. Voor vragen 5.2, 5.8 en 5.10 werden geen significante correlaties gevonden. Voor vraag 5.3 'Vindt u dat de leerling betrokken moet worden bij de vormgeving van het drugsbeleid?' werd wel significantie gevonden op een 10%-niveau. Blijkbaar vinden leerkrachten die in hogere graden lesgeven eerder dat leerlingen bij het drugbeleid moeten betrokken worden. Tussen vraag 3.3 en 3.5 werd geen correlatie gevonden, evenmin tussen 4.3 en 3.6.1, 2 en 3.

Er werd op niveau 10% verder nog een significante correlatie gevonden tussen vragen 5.2 'Vindt u dat leerkrachten betrokken moeten worden bij de vormgeving van het drugbeleid?' en 5.8 'Hoe ervaart u de communicatie rond drugbeleid?'. Leerkrachten die geen inspraak verwachten in het drugbeleid evalueren de communicatie eerder positief.

Tenslotte gaf de Chikwadraattoets aan dat er een zeer significante correlatie (significantiëniveau < 1%) bestaat tussen vragen 3.2 e 3.4 respectievelijk 'Bent u en zijn de leerlingen op de hoogte van het drugbeleid', hetgeen niet verwonderlijk is: leerkrachten die aangeven zelf niet op de hoogte te zijn van dit beleid verwachten dat ook de leerlingen dat niet zijn.

Besluit

1. Inleiding

Inzicht verwerven in de visie van leerkrachten op het drugbeleid van hun school is de centrale doelstelling van bovenstaand onderzoek. Dit via bevraging van leerkrachten door middel van een vragenlijst met zowel open als gesloten vragen.

De doelgroep werd geselecteerd op basis van de te onderzoeken eigenschappen en het feit of zij over een relevant netwerk beschikten om doorverwijzing naar andere eenheden mogelijk te maken. Gehanteerde selectiecriteria waren: leerkracht zijn in een Gentse school en lesgeven aan de tweede graad. In totaal werden 101 leerkrachten bevroegd.

De centrale onderzoeksvraag is verder uitgesplitst in een aantal deelonderzoeksvragen, meer bepaald: vragen betreffende ‘de context’, vragen betreffende ‘drugs op school’, vragen betreffende ‘het drugbeleid op school’, vragen betreffende ‘het toepassingsgebied’, vragen betreffende ‘de visie van de leerkrachten’ en vragen betreffende ‘de toekomst’. Dit alles gezien vanuit het insiders perspectief. Alvorens een aantal algemene conclusies te duiden uit het onderzoek willen wij er nogmaals de aandacht op vestigen dat de aard van het onderzoek louter beschrijvend en sociaal wetenschappelijk van aard is. Het onderzoek heeft dan ook geenszins de bedoeling veralgemening in de hand te werken of algemene uitspraken te doen betreffende de thematiek.

2. De belangrijkste conclusies van het kwantitatief onderzoek

2.1 BETREFFENDE DRUGGEBRUIK BIJ JONGEREN

Het merendeel van de ondervraagde leerkrachten stelt dat drugs een wezenlijk deel uitmaken van de leefwereld van hun leerlingen.

Wat wordt door de respondenten evenwel precies gepercipieerd als zijnde drugs? Uit het onderzoek blijkt dat ook soft drugs zoals alcohol en tabak door ongeveer de helft van de onderzoeksgroep onder de noemer drugs wordt geplaatst. Verrassend is dat medicijnverbruik door bijna een vijfde van de respondenten onder de noemer drugs wordt gecatalogeerd. Legale drugs worden door leerkrachten dus wel degelijk als drugs geïdentificeerd, dit in tegenstelling met de perceptie van het begrip drugs door de leerlingen uit het onderzoek van Vander Laenen, F¹⁷⁹. Een verklaring kan mogelijks worden gevonden in de aard van de vraagstelling met betrekking tot het begrip drugs. Het betrof immers een gesloten vraag met een aantal vooraf aangereikte antwoordcategorieën. Wordt de school ook gepercipieerd als een experimenteerruimte voor druggebruik? Als we leerkrachten vragen of gebruik op school een veel voorkomend fenomeen is dan zien we dat iets meer dan de helft van de bevraagde leerkrachten de mening is toegedaan dat druggebruik op hun school niet veel voorkomt. Hieruit kan tegelijk ook worden geconcludeerd dat grote minderheid de mening is toegedaan dat gebruik op school wel een veel voorkomend fenomeen is. Hiermee wordt de stelling: "druggebruik is een realiteit, maar niet op school" dan ook deels ontkracht¹⁸⁰.

2.2 BETREFFENDE HET DRUGBELEID OP SCHOOL

Een positieve vaststelling is dat uit de onderzoeksresultaten blijkt dat de meeste scholen een drugbeleid hebben geïmplementeerd. Verder verklaren de meeste leerkrachten van zichzelf dat zij op de hoogte zijn van de inhoud en de implicaties van dit beleid en gaan zij ermee akkoord. Daarnaast is het merendeel van de respondenten de mening toegedaan dat ook de meerderheid van de leerlingen op de hoogte is van de inhoud en de implicaties van dit beleid en ook zij ermee akkoord gaan.

Met betrekking tot de participatie van de leerkrachten bij het tot stand komen van het drugbeleid op hun school kan worden gesteld dat een kleine meerderheid van de bevraagde leerkrachten niet bij de vormgeving van het beleid werd betrokken.

---

¹⁷⁹ F. VANDER LAENEN, o.c., p. 42

¹⁸⁰ F. VANDER LAENEN, o.c., p. 42

Ook wat de participatie van de leerlingen betreft inzake vormgeving van een drugbeleid op school, is de meerderheid van de leerkrachten de mening toegedaan dat de leerlingen niet werden betrokken bij de vormgeving van dit beleid. De kritiek die leerlingen uiten naar leerlingenparticipatie toe, meer bepaald het gebrekkig functioneren van de leerlingenraad, lijkt dan ook terecht¹⁸¹.

2.3. BETREFFENDE HET TOEPASSINGSGEBIED

Blijft het drugbeleid op school een lege doos of wordt het ook effectief toegepast?

Een groot deel van de bevroagden stelt dat het drugbeleid op hun school wel degelijk wordt toegepast. Hierbij gelden vaak dezelfde regels voor leerlingen als voor leerkrachten met uitzondering voor roken en alcohol. De kritiek die leerlingen uiten op het feit dat leerkrachten wel mogen roken, terwijl zij dat niet mogen, is dan ook gegrond¹⁸².

Voor wat de inhoud van het gevoerde drugbeleid betreft, kan worden gesteld dat de drie pijlers van een goed drugbeleidsplan (i.e. de opvoeding, de aanpak en de interventie) meestal vertegenwoordigd zijn in het beleid van de scholen, en dit met een sterke aandacht voor de pijlers opvoeding en de combinatie van de pijlers opvoeding en interventie.

Een uitsplitsing naar verschillende activiteiten binnen de drie pijlers toont aan dat de 'Opvoeding' zich hoofdzakelijk richt tot specifieke leeftijdsgroepen en de gehele school; het 'Plan' zich richt tot hoofdzakelijk specifieke leerlingen, de gehele school en tot specifieke klassen en de 'Interventie' zich hoofdzakelijk richt tot de gehele school, specifieke leerlingen, specifieke leeftijdsgroepen en specifieke klassen.

---

¹⁸¹ F.VANDER LAENEN, o.c. p. 47.

¹⁸² F. VANDER LAENEN, o.c. p. 34.

De perceptie van leerlingen dat het drugbeleid op school enkel een sanctiebeleid is en geen preventie of begeleiding omvat, blijkt dan ook maar deels te kloppen¹⁸³. Dit kan volgens het leerkrachtenkorps worden verklaard doordat de leerlingen niet weten wat er in het schoolreglement staat (*ze lezen het niet*), vele problemen nog steeds binnen kamers worden opgevolgd en er een gebrekkige communicatie bestaat naar leerlingen toe.

2.4 BETREFFENDE DE VISIE VAN DE LEERKRACHTEN

De respondenten zijn nagenoeg unaniem over het feit dat een drugbeleid op school een noodzaak is. De overgrote meerderheid is bovendien de mening toegedaan dat het essentieel is dat de leerkrachten bij de vormgeving van dit beleid worden betrokken. Betrokkenheid van leerlingen bij de vormgeving van een beleid wordt ook als noodzakelijk ervaren, zij het in mindere mate. Zoals hierboven werd gesteld, blijkt de roep van leerlingen om meer inspraak dan ook terecht¹⁸⁴.

Stellen we de geënquêteerden de vraag welke functie een drugbeleid op school in eerste instantie moet vervullen dan wordt de ‘Opvoeding’ als primaire functie genoemd.

Een groot deel van de bevroegden is daarenboven van mening dat er effectief aan drugpreventie wordt gedaan op hun school. Ook beweren zij dat deze preventieve inspanningen blijven hangen bij de leerlingen, wat in tegenstelling is met wat blijkt uit het onderzoek van Vander Laenen, F.¹⁸⁵.

Willen we peilen naar de communicatie binnen de school en dit specifiek naar het drugbeleid toe dan komen we tot een aantal verrassende vaststellingen. Slechts een kleine minderheid vindt dat de communicatie rond het drugbeleid afdoende is. Een adequate communicatie blijkt dan ook te worden ervaren als een belangrijk pijnpunt binnen de scholen. We mogen ons dan ook terecht de vraag stellen bij wie de leerlingen met hun problemen te rade gaan? Uit het onderzoek blijkt dat leerkrachten de mening zijn toegedaan dat leerlingen in eerste instantie te rade gaan bij die leerkrachten die zij vertrouwen, dit komt ook duidelijk tot uiting in het onderzoek van Vander Laenen, F.. Dit

---

¹⁸³ F. VANDER LAENEN, o.c., p. 46

¹⁸⁴ *Ibid.* p. 45.

¹⁸⁵ *Ibid.*, p. 45.

schrikt de leerkrachten niet af want een grote meerderheid onder hen verklaart dat zij de weg kennen om leerlingen met problemen door te verwijzen.

Verder vinden leerkrachten dat voor hen een actieve rol is weggelegd bij de uitvoering van het drugbeleid op school. Positief is ook het gegeven dat de leerkrachten zich niet geprangd voelen tussen het vertrouwen van de leerlingen enerzijds en de voorschriften van de directie anderzijds.

2.5 BETREFFENDE DE TOEKOMST VAN HET DRUGBELEID OP SCHOOL

Een kleine meerderheid van de bevroegden ziet een lichte evolutie in het huidige drugbeleid op hun school. Bovendien verklaart die meerderheid geen echte pijnpunten te zien binnen het huidige beleid. Dit staat echter in contradictie met wat de vorige resultaten reeds aangaven. Met name dat er een gebrekkige communicatie heerst wanneer het gaat om het drugbeleid op school, er eerder een middelmatige participatie van de leerkrachten is in het beleid, dat er bijna geen inspraak is van de leerlingen en dat er geen uniforme regels gelden voor leerlingen en leerkrachten (roken en alcohol).

Tenslotte is het verbazingwekkend dat de meeste leerkrachten geen suggesties hebben ter verbetering van het huidige beleid.

2.6 CORRELATIES

Uit de correlaties van het onderzoek blijkt:

- dat leerkrachten die in hogere graden les geven over het algemeen positiever staan tegenover de betrokkenheid van hun leerlingen bij de vormgeving van het drugbeleid;
- dat leerkrachten die geen inspraak verwachten in het drugbeleid, de communicatie rond dit beleid eerder als positief ervaren; en
- dat leerkrachten die aangeven zelf niet op de hoogte te zijn van het drugbeleid dit ook niet verwachten van hun leerlingen.

3. De belangrijkste conclusies van het kwalitatief onderzoek:

Wat uit de kwalitatieve data als verrassend naar vorkwam was het feit dat er blijkbaar een sterke opmars is van pijnstillers, kalmeermiddelen en alcohol. Zoals reeds gesteld worden ook de legale drugs door de leerkrachten onder de noemer drugs gebracht. Dit kan een betere aanpak alleen maar ten goede komen. Als belangrijkste informatiekanalen van drugbeleid op school wordt door de bevroagde leerkrachten in hoofdzaak verwezen naar het schoolreglement en het drugbeleidteam. Dit blijkt echter niet voldoende te zijn aangezien er volgens de bevroagde leerkrachten toch een gebrekkige communicatie heerst binnen de schoolmuren. Deze gebrekkige communicatie wordt dan ook als voornaamste reden aangehaald voor onwetendheid (zowel van leerlingen als van leerkrachten). De bekendste kanalen waarnaar doorverwezen wordt bij problemen blijken het CLB en de graadcoördinator te zijn. De bevroagde leerkrachten zijn de mening toegedaan dat er een zekere desinteresse en berusting is voor de thematiek bij de leerlingen, maar dat dit even goed geldt voor de leerkrachten. Leerlingen zouden dan ook enkel grenzen aanvaarden omdat ze verplicht worden en niet omdat ze hierover bewust hebben nagedacht en zich kunnen vinden in het standpunt van de school. Ook hier wordt de gebrekkige communicatie weer genoemd als een belangrijk pijnpunt.

Gebrekkige structuur, soms zelfs onbestaande structuur, is een vaak gehoorde kritiek op het drugbeleid op school. Regels blijken vaak onduidelijk te zijn, grenzen worden makkelijk verlegd en oplossingen zijn weinig bekend. Ook wordt nog steeds de kwantiteit benadrukt in plaats van de kwaliteit. Een ruimer werken rond 'verslaving' of 'weerbaarheid' zou het concept versterken en de huidige beperktheid overstijgen. Leerkrachten stellen dat het taboe dat op het onderwerp rust nog steeds niet volledig is overwonnen. Hun roep voor meer mediatie in plaats van sanctionering blijkt dan ook gegrond. Als algemene conclusie mogen we stellen dat er een trage evolutie merkbaar is in vergelijking met de maatschappelijke context. Als belangrijkste argument om geen actieve rol op te nemen in het beleid, wordt meestal het gebrek aan tijd genoemd.

4. De belangrijkste aanbevelingen:

4.1 INFORMATIE EN COMMUNICATIE

De versterking van de informatisering van het personeel omtrent het onderwerp en dit niet uitsluitend via het drugbeleidteam en het schoolreglement, maar via meerdere kanalen, kan de problematiek alleen maar ten goede komen. Denken we hierbij aan het ondersteunen van de leerlingenraad, werkgroepjes van leerlingen en leerkrachten rond het thema drugs, samenwerking met de ouders en dit bijvoorbeeld via de ouderraad. Het opentrekken van de communicatie rond de begeleiding en opvolging van bepaalde problemen(leerlingen) lijkt in dit proces een essentiële tweede stap. We denken ook te mogen stellen dat naast kwantiteit ook de nodige aandacht moet worden besteed aan de kwaliteit van het beleid op school. Zo blijkt exclusieve gebruikmaking van getuigenissen van ervaringsdeskundigen zeker niet een afdoende oplossing te zijn.

4.2 INSPRAAK

Inspraak van leerlingen moet worden gestimuleerd. Middel hiertoe kan zijn het ondersteunen en uitbouwen van de leerlingenraad. Ook samenwerking stimuleren tussen de verschillende belangengroepen, leerlingen en leerkrachten kan hierbij bevorderend werken.

4.3 CONCEPTUALISATIE

Het nog duidelijker stellen van regels lijkt een noodzaak. Hierbij denken we voornamelijk aan het verder uitbouwen van preventieve initiatieven. De focus moet zich hier voornamelijk richten op het aanleren van weerbaarheidstechnieken. Ook naar interventie toe moeten een aantal duidelijke procedures worden uitgewerkt.

Het uitbreiden van het inhoudelijke concept naar andere drugs dan uitsluitend de illegale lijkt een stap in de goede richting. Denken we hierbij voornamelijk aan de opmars van medicatiegebruik.

Een voortdurende actualisering van het uitgestippelde beleid is uiteraard een voorwaarde sine qua non voor een adequaat beleid.

4.4 SAMENWERKING EN COORDINATIE

De solidariteit tussen de leerkrachten dient te worden verhoogd. Dit in het licht van het motto “Eendracht maakt Macht”.

De samenwerking tussen de school en haar externe partners (ouders, politie, gemeentebestuur, hulpverlenende instellingen, ...) dient verder te worden uitgebouwd. Op die manier kunnen concrete afspraken worden gemaakt die kunnen resulteren in een transparant en duidelijk drugbeleid dat door voor alle partijen (inclusief de leerlingen) kenbaar is.

In het licht hiervan moet ook de interne coördinatie verder worden uitgewerkt. Dit kan ondermeer door een verdere uitbouw van het netwerk van graadcoördinatoren. Op die manier ontstaat er voor alle actoren ook intern een transparant beleid zodat iedereen weet hoe hij moet handelen in een concreet geval.

Bibliografie

Boeken

ABRAHAM, M.D. en JOL, C., *Vergelijking druggebruik POLS/Jongeren en NPO 2001*, Amsterdam, CEDRO/CBS, 2001, 13 p.

AERTSEN, P., NIJSMANS, E., en VAN TRICHT, P., *School voor de spiegel*, Antwerpen, Stichting Welzijnszorg Provincie Antwerpen, 1995, s.p.

ANSOMS, S., en HENDRICKX, I., *Oude en nieuwe drugs*, Leuven, Davidfonds, 1993, 157 p.

BERNAERT, I., DE DONDER, E., KINABLE, H. e.a., *Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een Drugbeleid op School. Syntheserapport schooljaar 2002-2003*, Brussel, VAD, 2003, 68 p.

BERNAERT, I. en KINABLE, H., *Over jongeren en middelengebruik: de cijfers ontcijferd – Krijtlijnen voor preventie in het onderwijs*, Brussel, VAD, 2003, 26 p.

BECKER, H.S., *Outsiders: Studies in the sociology of deviance*, New York, Free Press, 1966, 215 p.

BILLIET, J. en WAEGE, H., *Een samenleving onderzocht: methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*, Antwerpen, 2001, 390 p.

BOGDAN, R., en TAYLOR, S.J., *Introduction To Qualitative Research Methods: a phenomenological approach to the special sciences*, New York, John Wiley & Sons, 1975, 266 p.

CASSELMAN, J., COOREMAN, G., DE WIJS-KOPPEN, O. en PROVÉ, W., *Jongeren en drugs andere dan alcohol: gebruik van tabak, psychofarmaca en illegale drugs bij leerlingen uit het secundair onderwijs*, Deventer, Van Loghum Slaterus, 1984, 224 p.

CASSELMAN, J., DE SCHEPPER, P. en NUYENS, Y., *Druggebruik bij jongeren*, Antwerpen, De Nederlandse Boekhandel, 1978, 201 p.

CLOOTS, W. H., en HOOFT, P., (ed.), *Gezondheidsindicatoren 1999*, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2001, 177 p.

COHEN, H., *Drugs, druggebruikers en drugs-scene*, Alphen aan den Rijn, Samson, 1975, 274 p.

COMTE, A., *The Positive Philosophy*, London, George Bell & Sons, 1816, s.p.

COTTERELL, J., *Social networks and Social Influence in Adolescence*, London, Routledge, 1996, 242p.

DECOURRIÈRE, A., *Les drogues dans l'Union européenne. Le droit en question*, Brussel, Bruylant, 1996, 200 p.

DE NAUW, A., *Drugs*, Antwerpen, Kluwer, 1998, 117 p.

DE RUYVER, B., "De drugswetgeving in historisch en rechtsvergelijkend perspectief", in MAES, K., MAERTENS, J., CARLIER, F., DE RUYVER, B., (ed.), *De witte cirkel, Het drugsbeleid in Vlaanderen*, Antwerpen, Van Loghum Slaterus, 1984, p. 51-90.

DE RUYVER, B., VERMEULEN, G., FLAVEAU, A., DE LEENHEER, A., e.a. (ed.), *Drugbeleid aan de vooravond van de 21ste eeuw / Politique en matière de drogue à la veille du 21ième siècle*, Antwerpen, Maklu, 2000, 542 p.

DE RUYVER, B., DE WINTER, CH., GOSSET, CH. en NOIRFALISE, A. (ed.), *Gebruik en leefmilieu. Drugbeleid 2000*, Antwerpen, Maklu, 1999, 302 p.

DE RUYVER, B., DE SOMERE, P., VERMEULEN, G., NOIRFALISE, A., FIGIEL, CH. (ed.), *Het drugbeleid in België: actuele ontwikkelingen*, Antwerpen, Maklu 1998, 369 p.

DOUGLAS, J. D., *Understanding Everyday Life: Toward the reconstruction of Sociological Knowledge*, Chicago, Aldine, 1970, 262 p.

DURKHEIM, E., *The Rules of Sociological Method*, New York, Free Press, 1938, s.p.

GEORGE, D., en MALLERY, P., *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 11.0 Update (4th Edition)*, New York, SPSS, 2004, s.p.

GLASSNER, B., en LOUGHLIN, J., *Drugs in Adolescent Worlds: Burnouts to Straights*, London, Macmillan, 1987, 301 p.

HIBELL, B.J., ANDERSON, B., AHLSTRÖM, S., BALAKIREVA, O., KOKKEVI, TH., MORGAN, M., *The 1999 ESPAD Report; Alcohol and Other Drug Use Among Students in 30 European Countries. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN)/Council of Europe/Co-operation Group to Combat Drug Abuse and Illicit Trafficking in Drugs*, Stockholm, Pompidou Group, 2000, s.p.

JOOSSENS, L., *Some like it light: Vrouwen en roken in de Europese Unie*, Brussel, European Network for Smoking Prevention (ENSP), 1999, s.p.

KINABLE, H., "Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een Drugbeleid op school, Syntheserapport schooljaar 1999-2000", in CLOOTS, W. H. en HOOFT, P., (ed.), *Gezondheidsindicatoren 1999*, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2001, pp. 74-83.

KINABLE, H., *Drugbeleid op school. Handboek Criminaliteitspreventie*, s.l., 2000, p. 67-86.

KINABLE, H., *Een lokaal alcohol- en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak. Het onderwijs*, Brussel, VAD, 1998, 27 p.

LANGEMEIJER, M., “The prevalence of illicit drug use in the general population and in schools, as monitored by a number of different methods”, in Trimbos-instituut (ed.), *Invitational conference on monitoring illicit drugs and health. Final report*, Utrecht, Trimbos-instituut, 1997, p. 11-21.

LAMBRECHT, P., en ANDRIES, C., “Genotsmiddelengebruik bij specifieke doelgroepen van de schoolgaande adolescenten. Noodzaak aan aangepast preventiewerk in een veranderende consumptiesamenleving”, in: DE RUYVER, B., DE WINTER, CH., GOSSET, CH., en NOIRFALISE, A., (ed.), *Gebruik en leefmilieu. Drugbeleid 2000*, Antwerpen, Maklu, 1999, p. 55-70.

MAES, K., MAERTENS, J., CARLIER, F., DE RUYVER, B. (ed.), *De witte cirkel. Het drugbeleid in Vlaanderen*, Antwerpen, Van Loghum Slaterus, 1984, 262 p.

MAHIEU, W., “Drugs” in X., *Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer Strafrecht en Strafvordering*, Antwerpen, Kluwer, 2003, p. 9-158.

MEERLING, X., *Methoden en technieken van psychologisch onderzoek, 1: Model, observatie en beslissing*, Boom, Meppel, 1989, 325 p.

MONSHOUWER, K., DORSSELAER, S., GORTER, A., VERDURMEN, J., VOLLEBERGH, W., *Jeugd en Riskant gedrag. Kerngegevens uit het Peilstationsonderzoek 2003. Roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren vanaf tien jaar*, s.l., Trimbos-instituut, 2004, 168 p.

PLANT, M., *Risk Takers: Alcohol, Drugs, Sex and Youth*, London, Travis, 1992, 176 p.

ROOS, D., MOSITIEN, B., en VANHUELE, H., *Juridische handvaten voor het omgaan met drugproblemen op school*, Brussel, VAD, 2003, 31 p.

STESSENS, G., *De nationale en internationale bestrijding van het witwassen. Onderzoek naar een meer effectieve bestrijding van de profijtgerichte criminaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 1997, 157 p.

TRIMBOS-INSTITUUT (ed.), *Invitational Conference on Monitoring Illicit Drugs and Health: final report*, Utrecht, Trimbos-instituut, 1997, 115 p.

U.S. DEPARTMENT OF HEALTH AND HUMAN SERVICES, *Science-Based Prevention Programmes and Principles*, Washington, U.S. Department of Health and Human Services, 2002, s.p.

VAD, *Alcohol, illegale drugs, medicatie en gokken. Recente ontwikkelingen in Vlaanderen, 2004*, Brussel, VAD, 130 p.

VAD, *Bevraging van Vlaamse leerlingen in het kader van een Drugbeleid op school; Synthesrapport schooljaar 2002-2003*, Brussel, VAD, 2003, 122 p.

VAD, *Dossier alcopops. Over alcopops en andere trendy drankjes*, Brussel: VAD, 2002, 20 p.

VAD, *Drugs op de secundaire school: vormingspakket voor docenten lerarenopleiding SO-groep 1*, Brussel, VAD, 2002, 159 p.

VAD, *Een lokaal alcohol- en drugbeleid: een globale kijk*, Brussel, VAD, 1998, s.p.

VAD, "Een lokaal alcohol-en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak- politie en rijkswacht", in VANDENBERGHE, E. (ed.), *Een lokaal alcohol-en drugbeleid. Schakel jezelf in!*, Brussel, VAD, 1998, p. 1-30.

VAN DER KREEFT, P., "Preventie in en rond scholen", in: DE RUYVER, B., VERMEULEN, G., FLAVEAU, A., DE LEENHEER, A., e.a. (ed.), *Drugbeleid aan de vooravond van de 21ste eeuw / Politique en matière de drogue à la veille du 21ième siècle*, Antwerpen, Maklu, 2000, p. 263-283.

VAN RANST, N., *Genetische Psychologie*, Schaarbeek, Centrum voor Gezinswetenschappen, 1998, p. 40-54.

VANDER LAENEN, F., "Epidemiologie van het druggebruik, drugproductie en drughandel", *Syllabus drugbeleid 2002-2003*, Gent, 2002, p. 1-23.

VANDER LAENEN, F., *Drugbeleid op school: de leerlingen aan het woord: verkennend onderzoek naar de perceptie van leerlingen uit het secundair onderwijs in de Stad Gent*, Gent, IRCP, 2003, 71 p.

VANVELTHOVEN, L., "De politiek: conclusies van de parlementaire commissie drugs" in DE RUYVER, B., DE SOMERE, P., VERMEULEN, G., NOIRFALISE, A., FIGIEL, CH. (ed.), *Het drugbeleid in België: actuele ontwikkelingen*, Antwerpen, Maklu 1998, p. 177-182.

VANHUELE, H., *Drugbeleid Op School: draaiboek*, Brussel, VAD, 2002, 42 p.

WEBER, M., *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*, New York, Bedminster Press, 1968, 345 p.

WESTER, F., *Strategieën voor kwalitatief onderzoek*, Muiderberg, Coutinho, 1987, 178 p.

X., *Communicatienota CAT-INFOPUNT, Drugs & Onderwijs: Interventies bij middelengebruik*, Gent, CAT Preventiehuis- CGG Eclips, 2004, 4 p.

X., *Communicatienota: Drugbeleid en onderwijs*, Gent, CAT Preventiehuis- CGG Eclips, 2004, 7 p.

X., *Memorandum 2004 van de Vrij-CLB-koepel*, Brussel, CLB, 2004, s.p.

X., *The European Monitoring Centre for Drug and Drug Addiction, Belgian National Report on Drugs 2003*, Lissabon, IPH/EPI reports, 2003, 19 p.

Tijdschriften

BROSENS, W., “De wet en de drugs”, *R.W.* 1976-77, p. 1025-1112.

COHEN, P., “Het paarse drugbeleid: Van normalisering tot task force”, *Vrij Nederland* oktober 1995, p. 21.

DAY, A., HOWELLS, K., HESELTINE, K., en CASEY, S., “Alcohol use and negative affect in the offence cycle”, *Criminal Behavior and Mental Health* 2003, 13, p. 45-58.

DE LEENER, V. en DE MAN, H., “Het implementeren van een drugbeleid in een school. Positieve gevolgen, aandachtspunten en knelpunten”, *Welwijs* 1994, 5 (4), p. 22-25.

DE GROOF, J., “Noli me tangere, over schuldig verzuim ten aanzien van de aantasting van de fysische en morele integriteit van de leerling – een inleiding”, *T.O.R.B.* 1999-2000, 1-2, p. 3-16.

DE MAN, H., “Experimenteren met een drugbeleid op school. Verslag van het platform op 21 januari 1995 in de U.I.A.”, *Welwijs* 1995, 6 (2), p. 27-30.

DE NAUW, A., “De gewijzigde Drugwet: hopeloos op zoek naar rechtszekerheid”, *R.W.* 2003-2004, p. 1161-1172.

DE RUYVER, B., en VAN DAELE, L., “Het gebruik van alcohol, illegale drugs en tabak bij 14-19 jarigen in West-Vlaanderen (1990-1991) (The use of alcohol, medication, illegal drugs and tobacco by 14 tot 18-19 years of age in East-Flanders)”, *Tijdschrift voor alcohol, drugs en andere psychotrope stoffen* 1992, p. 81-87.

FACK, E., “Verantwoordelijkheid t.a.v. de leerlingen en de problematiek van schuldig verzuim”, *T.O.R.B.* 1999-2000, 1-2, p. 78- 79.

GEIRNAERT, M., “Problemen op school”, *Welwijs* 1992, 3 (2), p. 3-6.

GLAUDE, M., "Vriendschap als preventie. Jongeren zijn de beste preventiewerkers", *Welwijs* 1998, 9 (2), p. 7-10.

GRAFFAR, M., en DECRUCQ, J., "Etude sur la consommation du tabac dans un échantillon d' enfants et d' étudiants de la ville de Bruxelles", *Archives belges de médecine sociale, hygiène, médecine du travail et médecine légale* 1976, 1, p. 23-31.

HUTSEBAUT, F., "Het ambtsgeheim, beroepsgeheim en de meldingsplicht van personeelsleden in het onderwijs", *T.O.R.B.* 1999-2000, 1-2, p. 49-54.

MCARDLE, P., WIEGERSMA, A., GILVARRY, A., e.a., "International Variations in Youth Drug Use: The Effect of Individual Behaviours, Peer and Family Influences, and Geographical Location", *European Addiction Research* 2000, 6 (4), p. 163-169.

MAES, C., "Iets over de burgerrechtelijke uithandengeving van de minderjarige en over de burgerlijke aansprakelijkheid van de leerkracht", *T.O.R.B.* 1999-2000, 1-2, p. 55-57.

MICHIELENS, P., "Adequate leerlingengerichtheid, pleidooi voor een eigentijdse aanpak van eigentijdse problemen", *T.O.R.B.* 1999-2000, 1-2, p. 73-77.

OETTING, E.R., en BEAUVAIS, F., "Peer cluster theory: drugs and the adolescent", *Journal of counselling and Development* 1986, 65 (1), p. 17-30.

SCHILLINGTON, A., en CLAPP, J., "Beer and Bongs: Differential Problems Experienced by Older Adolescents using Alcohol Only Compared to Combined Alcohol and Marijuana Use", *American Journal of Drug and Alcohol Abuse* 2002, 28 (2), p. 379-397.

STAELENS, M., "Alcohol en drugpreventie op school: coördinatie gewenst", *Welwijs* 1991, 2 (4), p. 25-28.

TRAEST, P. en VAN CAENEGEM, P., "Enkele aspecten van het misdrijf schuldig verzuim in de sfeer van het onderwijs", *T.O.R.B.* 1999-2000, 1-2, p. 43-48.

VERCAIGNE, C., “Praten over drugs: een uitnodiging tot kwetsbare communicatie”, *Welwijs* 1999, 10 (2), p. 6-8.

WIBBERLEY, C. en PRICE, J.F., “Young People ‘s Drug use: Facts and Feelings – Implications for the Normalization Debate”, *Drugs: education, prevention and policy* 2000, 7, p. 147-162.

X., “De hele school weet het. Drugbeleid op school: van experimenteren naar participeren”, *Klasse voor Leerkrachten* februari 1997, 72, p. 45-48.

Wetgeving

Hand. Kamer 1974-1975, 24 juni 1975, 3593.

Overeenkomst 19 juni 1990, *B.S.* 15 oktober 1993, 22.648.

Parl. St. Kamer, Zitting 2002-03, nr. 1888/004, 303.

Parl. St. Kamer, Zitting 2002-2003, nr. 1888/001 – 1889/001, 16.

Parl. St. Senaat, Zitting 1970-1971, nr. 290,2.

Protocol van 25 maart 1972, *B.S.* 14 september 1984.

Verdrag 20 december 1988, *B.S.* 21 maart 1996, 6.462.

Verdrag 21 februari 1971, *B.S.* 21 maart 1996, 6.437.

Verdrag 30 maart 1961, *B.S.* 27 november 1969, 11.514.

Wet van 24 februari 1921, *B.S.* 6 maart 1921.

Wet van 18 maart 1993, *B.S.* 15 oktober 1993

Wet van 22 augustus 2002, *B.S.* 1 oktober 2002.

Wet van 4 april 2003, *B.S.* 2 juni 2003.

Wet van 3 mei 2003, antiseptica, *B.S.* 2 juni 2003.

Beleidsnota van de federale regering in verband met de drugsproblematiek (niet gepubliceerde beleidsnota), 19 januari 2001. Brussel, Federale regering, 2001, s.p.

Besluit van de Vlaamse Gemeenschap van 19 juli 2002, *B.S.* 4 december 2002; 54486.

K.B. van 22 januari 1998, *B.S.* 14 januari 1999, 1.044.

K.B. van 26 oktober 1993, *B.S.* 22 december 1993, 28.304.

K.B. van 31 december 1930, *B.S.* 10 januari 1931.

K.B. van 16 mei 2003, *B.S.* 2 juni 2003.

Decreet van 27 maart 1991, *B.S.* 25 mei 1991.

Rechtspraak

Cass. 13 mei 1987, *Arr. Cass.* 1986-87, 1203.

Brussel 2 november 1977; *J.T.* 1978, 135.

Gent 11 december 1963, *Rev. Dr. Pén*, 1963-1964, 896.

Gent 6 september 1995, *R.W.* 1997-1998, 1387.

Rb. Dendermonde 3 maart 1995, *T.G.R.* 1995, 169.

Rb. Gent 24 juni 1992, *T.G.R.* 1992, 145.

Internetsites

<http://www.ond.vlaanderen.be/gidsvoorleerlingen/wegwijs/onderwijsnetten.htm>

<http://www.ugent.be/nl/nieuwsagenda/Persberichten/Archief>

<http://www.vad.be>

BIJLAGEN

APPENDIX A

Diepte interview met de heren Goossens, R. en Kino, Ch. – CAT infopunt

Martelaarslaan 234

9000 Gent

Op 28 november 2003

1. Inleiding

In de studie van Mevr. Freya Vander Laenen: **”drugbeleid op school de leerlingen aan het woord”**¹ kwamen een aantal verrassende vaststellingen aan het licht. Mijn opzet met onderstaand onderzoekje was een aantal conclusies die Mevr. Vander Laenen vaststelde in haar studie, te toetsen aan datgene wat concreet wordt ervaren op het werkveld. Hiervoor heb ik gekozen om een parallelle piste te bewandelen. Enerzijds een toetsing aan de bevindingen van de **werkgroep: preventie in en rond scholen**, (drugbeleid aan de vooravond van de 21ste eeuw - zevende nationale congres). Anderzijds een toetsing aan de **jarenlange praktijk ervaring van de mensen van CAT-infopunt**. Als algemene werkwijze heb ik gekozen om allereerst een vergelijking te maken tussen twee bovenstaande aangehaalde praktijkervaringen om vervolgens te concretiseren naar de bevindingen van mevrouw Vander Laenen toe (zie deel twee algemene vaststellingen.)

2. Vraagstelling” wat zijn knelpunten in en rond scholen die grondig met gezondheidsbeleid of drugpreventie bezig zijn?”

Volgende knelpunten worden besproken: Coördinatie, Structuur, Participatie, Visie, Regels, Media, Meetbaarheid, Opleiding en Klimaat.^{2, 3}

Aandachtspunten werkgroep 2: Preventie in	Aandachtspunten en bemerking hierop van
---	---

¹ F. VANDER LAENEN, o.c., p. 42- 61.

² B. DE RUYVER, G. VERMEULEN, A. FLAVEAU, A. DE LEENHEER, e.a. (ed.), p. 265-283.

³ Interview Dhr. Kino C. - CAT-infopunt.

<p>en rond scholen</p> <p>Rapport voor het congres Drugbeleid 2000,26-27 oktober 1999, Flanders Expo</p>	<p>het CAT-info punt (gestoeld op jarenlange praktijk -ervaring in het Gentse)</p> <p>Vertegenwoordigd door de heren Goossens, R. en Kino, Ch.</p>
<p>Knelpunt 1: Coördinatie</p> <p>Samenwerking en participatie staan voorop voor een goede werking. Deze vormen de hoekstenen van een gezond beleid. Gebrek aan coördinatie is dus uit den boze.</p> <p>4 mogelijke aspecten</p>	
<p><u>1.coördinatie tussen externe diensten en scholen</u></p> <p>- Allerlei buitenstaanders bestoken de school met preventie-initiatieven en hebben hierbij <i>geen oog voor het pedagogische project van de school.</i></p> <p>- Door gebrek aan externe ondersteuning zijn het <i>vaak dezelfde leerkrachten</i> die een oplossing moeten vinden voor de maatschappelijke problemen van een school. Hierdoor haken ze vaak af en gaat een groot deel van hun expertise verloren.</p> <p>- Preventieorganisaties beschikken meestal niet over voldoende middelen om alle problemen en acties correct op te volgen.</p>	<p><u>1.coördinatie tussen externe diensten en scholen</u></p> <p>- Er bestaat reeds vrij veel overleg tussen scholen en externe diensten.</p> <p>- De scholen die vroeger niets van ons moesten weten, zijn zij die nu het meest beroep op ons doen. Een goede coördinatie tussen externe en interne diensten wordt nu als een soort kwaliteitslabel gezien.</p> <p>- Het zijn vaak dezelfde leerkrachten die reeds jaren actief zijn, maar ook de nieuwe garde begint actief werk te leveren. Vaststelling is dat zowel bij de jonge leerkrachten de bereidheid als de basiskennis naar werking aanwezig is. De opgebouwde ervaring gaat aldus niet verloren.</p>
<p><u>2.Inhoudelijke coördinatie</u></p> <p>- In de loop van het schooljaar wordt een aantal activiteiten rond preventie en</p>	<p><u>2. Inhoudelijke coördinatie</u></p> <p>- Men moet inderdaad eerst kijken naar wat al effectief wordt gedaan. Een overbelasting op</p>

<p>gezondheid georganiseerd, men moet echter eerst inventariseren wat al is en hier op verder bouwen</p> <p>- Preventie heeft met persoonsontwikkeling te maken en zou aldus geen bijkomende druk mogen veroorzaken.</p>	<p>het terrein moet zeker worden gemeden want anders slaat de boodschap niet meer aan.</p> <p>- De prikkelman die onze dienst reeds geruime tijd probeert op te bouwen kan hierbij een nuttig hulpmiddel zijn. Deze man moet een verzameling worden van een aantal voorbeeldlessen rondom drugsgebruik bij de jeugd. Zo kan vb. in de les wiskunde eens de statistiek van het alcoholgebruik in het verkeer worden geanalyseerd. Jammer genoeg zijn er weinig leerkrachten bereid gevonden om deze voorbeeldlessen aan te bieden voor deze prikkelman. Een extra druk van directies en overkoepelende organisaties lijkt dan ook noodzakelijk.</p>
<p><u>3. Coördinatie binnen de scholen</u></p> <p>- Opdeling van het secundair onderwijs in drie graden brengt soms specifieke problemen met zich mee. Instroom in de tweede of derde graad van leerlingen vanuit een ander net vergt een specifieke aanpak en opvang. Leerkrachten uit de hogere graden weten soms niets over de initiatieven die in de lagere graden genomen werden en bouwen hier dan ook niet op verder.</p> <p>- Een goed beleid staat of valt met de steun van de directie. Als het beleid enkel en alleen gedragen wordt door een groep geëngageerde</p>	<p><u>3. Coördinatie binnen de scholen</u></p> <p>- De opdeling van de leerlingen in verschillende graden vergt inderdaad een specifieke aanpak. Een goed voorbeeld hiervan is het stappenplan dat de provincie Vlaams- Brabant heeft uitgeschreven naar de verschillende graden van het secundair onderwijs.</p>

leerkrachten blijft de nodige effectiviteit uit.	
<u>4. Regionale coördinatie tussen de scholen</u> - Een regionale aanpak met overleg over de scholen heen, is noodzakelijk: globale aanpak per regio, per stad. - Regionale samenwerking tussen verschillende scholen is belangrijk en noodzakelijk om goede afspraken te krijgen met politie, horeca...	<u>4. Regionale coördinatie tussen de scholen</u> - Door het overleg dat wij organiseren tussen de verschillende scholen is de situatie veel verbeterd, iedereen kent elkaar en men neemt vlugger contact op met elkaar. Als enkele leerlingen wordt doorverwezen naar een andere school wordt al eens vlugger informatie doorgegeven in het belang van de leerlingen.
Knelpunt 2 structuur: 5 mogelijke knelpunten	
<u>1.Structuur in de tijd</u> - Continuïteit van de acties is noodzakelijk	<u>1 t.m.4 Structuur</u> - Doelstelling zou moeten zijn om een overkoepelende structuur op te zetten waarbinnen de scholen dan zelf nog ruimte hebben om een eigen invulling te geven. Dit gebaseerd op het opvoedingsproject van de school. Het algemeen welzijnsbeleid op school zou een ideaal vertrekpunt zijn.
<u>2.Structuur in de werklast en taakverdeling</u> - Overbevraging van de scholen door de samenleving.	
<u>3.Structuur in het onderwijs</u>	

<p>- Veraf van een echt gezondheidsbeleid op school. Te weinig tijd om te integreren in de lessen.</p>	
<p><u>4.Structuur in het preventie landschap</u></p> <p>- Het gebrek aan financiële en personeelsmiddelen moet worden opgevangen door een betere coördinatie</p>	
<p><u>5.Structuur en inhoud van preventie</u></p> <p>- Primaire preventie gericht op alle jongere, hogere risicogroepen moet hieruit worden gelicht. Sociale vaardigheden moeten niet alleen in specifieke lessen geoefend worden maar ook in andere lessen.</p>	<p><u>5.Structuur en inhoud van preventie:</u></p> <p>- Hierop heb ik als externe weinig zicht,je moet zelf in een school staan om te weten wat er gebeurt. Naar werken rondom sociale vaardigheden, zijn er een aantal scholen die aangeven dat ze dit al doen. Opportuun zou zijn om dit dan ook eens te verifiëren. Klopt hun eigen perceptie niet met de feiten dan kunnen we dit bijsturen. Doen ze het goed dan verdienen ze een schouderklopje.</p>
<p>Knelpunt 3: Participatie:</p>	
<p><u>1.Participatie organiseren</u></p> <p>- Het Vraagt inspanningen om leerlingen en ouders te laten participeren Dit. vraagt tijd en organisatietalent, teamwerking die van binnenuit en van buitenuit moet worden ondersteund.</p>	<p><u>1.Participatie organiseren</u></p> <p>- Is afhankelijk van school tot school. Sommige scholen hebben reeds een goede werking opgezet, bij andere is nog werk aan de winkel.</p>
<p><u>2.Participatie van de leerlingen</u></p>	<p><u>2.Participatie van de leerlingen</u></p>

<p>- Gebaseerd op de bevraging van de leerlingen in het kader van een drugbeleid op school. Voor 38 % van de leerlingen is het thema drugs onvoldoende bespreekbaar.</p> <p>Motieven: Zij die reeds experimenteerden halen positieve motieven aan voor het gebruik en kijken negatief neer op de niet-gebruikers. Zij die niet experimenteerden kijken hier omgekeerd tegen aan. Er is aldus reeds een grote kloof bij de leerlingen zelf.</p>	<p>- Leerlingen zouden allereerst inspraak moeten krijgen in het algemene schoolbeleid (niet specifiek rond het thema drugs) . Als ze ondervinden dat dit werkt en dat er effectief naar hen geluisterd wordt zijn we al een stap in de goede richting. Belangrijk hierbij is dat er een grondige feedback wordt gegeven naar de leerlingen toe. Als één van hun voorstellen niet wordt aanvaard, dienen ze ook te weten waarom.</p> <p>b.v. School X werkte aanvankelijk met een projectdag rondom drugs. De leerlingen ervaarden dit niet als effectief en vroegen om een ander initiatief. Hier is positief gevolg aan gegeven.</p>
<p><u>3.Preventie op school</u></p> <p>- Leerlingen leren voornamelijk van elkaar. Ze zijn elkaars referentiepunt. Streven naar een positieve peer education zou dan ook voorop moeten worden gesteld.</p>	<p><u>3.preventie op school</u></p> <p>- Wat is er concreet mogelijk naar peer education toe.</p> <p>1.brochure: maat in de shit</p> <p>2.bewuster leren omgaan met crisissen en het belang van omgang met elkaar leren erkennen</p> <p>3.video project</p>
<p>Knelpunt 4: Visie</p>	

<p><u>1. Visie op de inhoud van de preventie</u></p> <p>- De inhoudelijke boodschap komt niet altijd over. Eerste streefdoel zou moeten zijn om het thema beter bespreekbaar te maken, dan pas kan men beginnen werken aan de frequentie van het gebruik (streven naar reductie en uitdoving).</p>	<p><u>1. Visie op de inhoud van de preventie</u></p> <p>- Men moet de voorwaarden gaan scheppen om anders te gaan praten. Men moet de leerlingen zowel bewust maken van de gevolgen van gebruik op korte termijn (momenteel gebruik je omdat je problemen hebt vb. lief kwijt) als op lange termijn (als je niet leert omgaan met problemen en crisissen en die crisissen de reden zijn voor je gebruik dan zal dit altijd zo blijven).</p>
<p><u>2. Visie op de rol van de school in de drugproblematiek</u></p> <p>- Wie een probleem heeft gaat bij vertrouwensfiguur op school, broer of zus, ouders,...</p> <p>Toch is het zo dat leerkrachten in de eerste plaats nog worden gezien als iemand die punten uitdeelt (taboesfeer).</p>	<p><u>2. Visie op de rol van de school in de drugproblematiek</u></p> <p>- Leerkrachten bevinden zich inderdaad in een moeilijke situatie. Op de eerste plaats zijn ze inderdaad de vertrouwenspersonen van de leerlingen, maar ze hebben ook een signaalfunctie naar directies toe. Oplossing hiervoor zou kunnen zijn om het CLB beter te integreren op school. Het praktijkveld geeft aan dat na de hervorming de situatie nog problematischer geworden is.</p>
<p><u>3. Visie op preventie en veranderingsprocessen</u></p> <p>- Binnen eenzelfde project wordt niet altijd gelijkgericht gewerkt (niet stilstaan bij de doelstellingen van de school)</p> <p>Alle goede preventiepakketten hebben dezelfde basis:</p>	<p><u>3. Visie op preventie en veranderingsprocessen</u></p> <p>- Hiermee ben ik het volledig eens, elk project moet bekeken worden binnen het opvoedingsproject van de school.</p>

<p>1. goed beleid op school; en dit</p> <p>2. gekoppeld aan activiteiten die teruggrijpen naar belangrijke ‘ lifeskills’.</p>	
<p>KNELPUNT 5: REGELS</p>	
<p><u>1. Druggebruik in het schoolreglement</u></p> <p>- Leerlingen zijn het eens met de regels van de school over druggebruik op school.</p> <p>84 % leerlingen vindt dat voor de leerkrachten dezelfde regels gelden.</p>	<p><u>1. Druggebruik in het schoolreglement</u></p> <p>- Een duidelijk schoolreglement is een prioriteit. Doch mijns inziens moet hierbinnen enige speelruimte gelaten worden.</p>
<p><u>2. Participatie in de regelgeving over druggebruik</u></p> <p>- Bespreekbaarheid in de regelgeving. Men moet niet noodzakelijk alles aanpassen maar wel luisteren en aangeven waarom iets niet kan.</p>	<p><u>2. Participatie in de regelgeving over druggebruik</u></p> <p>Idem</p>
<p><u>3. Consequent omgaan met regels</u></p>	<p><u>3. Consequent omgaan met regels</u></p>
<p><u>Knelpunt 6: Ouders betrekken</u></p>	

- De ouders betrekken door een dialoog aan te gaan	- Idem
<u>Knelpunt 7: Media</u>	<u>Knelpunt 7: Media</u>
- Van de media gaan soms tegenstrijdige boodschappen uit.	- Idem
<u>Knelpunt 8: Meetbaarheid</u>	
- Overheid zou kwaliteitscriteria moeten uitschrijven en de scholen daarin begeleiden.	- Deze kwaliteitscriteria zouden wel breed gekaderd moeten worden zodat er nog enige vrijheid wordt overgelaten aan de betrokkenen.
- Preventieactiviteiten meten is niet altijd duidelijk en mogelijk.	- Idem
- De verwachtingen omtrent preventieprogramma's bij sommige leerkrachten en directies is onrealistisch hoog	- Als men effectief iets wil bereiken dan moet men niet eenmalig een inspanning doen. Inspanningen gedurende de volledige schoolcarrière zijn noodzakelijk.
<u>Knelpunt 9: Opleiding</u> <i>Noodzakelijke scholing voor externe begeleiders</i>	
- Scholen slagen er moeilijk in om op een zinvolle manier hun kennis rondom drugbeleid te integreren in het project. Het slaat niet aan!	- Verklaring hiervoor kan zijn dat projecten starten vanuit een negatieve invalshoek (de drugproblematiek). Men moet werken aan een positief schoolklimaat, de doelstellingen algemener richten en dit binnen een algemeen welzijnsbeleid op school. Concreet denk ik dan aan het aanleren van een aantal sociale vaardigheden i.p.v. een

	eenmalige projectdag.
- Nieuwe noden in het curriculum voor leerkrachten (zoals integratie van drugpreventie, gespreksvoering met leerlingen met probleemgedrag,...)	- Idem
Knelpunt 10: Klimaat	
-Schoolklimaat als risicofactor een goede sfeer is bepalend voor hoe wordt omgegaan met de ondersteuning van vaardigheden die belangrijk zijn bij drugpreventie. Ook de appreciatie van het schoolklimaat is belangrijk. Jongeren voelen zich goed op school en bij hun leeftijdsgenoten, doch ze gaan niet graag naar school, dit omdat de activiteiten niet voldoende aansluiten bij hun leefwereld.	-Idem De school zou dichter moeten aansluiten bij de leefwereld van de jongere. Doch men moet zich ook realiseren dat de school ook de taak heeft om kennis over te dragen. Soms zijn beide opdrachten moeilijk verenigbaar.

Algemene bemerkingen van CAT-infopunt: vertegenwoordigd door de heren Goossens, R. en Kino, Ch.

1. Drugpreventie wordt zwaar onderschat door de scholen. Men denkt dat met het organiseren van een drietal preventielessen het probleem professioneel is aangepakt. De verwachtingen zijn dan ook steeds hooggespannen met betrekking de resultaten van deze infosessies. Groot is dan ook de teleurstelling als men tot de vaststelling komt dat het initiatief weinig succes heeft gehad.

2. Twee voorwaarden zijn essentieel om tot een goed resultaat te komen: “het uitwerken van een goed beleid” en “de preventieaanpak goed organiseren”. Onder dit laatste denken we voornamelijk aan het werken rondom attitudes, waarden en normen, productinformatie komt zeker niet op de eerste plaats.

3. Zeer belangrijk is dat het drugbeleid wordt geïntegreerd in de algemene opvoeding. Het nadeel van specifieke pakketten is dat ze vertrekken van de negatieve invalshoek: gebruik. Men zou moeten streven naar een loskoppeling van het thema. Vragen als: “Hoe sta je in het leven?, Hoe maak je keuzes? Wie ben ik?...” Lange termijn denken moet voorop staan.

4. Concreet wordt er momenteel met een videotape gewerkt, waarin beelden uit de media nauw aansluiten bij de leefwereld van de jongere. Thema's als groepsdruk, crisissen,...worden hierin aangekaart. Voordelen hierbij zijn de volgende:

Het blijkt bijzonder effectief te zijn om dezelfde informatiekanalen aan te boren die de jongeren zelf gebruiken: televisie, internet, radio,... Voornamelijk televisie fragmenten, dit is voor hen een herkenbare bron en heeft tevens het voordeel dat er een ontspannen sfeer ontstaat. Deze informatie dan in de groep smijten en kijken wat het bij hen teweeg brengt blijkt bijzonder efficiënt te werken.

- het brengt tevens een stuk realiteit in de klas.
- achterliggende bedoeling is streven naar een stuk peer-education. Het leren buiten de klas wordt in de klas gebracht.
- werken rond emotionele vaardigheden.

5. Een beleid dat zichzelf belangrijk vindt, moet in volgende grootorde belang hechten aan:

- attitudes, waarden en normen.
- sociale vaardigheidstrainingen
- kennis / productinfo

Algemeen:

Wat de algemene resultaten van het onderzoek (zie boven) betreft zijn de meningen gelijklopend tussen vaststellingen van Vander Laenen, F⁴, Goossen, R. en Kino, Ch.

- Het feit dat legale drugs niet als drugs worden geïdentificeerd is weinig verrassend, aldus het werkveld. Dit opdat de gewone man in de straat ook deze link moeilijker zal leggen. Het feit dat alcohol, tabak en medicijnen maatschappelijk aanvaard zijn, zorgt voor een totaal andere belichting van deze gegevens.

- Druggebruik is inderdaad een deel van de leefwereld van de jongere. Hierbij wordt voornamelijk aan cannabis gedacht conform met de vaststellingen van Vander Laenen, F. Toch mag er ook worden aangestipt dat de schoolgaande jeugd tevens wordt geconfronteerd met allerlei vormen van partydrugs. Binnen het kader van gebruik is experimenteren met... de voornaamste reden van gebruik. Toch mogen we stellen dat er ook een deel problematisch gebruik wordt ervaren. Als voorbeeld kunnen we bijvoorbeeld denken aan jongeren die geconfronteerd worden met gebruik vriend/lief en hierbij naar concrete oplossingen gaan zoeken. Het is o.a. om hier een antwoord op te bieden dat de brochure “maat in de shit” werd ontwikkeld.

4. Vander Laenen F. haalt aan dat de meeste leerlingen vinden dat er geen drugprobleem is op school. De scholen ervaren echter een genuanceerdere werkelijkheid. Er is geen enkele school die nog durft te stellen dat ze geen druggerelateerde problemen kennen(conform onderzoek Vander Laenen). Alhoewel leerlingen druggebruik op school niet als een probleem erkennen ergeren ze zich soms toch aan het gebruik op school. Ze willen er bijvoorbeeld niets mee te maken hebben of ze gaan effectief op zoek naar hulp voor hun leeftijd genoten (zie opzet brochure “maat in de shit”).

---

⁴ F. VANDER LAENEN, o.c, 71 p.

Interview afgenomen op 3 maart 2004

Met leerkracht X: Talen (Frans)

Type Secundair Onderwijs: ASO en TSO

1. Welke accenten legt u als leerkracht binnen het klasgebeuren:

Op de eerste plaats staat hier natuurlijk kennisoverdracht. Aangezien ik echter ook klastitularis ben van mijn klas hecht ik ook veel belang aan het uitbouwen van een goede relatie met mijn leerlingen. Communicatie vind ik hierbij zeer belangrijk. Ik wil een gelijkwaardige relatie uitbouwen met mijn leerlingen en dit kan enkel via wederzijds respect en participatie.

2. Vragen betreffende druggebruik bij jongeren

Drugs maken deel uit van de leefwereld van mijn leerlingen, het is echter volgens mij geen veelvoorkomend fenomeen.

Het grootste probleem vormt roken en in mindere mate alcohol en soft drugs.

3. Vragen betreffende het Drugbeleid op school

Mijn school heeft een drugbeleid en ik ben vrij goed op de hoogte van de inhoud hiervan aangezien ik lid ben van de werkgroep Drugs. Ik kan me volledig vinden in de aanpak van onze werkgroep. Dit lijkt me eigenlijk wel logisch, het is maar evident dat je akkoord gaat met de inhoud als je er aan meewerkt.

De leerlingen zijn tot op redelijke hoogte op de hoogte van de inhoud van dit drugbeleid. Het beleid werd dan ook met hen besproken (leerlingenraad) en opgemaakt binnen een volledig team. Het is een weloverwogen concept en leerlingen dienen er zich dan ook aan te houden.

4. Vragen betreffende het Toepassingsgebied

Ons drugbeleid wordt vrij goed toegepast. Het is dan ook een basisdocument en aanpassingen per individu kunnen binnen het team besproken worden.

Volgens mij gelden ook dezelfde regels voor alle betrokkenen op de school. Als leerkracht heb je een opvoedende taak en het lijkt me dan ook logisch dat je het goede voorbeeld heeft. Voorbeeld functie van elke opvoeder.

Het Drugbeleid binnen onze school richt zich voornamelijk op de pijler opvoeding. De jongeren informeren en vormen wordt dan ook centraal gesteld. Deze initiatieven richten zich naar de hele school gemeenschap.

5. Visie van de leerkracht op het Drugbeleid op school

Een drugbeleid op school is volgens mij een noodzaak. Het is noodzakelijk om een aantal lijnen/bakens uit te zetten en deze bespreekbaar maken. Ik vind het zeer belangrijk dat alle leden van de schoolgemeenschap deel uitmaken van dit gebeuren. Iedereen moet zijn zeg hebben over dit thema, zowel leerkrachten, directie, opvoeders, leerlingen,...

Er worden door onze werkgroep ook echt projecten uitgewerkt die dan binnen de verschillende klassen

Leerlingen aanvaarden wel moeilijk de grenzen die vanuit de school zelf gesteld worden. En dit zelf indien ze door allerlei projecten worden ondersteund. Er wordt nochtans geen tijd of moeite gespaard om deze projecten toe te lichten en ter discussie te stellen.

Naast de opvoeding en regelgeving wordt er indien nodig ook aan interventie gedaan. Ik probeer leerlingen met problemen indien nodig ook door te verwijzen naar gespecialiseerde Diensten, zoals CLB, CAT, ...

6. Vragen betreffende de Toekomst van het drugbeleid op school

Ik zie een duidelijke evolutie in de aanpak van de school naar het Drugbeleid toe. Er worden zoals gezegd nieuwe projecten uitgewerkt. Ook op de maandelijkse vergaderingen wordt de aanpak besproken en geëvalueerd.

Ik zie geen speciale pijnpunten die zich momenteel binnen ons beleid stellen. Er is een goede communicatie binnen de school en de regels zijn vrij eenduidig opgesteld.

Interview afgenomen op 10 maart 2004

Met leerkracht X: Muzische Vorming (Beeldende Vorming)

Kunst Secundair Onderwijs

1. Welke accenten legt u als leerkracht binnen het klasgebeuren

Naast het overbrengen van de nodige kennis en vaardigheden vind ik communicatie met mijn leerlingen uitermate belangrijk. Dit komt de klassfeer ten goede en zorgt voor de nodige gemoedelijke sfeer. Ik hecht ook veel belang aan informele communicatie. Zo weten de leerlingen de leerlingen dat ze mij zeker mogen vragen om te komen helpen op een klasfuij, etc... Dit schept een informele band tussen leerling en leerkracht en effent de weg open naar verdere communicatie.

2. Vragen betreffende Druggebruik bij jongeren

Drugs maken inderdaad deel uit van de leefwereld van mijn leerlingen. Druggebruik is echter verboden op school, dus ik veronderstel dat leerlingen zich daar echt wel aan houden. Jongeren gebruiken volgens mij voornamelijk alcohol, tabak en soft drugs. Veel van onze jongeren “smoren” we proberen dit buiten de school te houden.

3. Vragen betreffende het Drugbeleid op school

Onze school heeft wel degelijk een drugbeleid. Ik ben redelijk goed op de hoogte van de inhoud van dit beleid (heb zelf hieraan meegewerkt). Meestal wordt er gewerkt via een stappenplan en via de Cel Drugpreventie. Het Beleid is voornamelijk gericht op informeren en sensibiliseren en begeleiden en dit in samenspraak met alle betrokken partijen: het C.A.T, CLB, de collega's, de directie en de leerlingen en de ouders. Volgens mijn bescheiden mening zijn ook leerlingen goed op de hoogte van de inhoud van dit beleid, de meesten kunnen zich er ook in vinden. Sinds twee jaar is er een leerlingengroepje “Stop” die specifiek op deze problematiek toelegt, er wordt ook rekening gehouden met de resultaten van leerlingenbevragingen! Een goede leerlingenbegeleiding is essentieel.

4. Vragen betreffende het Toepassingsgebied

Het drugbeleid wordt op onze school vrij goed toegepast. Het vergt wel veel tijd om alles goed op te volgen. Er wordt aan alle collega's gevraagd om te signaleren. Het drugbeleid op onze school bevat de drie pijlers van een goed beleid namelijk ze richten zich zowel op het plan, de opvoeding en de interventie. Ook het geven van een voorbeeld als leerkracht is erg belangrijk(voorbeeldfunctie).

5. Vragen betreffende de Visie

Een drugbeleid op school is mijns inziens noodzakelijk en dit omdat leerlingen moeten leren omgaan met genotmiddelen in onze maatschappij.

Ook hebben we een bevraging gehouden bij de leerlingen over de knelpunten plus punten van ons huidige beleid. Verder worden leerlingen betrokken via de leerlingenraad.

Een louter repressieve aanpak is absoluut geen oplossing voor dit probleem er moet juist gestreefd worden om een open communicatie te doen ontstaan. De twee belangrijkste functies van de school en de leerkrachten zijn volgens mij de signaalfunctie en de aanspreekbaarheid.

6. Vragen betreffende de Toekomst van het drugbeleid op onze school

Het drugbeleid op onze school is geëvolueerd van een chaos tot een vrij goed gestructureerd geheel.

Minpunten zijn soms de weinige feedback van collega's en het soms slecht werken van de leerlingengroep.

APPENDIX B

VRAGENLIJST

Vragenlijstnummer	
Datum	

Inleiding

Vooreerst zou ik u willen danken voor uw medewerking aan deze bevraging.

Alvorens u begint, misschien nog kort even wie ik ben en wat het doel is van deze enquête. Het meeste zal u wellicht al vernomen hebben via uw directie.

Mijn naam is Evelyn Goeman, laatstejaars studente Criminologische Wetenschappen aan de Universiteit Gent. Als einddissertatie voor het behalen van mijn licentiaatdiploma, doe ik een onderzoek naar de visie van leerkrachten omtrent het drugbeleid op de school/scholen waar zij lesgeven. Uw visie – samen met die van uw collegae – staat dus centraal in dit onderzoek.

Dit onderzoek is een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve vragen. Kwantitatieve vragen zijn gesloten vragen waarop slechts één antwoord kan gegeven worden vb. JA of NEE. Kwalitatieve vragen zijn open vragen waar gepeild wordt naar uw mening, uw visie of andere zaken, en waarbij het antwoord volledig vrij is.

In het kader van de privacy wetgeving, zullen alle resultaten volledig anoniem verwerkt worden. Om die reden vraag ik u ook niet uw naam- en schoolgegevens in te vullen.

Het doornemen van de vragenlijst zal ongeveer dertig minuten van uw tijd in beslag nemen.

Hoe gaat u te werk?

De vragen zijn zo eenduidig mogelijk opgesteld.

- Op de open vragen antwoordt u zo relevant en eerlijk mogelijk.
- Op de gesloten vragen, antwoordt u door het antwoord van uw keuze te omcirkelen.

Foute antwoorden bestaan niet. Indien u vragen of bemerkingen hebt, kan u me steeds bereiken op E-mail adres:evelyn.goeman@pandora.be. Veel succes!

1. Vragen betreffende DE CONTEXT

1.1 Type Secundair Onderwijs

1. Algemeen Secundair Onderwijs
2. Technisch Secundair Onderwijs
3. Beroeps Secundair Onderwijs
4. Buitengewoon Secundair Onderwijs
5. Deeltijds Secundair Onderwijs
6. Kunst Secundair Onderwijs

1.2 Aan welke graad geeft u hoofdzakelijk les?

1. 1ste Graad
2. 2de Graad
3. 3de Graad

1.3 Bent u klastitularis van een klas?

1. JA
2. NEE

1.4 Welke vakken geeft u?

1. Exacte Wetenschappen (Wiskunde, Fysica, Scheikunde, etc.)
2. Humane Wetenschappen (Godsdienst/Zedenleer, Geschiedenis, etc.)
3. Technische Vakken (Houtbewerking, Automechanica, etc.)
4. Talen
5. Muzische Vormgeving (Muziek, Plastische Vormgeving, etc.)
6. Lichamelijke Opvoeding
7. Andere

Specificeer (a.u.b.):

1.5 Welke accenten legt u als leerkracht binnen het klasgebeuren?

---

2. Vragen betreffende DRUGGEBRUIK bij jongeren

2.1 Maken drugs deel uit van de leefwereld van uw leerlingen?

- 1 JA
- 2 NEE

2.2 Is druggebruik op school volgens u een veel voorkomend fenomeen?

- 1. JA
- 2. NEE

2.3 Welke producten gebruiken jongeren volgens u voornamelijk?

- 1. Soft drugs
- 2. Hard drugs
- 3. Alcohol
- 4. Roken
- 5. Medicijnen

Specificeer (a.u.b.):

---

3 Vragen betreffende HET DRUGBELEID OP SCHOOL.

3.1 Heeft uw school een drugbeleid?

1. JA
2. NEE
3. IK WEET HET NIET (ga naar vragenset 5)

3.2 Bent u op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid?

1. JA
2. NEE

Indien wel, via welke kanalen? Specificeer:

Indien niet, wat is hiervoor de reden (geen communicatie, geen interesse, etc.?) Specificeer (a.u.b.):

3.3 Verklaart u zich akkoord met de inhoud van dit beleid?

1. JA
2. NEE

Waarom wel/niet? Specificeer (a.u.b.):

3.4 Zijn uw leerlingen op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid?

1. JA
2. NEE

Indien wel, via welke kanalen? Specificeer (a.u.b.):

Indien niet, wat is hiervoor de reden (geen communicatie, geen interesse, etc.?) Specificeer (a.u.b.):

3.5 Verklaren uw leerlingen zich akkoord met de inhoud van dit beleid – aanvaarden zij de grenzen die door de school worden opgelegd?

1. JA
2. NEE

Waarom wel/niet? Specificeer (a.u.b.):

Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op uw school?

- 3.6.1 De opvoeding= pijler voorlichting, vorming..**
1. Ja
  2. Nee

3.6.2 Het plan = regels en afspraken installeren

1. Ja
2. Nee

3.6 3 Interventie of aanpak = vroegtijdig ingrijpen bij problemen

1. Ja
2. Nee

Indien wel, op welke manier? Specificeer (a.u.b.):

Indien niet, wat is hiervoor de reden? Specificieer (a.u.b.):

3.7 Zijn uw leerlingen betrokken geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op uw school?

1. JA
2. NEE

Indien wel, op welke manier? Specificieer (a.u.b.):

Indien niet, wat is hiervoor de reden? Specificieer (a.u.b.):

---

4 Vragen betreffende het TOEPASSINGSGEBIED

4.1 Wordt dit beleid volgens u toegepast?

1. JA
2. NEE

Indien wel, op welke manier? Specificeer (a.u.b.):

Indien niet, wat is hiervoor de reden Specificeer (a.u.b.):

4.2 Gelden hierbij dezelfde regels voor iedereen – alle leerlingen en leerkrachten gelijk voor de wet?

1. JA
2. NEE

Waarom wel/niet? Specificeer (a.u.b.):

4.3 Hoe kunt u het karakter van het drugbeleid op uw school het best omschrijven?

1. **De opvoeding** (preventief, de doelgroep vormen en informeren)
2. **Het plan** (pijler regelgeving installeren en implementeren)
3. **Interventie of aanpak** (vroegtijdig ingrijpen en hulpverlening)

Waarom? Specificeer (a.u.b.):

4.3.1 Indien er aan drugspreventie wordt gedaan (opvoeding), richten deze initiatieven zich dan:

1. Naar de hele school
2. Naar specifieke leeftijdsgroepen
3. Naar specifieke klassen
4. Naar specifieke leerlingen

4.3.2 Indien er aan regelgeving wordt gedaan (plan), richten deze initiatieven zich dan:

1. Naar de hele school
2. Naar specifieke leeftijdsgroepen
3. Naar specifieke klassen
4. Naar specifieke leerlingen

4.3.3 Indien er aan hulpverlening wordt gedaan (interventie/aanpak), richten deze initiatieven zich dan:

1. Naar de hele school
2. Naar specifieke leeftijdsgroepen

3. Naar specifieke klassen
4. Naar specifieke leerlingen

5 Vragen betreffende de VISIE VAN DE LEERKRACHTEN op het drugbeleid op school.

5.1 Is een drugbeleid op school volgens u noodzakelijk?

1. JA
2. NEE

Waarom wel/niet? Specificeer (a.u.b.):

5.2 Vindt u dat leerkrachten betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving van dit beleid?

1. JA
2. NEE

Indien wel, hoe moet dit dan idealiter gebeuren? Specificeer (a.u.b.):

Indien niet, waarom niet? Specificeer (a.u.b.):

5.3 Vindt u dat leerlingen betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving van dit beleid?

1. JA
2. NEE

Indien wel, hoe moet dit dan idealiter gebeuren? Specificeer (a.u.b.):

Indien niet, waarom niet? Specificeer(a.u.b.):

5.4 Wat is volgens u de primaire functie van een drugbeleid op school?

1. **De opvoeding** (preventief, de doelgroep vormen en informeren)
2. **Het plan** (pijler regelgeving installeren en implementeren)
3. **Interventie of aanpak** (vroegtijdig ingrijpen en hulpverlening)

Waarom? Specificeer (a.u.b.):

**5.5 Hebt u het gevoel dat er effectief aan
drugspreventie(opvoeding) wordt gedaan?**

1. JA
2. NEE

Indien wel, op welke manier? Specificeer (a.u.b.):

Indien niet, wat is hiervoor de reden (schoolcultuur, geen nood aan, etc.?) Specificeer (a.u.b.):

5.6 Hebt u de indruk dat de preventieve (opvoedende) inspanningen blijven hangen bij de leerlingen?

1. JA
2. NEE

Waarom wel/niet en waarom? Specificeer (a.u.b.):

5.7 Aanvaarden de leerlingen de grenzen die opgelegd worden:

1. Gemakkelijk
2. Moeilijk
3. Afhankelijk van verschillende factoren

Hoe komt dit volgens u? Specificeer (a.u.b.):

5.8 Ervaart u de communicatie rond het drugbeleid op uw school als:

1. Uitstekend
2. Goed
3. Voldoende
4. Zwak

5. Onbestaande

Hoe kan dit nog verbeteren? Specificeer (a.u.b.):

5.9 Hebt u het gevoel dat leerlingen met (drugs)problemen eerder te rade gaan bij:

1. Leerkrachten
2. Groene leerkrachten(dit zijn leerkrachten die hiervoor speciaal werden aangeduid en opgeleid)
3. mannelijke leerkrachten
4. vrouwelijke leerkrachten
5. jongere leerkrachten
6. oudere leerkrachten
7. leerkrachten waarmee ze een vertrouwensband hebben

Waarom? Specificeer (a.u.b.):

5.10 Vindt u dat leerkrachten een actieve rol moeten spelen bij de uitvoering van het drugbeleid op school?

1. JA
2. NEE

Waarom wel/niet? Specificeer (a.u.b.):

5.11 Kent u als leerkracht de weg om een leerling met problemen door te verwijzen?

1. JA
2. NEE

Specificeer (a.u.b.):

5.12 Voelt u zich als leerkracht soms geprangd tussen twee muren – het vertrouwen van de leerlingen enerzijds en de voorschriften van de directie anderzijds?

- 1 JA
- 2 NEE

Indien wel, hoe gaat u daarmee om, hoe lost u dit op? Specificeer met een concreet voorbeeld (a.u.b.)

---

6 Vragen betreffende DE TOEKOMST van het drugbeleid op uw school.

6.1 Ziet U een evolutie in de ontwikkeling van het drugbeleid op school?

1. JA
2. NEE

Indien wel, specificeer:

6.2 Zijn er binnen het huidige drugbeleid op school specifieke pijnpunten?

1. JA
2. NEE

Indien wel, welke en waaraan zijn die te wijten:

6.3 Hebt u suggesties of aanvullingen ter verbetering van het huidige drugbeleid op uw school?

1. JA
2. NEE

Indien wel, specificeer (a.u.b.):

Slot

Dit is het einde van de vragenlijst. Misschien hebt u nog aanvullingen, vragen of opmerkingen?

Nogmaals dank voor uw medewerking. en kopie van de resultaten wordt bezorgd via de directie van uw school.

APPENDIX C

CODEX

---

1. Vragen betreffende DE CONTEXT

1.1 Type Secundair Onderwijs⁵

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Algemeen Secundair Onderwijs
2	Technisch Secundair Onderwijs
3	Beroeps Secundair Onderwijs
4	Buitengewoon Secundair Onderwijs
5	Deeltijds Secundair Onderwijs
6	Kunst Secundair Onderwijs
7	Algemeen Secundair Onderwijs+ Technisch Secundair Onderwijs
8	Algemeen Secundair Onderwijs+ Beroeps Secundair Onderwijs
9	Algemeen Secundair Onderwijs+ Buitengewoon Secundair Onderwijs
10	Algemeen Secundair Onderwijs+ Deeltijds Secundair Onderwijs
11	Algemeen Secundair Onderwijs+ Kunst Secundair Onderwijs
12	Technisch Secundair Onderwijs+ Beroeps Secundair Onderwijs
13	Technisch Secundair Onderwijs+ Buitengewoon Secundair Onderwijs
14	Technisch Secundair Onderwijs +Deeltijds Secundair Onderwijs
15	Technisch Secundair Onderwijs+ Kunst Secundair Onderwijs
16	Beroeps Secundair Onderwijs+ Buitengewoon Secundair Onderwijs
17	Beroeps Secundair Onderwijs+ Deeltijds Secundair Onderwijs
18	Beroeps Secundair Onderwijs+ Kunst Secundair Onderwijs

---

⁵ Wij hebben in deze codex enkel de standaardcodes opgenomen, aangevuld met specifieke codes voor combinaties indien deze werden aangegeven door de respondenten. Een overzicht van alle codes zou de voorgelegde codex te uitgebreid hebben gemaakt.

19	Buitengewoon Secundair Onderwijs+ Deeltijds Secundair Onderwijs
20	Buitengewoon Secundair Onderwijs+ Kunst Secundair Onderwijs
21	Deeltijds Secundair Onderwijs+ Kunst Secundair Onderwijs
22	Algemeen Secundair Onderwijs+Technisch Secundair Onderwijs + Beroeps Secundair Onderwijs

1.2 Aan welke graad geeft u hoofdzakelijk les?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	1 ^{ste} graad
2	2 ^{de} graad
3	3 ^{de} graad
4	1 ^{ste} en 2 ^{de} graad
5	1 ^{ste} en 3 ^{de} graad
6	2 ^{de} en 3 ^{de} graad

1.3 Bent u klastitularis van een klas ?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee

1.4 Welke vakken geeft u?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Exacte Wetenschappen
2	Humane Wetenschappen
3	Talen
4	Musische Vorming
5	Technische Vakken
6	Lichamelijke Opvoeding
7	Andere
8	Exacte Wetenschappen + Humane Wetenschappen
9	Exacte Wetenschappen+ Humane Wetenschappen+Musische Vorming+Technische Vorming
10	Exacte Wetenschappen + Musische Vormgeving
11	Humane Wetenschappen + Musische Vormgeving
12	Talen+Andere

2. Vragen betreffende DRUGGEBRUIK bij jongeren

2.1 Maken drugs deel uit van de leefwereld van uw leerlingen?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee

2.2 Is druggebruik op school volgens u een veel voorkomend fenomeen?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee

2.3 Welke producten gebruiken jongeren volgens u voornamelijk?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Soft Drugs
2	Hard Drugs
3	Alcohol
4	Roken
5	Medicijnen
6	Soft Drugs + Hard Drugs
7	Soft Drugs + Alcohol
8	Soft Drugs + Roken
9	Soft Drugs + Medicijnen
10	Hard Drugs+Alcohol
11	Hard Drugs+Roken

12	Hard Drugs+Medicijnen
13	Alcohol+Roken
14	Alcohol+Medicijnen
15	Roken+Medicijnen
16	Soft Drugs+ Hard Drugs+ Alcohol
17	Soft Drugs+ Hard Drugs+ Roken
18	Soft Drugs+ Hard Drugs+ Medicijnen
19	Soft Drugs + Alcohol+ Roken+ Medicijnen
20	Soft Drugs+ Alcohol+ Roken
21	Soft Drugs+ Hard Drugs+ Alcohol+ Roken+ Medicijnen
22	Soft Drugs+ Roken+ Medicijnen
23	Soft Drugs + Roken

3. Vragen betreffende HET DRUGBELEID OP SCHOOL.

3.1 Heeft uw school een drugbeleid?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee
3	Ik weet het niet (ga naar vragenset 5)

3.2 Bent u op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	Nee
99	Niet van toepassing

3.3 Verklaart u zich akkoord met de inhoud van dit beleid?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	Nee
99	Niet van toepassing

3.4 Zijn uw leerlingen op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	Nee

99	Niet van toepassing
----	---------------------

3.5 Verklaren uw leerlingen zich akkoord met de inhoud van dit beleid – aanvaarden zij de grenzen die door de school worden opgelegd?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	Nee
99	Niet van toepassing

3.6 Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op uw school?

3.6.1 De opvoeding= pijler voorlichting, vorming-

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	Nee
99	Niet van toepassing

3.6.2 Het plan = regels en afspraken installeren

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	Nee
99	Niet van toepassing

3.6.3 Interventie of aanpak = vroegtijdig ingrijpen bij problemen

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja

2	Nee
99	Niet van toepassing

3.7 Zijn uw leerlingen betrokken geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op uw school?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	Nee
99	Niet van toepassing

4 Vragen betreffende het TOEPASSINGSGEBIED

4.1 Wordt dit beleid volgens u toegepast?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	Nee
99	Niet van toepassing

4.2 Gelden hierbij dezelfde regels voor iedereen – alle leerlingen en leerkrachten gelijk voor de wet?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	Nee
99	Niet van toepassing

4.3 Hoe kunt u het karakter van het drugbeleid op uw school het best omschrijven?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	De opvoeding
2	Het plan
3	Interventie of aanpak
4	De opvoeding + het plan
5	De opvoeding + de interventie
6	Het plan + de interventie
7	De opvoeding + het plan +interventie
88	Geen idee
99	Niet van toepassing

4.3.1 Indien er aan (opvoeding) drugspreventie wordt gedaan, richten deze initiatieven zich dan:

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Naar de hele school
2	Naar specifieke leeftijdsgroepen
3	Naar specifieke klassen
4	Naar specifieke leerlingen
5	Naar de hele school+naar specifieke leeftijdsgroepen
6	Naar de hele school + naar specifieke klassen
7	Naar de hele school + naar specifieke leerlingen
8	Naar specifieke leeftijdsgroepen+ naar specifieke klassen
9	Naar specifieke leeftijdsgroepen + naar specifieke leerlingen
10	Naar specifieke klassen en naar specifieke leerlingen
11	Naar de hele school+ naar specifieke leeftijdsgroepen + naar specifieke klassen
88	Geen idee
99	Niet van toepassing

4.3.2 Indien er aan interventie hier specifiek hulpverlening wordt gedaan, richten deze initiatieven zich dan:

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Naar de hele school
2	Naar specifieke leeftijdsgroepen
3	Naar specifieke klassen
4	Naar specifieke leerlingen
5	Naar de hele school+naar specifieke leeftijdsgroepen
6	Naar de hele school + naar specifieke klassen
7	Naar de hele school + naar specifieke leerlingen
8	Naar specifieke leeftijdsgroepen+ naar specifieke klassen
9	Naar specifieke leeftijdsgroepen + naar specifieke leerlingen

10	Naar specifieke klassen en naar specifieke leerlingen
11	Naar de hele school+ naar specifieke leeftijdsgroepen + naar specifieke klassen
88	Geen idee
99	Niet van toepassing

4.3.3 Indien er aan interventie hier specifiek sanctionerend wordt opgetreden, richten deze initiatieven zich dan:

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Naar de hele school
2	Naar specifieke leeftijdsgroepen
3	Naar specifieke klassen
4	Naar specifieke leerlingen
5	Naar de hele school+naar specifieke leeftijdsgroepen
6	Naar de hele school + naar specifieke klassen
7	Naar de hele school + naar specifieke leerlingen
8	Naar specifieke leeftijdsgroepen+ naar specifieke klassen
9	Naar specifieke leeftijdsgroepen + naar specifieke leerlingen
10	Naar specifieke klassen en naar specifieke leerlingen
11	Naar de hele school+ naar specifieke leeftijdsgroepen + naar specifieke klassen
88	Geen idee
99	Niet van toepassing

5 Vragen betreffende de VISIE VAN DE LEERKRACHTEN op het drugbeleid op school.

5.1 Is een drugbeleid op school volgens u noodzakelijk?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee

5.2 Vindt u dat leerkrachten betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving van dit beleid?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee

5.3 Vindt u dat leerlingen betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving van dit beleid?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee

5.4 Wat is volgens u de primaire functie van een drugbeleid op school?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	De opvoeding
2	Het plan
3	Interventie

4	De opvoeding + het plan
5	De opvoeding + interventie
6	Het plan + interventie
7	De opvoeding + het plan + interventie

5.5 Hebt u het gevoel dat er effectief aan drugspreventie(opvoeding) wordt gedaan?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee

5.6 Hebt u de indruk dat de preventieve (opvoedende) inspanningen blijven hangen bij de leerlingen?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee

5.7 Aanvaarden de leerlingen de grenzen die opgelegd worden:

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Gemakkelijk
2	Moeilijk
3	Afhankelijk van verschillende factoren
4	Gemakkelijk + moeilijk
5	Gemakkelijk + afhankelijk van verschillende factoren
6	Moeilijk + afhankelijk van verschillende factoren
7	Gemakkelijk+moeilijk+afhankelijk van verschillende factoren

5.8 Ervaart u de communicatie rond het drugbeleid op uw school als:

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Uitstekend
2	Goed
3	Voldoende
4	Zwak
5	onbestaand

5.9 Hebt u het gevoel dat leerlingen met (drugs)problemen eerder te rade gaan bij:

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Leerkrachten
2	Groene Leerkrachten
3	Mannelijke Leerkrachten
4	Vrouwelijke Leerkrachten
5	Jongere leerkrachten
6	Oudere leerkrachten
7	Leerkrachten waarmee ze een vertrouwensband mee hebben
8	Andere

5.10 Vindt u dat leerkrachten een actieve rol moeten spelen bij de uitvoering van het drugbeleid op school?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee

5.11 Kent u als leerkracht de weg om een leerling met problemen door te verwijzen?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
-------------	------------------

1	Ja
2	nee

5.12 Voelt u zich als leerkracht soms geprangd tussen twee muren – het vertrouwen van de leerlingen enerzijds en de voorschriften van de directie anderzijds?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee

6 Vragen betreffende DE TOEKOMST van het drugbeleid op uw school.

6.1 Ziet U een evolutie in de ontwikkeling van het drugbeleid op school?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee
3	Ik weet het niet

6.2 Zijn er binnen het huidige drugbeleid op school specifieke pijnpunten?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	Nee
3	Ik weet het niet

6.3 Hebt u suggesties of aanvullingen ter verbetering van het huidige drugbeleid op uw school?

<i>Code</i>	<i>Betekenis</i>
1	Ja
2	nee

APPENDIX D

Kwalitatieve data verkregen uit het onderzoek

---

1 Vragen betreffende de context:

1.4 Welke vakken geeft u? Specificeer:

- Frans
- Architecturale vorming
- Informatica
- Beeldende vorming
- Coördinator leerlingenbegeleiding
- Wiskunde
- Engels
- Opvoedkunde/Omgangkunde
- Dactylo-informatica, handel
- geschiedenis
- Frans
- graadcoördinator, hoofdzakelijk leerlingen begeleiding
- verantwoordelijke internaat, -peda
- les in 3 BSO: publiciteit en etalage enkel praktijkvakken
- sociale vaardigheden
- staffunctie
- Wiskunde, biologie, aardrijkskunde en informatica
- opvoedster
- opvoedkunde
- Informatica
- Godsdienst en Nederlands
- communicatie

- Elektriciteit, machinewerk zowel technologie als praktijk
- vertrouwensleerkracht
- Aardrijkskunde
- Elektriciteit en Elektronica
- Esthetica, bloemschikken, materiaalkennis en nomenclatuur
- Nederlands en Engels
- Nederlands, Engels, Project Algemeen Vakken, Godsdienst
- elektriciteit, installatie methode, praktijk elektriciteit
- ik zit in de werkgroep drugsbeleid ik ben maatschappelijk assistent van opleiding
- godsdienst
- lichamelijke opvoeding en leefsleutels
- directeur van de school
- wiskunde
- Nederlands en Duits
- Gedrags- en cultuurwetenschappen
- Geschiedenis en aardrijkskunde
- Godsdienst
- Verantwoordelijke internaat

1.5 Welke accenten legt u als leerkracht binnen het klasgebeuren?

- Ben nog aan het zoeken, momenteel een beetje van alles
- Participatie, zelfstandigheid, inzicht
- Vaardigheden, kennis
- **Communicatie, participatie, discipline**
- **Kennisoverdracht, interactie, zelfstandigheid**
- **Het uiten van meningen, gevoelens, argumenten, ... in een behoorlijke Nederlandse taal**
- **Communicatie, participatie**

- **Kennisoverdracht via communicatie en participatie.** Je moet de leerlingen zoveel mogelijk zichzelf laten zijn
- **Kennisoverdracht, gezonde discipline en het bevorderen van de zelfwerkzaamheid van de leerlingen**
- Vooral praktisch gericht, waarbij **kennisoverdracht, inspraak, communicatie, participatie en discipline** allemaal een rol spelen. De lat ligt hoog, de leerlingen hebben hier geen moeite mee.
- **Participatie, inspraak, correct gedrag en ondersteuning in de groei naar volwassenheid**
- **Participatie, communicatie, inspraak, sociaal gedrag, nabijheid en kennisoverdracht**
- Bij de godsdienstles gaat het niet zozeer over kennis, wel over **attitude, waarden, communicatie**, het zijn en het **volwassen worden**
- Werken aan een goede studie en **klassfeer**
- In het talenonderwijs komen vele componenten aan bod: **discipline en orde** zijn noodzakelijk alsook de **communicatie** met de leerlingen. Door de juiste wisselwerking bekom je een goede **klassfeer**, wat de **'kennis'** en het **'leren'** ten goede komt
- Trainen van vaardigheden, zowel sociale vaardigheden als zelfredzaamheid
- Ik probeer een gezonde mix van kennisoverdracht, participatie (= inspraak leerlingen) tot stand te brengen en dit via aangepaste communicatie
- Kennisoverdracht, inspraak, communicatie, participatie, discipline. Allen bijeen in een mooie mix.
- Communicatie, inspraak leerlingen, aangename leeromgeving.
- Er wordt ingespeeld op actualiteit, persoonlijke levenssfeer, klasgebeuren, klasgesprekken en persoonlijke taken.
- Communicatie, participatie en discipline
- Wiskunde: kennisoverdracht, vaardigheden 'leren leren', participatie. Godsdienst: communicatie
- Vakgerichte interesse opwekken en laten groeien. Kennis van de verschillende technieken overbrengen. De leerlingen laten evolueren. Een beleefde en verzorgde taal en houding aanleren. Respect voor elkaar, elkaars materiaal en voor het klaslokaal en het atelier.
- Communicatie en participatie.
- Kennisoverdracht, inspraak van leerlingen, communicatie, participatie en discipline en zelfstandig leren leren.

- **Kennisoverdracht en inspraak** van de leerlingen.
- **Inspraak**, participatie en ervaringsgericht leren.
- Communicatie, participatie, leren
- Naast kennisoverdracht, vind ik het ook belangrijk dat leerlingen **inspraak** krijgen. Ik probeer hen het belang van **waarden** (eerlijkheid, vertrouwen....) te doen inzien. Problemen zijn altijd bespreekbaar.
- Afhankelijk van het moment: **communicatie, participatie, kennisoverdracht**.
- **Kennisoverdracht**, redeneren, **sociale vaardigheden** en toepassen van de kennis in praktische omstandigheden
- **Kennisoverdracht, inspraak van leerlingen, communicatie, participatie en discipline**
- **Communicatie, kennisoverdracht**, groepsopdrachten en klasgesprekken
- **Kennisoverdracht, communicatie, inspraak...**
- Ik probeer een interesse en enthousiasme op te roepen bij de leerlingen voor geschiedenis maar daarnaast is er ook steeds de mogelijkheid om over andere onderwerpen te praten.
- Ik probeer een combinatie te maken tussen **alle voornoemde factoren** met de nadruk op **het welbevinden van de leerlingen**
- **Kennisoverdracht en communicatie**
- **Kennisoverdracht, participatie, omgaan met elkaar**: leerlingen vs. leerlingen, leerlingen vs. leerkracht
- **Open communicatie, respect, verdraagzaamheid, (gezonde) assertiviteit, eerlijkheid.**
- Groepswerk, **communicatie en participatie**
- Het hangt af van het vak en binnen het vak speelt het deel van de leerstof een grote rol vb. Bij zinsleer gaat het vooral om **kennisoverdracht**. Bij andere delen van de leerstof komen uiteraard ook **communicatie en participatie** aan bod. Gezien de leeftijd van mijn leerlingen (1^e graad) moet er wel behoedzaam omgesprongen worden met “**inspraak**”. Dit kan, maar wel op hun niveau. Hoe dan ook eis ik wel enige discipline van mijn leerlingen
- **Kennisoverdracht, discipline, communicatie**
- **Kennisoverdracht**, respect voor elkaar, **aangenaam klasleven, inspraak, communicatie, participatie en discipline**
- Waarheidsgetrouw, zelfvertrouwen, geloof in leven, evenwaardigheid
- Naast **kennisoverdracht, attitudevorming, kritische zin en keuzebekwaamheid**
- **Communicatie, participatie, discipline en kennisoverdracht**

- **Communicatie, attitudevorming:** leren luisteren, **problemen leren oplossen**, hulp leren vragen, respect hebben
- **Kennisoverdracht**, iets bijleren. **Discipline**, afwerken tot het einde, leren organiseren van werken en studeren
- Een **goede verstandhouding** met de leerlingen om samen de leerstof inhouden te kennen en te verwerven.
- **Kennisoverdracht** en samenwerking tussen de leerlingen, samenwerking tussen de leerlingen en de leerkracht, zich houden aan afspraken en zelfstandig kunnen werken
- **Communicatie, zelfstandig** werk en open sfeer
- Vooral **kennisoverdracht**, maar ook **sociale vaardigheden** staan centraal. Communicatie en inspraak van leerlingen zijn zeer belangrijk.
- **Kennisoverdracht, communicatie**, logisch denken
- **Zelfstandig werken, probleemoplossend denken**, demonstratie en **communicatie**
- Het ontwikkelen van een **kritische houding** t.o.v. zichzelf en t.o.v. de maatschappij vooral streven naar **communicatie** over historische en actuele problemen
- **Communicatie, attitudevorming:** leren luisteren, **problemen leren oplossen**, hulp leren vragen, **respect hebben**
- Leerlingen vermijden dat ze schoolmoe worden. Over het algemeen komen ze graag: consequent afspraken, iedereen gelijk, iedereen start met een schone lei
- **Discipline** voor leerlingen en leerkrachten
- Concrete **overdracht van kennis**
- **Communicatie**
- **Discipline, communicatie, kennisoverdracht en leerlingenparticipatie** x4
- Ik geef geen les maar buiten de les is consequentie op alle vlakken de boodschap
- **Kennisoverdracht, inspraak van leerlingen, communicatie en participatie en discipline**
- **Eerlijkheid**
- **Kennis, kritische houding**, mening formuleren op basis van gegevens
- **Communicatie** met leerlingen, **luisteren naar elkaar, openstaan voor ieders mening**, gedrag en omgang met elkaar
- TSO: **kennisoverdracht, aangename omgang**
BSO: jezelf en anderen **respecteren**, zelf **vertrouwen** geven

- Het overbrengen van wijsheid niet alleen van kennis maar ook als schoonheid van elk uniek kind via duidelijke **communicatie, interactie** en zelfontplooiing via **probleemoplossend denken**. Ondersteunend naar het nemen en groeien van **zelfstandigheid**.
- **Kennisoverdracht** en menselijke **waarden**
- 2 de graad: **discipline en kennisoverdracht** - 3de graad nadruk op **communicatie en participatie**
- **Kennisoverdracht en participatie**
- Naast **kennisoverdracht, participatie** in groepswerk, **zelfstandigheid** en persoonlijke **discipline, zelfvertrouwen**.
- **Communicatie en kennisoverdracht**
- Er zijn leerlingen die regelmatig joints roken, heel veel leerlingen roken gewone sigaretten. Dit begint vanaf het derde middelbaar.
- **Participatie**, doelgericht werken en **communicatie**
- **Probleemoplossend denken, kritische zin** en zin voor controle, zin voor samenwerking
- **Communicatie**
- **Inspraak participatie en open en eerlijke sfeer**
- Naast kennis is het belangrijk de leerlingen op te voeden als wereldburgers die **kritisch** aankijken tegen de wereld rondom hen. Daarnaast is **discipline** ook een basiselement in hun opvoeding, noodzakelijk om het klasgebeuren zo vlot mogelijk te laten verlopen
- **Kennisoverdracht, inspraak en communicatie, verdraagzaamheid, respect en openheid**
- **Participatie, discipline en respect**, sportief element meegeven in de opvoeding, verantwoordelijkheid en grenzen stellen

2 Vragen betreffende druggebruik bij jongeren

2.3 Welke producten gebruiken jongeren volgens u voornamelijk? Specificeer:

- Het grootste deel van de leerlingen **rookt, gebruikt regelmatig alcohol en medicatie** (pijnstillers)
- Het gebruik is vooral na school in hun vrije tijd en het weekend en tijdens vakantieperiode
- Drugs komen sporadisch voor. Het blijven lokale problemen zonder dit te minimaliseren
- Vraag 2.2 is moeilijk te beantwoorden zeker voor wat soft drugs als cannabis betreft. Het gebeurt dat men vermoedens heeft dat iemand onder invloed de les bijwoont. Of dit echter zou gebeuren op de school, blijft nog maar de vraag. Verder stelt de school dat zij een rookvrije school is. De ervaring leert ons echter dat als men dit principe sterk hanteert, de leerlingen plaatsen opzoeken waar men in het geniep kan roken. Vandaar dat de school opteert voor het creëren van een ‘peukenzone’ waar leerlingen van de derde graad tijdens de recreatiemomenten kunnen roken.
- Ecstasy in het weekend experimenteren
- **Alcohol en roken** worden zeer algemeen gebruikt. Medicijnen worden regelmatig gebruikt zonder nadenken. **Soft drugs o.a. cannabis** wordt door een deel van de leerlingen gebruikt zonder dat het opvalt. Van zodra het een probleem wordt, grijpt de school in. **Hard drugs: er is een minderheid** die ecstasy of speed gebruikt in het weekend. Van zodra het een probleem wordt op school, wordt er opgetreden.
- Wij merken dat jongeren **alcohol steeds jonger gebruiken, maar niet noodzakelijk overvloedig. Roken** is een probleem. Wat **soft drugs** betreft heb je enige individuen die regelmatige gebruikers zijn, maar men mag niet te snel veralgemenen.
- **Cannabis, jenever, bier**
- Dergelijke dingen behoren ‘gewoon’ tot hun levenssfeer. Men komt er ook steeds meer gewoon voor uit.
- **Cannabis, bier, jenever**
- Ik denk dat elke school te kampen heeft met druggebruik bij de leerlingen. In onze school is vooral het **roken een probleem** dat opduikt. **Maar soft drugs en zeker hard drugs zijn minder opvallend aanwezig** door het beperkter aantal leerlingen. Het valt minder te

ontdekken tenzij de leerling zwaar verslaafd is! Vaak gebruiken de leerlingen buiten de week in weekendsituaties.

- **Enkel ecstasy** bij hard drugs, geen cocaïne
- **Vooral alcohol. Bepaalde groepen roken.** Over soft drugs spreken ze zich niet echt uit.
- Voornamelijk **alcohol en roken, maar ook soft drugs.**
- Hoewel alle drie (**roken, soft drugs en medicijnen**) verboden zijn op school, worden ze toch aangetroffen in de toiletten. Veel leerlingen hebben pijnstillers op zak voor eenvoudige kwalen vb. Hoofdpijn, buikpijn, ... (In dit geval werken de ouders meestal tegen).
- Experimenteren voor de gezelligheid.
- Drugs maken deel uit van de leefwereld van de leerlingen, maar niet in die mate dat ze er reeds veelvuldig gebruik van maken. In de eerste graad wordt zeker **geëxperimenteerd met roken** en in lichte mate misschien ook met **alcohol. Medicijnen worden genomen**, allicht op voorschrift, maar naar mijn bescheiden mening soms wat te vlug. (vb. Rilatine)
- **Roken, alcohol, soft drugs.**
- **Alcohol en pepdranken en cannabis** combinaties komen tevens vaak voor.
- Cannabis, bier, alcoholpops, pijnstillers en kalmeermiddelen
- Ik ken leerlingen **die roken en in het weekend alcoholgebruiken.** Van de andere producten heb ik geen weet
- Veel van onze jongeren “ smoren”. Sinds een drietal jaren proberen we dit buiten de school te houden - ook aandacht voor de conditie waarin ze naar school komen.
- Werkgroep drugbeleid, waarvan ikzelf lid ben.
- Een grote groep **rookt** dagelijks, is verslaafd Hierbij wordt ook een combinatie gemaakt van **soft-drugs**
- Voornamelijk **roken en alcoholpops**
- **Cannabis, bier, alcoholpops, pijnstillers en kalmeermiddelen**
- Veel leerlingen gaan over de middag buiten de school roken aangezien dat op school niet mag. Sommigen zijn ook al betrapt op het drinken van vb. Bacardi Breezers.
- **XTC: te zien aan de apathie op de maandag, te veel cocktails en breezers, roken: moeilijk te weten als leerlingen niet in de buurt van de school mogen roken**
- Ik heb niet echt een zicht op hoeveel de leerlingen gebruiken
- Vooral **roken en medicijnen**
- **Roken: sigaretten en joints**

-
- 1. Roken 2. Alcohol 3. medicijnen 4. Soft drugs
  - **Hard drugs** in mindere mate
  - Vooral **alcohol en cannabis** worden door jongeren uit deze school frequent gebruikt.
  - 2 de graad, veelal **roken** en vooral in het **weekend alcohol**
3 de graad joint 1 op de 10 personen en regelmatig alcohol ook buiten het weekend
  - Ook **alcoholpops**
  - Meer en meer drank, sigaretten en soft drugs
  - Alcohol, bier en cocktails
  - Alcohol is vrij algemeen +- 90%, Roken gebeurt door 40-50%, een meerderheid **heeft al cannabis gebruikt**, al vormen de regelmatige gebruikers een minderheid
  - Zichtbaar voor ons de sociale aanvaarde drugs. Hier en daar waarschijnlijk de soft en hard drugs. Hopelijk als leeftijdsgebonden verschijnsel
  - **Joints - weed - hasj**
  - **Medicijnen en dit zowel kalmeermiddelen als antidepressiva**
  - Druggebruik is een 'veel' voorkomend probleem. Voornamelijk **alcohol en medicijnen** zijn producten die jongeren volgens mij meer en meer gebruiken en waar ze zich bepaald zorgen rond maken.
  - Soft drugs: **cannabis** - alcohol: bier - roken: sigaretten - medicijnen: pepmiddelen
  - Zeer veel jongeren zijn verslaafd aan roken, reeds vanaf jonge leeftijd (14j) hoewel het school zijn best doet om dit tegen te gaan. Er wordt zeer veel cannabis en weed gebruikt
  - Medicijnen: Rilatine, alcohol: Breezers

3. Vragen betreffende het drugbeleid op school

3.2 Bent u op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid?

INDIEN WEL, VIA WELKE KANALEN?

- **Schoolreglement, infobrochure**
- **Zit zelf in een werkgroep drugs**
- Een eerdere **pedagogische studiedag, werkgroep drugbeleid, infobrochure** van de school
- **Het schoolreglement, drugsbeleidteam, rondzendbrieven**
- Ik maak deel uit van het **drugsteam**
- **Drugbeleidsteam, schoolgids**, middenkader vergaderingen
- Leerkrachten weten wie in het **drugsbeleidteam** zit. Indien zich er een probleem voordoet, wordt iemand van het drugsbeleidteam aangesproken en worden de nodige stappen gezet in overleg met de leerkracht die het probleem gemeld heeft
- Via de **adjunct-directeur**
- **Drugsbeleidteam, schoolbrochure, reglement**
- **Drugsbeleidteam**
- **Adjunct-directeur en coördinatoren**. Onze school staat garant voor een optimaal werkende informatiestroom met de nodige discretie. Verder is er de voortdurende uitbouw van het **drugsbeleidteam**.
- Info directie
- **Drugsbeleidteam, graadcoördinatoren**, overleg met titularis en leerlingen
- **Via schoolreglement**
- Er wordt doorverwezen **naar leerlingenbegeleiders** en er zijn sessies in verband met drugspreventie
- **Leerlingenbegeleiding, graadcoördinatoren**, vergaderingen in verband met schoolreglement
- **Via werkgroep leerlingenbegeleiding**
- Er is een brochure die beschrijft welke stappen ondernomen moeten worden bij gebruik en dealen van drugs. Het staat ook zeer **summier in het schoolreglement**.

- **Via directie.**
- Verslagen ad valvas.
- Deels via directie en **graadcoördinatoren.**
- **Via de drugscel verslaggeving en spreekbeurt gehouden door politie**
- **Via directie** maar niet in die zin dat ik alle details ervan ken.
- **Infoavonden en uitleg bij overtredingen van een enkeling**
- **Ik ben lid van de drugspreventie van de stad Gent: overkoepelend orgaan van alle Gentse scholen. Op die manier weet ik ongeveer wat wij en andere scholen doen.**
- **Via het schooldrugbeleidsplan.**
- **Drugspreventieteam**
- Het drugsbeleid dat wij hier op school voeren werd opgenomen in **het schoolreglement**. Dit reglement staat in de agenda van de leerlingen en wordt bij het begin van het schooljaar zowel door de leerlingen als door de ouders ondertekend. (Hopelijk nadat ze het aandachtig gelezen hebben.)
- Enkel hoofdlijnen via personeelsvergadering en via drugsbeleidverantwoordelijke, soort groene leraar.
- **Voorlichting over drugs als alcohol, roken, ... o.a. kankerinfo**
- **Schoolreglement** en werkgroep drugspreventie
- Personeelsvergadering en **infobrochure**
- **Ik ben voorzitter van de werkgroep drugspreventie** op school en heb dus mee het drugsbeleid op school bepaald.
- Ik ben lid van de werkgroep relatievorming
- CLB, personen in school die moeilijke leerlingen of leerlingen met problemen opvolgen = CEL
vb. in 2de jaars: voorstel tot rookvrije klassen - leerlingen roken niet en worden dan beloond - in 3de jaar: nieuw is uitleg over cannabisgebruik.
- Eerst cel leerlingenbegeleiding binnen de school
- Stappenplan/ **Cel drugpreventie**
- **Drugpreventieteam**
- **Briefjes in lades met uitleg over beleid, mededelingen bij algemene vergaderingen, rapporten individuele gevallen**
- Via personeelsvergaderingen, klassenraden, contact met CLB en **schoolreglement**
- Ik ben lid van de werkgroep relatievorming

- **Vergaderingen drugwerkgroep** en verslagen van het schoolreglement
- **Ik ben lid van deze werkgroep**
- **Ik maak deel uit van de drugsgroep**
- leerlingen begeleiding de sleutel
- **Zelf lid van de drugwerkgroep**
- **Directie en coördinatie**
- Er wordt aan gewerkt om een beleid op punt te zetten, meestal is het hetzelfde scenario dat gevolgd wordt
- Indien er zich problemen zouden voordoen
- **Deelnemer werkgroep**, samenkomst 1a 2 keer per maand. 10 personen van verschillende **professies**
- **Directie**
- Via leerkrachten
- Infobrochure over roken (beleid) en drugbeleid, agenda van de leerlingen
- **Verantwoordelijk werkgroep** Preventieactiviteiten, Cel leerlingenbegeleiding, schoolreglement, werkgroep weerbaar
- **Lid van werkgroep preventie**
- **Schoolreglement**: drugs niet toegelaten, dadelijk verwijdering uit de school, het bestaan en functioneren van groene leerkrachten
- **Via graadcoördinator**
- **Directie en graadcoördinator**, informele contacten
- **Zelf in de drugwerkgroep gezeteld**
- **Contacten met de preventiewerkgroep, infoavond georganiseerd door vb oudervereniging**
- Werkgroep drugsbeleid
- **Er wordt in samenwerking met politie en gemeente en ouders aan preventie gedaan.** Of er anders stappen ondernomen zijn weet ik niet.
- **Schoolgids, schoolreglement, activiteiten: vooruit met de geit**
- **Schoolgids, specifieke activiteiten: maandkalender**
- Via de **het schoolreglement**, via de **graadcoördinator en directie**

INDIEN NIET, WAT IS HIERVOOR DE REDEN?

- Bij ‘problemen’ wordt alles geregeld **door coördinatoren en directie**
- **Weinig communicatie**
- **Eerder manke communicatie.** Grote school. Als je niet tot de werkgroep behoort, ben je niet op de hoogte. Werkgroepen zijn eerder gesloten groepen. Af en toe merk je er ‘iets’ van als individuele leerkracht. Men doet een beroep op je om aanwezig te zijn bij een bepaalde activiteit.
- Stroomt onvoldoende door naar eerste graad. De leerlingen weten wel dat alcohol en roken verboden zijn. Medicijnen worden – mits toestemming van de ouders – gegeven.
- We hebben een **drugsstappenplan maar het is nog niet goedgekeurd**
- **Veel te weinig. Het wordt te veel opgesloten in de werkgroep.**
- Vertrouwenspersoon behandelt de zaak.
- **Geen communicatie.**
- **Weinig communicatie** hieromtrent, wel ter inzage bij betreffende leerkracht (MAVO, godsdienst, humane wetenschappen, ...)
- Nog **geen communicatie** gezien aangezien dit niet klassikaal wordt opgevolgd.
- **Communicatie** verloopt nogal stroef, de coördinator schuift zijn werk door naar de leerkrachten
- Nog **geen communicatie** gezien aangezien dit niet klassikaal wordt opgevolgd.
- **Staat nog in zijn kinderschoenen**
- **Pas opgestart nog geen resultaten vernomen**
- Minder interesse
- **Accent op preventie en begeleiding, maar ook specifiek richtlijnen naar de leerlingen toe - kordate aanpak is belangrijk**
- Stappenplan: **veel preventieprojecten.** Begrip bij gebruik + begeleiding naar stoppen maar heel streng optreden bij dealen en beïnvloeding
- **Geen communicatie**
- Omdat het **accent ligt op het preventieve en indien iets bemerkt of vermoed wordt is er voor elke graad iemand die een opleiding gekregen heeft om via** vertrouwelijke gesprekken te bepreken naar..., vertrouwen geven en contacten te leggen met de nodige begeleiding
- **Schoolreglement, directie, graadcoördinator en klastitularis.**

- Graadcoördinator en directie

3.3 Verklaart u zich akkoord met de inhoud van dit beleid?

WAAROM WEL?

- **Begeleiding van probleemgebruikers**, dit wil zeggen van hen die onder invloed zijn, bij wie het hun persoonlijkheid, prestaties aantast. **Streng aanpak voor dealers**. Maar: echt veel kan je niet doen. Zeker niet zonder medewerking van jongere en ouders. Leerlingen weten zeer goed (en aanvaarden ook) dat drugs niet op school thuis horen.
- Omdat vooral **aan preventie wordt gewerkt**, occasioneel worden externen uitgenodigd.
- **Niet repressief!**
- **Het treedt op voor preventie en bespreking in de tweede lijn** als een probleem zich voordoet. Eerste lijn is bij de coördinatoren.
- Eerder **begeleidend** dan straffend. Inschakelen deskundige hulp indien nodig.
Discreet!
- Het principe dat de gebruiker niet dient gestraft te worden, maar **wel begeleid is OK**.
- Het is doordacht.
- Er wordt **hulp geboden** aan de jongere.
- Zoals bovengesteld is er de nodige **discretie want** jongeren met drugsproblemen in de brede zin van het woord hebben vaak ook nog andere psychosociale problemen. Er wordt op school constructief aan gewerkt.
- Doordacht (in stappen): **niet in eerste instantie repressief**.
- Dit beleid werd in overleg opgesteld. Ik veronderstel dat iedereen zich herkent in de opstelling ervan.
- **Preventie is de eerste doelstelling**, op vraag wordt raad gegeven op een discrete manier via aangepaste hulp. Geen tuchtdossier maar een **begeleidingscontract met verwijzing naar bevoegden**.
- Het gebruik van drugs kan niet!

- **Niet repressief maar een remediërende aanpak. Vertrouwen is een belangrijk aspect.**
- Leerlingen die betrapt worden op het gebruik of dealen van drugs worden wel gesanctioneerd, maar krijgen ook de **kans om geholpen te worden.**
- Er wordt op een goede manier met de problematiek omgegaan.
- De leerlingen moeten beseffen dat wij als school niet kunnen tolereren dat men drugs gebruikt of verkoopt. Zij krijgen vanaf het eerste jaar spreekbeurten rond **drugspreventie.**
- Nu gezonde procedure tot stand gekomen.
- **Beantwoordt aan de wettelijke eisen.**
- **Omdat dit beleid opgesteld wordt in samenwerking met directie, CLB en mensen van het CAT Gent.**
- Een goed stappenplan.
- Omwille van het feit dat een leerling niet onmiddellijk aan de kant wordt geschoven, **maar hulp en nieuwe kansen wordt geboden.**
- **Omdat ik het zelf mee heb bepaald**
- de leerlingen krijgen **echt voldoende kansen om zich te kunnen herpakken, eerst binnenin school eventueel aangevuld met buitenschoolse opvang**
- **Het is gericht op informeren, sensibiliseren en begeleiding. In samenwerking met ouders, het CAT/ het CLB, collega's en de directie**
- **goede en individuele begeleiding via stappenplan, goede opvolging**
- **Open beleid gericht op hulp voldoende,** werkgroep drugbeleid staat nog in zijn kinderschoenen
- **Helder beleid niet alleen repressief**
- Het is nodig dat er een beleid is zodat leerlingen en leerkrachten weten waar ze zich moeten aan houden
- **als je eraan meewerkt, is het maar evident dat je akkoord gaat met de inhoud**
- niet ingevuld wel ja 3
- Het drugbeleid beoogt **zowel preventie** als aanpak van problemen. Regels en afspraken worden duidelijk gemaakt naar leerlingen toe
- **leerlingen worden niet buitengezet maar doorverwezen, wel indien hij of zij dealen**
- omdat het soepel is en afgesproken onder betrokkenen

- zowel **preventief als** sanctionerend beleid zonder de leerlingen te stigmatiseren of **zomaar zonder begeleiding van** de school te verwijderen.
- Indien mogelijk worden leerlingen met drugproblemen **geholpen door gesprek en opvang**
- Ja rookverbod binnen de lokalen is oké
- Accent **op preventie en begeleiding**, maar **ook specifieke richtlijnen naar leerlingen toe, kordate aanpak is belangrijk**
- Er zijn duidelijke afspraken. Leerlingen weten duidelijk waar ze staan. Zij krijgen elk jaar informatie
- Er is een persoonlijke **begeleiding** en opvolging
- Een ontrading **en preventiebeleid zijn** nodig. onze school levert op dit vlak de nodige inspanningen
- Omdat het accent ligt op het preventieve en indien iets vermoed wordt is er voor elke graad iemand die een opleiding gekregen heeft om via **vertrouwelijke gesprekken te** peilen naar ..., vertrouwen te geven en contacten te leggen met de nodige begeleiding
- Ik zou het wel beter vinden indien er nog **meer aan preventie** gedaan werd en meer initiatieven genomen worden
- Ja verder geen antwoord
- Ik denk dat **kennis en preventie** en belangrijke opgave is binnen een drugbeleid
- Ja, klemtoon op **preventie en informatie** en dit zowel naar leerlingen en leerkrachten toe, repressie enkel bij dealen
- Genuanceerd en kordaat met verder toch aandacht voor de specifieke situatie van jongeren
- Een drugvrije school als doel, maar wel aandacht voor eventuele problemen en helpende niet bestraffende houding erbij. Wel kritiek op gedrag niet op persoon en trachten te helpen

Enkele uitspraken die eerder bij 'waarom niet' thuis horen:

- Deels. Het is soms iets te liberaal, niet-gebruikers zouden het gevoel kunnen krijgen dat ze buitenbeentjes zijn. Het wordt te veel genormaliseerd.

- Er zou een grotere betrokkenheid kunnen tot stand komen met de leerlingen via de leerlingenraad
- Men zou dit rookverbod binnen de lokalen kunnen aanvullen met een rook ontmoedigingsplan en begeleiding

WAAROM NIET?

- **Te onsamenvattend en gebrek aan visie.**
- **Ik heb bedenkingen bij dit beleid: hoewel wij een ‘beleid’ hebben, wil dit in praktijk vaak zeggen dat wij leerlingen zeer laat doorverwijzen. Eerst moeten er zware vermoedens of bewijzen zijn.**
- **Ik vind het te soft. Eens het probleem is doorgegeven wordt er niet meer over gepraat, worden we buiten gesloten uit de aanpak.**
- **Niet volledig omdat er geen volledige openheid bij het behandelen van de probleemgevallen naar de preventiewerkgroep.**

3.4 Zijn uw leerlingen op de hoogte van de inhoud en implicaties van dit beleid?

INDIEN WEL, VIA WELKE KANALEN?

- Schoolreglement
- Schoolreglement
- Schoolreglement, praten in klas, drugsbeleid (sprekers, film, ...)

- Niet alle leerlingen (instromers soms niet), alle derdejaars worden in contact gebracht met een ervaringsdeskundige. Op dat moment wordt het bestaan van het drugsbeleidteam verduidelijkt.
- Via het schoolreglement, drugsbeleidteam, rondzendbrieven. Sommige leerlingen echter zijn hiervan niet op de hoogte wegens geen interesse.
- De voordrachten en getuigenissen door o.a. De Sleutel.
- Via klastitularis.
- Via schoolbrochure en bij probleemgevallen via gesprekken en contracten die worden afgesloten.
- Via de schoolgids.
- Leerlingen vooral van de tweede en van de derde graad zijn op de hoogte via vb. Informatielessen.
- Dit wordt algemeen meegedeeld aan iedereen. Bij individuele gevallen wordt dit verder toegelicht. Er zijn ook voordrachten rond drugs maar leerlingen die niet met drugs geconfronteerd worden zijn niet geïnteresseerd in dit drugsbeleid. Druggebruikers durven/kunnen hier niet voor uitkomen, waardoor ze ook de inhoud van het beleid niet kennen.
- Schoolreglement.
- Via schoolreglement.
- Gedeeltelijk via schoolreglement.
- Informatie in lessen godsdienst, MAVO, ...
- Via leefregels, schoolreglement en vorming via drugspreventie.
- Schoolgids en directie.
- Schooldrugsbeleid en reglement.
- Eén speciale drugsbeleidstag in het vierde jaar en in het tweede jaar krijgen ze een brochure 'no shit'.
- Schoolreglement in agenda.
- Via het schoolreglement (drugsverbod, rookverbod)
- Ik vermoed het.
- Ze krijgen voorlichting.
- Schoolreglement.
- Infobrochure, gesprek met klastitularis, voorstelling werkgroep drugsbeleid per klas.

-
- In theorie. Leerlingen en ouders moeten het schoolreglement ondertekenen en verklaren zich aldus akkoord met het drugsbeleid op school. Dit schoolreglement kan opgevraagd worden maar in de praktijk gebeurt dit nauwelijks.
  - Via werkdagen hieromtrent, studienamiddagen, drugsinfo.
  - De leerlingen weten via het reglement dat ze niet mogen roken op school, daarmee wordt cannabisgebruik ook automatisch verboden
  - Ze weten dat er een drugbeleid is maar veel dieper gaat het niet, tenzij ze er mee geconfronteerd worden bvb bij druggebruik
  - Schoolreglement
  - Voordracht in de klas door iemand van de Sleutel
  - Briefing via ad valvas, klassenleraar en schoolreglement
  - Leerlingenraad / ad valvas
  - Ad valvas
  - Leerlingenbegeleiding, schoolreglement
  - Weinig communicatie betreffende dit onderwerp
  - Via medeleerlingen die problemen hadden via schoolreglement
  - Veelal via de schoolagenda
  - Schoolreglement: op infomomenten de leerlingen bevragen en met een positief antwoord
  - Schoolreglement, activiteiten met betrekking tot preventie
  - Weet ik niet
  - Via schoolreglement
  - Schoolreglement, leerkrachten en informele gesprekken
  - Schoolreglement, graadcoördinator en drugspreventie op school
  - Via leerlingenraad. Ik besef wel dat hierdoor niet alle leerlingen op de hoogte zijn
  - Er wordt jaarlijks een campagne of actie gevoerd betreffende preventie. Wie er wil van horen, hoort het
  - Schoolgids en schoolreglement, bij ondertekening van het schoolreglement extra en specifieke vermelding
  - Schoolgids
  - Schoolreglement en wordt doorverteld door de leerlingen
  - Schoolreglement
  - Klastitularis, directie en graadcoördinator en schoolreglement

- De leerlingen weten via het reglement dat ze niet mogen roken op school, daarmee wordt cannabisgebruik ook automatisch verboden
- CLB, directie
- Leerlingenraden en titularis
- Infobrochure bij inschrijving/ Stappenplan/ Workshops
- Drugpreventieteam, Stop(leerlingenteam tegen drugs), lessen over drugs, samenwerking met C.A.T.
- Brieven mededelingen aan ouders
- Per klas werd er een leerling aangeduid die moet spreken over drugs
- Vooral via schoolreglement en aanpak van klastitularis en studiemeesters

INDIEN NIET, WAT IS HIERVOOR DE REDEN?

- Leerlingen lezen de schoolgids niet grondig, er is te weinig rechtstreekse communicatie (toelichten drugsbeleid in de klas gebeurt niet of te weinig); zolang de leerling niet zelf problemen ervaart met drugs is er weinig belangstelling voor het drugsbeleid.
- Ik denk dat leerlingen zolang ze niet met de problemen geconfronteerd worden, niet geneigd zijn zich hierover te informeren Verder krijgen de leerlingen hier slechts informatie over via de schoolgids.
- Weet ik niet.
- Geen communicatie
- Geen communicatie. Ik denk dat er nog een hele weg af te leggen is qua betrokkenheid van de leerlingen.
- Het is nu achterhaald omdat leerlingen steeds jonger gebruik maken van drugs. Moeten nog aangepast worden.
- Weet ik niet.
- Nog geen duidelijke communicatie.
- Onmogelijk te antwoorden.
- Geen idee.
- Te weinig communicatie. Ik weet het niet. Sommige leerlingen beweren van wel, andere van niet.

- Dit staat weliswaar in het schoolreglement maar dit document belandt vaak direct in de papiermand zonder te lezen.
- Over de andere maatregelen vernemen ze maar iets als het geval zich concreet voordoet (voor zichzelf of in de klas)
- Weet ik niet
- In het geheel niet, dit kan niet gesteld worden maar een aantal weet wel dat sommige medeleerlingen begeleid worden. Discrete contacten geven wel aan at er zoiets bestaat. Het wordt echter niet aan de grote klok gehangen
- Niet allemaal, niet veel interesse

3.5 Verklaren uw leerlingen zich akkoord met de inhoud van dit beleid – aanvaarden zij de grenzen die door de school worden opgelegd?

WAAROM WEL?

- Ze vinden dit wel logisch; jointje is voor thuis of om uit te gaan.
- Omdat de school zich vrij tolerant opstelt: niet zozeer sanctionerend, wel hulpverlenend.
- Ze hebben er geen probleem mee. Indien er een probleem is, wordt het professioneel aangepakt en wordt de jongere geholpen.
- Ik vermoed van wel, maar dan zal het eerst moeten uitgelegd worden.
- Zeker binnen de schoolmuren. Daarbuiten?
- Omdat zij ook inzien dat er grenzen nodig zijn, dat er anders gevaarlijke situaties ontstaan VB. Dronken leerlingen in de praktijk kunnen niet voor de veiligheid borg staan.
- Maar met als bedenking: op vlak van roken is het wel steeds moeilijker en moeilijker.

-
- Ik denk wel dat de leerlingen het principe aanvaarden: geen drugs op school. En wie over de schreef gaat, wordt gesanctioneerd.
  - Als het gaat om 'andere' drugs zijn de leerlingen akkoord. Tegen rookverbod komt er wel veel protest (enkel van de rokers zelf).
  - In de gevallen waarbij het stappenplan werd gevolgd was dit volgens mij wel zo maar nog weinig bekend, dus...
  - Geen idee – de meeste zijn tegen drugs dus zullen ze wel akkoord gaan.
  - Schoolgids moet worden ondertekend.
  - Want beleid is nooit echt nodig.
  - Schoolreglement ondertekenen.
  - Ze ondertekenen het schoolreglement hoewel ze niet weten waarmee ze akkoord gaan.
  - Democratische procedure.
  - Onze leerlingen weten goed wat mag en wat niet.
  - Zij ondertekenen het reglement.
  - Ik denk het. Ze moeten toch het schoolreglement lezen en verklaren 'gelezen en goedgekeurd'.
  - Tot op het moment waarmee ze geconfronteerd worden.
  - Ze vonden de voorlichting interessant.
  - Ze ondertekenen het reglement bij het begin van het schooljaar.
  - Omdat het beleid niet repressief is.
  - Door middel van het schoolreglement.
  - Het merendeel van de leerlingen beseffen de gevolgen.
  - De meesten wel. Anderen zoeken toch altijd ontsnappingspogingen om te kunnen roken (BV ontsnappen over de middag)
  - Leerlingen weten dat ze eerst kansen krijgen om hun situatie te verbeteren vooraleer sancties volgen.
  - Werken er zelf aan mee
  - Open, niet-repressief beleid, gericht op hulpverlening
  - Over het algemeen worden regels en afspraken goed gerespecteerd. Er wordt wel een gemopperd en sommige regels worden in vraag gesteld maar over het algemeen wordt het schoolreglement aanvaard.
  - De meesten wel. Anderen zoeken toch altijd ontsnappingspogingen om te kunnen roken (vb ontsnappen over de middag)

- Om een inschrijving definitief te maken moeten leerlingen en ouders het schoolreglement ondertekenen anders is de inschrijving niet geldig + bespreking van het schoolreglement bij inschrijving geeft uitleg
- Dit beleid wordt besproken en opgemaakt met een team, is weloverwogen, leerlingen dienen zich hieraan te houden
- Geen druggebruik op school volgens schoolreglement
- Rond deze thematiek krijgen we weinig feedback van leerlingen
- Deel van het schoolreglement, zij dienen akkoord te gaan met het rook en drugsbeleid
- Maar zij vragen een gelijkaardige grensbewaking voor leerkrachten
- Akkoord door schoolreglement te tekenen (2x)
- Er is begeleiding, dealen mag niet
- Omdat er geen andere keuze is
- De veronderstelling van wel, we hebben daar geen goed zicht op.
- Ze ondertekenen de schoolregels waarin hierover een visie staat.
- Via schoolreglement
- Ze ondertekenen elk schooljaar in september voor akkoord
- Omdat ze het als eerlijk en consequent ervaren. Ze vragen voornamelijk rookruimte
- Niet allemaal. Ik kan niet voor alle leerlingen spreken maar denk dat de meeste er zich wel in vinden
- Zij worden verplicht door het ondertekenen van het schoolreglement om zich akkoord te verklaren. Natuurlijk liggen theorie en realiteit soms ver uit elkaar
- Zij weten wat kan en niet, maar uiteraard doen zij ook zaken die niet kunnen

WAAROM NIET?

- De leerlingen vragen om te roken.
- Weet ik niet.
- Onmogelijk te antwoorden.
- Leerlingen proberen bij elke uitstap te roken
- Slechte een kleine minderheid betwist het beleid

3.6 Bent u betrokken geweest bij de vormgeving van het drugsbeleid op uw school?

INDIEN WEL, OP WELKE MANIER?

- Informatieavond georganiseerd onder leiding van federale politie.
- Dit geldt voor de leerkrachten van de groep drugsbeleid.
- Enige jaren terug is er een beleid opgesteld met probleemgebruikers als verantwoordelijke, titularis, leerkracht.
- Door lid te worden van het drugsbeleidteam.
- Als vertrouwenspersoon bij bepaalde probleemgevallen.
- De jongeren sensibiliseren en de ernst van het probleem laten aanvoelen door getuigenissen.
- Vanuit de lessen godsdienst wordt over dit onderwerp vaak gesproken in samenspraak met het drugsbegeleidingsteam.
- Begeleiding, gesprekken met leerlingen en later misschien met ouders.
- Bij vermoeden of vaststellen van wordt de graadcoördinator gecontacteerd.
- Via het drugsbeleidteam: bespreking van gevallen, preventie (acties in de verschillende jaren)
- Als dit zich voordoet vb. Als je als klastitularis wordt aangesproken of als je zelf het initiatief neemt.
- Via coördinatoren, drugsverantwoordelijke of directie en via de schoolarts.
- Gesprekken met leerlingbegeleiders, CLB en/of iemand van De Sleutel.
- In het vak leefsleutels wordt het drugsgebruik preventief aangepakt.
- Het probleem begint steeds vroeger of op jongere leeftijd.
- Werkgroep leerlingenbegeleiding.
- Via het schoolwerkplan.
- Preventie werkgroep WWL + vooruit met de geit. Lede en zijn preventiebeleid.
- Democratisch overleg – stuurgroep – open communicatie.
- Omdat ik de leerlingen van de eerste graad probeer te motiveren om af te blijven van alcohol en sigaretten door deel te nemen aan de wedstrijd ‘rookvrije klas’.
- Wij hebben alleen een ‘sein’functie.

- Ik ben lid van de drugspreventiecel.
- Vanuit mijn functie als coördinator wordt door de directie mijn mening gevraagd en mag ik ook op- en aanmerkingen geven bij voorstellen of zelf voorstellen formuleren.
- Via het pedagogische team wordt ik als voorzitter op de hoogte gebracht en worden signalen doorgespeeld.
- Ik ben lid van de werkgroep die aan preventieprojecten werkt.
- Ben zelf met het drugbeleid op deze school gestart en maakte dus zelf het ganse proces mee
- Ben lid van werkgroep drugbeleid op vrijwillige basis
- Bij bepaalde vormingsinitiatieven wordt ook gestreefd naar integratie van algemene vakken. Vb drugs in historisch perspectief, drugbeleid.
- Ik ben lid van de werkgroep die aan preventieprojecten werkt
- Omdat ik deel uitmaak van de drugwerkgroep
- Lid van de drugwerkgroep
- Signaleren van jongen met probleemgedrag
- Vanuit de werkgroep preventie meer dan 5 jaar terug
- Lid werkgroep preventie, beleid bepalen - reglementen opstellen, activiteiten organiseren
- Melden van problemen aan graadcoördinator
- Door in de werkgroep te zitten. Leerkrachten die geen lid zijn, hebben er minder mee te maken
- Activiteiten en dit in spelvorm, infosessies en dit via de Sleutel en Film & Toneel
- Als titularis begin schooljaar met hen schoolgids doornemen
- Afhankelijke van de ingesteldheid van de leerkrachten kunnen problemen vermeden worden. Bij laksheid of geen kennis wordt laattijdig ingegrepen
- Cursus opgevolgd (vormingsleergang voor sociaal en pedagogisch werk - VLOD Kortrijk)
- Heb deel uitgemaakt van het drugcomité

INDIEN NIET, WAT IS HIERVOOR DE REDEN?

- Was reeds opgesteld.

-
- Als ik een probleem zie, ga ik ermee naar het drugsbeleidsteam. Verdere opvolging gebeurt daar, in alle discretie. En dat is ook goed zo! Het drugsbeleidsteam en de directieraad werken het beleid uit. Ik maak geen deel uit van die organen. Idem voor vormgeving, voorlichting.
  - Niet gevraagd.
  - Geen of weinig inspraak. Soms worden problemen te laat opgemerkt.
  - Nog niet in contact geweest met leerlingen met drugsproblemen.
  - Er is een team dat werkt rond drugspreventie, daar hoor ik niet bij.
  - Eigen keuze; ik ben betrokken bij diverse andere projecten.
  - Nooit nodig geweest.
  - Problemen in verband met drugs worden door CLB en groep leerlingenbegeleiding behandeld.
  - Het probleem wordt pas aangepakt bij ernstig misbruik.
  - Wettelijke normen worden gevolgd.
  - Omdat de leerlingen van de eerste graad A.S.O. nog niet echt betrappt worden op overmatig gebruik van drugs.
  - Ik heb geen weet van drugsproblemen op school hoewel die er waarschijnlijk wel zijn. Meestal is er een 'interne' regeling en worden wij er niet van op de hoogte gebracht.
  - Ben nieuw op school.
  - Geen interesse.
  - Regels, afspraken, aanpak worden afgesproken binnen directieraden en adviesraden.
  - Geen lid van de werkgroep
  - Pas 2 de jaar op school, beleid bestond al, verantwoordelijkheid Bok –Cel
  - Regels, afspraken, aanpak worden afgesproken binnen directieraden en adviesraden
  - Geen lid van de werkgroep
  - Als een vermoeden is, blijft het geheim en wordt alleen door de directie en de leerkracht die de vaststelling maakt verder besproken
  - Omdat de interventie afhankelijk is van de situatie en de context
  - Ik heb me geen kandidaat gesteld voor drugwerkgroep
  - Geen kandidaat voor drugwerkgroep
  - Minder interesse, maar indien ik zou willen zou dit wel kunnen
  - Infosessies
  - Ik kan de visie van de directie bijtreden

- Het systeem werkt langs een aantal kernpersonen en een groot aantal collega's doet eerder dienst als antenne of meldpunt.
- Tot nu doe nog niet nodig geweest wat mij betreft (interventie)
- Voor mijn tijd opgesteld
- Het bestond al, dit wordt in onderling verband geregeld

3.7 Zijn uw leerlingen betrokken geweest bij de vormgeving van het drugbeleid op uw school?

JA

- Inspraak via leerlingenraad en via leerlingenbegeleiding.
- Via de leerlingenraad vb. Derde graad: Peukenzone i.v.m. rokers
- Via de leerlingenraad
- Via de leerlingenraad wordt regelmatig gepeild naar de meningen, ideeën, ... van de leerlingen
- Via een enquête om de situatie te schetsen maar dan volgt er geen verdere inbreng van de leerlingen
- Overleg – stuurgroep.
- In verband met project 'rookvrije klassen'.
- - Sinds 2 jaar is er een leerlingengroepje " Stop" die een drugfunctie vervult samen met de cel en de medeleerlingen. Spijtig genoeg functioneert dit slecht en dit wegens gebrek aan goede begeleiding
- Er is wel rekening gehouden met de resultaten van de leerlingenbevraging
- Er heerst hier weinig participatieve schoolgeest, vnl. bij de leerlingen. De leerlingenraad werkt niet optimaal
- Lid van dit team
- Info voormiddag
- Via de schoolraad
- Via de leerlingenraad/aan de hand van individueel schrijven
- Leerlingenraad en individuele berichtgeving (briefje)

- Ex-drugverslaafden die komen praten ook over alcohol en gokken
- Geen idee, wellicht niet

NEE

- Moet nog komen.
- Vaste regels.
- Richtlijnen en sancties worden van boven af opgelegd.
- Omdat de vormgeving al jaren bestaat en de inspraak van leerlingen toen niet vanzelfsprekend was.
- Dit was een zuivere topdown situatie.
- Er moet niet meer onrust gezaaid worden dan nodig.
- Ingelicht via de leerlingenraad, maar niet betrokken bij vormgeving. Het drugsbeleid op school bestaat al lang, de huidige schoolbevolking kan dus niet betrokken zijn tenzij er wijzigingen zouden zijn.
- De school stelt de regels in verband met drugsbeleid vanuit hun ervaring op rekening houdende met de leerlingen.
- De leerlingenraad was toen nog niet goed georganiseerd.
- Geen communicatie.
- De meesten zijn hierin niet geïnteresseerd.
- Geen of weinig inspraak. Geen of weinig interesse.
- Ik ben daarvan niet op de hoogte.
- Ze zijn nog te jong (12 tot 14 jaar) en durven niet toegeven dat ze soms experimenteren.
- Weet ik niet.
- Leerlingenraad is momenteel niet goed uitgebouwd. Er is wel een evaluerend gesprek geweest rond het hele schoolbeleid.
- Het wordt van hoger hand beslist.
- Het beleid is stapsgewijs gegroeid. De leerlingen worden wel betrokken bij de evaluatie van het project.
- Ik weet het eigenlijk niet zeker.
- Geen idee of de leerlingenraad ingeschakeld werd i.v.m. dit onderwerp.
- Dit is werk van directie.

- Wettelijke normen worden gevolgd.
- Tot nu toe is het nog niet gebeurd. Bij een nieuwe aanpassing van het beleid is het misschien mogelijk dat de leerlingen daarin ook inspraak krijgen.
- Ik denk van niet.
- Het wordt opgelegd van hoger hand. Inspraak is hier niet wenselijk.
- In verband met soft drugs.
- Eigenlijk weet ik niet waarom de leerlingen niet werden gehoord. Uit schrik voor de tolerantie misschien?
- Zij zouden de grenzen zeer ruim nemen. Zie participatie in het schoolleven: tucht hoeft niet.
- We gaan ervan uit dat drugs niet mogen. Er is weinig ruimte voor inspraak binnen zo een context. Trouwens de leerlingen hebben veel te diverse meningen daarover
- Geen idee
- was akkoord met voorgesteld drugbeleid
- Er werden reeds verschillende pogingen ondernomen om een leerlingenraad op te richten. Alle initiatieven die in deze richting werden ondernomen zijn echter afgeketst op een apathische houding van de leerlingen. Er is in dit opzicht weinig of geen interesse. Dit schooljaar werd opnieuw gestart met een poging tot leerlingenraad.
- We gaan ervan uit dat drugs niet mogen. Er is weinig ruimte voor inspraak binnen zo een context. Trouwens de leerlingen hebben veel te diverse meningen daarover.
- Ik denk het niet, misschien via de leerlingenraad, maar daar ben ik niet bij betrokken
- Beslissing directie
- Niet op alle vlakken, wel vb via de leerlingenraad
- Angst
- De schoolbegeleiding heeft een duidelijke visie
- Omdat er een zero tolerantie is als basis gekozen wordt en leerlingen kunnen pleiten voor meer tolerantie
- Het werd uitgewerkt door de directie en de preventiegroep
- Vooral de werkgroep heeft hier rond gewerkt. Via de leerlingenraad werd alles besproken
- Het schoolreglement moet nog voor een aantal domeinen herschreven worden. Met de invoering van de schoolraad kan er werk gemaakt worden van eventuele wijzigingen. Maar wat drugbeleid betreft zal dat eerder niet het geval zijn aangezien dit op **schoolgemeenschap niveau** is uitgeschreven

- wellicht omdat de directie dat niet opportuun vond.
- De directie is diegene die zich daar enkel verantwoordelijk voor voelt

Dit is een zaak van het schoolbeleid

4. Vragen betreffende toepassingsgebied

4.1 Wordt dit beleid volgens u toegepast?

JA

- De procedure wordt gevolgd die beschreven is in het tuchtreglement.
- Er bestaat een werkgroep rond drugspreventie en drugsproblematiek.
- Maar je kunt niet zoveel doen zonder medewerking en er zijn er zo veel die ‘af en toe’ gebruiken.
- De meeste collegae weten welk stappenplan best wordt gevolgd.
- Opvolging gebeurt wel...maar we vernemen niet alles!
- Opvang en detectie door leerkrachten, dan de eerste lijnzorg, daarna de tweede lijnzorg door het team.
- Discreet leerlingen/leerkrachten/ouders:... signaleren. Drugsbeleidsteam volgt op.
- Procedure bij begeleiding gebruiken. Procedure bij tuchtmaatregel bij dealen.
- Via gesprekken.
- Problemen met leerlingen worden opgelost via de onderdirecteur of graadcoördinator. Leerkracht spreekt een leerling aan of omgekeerd en zoeken zo samen naar een oplossing.
- Werking en voortdurende actualisatie drugbeleid door het drugbeleidsteam. In concrete gevallen op de reeds boven beschreven discrete manier.
- Gesprekken, tuchtdossier, sanctie.
- Individuele leerlingen met drugsproblemen worden zo goed mogelijk begeleid.
- Gesprekken in verband met preventie – melden van vermoedelijke gebruikers aan een begeleidende leerkracht en overleg via de cel drugspreventie – contact met bevoegden buiten de school.
- Gesprekken met leerlingen. Indien nodig met de ouders. Alternatieven zoals een externe leerkracht in verband met drugs. Zeer laat politie bij betrekken. Veel preventief werken.
- Bij problemen.
- Voorlichting, activiteiten: voordrachten, films, teambuilding, leefsleutels.
- Begeleiding van druggebruikers, het van school sturen van dealers.

-
- Contacten met leerlingen, politie. Er worden maatregelen genomen en er wordt aan preventie gedaan.
  - Volgens afspraken in drugsbeleidsplan.
  - Vaststellen en doorgeven.
  - Indien het nodig is, wordt er gehandeld volgens de overeenkomsten die in ons beleid terug te vinden zijn.
  - Verantwoordelijke praat en zoek naar oplossingen bij drugsgebruik (in samenwerking met vb. De Sleutel) maar drugverkoop is buiten.
  - Rokers worden gestraft als ze op school roken en aan de poort wordt roken afgewezen.
  - Stappenplan volgen.
  - Als er zich een probleem voor doet, wordt dit door de werkgroep i.v.m. drugs opgenomen.
  - We volgen een stappenplan: sporadisch gebruik of dealen liggen mijlenver uit elkaar.
  - Zware sancties tot uitsluiting van de school.
  - Preventieproject via de Sleutel in de 3de jaars, Preventieve schorsing bij dealen+ contract in verband met herhaling. Doorverwijzing naar hulpinstanties in verband met problematisch gebruik
  - Bepaalde voorstellen in klassen, informeren
  - Leerlingen worden soms op contract geplaatst
  - Het vraagt heel wat inspanningen om alles op te volgen. We vragen ook aan de collega's te signaleren, hierna volgt een gesprek met de betrokkenen.
  - Opvolging door GOK leerkrachten in de scholen
  - Leerkrachten lichten 'gokker' in, bij vermoeden druggebruik of problemen, alles gebeurt op informele manier
  - Op gebied van preventie en opvoeding, verschillende leerkrachten werken in hun lessen rond sociale vaardigheden, productinformatie m.b.v. de mappen drugs in de klas vb in de lessen omgangskunde, godsdienst/PAV
  - Leerlingen mogen niet roken op school en daar rond
  - Vormingsinitiatieven naar specifieke leeftijdsgroepen, waarschuwingen en sancties bij overtredingen vb rookverbod, doorverwijzing naar de specifieke hulpverlening
  - Preventieproject via de Sleutel in de 3de jaars, Preventieve schorsing bij dealen+ contract in verband met herhaling. Doorverwijzing naar hulpinstanties in verband met problematisch gebruik

-
- Via de drugwerkgroep wordt er bekeken in welke vakken over drugs kan gesproken worden
  - Het is een basisdocument, aanpassingen per individu kunnen in dit team besproken worden
  - Voor zover we het gebruiken ontdekken: Wij de leerkrachten zijn te braaf en weinig opmerkzaam in die zaken
  - Denk ik, niet op de hoogte
  - Door de verschillende graadcoördinator
  - Via oefeningen sociale vaardigheden / Projectdagen. Vooral 2de en 3de jaar komen hiermee in contact
  - Geen idee
  - Blijft volgens mij het domein van leerlingbegeleiding en directie
  - Helpen van leerlingen die problemen hebben: opvang - gesprek
  - Sancties bij overtreding vb schorsing bij dealen of drugbezit
  - Vanuit mijn ervaring beleef ik de dagelijkse toepassing en dit zowel op alle niveaus en in relatie tot externen CLB, CGGZ, De Kiem, korte ondersteuning voor leerlingen via C.A.T. Gent
  - Activiteiten met betrekking preventie, cel leerlingenbegeleiding en werking graadcoördinator
  - Indien leerlingen worden betrapt op drugs worden ze verwezen naar de groen leerkrachten of externe hulp(psycholoog, CAT,...)
  - persoonlijke begeleiding
  - Repressief optreden tegen dealers, gebeurt consequent, preventief optreden gebeurt door het hele personeel, helpend optreden gebeurt door individuele begeleiding
  - Er zijn per graad activiteiten vastgelegd en ook zijn er elk jaar activiteiten. De drugreglementering van de zwaardere gevallen is ons niet bekend.
  - Via meldpunten bij leraars en vertrouwensleerkrachten worden de personen die hiervoor een vorming gekregen hebben ingeschakeld en wordt de preventiewerkgroep ingelicht. Het verdere verloop hangt af van het probleem.
  - De regels afspraken worden toegepast. Indien er situaties zijn waarmee we geen raad weten, wordt dit besproken in de werkgroep.

- voor zover ik weet zijn erop onze school nog geen echte problemen geweest. In het 2de jaar informatie over roken en alcohol, in het derde en 4de jaar informatie over soft en hard drugs
- Bij vaststelling van gebruik of bij dealen gebruiken we het handelingsplan.
- preventie: voorlichtingsprogramma's per jaar, sanctioneren als er zich problemen voordoen
- Drugs worden niet getolereerd, gebruik wordt afgeraden
- wanneer er bepaalde zaken worden opgemerkt, wordt er opgetreden in samenwerkend verband door directies, graadcoördinator en klastitularis
- Er wordt opgetreden wanneer nefaste gevolgen merkbaar zijn: door de directie met tussenkomst van de graadcoördinator en leerkrachten

NEE

- Weinig drugsproblematiek op school.
- Niet gevraagd.
- Schoolcultuur, ik ben in ieder geval niet op de hoogte.
- Nog niet mee geconfronteerd.
- Moet nog goedgekeurd worden.
- Ik heb de indruk dat problemen dienaangaande binnenskamers worden behandeld.
- We horen er niets van.
- Ik denk van wel/ niet.
- Door directie en begeleidend personeel
- Nog maar pas opgestart
- Iedereen krijgt een reglement bij het begin van het academiejaar te handtekenen
- Als druggebruik gelijkgesteld wordt met drugprobleem dan niet.

4.2 Gelden hierbij dezelfde regels voor iedereen? Alle leerkrachten en leerlingen gelijk voor de wet?

WAAROM WEL?

- Tuchtreglement wordt toegepast.
- Denk ik toch.
- Ik denk het wel. Drugs op school kunnen niet.
- Ik hoop het.
- Logisch.
- We leven in een democratie.
- Behalve onze leerkrachten mogen wel roken en drinken op school.
- Geen idee of er aparte regels zijn voor leerkrachten op dit vlak.
- Ik vermoed dat iedereen op dezelfde manier zal behandeld worden maar tot op heden hadden we er nog niets mee te maken.
- Iedereen gelijk voor deze regels.
- voor zover ik weet de leerlingen wel. Het beleid slaat niet op leerkrachten
- leerlingen worden anders opgevangen, andere hulpmiddelen
- Voorbeeldfunctie is belangrijk
- Omdat het wellicht vooral gezien wordt als er problematisch gedrag is
- Totaal rookverbod op school voor de leerlingen, er is nog steeds een klein rokerslokaal voor leerkrachten. Wel positief is dat de grootste leerkrachten ruimte rookvrij is
- voor zover ik weet de leerlingen wel. Het beleid slaat niet op leerkrachten
- Men moet consequent zijn en op dit gebied leerlingen en leerkrachten gelijk behandelen, allen al om het goede vb te geven
- Als verantwoordelijke/ opvoeder/ leerkrachten heb je een voorbeeldfunctie en een opvoedende taak
- Omdat de situaties zeer verschillend kunnen zijn
- druggebruik is verboden
- Leerkrachten mogen roken op de school
- Zou moeten maar de realiteit is anders vnl. wat betreft Roken en Alcohol verbruik.
- Enkel de leerkrachten van de vakwerkgroep drugs staan in voor de begeleiding hoewel iedereen oog heeft in dit probleem. Feedback ontbreekt soms
- roken kan voor sommige leerlingen, enkel indien ze toestemming krijgen van de ouders
- Waarom een onderscheid maken. Een aangepaste aanpak bestaat wel.

- Bvb roken is verboden op school. Zowel voor leerlingen als voor leerkrachten
- zie leefregels van de school
- Roken is niet toegestaan aan de leerlingen. De leerkrachten hebben een klein rokerslokaal dus daar gelden niet dezelfde regels. Voor de rest wel.
- Behalve roken: leerkrachten wel en leerlingen niet
- Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de situatie

WAAROM NIET?

- Er is bvb geen rokersruimte voor leerlingen.
- Het drugsbeleid wordt niet toegepast op leerkrachten en is ook niet in deze zin omschreven in het schoolreglement.
- De leerkrachten kunnen zich meer fouten permitteren.
- Bepaalde leerkrachten roken nog steeds in het bijzijn van de leerlingen.
- Geen enkel geval is hetzelfde, sommige problemen worden anders aangepakt afhankelijk van de leerling. Sommige leerkrachten hebben er geen aandacht voor.
- Je kunt – vind ik persoonlijk – wel een algemeen kader hebben, maar geen vastgeroest kader. Er is nood aan een menselijke behandeling en begrip, vandaar ook nood aan flexibiliteit.
- Leerkrachten hebben rokersruimten, leerlingen niet.
- Leerkrachten roken, drinken alcohol enz.
- 1 uitzondering: leerkrachten mogen roken in leraarszaal.
- Weet ik niet.
- Afhankelijk van de situatie: gebruik of aanzetten tot of verkopen,... en ook afhankelijk van de drug.
- Schoolreglement is voor leerlingen. Wij hebben een contract. Misbruik kan niet.
- Enkel geldig voor leerlingen.
- Bij leerkrachten (benoemde) duurt het langer. Zij krijgen meer kansen maar er wordt zeker naar een extra stop gezocht.
- Elk geval wordt individueel behandeld.
- Leerkrachten mogen nog roken in de leraarskamer. Ik denk dat wij dat bij leerkrachten nog niet moeten hebben meemaken betreffende drugs. Voor roken blijven een aantal leerkrachten stevast roken in de leraarskamer hoewel dit ook niet mag.

- leerkrachten roken voor de schoolpoort, leerlingen mogen niet rondhangen voor de schoolpoort. Meestal wel gelijke regels
- Ik denk het wel (niet zeker)
- Moeilijk in te schatten hoe de interventie verloopt bij het gewone personeel

4.3 Hoe kunt u het karakter van het drugbeleid op uw school het best omschrijven?

- Mengeling van alle componenten als geheel: te beperkt.
- De drie pijlers komen aan bod, gespreid over de drie graden met per graad een ander accent. Allen komen ongeveer even sterk aan bod.
- Via verschillende kanalen
- Het preventieve karakter is voor de school enorm belangrijk als ook de aanpak. Regels formuleren en zich daaraan houden vinden wij als school te beperkt.

4.3.1 OPVOEDING

- Vooral preventief
- Lessen en projecten, interventie, doorverwijzing
- Tal van informatieve activiteiten met als doel de leerlingen te informeren over drugs en de mogelijke gevolgen.
- Preventie, alhoewel werkt preventie? Ik twijfel er aan.
- Beter voorkomen, dan genezen.
- Er worden informatief acties ondernomen: film en bespreking, spreken over alcohol,...
- Aan de hand van voordrachten, getuigenissen en films worden leerlingen preventief voorgelicht over de gevolgen van drugs. In de les wordt dit verder toegelicht.
- De derdejaars krijgen een voordracht van iemand van De Sleutel. In de godsdienstles bekijken we 'The Basketball diaries'. Staat vermeld in hun map. Poging om tot een gesprek te komen.
- Door leerlingenbegeleiding
- Voordrachten rond preventie.

- Jaarlijks wordt 1 dag uitgetrokken voor de tweede graad om over alcoholproblemen, aids, drugs te praten met de leerlingen.
- Taak van de school.
- Het is vooral onze bedoeling onze leerlingen te informeren op voldoende wijze zodat ze niet beginnen met het gebruik.
- Er is eens een voordracht geweest over drugs.
- Via infosessies worden de leerlingen ingelicht inzake drugs en roken en veilig rijden.
- Zie drugsdagen en bij drugsverslaafden op interview gaan.

4.3.2 PLAN

- Geen bemerkingen

4.3.3 INTERVENTIE

- Indien een drugsprobleem wordt onderschept, komt de school tussen beide. Leerlingen die hulp nodig hebben, worden doorverwezen.
- Waar nodig.
- Met begrip waar nodig. Soms iets harder als het moet.
- Binnen de schoolcultuur is elk probleem bespreekbaar.
- Preventief -> aanpakken van het probleem -> hulp bieden.
- Bij problemen worden er oplossingen gezocht samen met de betrokken partijen.
- Indien vermoeden, gesprek.
- Er is ooit eens moeten 'opgetreden' worden (doch daar weten we niets van). Geen reclame voor de school - 'doofpot'?
- Omdat het opgebouwd is via een stappenplan en ook via CLB, leerlingenbegeleiding en een vertrouwensleerkracht en een pedagogisch team is er een zeer nauwe samenwerking en worden problemen meestal vroegtijdig aangepakt, niet met het oog op sanctioneren, wel met het oog op hulp verlenen.
- Als opvoeding en interventie goed werken is 2 bijna niet nodig.
- Elk punt wordt heel goed opgevolgd via de werkgroep drugbeleid en specifieke themaweken
- Alle 3 de items komen aan bod

- de opvoeding =naar klassen en leeftijdsgroepen informatie - interventie= Er worden veel leerlingen doorverwezen naar CAT
- leerlingen worden gewezen op de gevaren van drugs. In feite komen de 3 facetten aanbod
- Als opvoeding en interventie goed werken is 2 bijna niet nodig.
- Het is nodig om op de 3 fronten te werken men kan iets niet regelen of sanctioneren als men er ook niet preventief mee bezig is
- Wordt besproken in verschillende lessen, vormt een deel van de opvoeding
- onvoldoende
- is een keuze geweest
- ken het plan niet
- Interventie is minder noodzakelijk toe te passen
- combinatie van de drie
- Preventieactiviteiten, schoolreglement, leerkrachten die iets opmerken, praten met leerlingen of verwijzen naar leerlingen door naar graadcoördinator
- opvoeding: infoavonden voor ouders, lessen godsdienst, sleutelterreinen (uitstap met druggebruikers)
het plan: vrij strikt opvolgen
via leerlingen begeleiding of klastitularis
- Een interactie van de 3 punten met een duidelijk zicht op zowel interventie als het plan en de opvoeding
- Alle drie van toepassing
- Ik denk dat ze zo werken, want ik wordt er weinig van op de hoogte gehouden
- We hebben een goed werkende leerlingenbegeleidingsplan dat het mogelijk maakt in te grijpen en hulp te verlenen
- Zo snel mogelijk ingrijpen en helpen of externe hulp inschakelen is prioritair. Maar is wel preventief werk via leefsleutels/ Groepsmomenten zoals een driedaagse
- Het is het 2de jaar van de werkgroep, volgend schooljaar beginnen we met preventie o.a. door gebruik van mappen, CAT Drugspreventie in de lessen te gebruiken
- de opvoeding is de elementaire taak van de school, de anderen volgen vanzelf
- Elk van deze punten wordt duidelijk toegelicht in de schoolgids
- Twee luiken: preventie en aanpak van het probleemgedrag.

- het drugbeleid op onze school steunt op de drie pijlers, namelijk door voorlichtingsnamiddagen(preventie) te geven aan leerlingen, het schoolreglement(plan) en leerkrachten en graadcoördinator (interventie)elke zo snel mogelijk trachten in te grijpen.
- Op al de domeinen is men actief. Men licht de leerlingen in (opvoeding) in het schoolreglement staat de regelgeving (plan) iedere leerkrachten heeft de taak een oogje in het zeil te houden(interventie, aanpak)

5. Vragen betreffende de visie van de leerkrachten op het drugbeleid op school

5.1 Is een drugbeleid op school volgens u noodzakelijk?

WAAROM WEL?

- Afhankelijk van de richtingen en van de leerlingen.
- De te volgen stappen moeten op voorhand afgesproken en opgevolgd worden.
- Om leerling te beschermen tegen zichzelf en anderen.
- Leerlingen moeten op de hoogte zijn van diverse drugs en hun mogelijke gevolgen. Leerlingen met een drugsprobleem moeten geholpen worden.
- Er moeten op zijn minst toch enige richtlijnen op papier gezet worden vb. wie kan je aanspreken i.v.m. drugsproblemen.
- Druggebruik heeft – net zoals tabak, alcohol – zijn gevaarlijke kanten. Psychisch en fysisch en berust op geld verdienen via iemands zwakheid, problemen.
- Om de evolutie bij de jongeren te volgen en een up-to-date beleid te voeren.
- Het vormt een uitgangspunt.
- We hebben er nood aan, juist om die leerlingen te helpen die het nodig hebben.
- Spreekt voor zich.
- Om leerlingen te beschermen tegen zichzelf.
- Drugs zijn een maatschappelijk gegeven en moet continu aangepakt worden.
- Het is een actueel gegeven in onze maatschappij waarvoor we onze ogen niet mogen sluiten. En drugs is ruim dus ook alcohol en roken.

- Het komt het individu én de school ten goede.
- We leven met leerlingen die naar eigen zeggen zijn opgegroeid in een weed-wereld.
- Het behoort tot het opvoedingsproject: mensen komen naar school om te leren. Fouten maken hoort erbij, hulp is dus noodzakelijk.
- Elke school heeft te maken met dit probleem.
- De enkelen die geholpen worden, maken het zinvol.
- De leerlingen moeten de risico's kennen.
- Het is inherent aan opvoeden om de leerlingen te leren leven in de huidige samenleving met zijn positieve en negatieve kanten.
- Omdat het een probleem is dat zich stelt.
- Nodig voor een goede werking en kan hulp bieden waar nodig.
- Omdat preventie belangrijk is en omdat men bepaalde lijnen moet hebben waarnaar men kan handelen bij overtredingen.
- Ik acht dit nodig op voorwaarde dat er ook concreet zaken gebeuren en zo een werkgroep niet nog eens nodeloze vergaderingen veroorzaakt.
- Jeugd verdient bescherming.
- Het is niet omdat het op onze school een weinig voorkomend fenomeen is, dat je geen beleid moet klaar hebben.
- Indien er zich iets voordoet, dan moet men snel kunnen handelen.
- Omdat de leerlingen moeten weten wat het standpunt van de school is.
- Voorlichting, duiden op de eigen verantwoordelijkheid van de leerlingen. Weinig zorgen maken, de leerling is een vrij mens.
- Maakt deel uit van het opvoedingsproject.
- Dit is volgens mij een evidente school, invloed van groepsdruk, ...
- Er zijn duidelijke normen nodig over wat kan en wat niet kan binnen een school.
- Zelzate is een randgemeente met Nederland dus veel mogelijkheden.
- Ouders lijken of te onverschillig of te hysterisch te reageren. De informatie van de overheid/media is onduidelijk of te permissief.
- preventief informeren, hulpverlening
- preventie en informeren vind ik heel belangrijk
- om jongeren op een evenwichtige manier met genotsmiddelen te leren omgaan
- elke leerling komt vroeg of laat in contact met drugs en moet ergens met problemen terecht kunnen. De school moet daar een mogelijkheid toe bieden.

- Ze vragen dat, ze lopen anders in hun ongeluk
- Leerlingen moeten gewezen worden op de gevaren van roken, alcohol en anderen drugs
- Aangezien elke school er mee te kampen heeft moeten er regels zijn waar ze zich aan moeten houden
- Het is een maatschappelijk fenomeen/ probleem dat op elk niveau moet aangepakt worden
- Ouders lijken of te onverschillig of te hysterisch te reageren. De informatie van de overheid/media is onduidelijk of te permissief
- leerlingen worden langs verschillende kanten met drugs geconfronteerd
- Rechtljnig optreden is noodzakelijk. De lijnen bepalen, bespreekbaar maken, ervaringen uit wisselen
- Hoe vroegen men signalen ziet hoe vlugger men kan helpen
- Het is een concreet probleem dat leeft bij de jongere
- Is een onderdeel van de jongerencultuur
- Iedereen wordt er vroeg of laat wel eens mee geconfronteerd in de les of anders
- Duidelijkheid en preventie
- Een infodag is altijd leerrijk, indien iemand problemen met drugs heeft moet hij weten waar naartoe
- Leerlingen moet weten waar ze aan toe zijn, een beleid maakt omgaan met verslaafde leerlingen mogelijk - er is een te volgen plan
- Via Hulst (NL) aanvoer van softdrugs, beïnvloedbare leeftijd
- Vanuit de preventie de jongeren weerbaarder maken in hun peergroep
- Meer dan ooit nodig om de jeugd hiertegen te wapenen
- Want meer en meer komen er drugs op school en ze worden jonger en jonger
- Leerlingen hebben leiding nodig en tolereren dat niet
- Elke school kent dit probleem en informeren is de boodschap
- Het is een niet onbelangrijk deel van de opvoeding
- We worden vaak geconfronteerd met probleemsituaties waarin bepaalde leerlingen verkeren
- Omdat het behoort tot het opvoedende aspect van de school
- De school kan niet doen alsof er in de samenhang geen enkel probleem is op dat gebied. En vermits de school deel uitmaakt van deze samenleving is het niet abnormaal dat deze problemen wel een opduiken.

- Ik denk dat geen enkele middelbare school kan ontkennen dat er leerlingen zijn die bvb af en toe een joint roken. Iedere school krijgt er ooit mee te maken.
- Ik voel dit aan als een deel van de opvoeding
- preventie via informatie is nodig en een duidelijk en consequent handelen bij probleemsituaties
- Dit schept duidelijke structuur en eenheid van aanpak
- Drugs in niet meer weg te denken uit onze samenleving, ondanks dat verschillende mensen nog steeds met oogkleppen rond lopen. Het is belangrijk jongeren bewust te maken van deze gevaren en ze assertief te maken.
- Dit is volgens mij correct reed afgerond
- Het probleem erkennen en bespreekbaar maken met de leerlingen. Het probleem negeren lost niets op in- tegendeel

WAAROM NIET?

- **Geen bemerkingen**

5.2 Vindt u dat leerkrachten betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving van dit beleid?

JA

- Hoe dit herkend moet worden. Wat je als leerkracht kan doen.
- Cel drugsbeleid, groep gemotiveerde leerkrachten!
- Via informatie.
- Onder de vorm van werkgroepen/ideeënbus.
- Volledig geïntegreerd in opvoedingsonderwijs.
- In open discussie over visie en normen.
- Uitwisselen van ideeën, ervaring, creëren van open geest.
- Hen op de hoogte houden van gewijzigde wetgeving, hen confronteren met de opvattingen van de jongeren i.v.m. druggebruik.

- Openen worden rond private problemen, wij lossen ook nog te veel individuele gevallen op.
- Het is op een goede manier al gebeurd.
- Ik kan me vinden in de huidige situatie. Wie wil betrokken worden, kan dat.
- Leerkrachten kunnen zich aanbieden om aan te sluiten bij de werkgroepen.
- Inbouwen in lessenspakket.
- Omdat zij het dichtst bij de leerlingen staan.
- Dat gebeurt ook via directieraad en vertegenwoordiging.
- Via vragenbaak op het einde van het schooljaar waarin leerkracht zijn of haar ideeën kenbaar kan maken.
- Bijscholing: hoe ermee omgaan.
- Enkel die leerkrachten die zich hiertoe ook geroepen voelen. Hun visie hieromtrent moet gehoord worden en indien conform aan andere visies ook toegepast worden.
- Leerkrachten werken dan actiever mee.
- Eens ze luisteren naar leerkrachten...ook diegenen die buiten de verticale structuur opereren.
- Ik ben tot nu toe onvoldoende rechtstreeks geconfronteerd geweest.
- Via werkgroep: enkel geïnteresseerden en gemotiveerde leerkrachten.
- Enkele leerkrachten.
- Inspraak is reeds aanwezig. Leraars begeleiden activiteiten.
- Dit gebeurt. Er is reeds een werkgroep.
- Werkgroepen nodig om een beleid uit te stippen.
- Via een werkgroep voor geïnteresseerden.
- Leerkrachten die zelf kinderen hebben die met drugs worden geconfronteerd kunnen een waardevolle inbreng hebben betreffende de aanpak.
- Vooreerst zou dit op vrijwillige basis moeten gebeuren en vervolgens kunnen enthousiaste personen samen komen en de problematiek bekijken.
- Overleg.
- Infosessies. Duidelijke lijnen. Betrekken bij overtredingen.
- Leerkrachten kunnen hun meningen over het beleid kwijt en suggesties van die kant worden zeker aanvaard.
- Hun ideeën of hun mening vragen.

-
- Er kan een werkgroep zich verdiepen in de materie en dan concrete voorstellen/acties plannen vooral i.v.m. preventie, die dan uitgewerkt worden per graad.
  - We worden betrokken door aanwezig te zijn bij de voorlichtingen.
  - Drugpreventiecel en werking toelichten bij de hele groep leerkrachten.
  - Leerkrachten die echt gemotiveerd en geïnteresseerd zijn om hier omtrent te werken, steken de hoofden bij elkaar en werken voorstellen uit.
  - Iedere leerkracht wordt op de vergaderingen voor de werkgroep preventie uitgenodigd. Veranderingen kunnen besproken worden (ook het oudercomité is vertegenwoordigd).
  - Zij komen er tenslotte als eersten mee in contact. Hoe reageren en hoe opvangen?
  - Alleen leerkrachten die interesse hebben aanspreken en de kans geven om bij te scholen.
  - zoals nu
  - Goed zoals het is, GOK team. Niet iedereen moet zijn zeg doen er moet wel goed over gecommuniceerd worden
  - eventueel met een specifieke werkgroep waaraan leerkrachten vrijwillig kunnen deelnemen
  - Tijdens een personeelsvergadering, vooraf gegaan door een schriftelijke enquête
  - Eventueel via een werkgroep, zoals er voor vele andere projecten zijn
  - Mensen vinden aanspreken die openstaan voor deze problematiek en die zich willen engageren, maar zonder dwang en verplichting
  - Alleen leerkrachten die interesse hebben aanspreken en de kans geven om bij te scholen.
  - In dit team zitten mensen uit verschillende geledingen van onze school, ook leerkrachten
  - Het gebeurt al
  - Personeelsvergadering - hoe meer informatie hoe beter
  - Omdat zij de personen zijn die dit beleid vorm geven
  - Vb. Met drugwerkgroep
  - Leerkrachten zijn steeds welkom op werkgroep vergadering
  - Regelmatige vergaderingen vb per trimester
  - Moet weten wat het inhoudt
  - Inspraak via mede opstellen van schoolreglement, preventie
  - leerkrachten die interesse tonen, kunnen meningen uiten over beleid om beleid eventueel bij te schaven
  - Wel bij de implementatie, men wordt betrokken indien men dit wil

- Een drugbeleid kan en mag niet gedragen worden door enkele leerkrachten. Via sensibiliseren en informatie zoveel mogelijk betrekken...Het is een deel van de leefcultuur van de jongeren
- Motiverend
- Ons meer inlichten en erbij betrekken
- Leerkrachten moeten nog meer informatie ontvangen inzake soorten drugs en ingrijpen
- Voorlichting en informatie geven omtrent drugs en neveneffecten
- Dat is ook zo op vrijwillige basis kan men toetreden tot dat werkgroepje, maar men kan niet alles regelen met werkgroepen die na de schooluren vergaderen.
- Gemotiveerde betrokken leerkrachten hebben dit reeds gedaan in de Kerngroep preventie misschien is het betrekken of informeren van de andere collega's voor verbetering vatbaar.
- Leerkrachten en opvoeders zijn diegene die zullen moeten signaleren. Zij moeten stappen ondernemen.
- Bepaalde personen voelen zich meer geroepen dan andere om eraan te werken. Probleem is telkens de extra werktijden en inspanningen die er bovenop komen.
- een beperkt aantal leerkrachten van deze school zijn daarbij betrokken onder andere de graadcoördinatoren
- via een drugcomité met vertegenwoordigers van leerkrachten en leerlingen
- Brainstorming, bevraging via open vergadering, brieven
- Het informele gezag van de clerus terugschroeven. De directie moet meet initiatief nemen en een moderner beleid voeren

NEE

- Deze materie is zo specifiek dat een opgeleid team dit beter kan coördineren dan mensen – vaak onwetend – vanuit emotie te laten reageren.
- Directie is wijs genoeg.
- Niet noodzakelijk bij vormgeving, wel goed op hoogte brengen van de inhoud
- Bevoegde personen kunnen dit grondiger en efficiënter zoals werkgroep op school.
- Wij hielden een bevraging over het beleid. De knelpunten en de pluspunten werden bekeken. Ook werden suggesties bevraagd. Van de 70 collega's kregen we 3 reacties terug

waarvan er 2 totaal naast de kwestie waren. Dus stellen we ons de vraag hoe kan het beter / anders?

- We kunnen niet alles doen
- Niet noodzakelijk bij vormgeving, wel goed op hoogte brengen van de inhoud
- Een te grote verscheidenheid aan opinies maakt een kordaat en coherent optreden moeilijk
- het schoolreglement is echt voldoende uitgedokterd om als drugsbeleid te functioneren

5.3 Vindt u dat leerlingen betrokken zouden moeten worden bij de vormgeving?

JA

- Wat zij ervan vinden, wat volgens hen moet gebeuren.
- Via leerlingenraad.
- Leerlingen zouden samen reglement kunnen opstellen en debatteren.
- **Mee opstellen = mee ondersteunen = mee toepassen.**
- Via gesprekken, open discussiefora en via informele contacten.
- Eigenlijk wel. Zij kennen het best het milieu.
- Als zij dit op een realistische manier kunnen inschatten.
- Leerlingenraad/ouderraad/schoolkrant.
- Ze kunnen goede ideeën aanbrengen. Deze zaken kunnen een versterking zijn van het beleid.
- Via een open debat/themavergadering voor geïnteresseerden. Belangrijke rol voor leerlingenraad: niet enkel adviserend, maar ook meebeslissend.
- Door beter hun leefwereld te leren kennen.
- Vooral via leerlingenraad.
- Via leerlingenraad.
- Gebeurt ook zie leerlingenraad, klassendiscussies, ...
- Inspraak van 'ervaringsdeskundigen'.
- Als er op schoolniveau 'ervaringsdeskundigen' zijn, zijn het meestal wel de leerlingen! Zij zijn dan ook de beste raadgevers om er op te reageren.
- Luister naar de leerlingenraad. Echt op weg gaan.

-
- Via werkgroep uit leerlingenraad.
  - Gebeurt via een werkgroep van leerkrachten die de drugspreventie coördineert.
  - Eveneens betrokken in werkgroep.
  - Via een werkgroep voor geïnteresseerde leerlingen.
  - Via leerlingenraad voorstellen formuleren, bespreken, uitwerken naar het schoolreglement toe. Ze weten veel meer af over het drugsprobleem dan volwassenen.
  - Overleg.
  - Zij weten best waar de specifieke problemen zich situeren.
  - Eventueel kan bij het opstellen van een drugsbeleid rekening gehouden worden met de mening van de oudere leerlingen (derde graad). Dit kan via de leerlingenraad.
  - Om hun standpunt, visie, noden te horen. Zij zijn bovendien vaak minder tolerant dan wij.
  - Hen vragen waar er nood aan is.
  - In verband met preventieactiviteiten, kan inspraak van leerlingen. Maar regelgeving gebeurt enkel door leerkrachten.
  - Via leerlingenraad, S.A. lessen, gesprekken met klastitularis.
  - Via de leerlingenraad een discussieforum opstellen misschien.
  - Luisteren naar hun verhaal, hun visie over drugs. In elk geval ervoor zorgen dat de communicatie daarover op gang komt en blijft.
  - via de leerlingenraad
  - leerlingengroep
  - Alweer met beperkte groep die daarvoor gemotiveerd is
  - Via leerlingenraad
  - in leerlingenraad suggesties, voorstellen in verband met preventie later ontwikkelen
  - Luisteren naar hun verhaal, hun visie over drugs. In elk geval ervoor zorgen dat de communicatie daarover op gang komt en blijft.
  - Visie kennen van onze jongeren, tocht zijn wij het die dit beleid bepalen. We kunnen wel rekening houden met hun visie
  - Door een open sfeer te creëren
  - Ze kennen de problemen beter dan wij
  - de schoolraad is goed
  - het plan is er voor de leerlingen niet door de leerlingen
  - Toch opgepast niet te stigmatiseren. Geen overdreven aandacht aangeven.
  - het is hun recht dit te weten

- Leerlingenraad, Preventiecampagnes
- via leerlingenraad
- eventueel een box waar suggesties kunnen worden gedeponereerd, die dan door de leerkrachten in overweging kunnen worden genomen
- vrijblijvend
- een actieve participatie. Persoonlijk zou ik werken met geïnteresseerde leerlingen via een oproep en rond de tafel zitten.
- Ondersteuning is de basisvorming
- alles bespreekbaar maken
- Omdat de strikte regelgeving hier weinig debat toelaat
- als het pedagogische personeel het geheel uitgewerkt heeft mag eerst via de leerlingenraad een informatieronde komen, later volgt aangepast aan de leeftijdscategorie een bredere informatieronde
  - toch vind ik dit moeilijk realiseerbaar. Bij preventie kan men wel inbreng geven. Bij sancties moeilijker - hier moeten regels gevolgd worden
- Ik weet het niet. Zij moeten zelf eerst voldoende geïnformeerd zijn.
- Een school moet informeren en ingrijpen bij probleemsituaties
- Bevraging in klasverband, enquêtes
- leerlingen hebben gemakkelijk de neiging alles te verklaren
- Via de leerlingenraad

NEE

- Leerlingen moeten niet betrokken worden bij de vormgeving van het beleid maar kunnen wel een bron van informatie zijn omtrent drugs en druggebruik binnen hun leefwereld.
- Vorm geven lijkt te hoog gegrepen voor leerlingen bij een dergelijke delicate materie; hoewel: suggesties via leerlingenraad zijn misschien nuttig?
- Directie is wijs genoeg.
- De mening van leerlingen wordt reeds in de lessen expressie en dergelijke gepeild. Er zal rekening mee gehouden worden, maar er is geen sprake van interactie (privacy van 'slachtoffers').
- Te tolerant
- leerlingen moeten zich kunnen aanpassen aan bepaalde afspraken en dit onvoorwaardelijk

- men is voor 80% akkoord met de begeleiding (via V.A.D.)
- Dan moet je elk jaar opnieuw beginnen met nieuwe leerlingen
- het is niet aan hen om regels op te stellen die van toepassing zijn op de ganse school
- leerlingen moeten zich kunnen aanpassen aan bepaalde afspraken en dit onvoorwaardelijk
- te jong voor deze materie
- te jong
- leerlingen hebben de neiging alles te minimaliseren

5.4 Wat is volgens u de primaire functie van een drugbeleid op school?

- Het één kan niet zonder het ander.
- Alle drie zijn even belangrijk.
- Een combinatie: ééndracht maakt macht.
- Alle drie deze elementen.
- Je moet de leerlingen informeren maar zeker ook helpen. Ook de ouders moeten geïnformeerd worden en mogen niet in de kou staan.
- Opvoeding en interventie: allebei even belangrijk.
- Leerlingen zijn zich vaak niet bewust van de gevaren en schreeuwen om hulp. Verslaafd wordt je niet omdat je je goed in je vel voelt.

OPVOEDING

- Daar valt of staat alles mee.
- Beter vermijden dan te moeten oplossen.
- Preventie is belangrijk, informatie verschaffen over de eventuele gevolgen.
- Vooral wegens rechtstreeks contact.
- Dit antwoord is vooral persoonlijk vanuit het lesgebeuren Godsdienst.
- Beter voorkomen dan genezen. Informeren via De Sleutel want jongeren zijn soms zo slecht ingelicht.
- Dit behoort tot het takenpakket van de school.
- Als dit slaagt worden er wellicht drama's vermeden.
- De school kan samen met de ouders en de kinderen het maatschappelijke gevolg benadrukken.

- Voorkomen is beter dan genezen.
- Voorkomen is beter dan genezen. Open communicatie is uitermate belangrijk.
- Voorkomen is beter dan genezen.
- Informatie omtrent drugs.
- Voorlichting is nodig.
- Jongeren experimenteren op alle vlakken: op de hoogte zijn van wat er allemaal mis kan gaan, kan voor sommigen toch een belletje doen rinkelen als ze toch de stap willen zetten.
- Als men preventief is geïnformeerd, is interventie niet nodig.

PLAN

- **Geen bemerkingen**

INTERVENTIE

- Iedereen heeft recht op hulp.
- Omdat leerlingen al voldoende geïnformeerd zijn. Zij moeten te allen tijde beseffen dat op school steeds met hulpverlening kan gestart worden.
- Om erger te voorkomen.
- Indien nodig moeten ze weten wat te doen.
- In feite zijn de 3 puntjes samen belangrijk maar preventie is hier toch het belangrijkste
- Duidelijke richtlijnen opstellen waarover de leerling op de hoogte gebracht worden
- Preventie is noodzakelijk maar druk peers blijft steken, interventie moet, probleem mag niet genegeerd worden
- Wijzen op gevaren, roken in verboden
- Eerst en vooral informeren en preventief optreden daarna indien mogelijk ingrijpen en sanctioneren
- Beter voorkomen dan genezen, als er reeds problemen zijn moeten die natuurlijk worden aangepakt
- In feite zijn de 3 puntjes samen belangrijk maar preventie is hier toch het belangrijkste
- Duidelijke richtlijnen opstellen waarover de leerling op de hoogte gebracht worden
- Als school hebben we een opvoedende taak
- De opvoeding situeert zich in een bredere context
- beter voorkomen dan genezen
- Het formele forum

- een goede preventie zal problemen voorkomen
- de opvoeding is informeren, de regelgeving is aangepast aan de omgeving maar wel niet minder
- Persoonlijk vind ik dat het enen samenhangt met het ander met voor mij hoofdzakelijk 1 en 3. Geen productinformatie wel aanleren van Hoe zeg ik NEEN
- Concrete hulp en signaal naar ander leerlingen
- opvoeden, maar de vraag is waarom nemen ze drugs? Omdat de maatschappij niet gezond is.
- Beter voorkomen dan genezen
- Informatie is overal verkrijgbaar (internet, TV, pers,...). Hier kunnen we ons beperken tot aanvullingen. Leerlingen hebben vooral nood aan individuele begeleiding
- Ik denk dat het ene niet zonder het ander kan. Men kan primair de opvoeding stellen maar als men ondanks dat toch moet ingrijpen is het plan en de interventie belangrijk
- Beter voorkomen dan genezen
- Wanneer er voldoende preventief gewerkt wordt, kunnen hopelijk de andere functies vermeden worden. Vooral in de 1ste graad moet er preventief gewerkt worden.
- Het leven van de leerlingen speelt zich niet alleen af binnen de veilige muren van de school. We moeten hen vooral leren weerbaar maken en inlichten over gevaren.
- Combinatie van 1 en 3
- elke pijler is evenwaardig en noodzakelijk om een goed drugbeleid op school te hebben
- Al de factoren dienen aanwezig te zijn, wil het een kans van slagen hebben
- beter voorkomen dan genezen

5.5 Hebt u het gevoel dat er effectief aan drugspreventie wordt gedaan?

JA

- Regelmatig worden projecten uitgewerkt, sprekers uitgenodigd.
- Door middel van werkgroep worden activiteiten georganiseerd.
- Open sfeer, rechtstreeks contact.
- Er worden lessen aan gewijd; de onderwerpen worden niet uit de weg gegaan.
- Heringericht/persoonsgebonden. Discreet. Hulp inschakelen door professionelen indien nodig.

- Informatie.
- Thema wordt behandeld in bepaalde lessen. Er komen sprekers, affiches en dergelijke.
- Door bepaalde acties.
- Zie lessen godsdienst, PAV en de school gaat nooit de discussie uit de weg.
- Individuele leerlingen worden effectief gevolgd en begeleid.
- Gedurende hun schoolloopbaan worden ze geregeld geconfronteerd met het gegeven en de gevolgen ervan.
- Via vakken als opvoedkunde, PAV, psychologie, aanleren van sociale vaardigheden.
- In derde jaar voorlichting door een persoon van De Sleutel.
- Wij hebben met onze klas nog maar net een sessie met iemand van De Sleutel achter de rug. Grondige gesprekken i.v.m. wat er bij de leerlingen leeft, zijn er nog niet geweest.
- Bij voorbeeld in lessen godsdienst/zedenleer. Themaweken i.v.m. gezondheid. En alle leerlingen in de eerste graad krijgen 1 uur per week leersleutels. Dit vak is drugspreventie (zie lesmateriaal of www.leefsleutels.be)
- Via lessen leefsleutels in eerste graad. In de tweede en derde graad meer sporadisch.
- Door voorlichting via activiteiten en leefsleutels in eerste graad.
- Verschillende voorlichtingscampagnes.
- Door voordrachten over drugs.
- Vormende activiteiten.
- We hebben ons beleid en indien nodig wordt er ook kordaat opgetreden (met medewerkers CAT).
- Gesprek met ervaringsdeskundige en politie. Infoavond voor ouders.
- Via allerlei projecten in het kader van de V.O.E.T. (vakoverschrijdende eindtermen)
- Er is voor elk jaar een specifiek preventieproject. Dit preventieproject is zowel voor de leerlingen van ASO, TSO en BSO (dus over de scholen en graden heen). Volgende thema's worden er behandeld over het schooljaar. Eerste jaar: pesten, roken, drugs. Tweede jaar: pesten, alcohol. Derde en vierde jaar: drugs. Vijfde jaar: seropositiviteit. Zesde en Zevende jaar: veilig rijden.
- Heel belangrijk: leerlingen moeten weerbaar gemaakt worden en geïnformeerd zodat ze zelf kunnen beslissen over al dan niet druggebruik.
- Repressie loont niet.
- met verschillende themaweken en extra aandachtspunten
- Door op alle drie de punten te werken die samen een geheel moeten vormen

- Drugpreventieteam, opvolging door GOK leerkrachten, leerlingenteam STOP, Voorlichting
- Sprekers in het kader van zedenleer/godsdienst, leergroep Stop
- Sommige leerkrachten werken daarrond in hun lessen, misschien wel niet voldoende.
- Vaak gaat men er pas iets aan doen als men er concreet mee geconfronteerd wordt
- Schooljaar 2003-2004; theaterproject rond softdrugs voor 4 en 5 de TSO
- Schooljaar 2004-2005: preventieproject in verband met alcohol voor 2de graad TSO en BSO
- -Heel belangrijk: leerlingen moeten weerbaar gemaakt worden en geïnformeerd zodat ze zelf kunnen beslissen over al dan niet druggebruik.
- Repressie loont niet
- Door het opstarten van een werkgroep, wordt er nagedacht, besproken en later initiatieven opgezet.
- De map wordt in alle klassen gebruikt en geïntegreerd in de lessen omgangskunde, maatschappelijk
- Zonder al te veel ruchtbaarheid
- Is niet moeilijk te controleren
- wijzen op gevaren bijvoorbeeld in bepaalde lessen
- Via werkmappen Sociale Vaardigheden: Drugs in de klas, even slikken,...
- klastitularissen praten hier wel over met de leerlingen
- activiteiten en gesprek tussen leerkrachten en leerlingen
- Lessen godsdienst, infoavonden in samenwerking met politiedienst. Uitstappen met leerlingen
- De verschillende initiatieven die op school doorgaan:
  - 1 jaar roken, rookvrije klassen
  - 2 de jaar medicatie
  - 3de jaar Alcohol in samenwerking met AA
  - 4 de jaar Illegale Drugs in samenwerking met de Kiem
  - 5 de jaar Gok verslaving in samenwerking met MATT-TALBOTDit alle gedragen door V. A.D. enquête van 2003-2004 en 1999-2000
- Actief beleid
- Schoolcultuur, doofpot

- Infosessies kan je volgen voor het geval dat je toevallig dergelijke klassen begeleid voor een desbetreffende spreekbeurt. Vrijblijvend kan dit ook
- infomeren via getuigenis De Kiem
- De school doet haar best, maar of dit ook effectief is?
- reeds gezegd.
- Ik hoop dat dit vanaf volgend jaar wel lukt. De werkgroep heeft nu verschillende dingen in petto.
- Tijdens verschillende lessen komt het onderwerp aanbod vanuit wetenschappelijke en menselijke standpunt.
- Bovendien is er de jaarlijkse algemene campagne en de voorlichtingsuurtjes voor specifieke leeftijdsgroepen.
- 1st graad: leefsleutels
- andere jaren: verschillende bijkomende initiatieven ook in samenwerking met het oudercomité. Adressen en telefoonnummers via folders en mededelingen bijscholingen en vorming van personeelskader. Les en doe materiaal.
- Affiches bepaalde vakleerkrachten kaarten het aan. Af en toe sensibilisatiecampagne.
- Via preventienamiddagen krijgen de leerlingen uitleg over drugs (iemand uit de Sleutel + begeleider)
- De leerlingen van de 2 de graad krijgen inlichtingen over drugs. Georganiseerd de graadcoördinator, aangevuld door de informatie van leerkrachten
- schoolcultuur

Nee

- Weet ik niet.
- Of het effectief is, daar heb ik geen zicht op.
- Men heeft het gevoel dat het vechten tegen de bierkaai is.
- Eerder niet omdat jongeren drugsgebruik aanvaard hebben in hun jongerenwereld en zij preventie vaak overbodig vinden.
- Geen oog voor.
- Toch is er veel nood aan. Maar er zou een hoofdverantwoordelijke moeten zijn die verschillende jaren op school aanwezig is.

- Ligt aan de schoolcultuur.
- Veel te weinig leerkrachten worden betrokken bij dit probleem.
- Geen duidelijke vorm, overdaad aan werkgroepen en leesvoer zorgen ervoor dat deze documenten verticaal gesorteerd worden.
- Ik zelf doe dit wel. Elk jaar vier uur een project in Nederlandse lessen.
- Of sporadisch, of individueel. Misschien wat angst omdat onze kennis hieromtrent wel wat te wensen over laat.
- gericht op tolerantie
- gericht op tolerantie
- schoolcultuur en te weinig informatie voor alle leerkrachten

5.6 hebt u de indruk dat de preventieve inspanningen blijven hangen...?

JA

- Met schokkende beelden
- Hopelijk. Als leerkracht weet je nooit echt zeker of een problematiek is of was.
- Soms. Sommige leerlingen zijn ontvankelijker voor preventie dan anderen. Soms primeert de peer group.
- Verschilt van individu tot individu. Leerlingen zijn vaak onder de indruk als er een gastspreker komt spreken over zijn negatieve ervaringen over drugs en de invloed hiervan op zijn leven.
- Voor sommigen toch wel, voor anderen helemaal niet (te vergelijken met tabakspreventie en toch wordt door jongeren nog veel gerookt).
- Verschil in opvoeding thuis speelt grote rol.
- Ze praten er over. Het laat een indruk na.
- Al was het maar bij 1 leerling het geval.
- Ze zijn luisterbereid.
- Maar in beperkte mate. Het moet herhaald worden.
- Dat zien we aan de reacties die ze hebben. Al is de discussie vaak hard en blijft ieder bij zijn standpunt.
- Leerlingen verwijzen regelmatig naar vroeger gehoorde getuigenissen, films,...

- Ik hoop van wel.
- Soms wel.
- Voor sommigen toch.
- Soms wel, soms niet. Opletten voor overaanbod.
- Soms hebben leerlingen het gevoel dat er steeds over dezelfde problematiek wordt gepraat.
- Respons van leerlingen.
- Misschien niet bij iedereen maar het zien vooral van bepaalde beelden van gebruikers (video, biologies) maakt toch heel wat indruk op heel wat leerlingen.
- Ze vertellen dat ze het boeiend/shockerend/bevragend vonden.
- Maakt indruk. Drugs is verboden, dus aantrekkelijk.
- Jongeren gaan naar aanleiding van een aantal projecten toch stilstaan en nadenken over de schadelijke gevolgen.
- Ik hoop van wel. Maar het is moeilijk meetbaar of de leerlingen dat wat ze op school ervaren hebben, ook nog meedragen of toepassen in hun vrije tijd.
- Persoonlijk denk ik dit wel maar het is niet echt meetbaar.

NEE

- Wegens te kinderachtig
- Eenmaal per jaar is wellicht te weinig.
- Er wordt geen open gesprek toegestaan! De leerling verbergt zelf dit probleem voor de school.
- Weet het niet. Zou graag eens weten hoe de leerlingen van de derde graad hierover denken.
- Geen idee er wordt zelden over gepraat
- Sommige leerlingen groepen zijn minder beïnvloedbaar reactie op begeleiding en reactie aan de hand van workshops
- Teveel afhankelijk van buitenschools gebeuren
Bij sommigen wel, maar bij de groep horen is toch het allerbelangrijkste
- Hangt ervan af hoe dit aangebracht wordt, niet iedere leerkracht maakt daar evenveel werk van, heb daar onvoldoende zicht op
- Hoewel duidelijk gewezen is op de gevaren van roken, roken de leerlingen toch verder

- Bepaalde films en voorstellingen maken wel eventjes indruk op hen
- Omdat het te veel van moeten is, omdat het hen soms te weinig aanspreekt, te belerend overkomt
- Geen idee er wordt zelden over gepraat
- Slecht tijdelijk, meestal afhankelijk van de leeftijd
- Afhankelijk van de manier waarop iets aangebracht wordt
- Kan hier niet op antwoorden: pas opgestart in 2002-2003
- In het begin wel maar het gaat er langzaam uit
- Bij sommigen wel bij anderen niet, een sterke afhankelijkheid van de sfeer in de klasgroep
- Leerlingen zijn onder de indruk van de getuigenissen na preventieactiviteiten
- Moeilijk te staven
- Ik heb een vermoeden van wel maar dit is moeilijk meetbaar. De vergelijking tussen de eerste leerlingen bevraging gesteund door V.A.D (1999-2000) en de laatste (2003-2004) kan hierin hulp bieden.
- Ze staan open voor deze materie
- Schrikken van de bekentenissen van ex druggebruikers. Dit maakt indruk. Vinden deze informatie nuttig
- Levenschte getuigenis maakt indruk
- Al te belerend optreden werkt moeilijk bij jonge mensen
- Moeilijk te schatten ik denk dat er andere normen gelden binnen en buiten de school
- Er is wel een groepvormende cultuur (leefsleutel) maar die zijn te geïsoleerd om een effect te hebben over een gans schooljaar.
- Vooral bij de 1^e graad. Bvb sterke preventie over roken in 1^e graad. 2de graad, medicatie, alcohol en drugs...
- We doen ons best. Je kunt nooit alle leerlingen overtuigen.
- Ik weet het niet. Heeft het feit dat er nog maar weinig moeilijkheden zijn te maken met het beleid, de omgeving, de thuissituatie...
- Soms wel soms niet, als ze er ontvankelijk voor zijn
- Alhoewel niet bij allemaal. Er zou nog meer mogen gedaan worden.
- Ja, maar misschien blijft die preventieve aanpak niet altijd hangen, bijvoorbeeld door groepsdruk

- eenmalige acties zijn niet overtuigd wanneer tal van hun medeleerlingen het tegendeel blijven doordoen

5.7 aanvaarden de leerlingen de grenzen die opgelegd worden?

GEMAKKELIJK

- Goede afspraken.
- Op school leven de meeste leerlingen de regels na.
- Mentaliteit van de school/thuismilieu/eventuele sancties van de school bij overtreding van het reglement.
- Zij weten dat het verkeerd is. Zij willen gestuurd en begeleid worden.
- De menselijkheid van de grenzen en de nadruk op begeleiding doet de leerlingen inzien dat dit de goede weg is.
- Nogal landelijk gelegen school. Probleem is groter in een 'grote' stad.
- Groepsdruk van leerlingen/ouders/leerkrachten en directie.
- Democratische procedure.
- Omdat het grootste deel van onze leerlingen toch wel beseft dat druggebruik verregaande gevolgen kan hebben. Roken op school is verboden (ook voor leerkrachten) en dat wordt algemeen aanvaard. Idem voor het gebruik van alcohol.
- Voor niet-gebruikers, moeilijk voor gebruikers.
- Brave school met brave leerlingen.
- Er is een 'redelijk' stappenplan.

MOEILIK

- Iets dat opgelegd wordt, is altijd moeilijk te aanvaarden. Maatschappelijke druk is enorm.
- Ik sta steeds voor jongeren van 13/14 jaar. Zij tasten grenzen af en proberen.

AFHANKELIJK VAN VERSCHILLENDE FACTOREN

- Zij realiseren zich wel wat op school kan en niet kan maar eenmaal buiten de schoolmuren (soms ook tijdens de schooluren) gaan ze toch hun eigen gang.
- Vermoedelijk wel, ik heb geen ervaring met concrete probleemsituaties.
- Onder andere van leeftijd, vriendengroep, en dergelijke.
- Niet iedereen die drugs gebruikt beschouwt dit als een probleem.

- Vaak is het afwegen van het waarom van doorslaggevend belang. Over alcohol en roken is discussie moeilijk.
- In het algemeen doen onze leerlingen niet moeilijk over de opgelegde grenzen omdat ze nogal soepel zijn en soepel worden toegepast.
- Al dan niet rechtvaardige grenzen vanwaar ze het nut inzien.
- Van onder andere thuissituatie en de vriendenkring buiten de school.
- Van wie ze geeft.
- Omdat alle leerlingen verschillend zijn.
- Pubers hebben het vaak moeilijk met afgebakende regels.
- Afspraken rond al of niet roken op school, op een uitstap zijn voor de oudere leerlingen soms moeilijk te aanvaarden. Afspraken rond het gebruik van soft drugs worden gemakkelijker aanvaard.
- Afhankelijk van onder andere groepsdruk.
- Geen idee we worden niet betrokken bij sancties dus weten we niet of de leerlingen zich houden aan de regels. Alles gebeurt via leerlingenbegeleiding.
- beïnvloeding van vriendenkring buiten school, eigen wilskracht verder te doen
- leerlingen kunnen soms moeilijk bepaalde patronen en afspraken naleven
- een louter bestraffende aanpak zou op veel weerstand botsen. Eigenlijk hebben we redelijk veel geduld met hen voor we sanctioneren dit via begeleiding
- Grenzen zijn redelijk maar sommige leerlingen blijken ‘s ochtends toch al lichtjes afwezig te zijn (fysiek of en mentaal)
- Elke leerlingen heeft last met regels en discipline, dit is gewoon eigen aan de leeftijd
- Hun ontwikkeling: pubers tasten grenzen af, pubers stellen zich vragen rond de noodzaak aan regels en afspraken
- Geen idee we worden niet betrokken bij sancties dus weten we niet of de leerlingen zich houden aan de regels. Alles gebeurt via leerlingenbegeleiding.
- Roken blijft het moeilijkste probleem, niet meer roken op school, maar ze verplaatsen zich. Het doel (minderen of stoppen met roken) wordt niet bereikt.
- Leerlingen horen maar 1 kant meestal enkel die van de roddel
- Thuissituatie, persoonlijkheid, persoonlijke problemen, de relatie leerling-leerkracht
- Men verkent de grenzen
- Ze kennen de regels in het schoolreglement

- Geen moeilijkheden mee, ondertekening schoolreglement, wordt doorgenomen eerste lesdagen
- Nog niet mee in aanraking gekomen
- Het moet menselijk blijven en dan is het geen probleem
- thuissituatie, vrienden
- Afhankelijk van leeftijdscategorieën
- Thuissituatie en maatschappelijke situatie
- Er zijn duidelijke afspraken
- beseffen het gevaar van drugs
- Men aanvaardt de regels omdat ze billijk zijn
- voor zover wij kunnen inschatten
- Het zal wel eigen zijn aan de individuele leerlingen die deze beperkingen beter of minder goed aanvaarden net al de andere regelgeving
- Vb. roken op school is verboden. De derde graad kan hier moeilijk over doen. We geven niet snel medicatie- leerlingen komen ook minder snel om medicatie. Afhankelijk van leerlingen tot leerlingen
- sfeer
- Kleine school er heerst een natuurlijke sociale controle
- behalve sommigen bij roken. Omdat ze inzien dat het op school niet kan.
- Vb. geen illegale drugs dit wordt gemakkelijker nageleefd dan niet roken
- Misschien een soort stoomcursus voor bepaalde leerkrachten om te kunnen herkennen of leerlingen gebruikt hebben of niet, wat te doen als een leerling een aanval krijgt...
- 3 Tucht'' is op deze school nog aanwezig en bovendien zijn er vele leerlingen het weel eens dat er een grens bestaat. Dat niet alles toelaatbaar is.
- afhankelijk van interesse sfeer en de motivatie

5.8 Ervaart u de communicatie rond drugbeleid op school als goed?

- De betrokkenheid en interesse van de leerkrachten verhogen. Meer en meer berusten leerkrachten in de huidige maatschappelijke situatie (cfr. Het gedoogbeleid van de regering).
- Confrontatie met ex-verslaafden.
- Toelichting in de klassen door drugsbeleidsteam en ook op personeelsvergaderingen.

-
- Door nog meer en betere informatie.
  - De werking van drugsbeleid openlijk bespreken in elke klas ongeacht een eventuele problematiek.
  - Schoolcultuur.
  - Staat nog in zijn kinderschoenen. Pas herwerkt.
  - Blijvend aandachtspunt.
  - Open staan ervoor. Weten dat het er is. Geen taboe.
  - We moeten daarin ook niet overdrijven. Indien nodig, handelen.
  - Regelmatiger bijeen komen om te overleggen, mogelijke scenario's te bespreken. Geschikt materiaal, lessen zoeken om vooral preventief te werken.
  - Nog meer overleg met de leerlingen en betrokken leerlingen -> hulpverlening.
  - Geen idee we worden niet betrokken bij sancties dus weten we niet of de leerlingen zich houden aan de regels. Alles gebeurt via leerlingenbegeleiding.
  - beïnvloeding van vriendenkring buiten school, eigen wilskracht verder te doen
  - leerlingen kunnen soms moeilijk bepaalde patronen en afspraken naleven
  - een louter bestraffende aanpak zou op veel weerstand botsen. Eigenlijk hebben we redelijk veel geduld met hen voor we sanctioneren dit via begeleiding
  - Grenzen zijn redelijk maar sommige leerlingen blijken 's ochtends toch al lichtjes afwezig te zijn (fysiek of en mentaal)
  - Elke leerlingen heeft last met regels en discipline, dit is gewoon eigen aan de leeftijd
  - Hun ontwikkeling: pubers tasten grenzen af, pubers stellen zich vragen rond de noodzaak aan regels en afspraken
  - informatieavonden, meer openheid en taboe doorbreken
  - Zolang we geen concrete gevallen moeten uitwerken - blijft het nogal een oppervlakkig instrument
  - Open sfeer
  - Is logisch, zou anders kunnen
  - Nog meer communicatie direct en indirect, formeel en informeel vb via brieven wat al gebeurt
  - Dokter tijd moet zijn werk kunnen doen. Het is voldoende
  - geen gedacht
  - meer overleg
  - Betrokkenheid met leerlingen vergroten

- Openheid
- Ja, meer informatie en communicatie voor alle leerkrachten
- Vertrouwen
- Ja, door leerkrachten beter te informeren.
- Door meer open politiek naar het lerarenkorps toe
- Meer mensen sensibiliseren/ erbij betrekken / informeren
- Ja volgend jaar. CAT Drugpreventie hun mappen. Preventief en informatief per graad een map met verschillende Thema's die in de lessen zullen gebruikt worden.
- voor verbetering vatbaar. Frequentie opdrijven en nog meer afstemmen op leerlingen. Nog meer leerlingen
- Probleem erkennen, bespreekbaar maken en beleid uitstippelen

5.9 hebt u het gevoel dat leerlingen met drugsproblemen eerder te rade gaan bij ...

Andere

- Eerder bij medeleerlingen
- Schoolarts
- Ik denk niet dat ze te rade gaan bij leerkrachten.
- Ik heb eerder gevoel dat ze helemaal geen raad willen.
- Weet er niets van, heb er geen ervaring mee.
- Maar nog meer bij leeftijdsgenoten buiten de school.

Leerkrachten

Groene Leerkrachten

- Vertrouwen.
- Mededelen aan groene leerkrachten, praten met leerlingen die betraapt worden op drugs, begeleiding is een te zware taak voor leerkrachten

Mannelijke leerkrachten

- Naargelang de sekse

Vrouwelijke leerkrachten

- Naargelang de sekse

Jongere leerkrachten

- Drugs is een taboe, daar loop je niet mee te koop. Jongere leerkrachten staan dichterbij de (drugs)leefwereld van sommige leerlingen.
- Vertrouwen.

Oudere leerkrachten

- Ze moeten zeker zijn van discretie, vertrouwen en ervaring van de mensen.

Leerkrachten waarmee ze een vertrouwensband hebben

- Dit praat makkelijker. Vertrouwen is een voorwaarde.
- Vertrouwen.
- Heeft nog altijd iets 'illegals'.
- Omwille van het vertrouwen dat kan gegeven worden zodat niet zozeer aan het sanctionerende wordt gedacht, maar wel aan het hulpverlenende.
- Gewoonlijk zijn in dit geval de praktijkleerkrachten of leerkrachten waarvan ze veel kunnen opsteken, de vertrouwenspersonen.
- Ze moeten zeker zijn van discretie, vertrouwen en ervaring van de mensen.
- Logisch.
- Zij praten hierover met mensen die ze graag hebben (ook vaak titularis).
- Logisch, niet?
- Drugs is een taboe, daar loop je niet mee te koop. Jongere leerkrachten staan dichterbij de (drugs)leefwereld van sommige leerlingen.
- Hulp kan enkel geboden worden door mensen die de hulpbehoevenden zelf uitkiezen. Je kunt de hulp niet opdringen door mensen die zichzelf als hulpverleners profileren.
- Ze kennen het best leerkrachten die een heel jaar met hen optrekken. Een groene leerkracht is soms artificieel.
- Vertrouwen.
- Leerkrachten Nederlands omwille van de thema's die gebruikt worden in de jeugdliteratuur.
- Nogal logisch!

- Heel normaal toch dat je dergelijke zaken makkelijker kwijt kunt aan iemand die je vertrouwt.
- Hierover kunnen spreken in een sfeer van vertrouwen is enorm belangrijk.
- Naargelang de band met hem/haar.
- Leerlingen zijn bang voor zware sancties
- Vertrouwen is heel belangrijk om een eerlijke relatie tussen leerkrachten en leerlingen te hebben zodat problemen effectief kunnen worden opgevolgd. Leerlingen vinden het terecht niet leuk als iedereen onmiddellijk op de hoogte is van hun probleem
- Omdat ze weten bij wie ze terecht kunnen en op welke manier ze daar zullen opgevangen worden.
- Omdat zij dicht bij hun leefwereld aanleunen
- Leerlingen zijn bang voor zware sancties
- De leerkracht moeten ze vertrouwen en ze denken vaak dat jonge leerkrachten hen beter begrijpen
- Informatie opvragen rond hulpverlening
- Waar ze zich goed bij voelen
- vertrouwen doet emoties uiten
- leerlingenbegeleiding
- De enquête bevestigt eerst de eigen vrienden, nadien de ouders, broer en zus, dan de school omgeving met vertrouwensleerkrachten
- Vertrouwen is zeer belangrijk
- Ik weet het niet, ik denk dat ze dit niet doen
- vertrouwen is belangrijk
- Vertrouwen is uiterst belangrijk om over dergelijke materie te kunnen spreken
- ik denk omdat de groene leerkrachten ingeschakeld worden en zelf stappen ondernemen
- Zij zijn makkelijk en discreet aanspreekbaar (eigen ruimte, meestal vrijgesteld)
- Ik ben op school de vertrouwenspersoon dus bij mij komen er wel sommige met vragen ook bij de jaarcoördinatoren kan men terecht.
- lijkt me logisch dat ze bij mensen gaan die ze vertrouwen en dit zowel vrienden als leerkrachten.
- Leerlingen komen zelden met drugproblemen. Met andere problemen gaan ze naar enkele leerkrachten waarin ze vertrouwen hebben
- Affiniteit met leerlingen, openheid om naar hen te luisteren

- Niet alle leerkrachten maar leerkrachten met wie ze een goede band hebben vb praktijk leerkrachten
- wegvallen van drempel

5.10 vindt u dat leerkrachten een actieve rol moeten spelen bij de uitvoering van het drugsbeleid op school?

WAAROM WEL?

- Voorbeeldfunctie.
- In het kader van eventuele doorverwijzing (via werkgroepen eventueel.
- Sommige leerkrachten kunnen zich hier intensief mee bezig houden, maar niet alle leerkrachten. Er zijn talloze onderwerpen naast drugs die de nodige aandacht en inzet van de leerkrachten verdienen.
- Hoort bij het ruime takenpakket: opvoeding en begeleiding van jonge mensen.
- Omwille van hun directe betrokkenheid met de leerlingen.
- Niet verplichten! Niet iedere leerkracht kan of wil het hierover hebben.
- Zij staan het dichtst bij de leerlingen.
- Eerder in de vorm van een team en dat dit ook zo naar collega's gecommuniceerd wordt! Informeren van collega's is misschien een eerste fase, misschien nog cruciale dan het informeren van de leerlingen.
- Hij/zij ziet de leerlingen iedere dag en heeft een grote invloed op de leerlingen.
- Op preventief vlak en signaleren naar leerlingenbegeleiding.
- Participatie is hier enorm belangrijk om de leerlingen te motiveren.
- Je kunt beter reageren en de symptomen herkennen in een vroeg stadium om zo sneller in te grijpen.
- Wij staan dicht bij hen en zien ze dikwijls genoeg om ze op te volgen. Anderzijds hebben wij vaak geen kennis en energie om alle gevallen op te vangen.
- Een van de participanten.
- Alle leerkrachten samen vormen een sterke identiteit om mee uit te pakken vb. Als drugsvrije school.
- Indien dat nodig is vb. Een vertrouwensleerkracht.

- De leerlingen moeten weten dat wij achter het beleid staan.
- Voorbeeldfunctie waar maken. Daden i.p.v. woorden. Liefde is verantwoordelijkheid opnemen voor waar je bent.
- Gelijkgerichtheid en consequent optreden door ALLE leerkrachten wordt door de leerlingen op prijs gesteld.
- Drugs kunnen niet op school of werk.

WAAROM NIET?

- Te delicaat.
- Enkel wanneer de leerling zelf hulp vraagt.
- Ik vind het wel zinvol, maar er is tijdsgebrek.
- Is onze taak niet, wel observeren en melden.
- Zo een actieve rol wil of kan niet iedereen op zich nemen, vooral werken met mensen die zich hiervoor geroepen voelen.
- In elke les kan je door attitudevorming op inspelen door toevallige verwijzingen aan drugbeleid doen.
- leerkrachten kunnen doorverwijzen
- Cel leerling begeleiding is hiervoor specifiek opgericht
- signaal functie een aanspreekbaar zijn
- Elke leerkracht heeft op dit gebied een meldingsplicht en moet weten waar een leerling met zijn problemen binnen school terecht kan
- Beperkt: doorverwijzen, plan, communiceren.
- Leerkrachten geraken best niet teveel betrokken bij individuele problemen maar echter zijn zij wel vaak de enige vertrouwenspersoon. Leerkrachten zijn niet opgeleid om deze problemen op te lossen
In elke les kan je door attitudevorming op inspelen door toevallige verwijzingen aan drugbeleid doen.
- Vanwege hun opvoedende taak
- Iedereen moet weten hoe te reageren als het onderwerp aan bod komt.
- Binnen de verschillende vakken worden thema's rond gebruik besproken (ook sociale vaardigheden)

- Dat leerlingen weten dat ze niet alleen staan
- leerkrachten staan dicht bij de leerlingen
- Niet iedere leerkrachten is op de hoogte om vakkundig raad te geven. Aan de ene vertrouw je al eens sneller iets toe dan aan een ander persoon. Wel als aanspreekpunt
- Signaal naar leerlingen
- Maar wel goed geïnformeerd moeten worden
- Iedereen is verantwoordelijk voor de opvoeding en evolutie van de jongeren
- Leerkrachten staan dicht bij de leerlingen en hebben meer impact dan bijvoorbeeld de directie
- Omdat elke leerkrachten een opvoedende taak heeft
- Omdat zij op de eerste lijn staan bij het contact met leerlingen en dat zij afwijzend gedrag sneller kunnen detecteren
- Maar soms gebrek aan tijd. Ik kan dit niet van iedereen verwachten
- Uit idealisme
- Een leerling of ouder kan op jou beroep doen en verder overlegt het betrokken personeelslid met de directeur die dan verder coördineert.
- Omdat zij het dichtst bij de leerlingen staan
- Vooral naar preventie toe
- Indien we dit niet zouden doen, verloochenen we onszelf en ons beroep
- Wanneer leerkrachten steeds een oog dicht doen dan zijn de gevolgen ook navenant
- dagelijks omgang met leerlingen

5.11 Kent u als leerkracht de weg om leerlingen met problemen door te verwijzen (vb Jeugddienst, CAT-infopunt, etc.)?

JA

- Via CLB.
- Ik heb als psychiatrisch verpleegkundige gewerkt in een ontwenningsskliniek.
- Op school beschikken wij over een schoolpsycholoog die de leerlingen – indien nodig – kan doorverwijzen.
- Genoeg informatie daarover.

- Doorverwijzing naar het drugsbeleidsteam.
- Indien het probleem groter is, probeer ik het langs deze weg (jeugddienst, CAT)
- Gebeurt via het drugsbeleidsteam
- Een goede samenwerking met CLB lost veel op.
- Bijvoorbeeld via CLB.
- Dat gebeurt via de graadcoördinatoren: die kennen de weg.
- Zie de rol van de adjunct-directeur en de graadcoördinator.
- Ik zou de graadcoördinator en vervolgens het CLB op de hoogte stellen. Zij zullen mij ongetwijfeld verder kunnen helpen.
- Er wordt bij ons op school doorverwezen naar de leerlingbegeleiding die elke week overlegt en samen werkt met CLB of andere instellingen.
- Doordat ik leerkracht zedenleer ben.
- Via het CLB.
- Ik ben lid van verschillende werkgroepen.
- Leerling ->leerkracht ->directie -> CLB ->CAT
- Via CLB.
- Onze school maakt ook deel uit van het drugsplatform omgeving scholen rond station. Een paar keer per trimester zetten we ons met een aantal mensen rond de tafel (leerkrachten, CAT medewerkers).
- JAC, CLB.
- Indien nodig worden die zeker met hulp van groene leraar, directie, CLB en eventueel ouders gezocht. Ik ga ook wel eens te rade met de drugspolitie die daar zeer positief tegenover staat.
- CAT en JAC.
- Via het CLB, Kromme Boom, JAC.
- Reeds een aantal nascholingen gevolgd i.v.m. leerlingenbegeleiding en specifieke leerlingenproblematieken.
- Zie informatiebundel 'weerwerk tegen verslaving'.

NEE

- CLB en begeleider op school ken ik.
- Gebeurt via de onderdirecteur en de pedagogische begeleider.

- Ik zou de graadcoördinatoren aanspreken en eventueel polsen bij het CLB.
- Graag een folder met een 'test-uw-recht' aanpak (wel/niet) met daarin zeer overzichtelijk alle mogelijkheden die er op dat moment zijn.
- Leerlingen met problemen worden doorverwezen naar leerlingenbegeleiding of direct en zij verwijzen verder door
  - Ik ken alleen de weg binnen de school
- eerst via cel leerlingen begeleiding van onze school
- Stop - Team, drugpreventieteam, GOK leerkrachten, CAT
- Ik zal nooit zelf contact opnemen met die diensten, spreek altijd eerst iemand van het drugpreventie team aan
- hier is nog nooit aandacht aan besteed is
- Alle problemen worden doorverwezen naar leerlingenbegeleiding of direct en zij verwijzen verder door
- Ik vind mijn weg door personen te contacteren dit met dergelijke problemen te kampen hebben gehad of via internet.
- Groene leerkrachten
- Vooral CLB is gekend
- zou hem/haar naar het CLB doorverwijzen
- leerlingenbegeleiding
- door de eerder lange ervaring, bijscholing en zelfstudie, het inlevende gevoel van leerlingen benaderen
- Ik heb dit nog niet meegemaakt
- groene leerkrachten, CAT, de Kiem, de Sleutel
- Onvoldoende informatie hieromtrent, door verwijzen naar graadcoördinator
- Alles vertrekt bij de graadcoördinator en het CLB die voor eventuele verdere doorverwijzingen zorgt
- Onvoldoende is een beter woord maar de mensen die dit wel snel kunnen zijn wel gekend op school
- o.a. door mijn opleiding. Ik heb ook van verschillende centra informatie liggen op mijn bureau. Dat weten de leerlingen.
- en als je het niet direct weet kan je te rade gaan bij iemand die het wel weet
- Als leerkrachten breng ik persoonlijk de directeur op de hoogte die dan verder coördineert. μ

- CLB
- CLB, CAT, JAC, De Kiem, De Sleutel, Jeugddienst
- de nodige gegevens opzoeken en doorspelen

5.12 voelt u zich als leerkrachten geprangd tussen twee muren...?

- Praten met anderen zonder namen te noemen.
- Met de leerlingen duidelijk afspreken en overleggen en zeggen dat ik ook geen deskundige ben en advies moet vragen.
- Ik probeer de problemen zelf op te lossen, meestal op vraag van de leerlingen uit vrees voor sancties.
- Dan zal ik toch kiezen voor het welzijn van de leerlingen.
- Eigen intuïtie.
- Dit is logisch door de generatiekloof.
- Vertrouwenspersoon op school = overleggen wat doe ik.
- Leerlingen vertellen soms iets, maar rekenen er op dat je het aan niemand door vertelt. De directie zou sanctionerend optreden.
- Gesprek met leerlingenbegeleiding en navormingen.
- Ik praat er heel voorzichtig over met betrouwbare collega's.
- Probeer steeds vertrouwen van de leerlingen te bewaren maar directie toch te waarschuwen.
- Geef de leerlingen het advies mee om contact op te nemen met schoolarts en leerlingenbegeleidingscel.
- Niet meteen naar directie als de problemen nog niet groot zijn.
- De invalshoek is soms verschillend maar bespreekbaar.
- Indien de ouders ingelicht worden (-18j) dan weten de leerlingen dit vooraf
- Laat de directie er zo lang mogelijk buiten
- Vertrouwen van de leerlingen mag niet geschaad worden
- Indien de ouders ingelicht worden (-18j) dan weten de leerlingen dit vooraf
- Men moet steeds de directie informeren
- Wegwijzen naar de specifieke drughulpverlening en opvolging. In problematische gevallen directie inschakelen

- Intuïtief aan voelen wat te doen
- Neem de leerlingen in vertrouwen maar zie nauwlettend toe
- Het is niet altijd gemakkelijk, het is op een smalle koord dansen wat ik wel begrijp
- Ten rade gaan bij de groene leerkrachten. Niet naar de directie
- Hulp aan de leerlingen moet voorrang krijgen, maar meestal is de directeur daarin redelijk en kan er gepraat worden
- Via de contacten met de groene leerkrachten en hierna een overleg met ander betrokken leerkrachten
- Moeilijk ik probeer grenzen te maken. Vanaf die problematiek stap ik naar de directie, dit wil zeggen als ik vast zit
- Nagaan wat het best is voor de betrokken leerlingen, zelfs als dit ingaat tegen het beleid van de school
- Middenweg van de directie aanvaardbaar voor de leerlingen en leefbaar

6 Vragen betreffende de toekomst van het drugbeleid op uw school

6.1 ziet u een evolutie in de ontwikkeling van het drugbeleid op school?

- Ik weet niet of er één is dus er kan misschien evolutie zijn.
- Via de werkgroepen.
- Er wordt niet meer paniekerig gereageerd maar of preventie helpt? Er heerst een zeker defaitisme op dat vlak.
- Heeft nood aan een impuls.
- Volgen de trend: alcohol is nu ook in vb. Bacardi Breezer.
- Meer werk maken van planning.
- We zijn nu eindelijk bezig aan een beleid.
- Meer preventief, minder sanctionerend, minder repressief, dichter bij de leefwereld van de leerlingen, minder schijnheilig.
- Er wordt geëvalueerd en er gebeuren aanpassingen.
- Andere directie die er meer aandacht voor heeft.
- Het wordt bespreekbaarder.
- Te weinig.
- Tijden veranderen dus...
- Ik ga ervan uit dat elk beleid wel eens moet aangepast en vernieuwd worden, ook een drugsbeleid.
- Niets te horen hieromtrent.
- Regelmatiger samen komen.
- Elk jaar is er een evaluatie op basis van de problemen die zich hebben voorgedaan.
- Er komt een traditie en door herhaling en leren uit fouten wordt het beleid beter.
- meer informatie
- Drugbeleid wordt bijgestuurd en aangepast waar nodig
- Van een chaos tot een redelijk warm klimaat met duidelijke grenzen
- Afspraken nog beter nakomen en resultaten van de opvolging beter doorgeven
- Omdat alles evolueert waar je echt mee bezig ben
- Roken is nu verboden

- Meer en ruimere initiatieven in verband met preventie
- Er komt een traditie en door herhaling en leren uit fouten wordt het beleid beter.
- Invoegen en werken met drugmappen, wordt regelmatig aangehaald en besproken op vergaderingen
- Er wordt aan gewerkt
- Eens op poten zal het wel loslopen
- Jaarlijks discreet een onderwerp/activiteit aanbieden - 2004 -2005 In overleg met scheikunde leerkrachten, initiatief rond roken - Roken is schadelijk
- Nog niet voldoende op deze school
- voorlopig niet echt
- communicatie met leerlingen wordt belangrijker
- Een groter vraag naar individuele begeleiding ondersteuning- allen de vraag tijdsinvestering
- Steeds doelgericht door opgedane ervaring
- Weet in niet, ik hoor en zie alleen maar dat er meer en meer drugs binnenkomen en ze worden jonger en jonger. Sommige ouders zeggen dat hun zoon thuis mag blowen.
- Indien groene leerkrachten blijven werken zoals ze nu bezig zijn
- Niet nauw bij betrokken
- Meer individuele hulpverlening
- er is een goed onderbouwd systeem er is weinig openheid bij een probleem
- De collega's en groene leerkrachten krijgen meer bevoegdheid, worden meer vrijgesteld en zijn ondertussen wel goed gekend in de school.
- Drugbeleid is geen strak kader. Soms moet tussen de lijnen gelezen worden.
- Werkgroep zal verbeteren
- Er is overleg met kring van secundaire scholen. Afspraken groeien ook vanuit Jeugdwelzijnsoverleg, CLB en via het lokale beleid.
- wordt van tijd tot tijd geëvalueerd en bijgestuurd
- Hierop weet ik niet goed het antwoord. Men negeert de problemen niet maar hoe de toekomst eruit zal zien is een open vraag

6.2 pijnpunten

- De berusting.
- Druggebruik neemt toe ondanks de informatieoverdracht die de verslaafde niet aanspreekt.
- Niet iedereen is op de hoogte van de werking.
- Communicatie kan altijd beter.
- Het actualiseren met de snel veranderende maatschappij is intensief.
- Gebrekkige communicatie.
- Gebrekkige communicatie.
- Enkele individuele leerlingen die echt buitensporig gedrag vertonen of leerlingen die veel ouder zijn dan klasgenoten en een negatieve leidersfunctie hebben.
- Te weinig informatie naar leerlingen.
- Gebrekkige communicatie.
- Er moet opener over de problematiek gesproken worden.
- **Gebrekkige communicatie. Taboesfeer.**
- **Die pijnpunten zouden misschien meer tot uiting komen indien we meer gebruik zouden maken van ons druggebruik.**
- Gebrekkige communicatie. We weten er niets van. Naar het schijnt is er een drugbeleid en een aantal mensen die een speciale cursus gevolgd hebben.
- Communicatie.
- Er zijn geen echte stappenplannen of concrete afspraken hoe er met leerlingen die geconfronteerd worden met soft drugs gewerkt moet worden -> iedereen werkt een beetje op haar/zijn manier.
- Drugs ruimer zien. Eerder het thema verslaving aan pakken(snoep-sigaretten-alcohol-...).
- Meer werken aan het sterk maken van de leerlingen.
- Roken verbieden op school
- Iedereen gelijk
Eerst en vooral de leerkrachten informeren door bijvoorbeeld een studiedag aan te spenderen. Het oprichten van een eenheid waar leerlingen terecht kunnen met vragen of problemen.
- Alleen aandacht voor cannabis. Men wil vooral preventief werken in de lagere graad
- Slecht werkende leerlingen groep “ STOP”, soms weinig feedback van de collega's
- Vooral aan de kant van sommige ontvangers, niet alle leerkrachten zijn geïnteresseerd
- Sommige leerlingen mogen meer doen dan andere (4 de graad)
- Er is gewoon geen beleid hieromtrent

- Alleen aandacht voor cannabis. Men wil vooral preventief werken in de lagere graad
- Nog onvoldoende communicatie
- Communicatie
- Nog afwachten
- Niet echt maar alles kan beter
- Door de vele (te veel) initiatieven op deze drukke school zijn de bomen in het bos soms moeilijk te zien. Kwaliteit ligt hoger voor mij dan kwantiteit
- Te weinig doorstroming van informatie naar betrokken leerkrachten
- Slechte communicatie
- Soms een richtingsverkeer met directie betreffende sancties naar leerlingen toe
- Gebrekkige informatie naar de leerkrachten toe
- Naar communicatie toe
- Laat ons zeggen dat het punten zijn waar regelmatig aan gesleuteld moet worden en er is traag maar zeker beterschap merkbaar
- niet alle leerkrachten zijn of beter willen op de hoogte zijn
- Wie van de leerkrachten betrek je bij het crisisteam en welke informatie speel je door
- Te weinig kennis van de leerkrachten betreffende drugs
- Ik heb te weinig ervaring met het drugbeleid om eventuele pijnpunten te kunnen duiden
- Nog geen drugbeleid

6.3 suggesties

- Opstelling, doelstellingen en beleid.
- Meer confrontaties met ex-verslaafden: geen rijkswachters in uniform maar rechercheurs in vlotte kledij brengen de gevolgen beter aan.
- Betere samenwerking, communicatie tussen de verschillende organen wanneer het een leerling van je eigen klas is.
- Leerkrachten leerlingenraad en directie samen brengen en samen een concreet plan uitwerken.
- Ik ben er echt nog niet veel mee bezig geweest.
- Contact met ex-drugsgebruikers.

- In begin van het schooljaar bevoegde personen naar school laten komen om erover te praten met leerkrachten en leerlingen.
  - Werken aan communicatie en inspraak van leerlingen in het beleid.
  - Nog meer coördinatie tussen leerkrachten van verschillende vakken.
  - Een betere communicatie en meer openheid om over de problematiek te spreken.
  - Met een schone lei herbeginnen, met een groep enthousiaste leerkrachten die er werk van willen maken.
  - Zal moeilijk zijn.
  - Zeker preventie drugs en meer uitleg beleid.
  - Specifiek werken rond drugs in de klas, preventie.
  - Nog meer leerkrachten betrekken.
  - Een eenduidige aanpak uitwerken die toch ruimte laat om ieder geval zo persoonlijk mogelijk te behartigen.
  - Ik sta open voor inzichten die mijn collega's hebben inzake het drugsbeleid.
  - Drugs ruimer zien. Eerder het thema verslaving aan pakken(snoep-sigaretten-alcohol-...). Meer werken aan het sterk maken van de leerlingen.
  - Open sfeer creëren- getuigenissen
  - Werkgroep opgericht in 2002-2003 evolueert discreet en gunstig. Alle schoolactoren weten van het bestaan en de inhoud. Initiatieven en voorstellen ter verbetering zijn welkom
- De illegale drugs veel vroeger bepreken .... En integreren in de lessen. Leefsleutels. Een dringende noodzaak naar preventie. Weerbaar
- Je moet dit op een heel andere manier aanpakken ook de afkickcentra's. Er is veel werk, maar niet op de manier hoe wij er meer bezig zijn. De methodes die nu toegepast worden zijn onvolledig
  - Groene leerkrachten presteren schitterend
  - Meer informatie verschaffen
  - Alcoholgebruik wordt heel anders aangepakt door de meeste collega's en ook anders beoordeeld door bijvoorbeeld cannabisgebruik
  - Veel meer algemene betrokkenheid nastreven
- Stap voor stap wordt er werkt van gemaakt en uit fouten geleerd.
- Preventie open communicatie en geen taboe van maken
- Preventie is broodnodig/ schoolgids herwerken met leerlingen

Te weinig kennis van de leerkrachten betreffende drugs

7. Slot

- Soms kan je niet eenduidig met ja of nee antwoorden. Soms is specificeren moeilijk.
- Sommige vragen zijn moeilijk of niet te beantwoorden omdat ons beleid nog in de maak is. Het effect op de leerlingen kan dan niet in kaart worden gebracht.
- Paniek of dood zwijgen zijn twee elementen die het drugsgebruik niet of nooit zullen tegen gaan.
- Voor sommige leerlingen zijn alcoholproblemen groter dan het drugsprobleem, maar er wordt nog minder over gepraat, laat staan preventief gewerkt in verband hiermee.
- Dit is een brave school. Heb persoonlijk nog maar 1 leerling op vijf jaar tijd weten drugs gebruiken (weed). Er zijn weinig gekende problemen. Maar de school is een typisch maatschappijbeeld: er wordt weinig open gesproken. We weten zo weinig over de leerlingen.
- Als leerkrachten informatica kom ik niet zoveel met de leerlingen in contact aangezien ik er maar om de twee weken ben
- blijven geloven en hopen in de kracht van elke jonger. Groeien in het overwinnen van pijnpunten en is dit niet de doelstelling van opvoeding

APPENDIX E

Kwantitatieve data verkregen uit het onderzoek

1	12	4	1	3	2	2	13	3	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	1	1	1	1	2	
2	12	4	1	1	1	2	13	3	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	1	1	1	1	1
3	2	1	2	4	1	2	4	2	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	1	1	1	1	2
4	12	6	2	7	1	1	19	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	5	1	1	1	1	1	1	2	
5	7	6	1	1	1	2	13	1	2	99	2	2	2	2	2	2	1	2	5	2	9	9	1	2	1	1	
6	12	2	1	4	1	2	13	1	2	99	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	9	2	1	1	1	1	
7	1	6	1	4	1	2	20	3	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	1	1	1	5	
8	1	3	1	4	1	1	20	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	5	1	9	9	1	1	1	7	
9	12	3	1	1	1	2	19	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1	3	3	1	1	1	1	1	3	
10	3	3	1	3	1	1	7	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1	2	5	2	1	1	1	1	1	5	
11	12	6	2	4	2	2	13	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	5	6	1	6	1	1	1	7	
12	2	3	1	1	1	1	7	1	1	1	2	1	2	2	2	2	1	2	7	2	9	9	1	1	1	7	
13	3	3	1	2	1	1	20	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1	1	6	1	2	1	2	2	1	
14	2	2	1	2	1	2	20	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1	2	3	2	1	2	1	1	1	3	
15	12	6	1	4	1	2	21	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	3	2	9	9	1	1	1	1	
16	3	6	1	4	1	1	22	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	5	6	9	9	1	1	1	5	
17	12	2	1	2	1	1	20	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	7	1	4	4	1	1	1	1	
18	1	3	1	4	1	2	20	1	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1	3	1	4	4	1	1	2	5	
19	1	2	1	11	1	1	20	1	2NA	2	2	2	2	2	2	2	1	2	88	88	88	88	1	1	1	5	
20	2	3	2	2	1	1	20	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	3	4	4	1	1	1	1	
21	12	3	2	7	1	2	22	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	11	2	2	1	1	1	1	
22	12	2	1	8	1	1	20	1	2	99	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	3	3	1	1	1	1	
23	6	2	1	7	1	2	20	1	2	99	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1	2	2	1	1	1	1	
24	12	1	2	3	1	2	19	1	2	99	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1	1	4	4	1	1	1	

25	12	1	1	4	1	1	19	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7	2	3	3	1	1	1	5	1
26	3	4	2	4	1	1	20	2	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	1	1	2	2	2
27	12	6	1	7	1	1	20	1	1	1	2	1	2	1	1	2	1	5	3	4	4	1	1	1	1	1
28	1	2	1	11	2	2	19	3	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	1	2	2	3	2
29	1	2	2	4	1	2	20	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	7	2	4	4	1	1	1	2
30	1	3	2	4	2	2	13	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	5	1	3	3	1	2	2	1
31	12	6	2	1	1	2	20	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	7	2	2	1	1	1	1	1
32	12	6	1	2	1	1	20	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	7	2	1	8	1	1	2	7
33	1	6	1	2	1	1	20	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	2 GI		4	88	88	1	1	1	1
34	1	2	1	4	1	2	6	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	5	2	3	2	1	1	1	1
35	1	2	2	2	1	1	20	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	7	4	3	7	1	1	1	5
36	1	2	1	4	2	2	13	1	1	1	2	1	2	2	2	2	2	1	1	1	3	3	1	1	1	1
37	1	2	1	4	1	2	3	3	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99
38	1	1	1	9	1	1	20	1	1	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	10	10	1	1	2
39	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	4	3	1	1	1	1
40	1	2	2	10	2	2	20	1	1	1	2	1	2	2	2	2	1	1	4	1	88	3	1	1	1	1
41	1	1	2	2	1	2	19	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4	1	1	1	1
42	12	1	2	1	1	2	4	1	2	99	1	1	2	2	2	1	2	2	2	7	1	4	1	1	1	1
43	2	3	1	1	1	2	13	1	2	99	1	1	2	2	2	2	2	2	5	2	4	4	1	1	2	5
44	2	4	1	11	1	2	20	1	1	2	1	1	2	2	2	1	2	1	2	2	3	4	2	1	1	1
45	1	2	1	1	1	2	12	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	4	2	1	1	1	1
46	2	3	1	4	1	2	20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	3	2	3	2	1	1	1
47	3	1	1	11	1	2	20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	5	5	1	1	1	1	1	1
48	1	3	1	4	1	2	20	1	2	99	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1	4	2	1	1	1
49	2	2	2	11	1	1	21	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	5	2	4	4	1	1	1
50	12	4	2	1	1	2	11	1	2	99	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	3	2	1	1	2	1
51	12	6	2	4	1	1	19	1	1	1	1	2	1	2	2	2	2	1	1	5	2	1	1	1	1	2

52	6	2	1	5	1	1	13	1	1	2	1	2	2	2	2	2	1	1	7	8	3	3	1	2	2	5	1
53	6	2	2	1	1	2	8	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	2	7	2	1	1	1	2	2	1	1
54	6	3	2	5	1	1	20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7	11	4	9	1	1	1	1	7	1
55	6	3	2	1	1	1	20	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1
56	6	6	1	4	1	1	8	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	7	2	4	4	1	1	1	3	1
57	6	3	2	7	1	2	20	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	7	1	4	4	1	1	1	1	7	1
58	12	2	2	7	1	2	20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7	6	6	6	1	1	1	1	1	1
59	22	6	2	7	1	2	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	6	6	1	1	1	1	1	1
60	2	3	2	1	1	1	4	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	3	4	1	1	1	1	1	2	7	1
61	3	3	1	2	1	2	20	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1	7	1	1	1	1	1	2	1	1
62	2	6	1	1	1	1	8	1	2	99	1	2	2	2	2	2	1	1	4	1	3	1	1	1	1	4	1
63	12	4	2	7	1	1	20	2	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99
64	2	2	2	2	1	2	20	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	2	3	3	1	1	1	1	1
65	3	2	1	5	1	1	20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	8	2	8	1	1	1	1	7	1
66	2	3	1	2	1	2	19	1	2	99	2	2	1	2	2	2	1	1	88	3	4	4	1	1	1	1	3
67	3	3	2	2	1	1	19	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	7	2	4	4	1	1	2	4	1
68	22	2	2	7	1	2	19	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2	3	8	4	8	1	1	1	3	1
69	2	2	2	1	1	2	8	1	2	99	2	1	2	2	2	2	3	1	88	1	1	1	1	1	2	1	1
70	12	6	2	7	1	2	20	2	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99
71	12	3	1	7	1	2	19	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7	1	4	4	1	1	1	1	1	1
72	3	3	2	7	1	2	19	1	2	99	1	2	2	2	1	1	3	1	4	1	4	4	1	1	2	7	1
73	3	2	2	6	2	2	13	3	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99
74	22	2	2	11	1	1	20	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	2	7	8	10	12	1	1	1	3	1
75	22	2	1	4	1	1	20	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
76	12	2	1	2	1	2	20	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	7	2	1	4	1	1	1	1	1
77	12	2	2	3	1	1	20	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	2	7	2	1	88	1	2	1	4	1

78	12	6	2	12	1	2	19	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	7	1	7	13	1	1	1	5	1
79	2	2	2	1	1	1	20	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	7	2	2	2	1	1	2	3	1
80	2	6	1	3	1	1	22	1	2	99	2	2	2	2	2	1	3	1	3	1	2	2	1	1	1	2
81	12	6	1	1	1	1	20	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	5	2	1	2	1	1	2	5
82	2	2	1	4	1	2	13	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1	1	2	1
83	12	3	1	11	1	2	20	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	2	3	2	3	3	1	2	2	3
84	2	3	1	3	1	2	13	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1	2	4	1	4	4	1	1	2	7
85	2	2	1	4	1	2	8	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	3	2	1	1	1	1	2	1
86	1	2	2	7	1	2	8	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1
87	1	3	2	2	2	2	20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	2	2	2	1	1	1	5
88	22	4	1	13	1	2	19	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	5	4	4	88	1	1	2	1
89	1	3	2	7	1	1	19	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	4	4	2	1	1	2	1
90	1	2	1	1	1	1	19	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	7	5	4	4	1	1	2	4
91	1	3	1	4	1	2	19	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	4	2	10	2	1	1	1	5
92	1	2	2	2	1	2	13	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5
93	2	2	2	2	1	1	8	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	2	3	3	1	2	2	7
94	12	2	1	2	1	1	20	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	7	2	3	3	1	2	2	7
95	1	3	2	7	1	1	19	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	7	5	4	4	1	1	2	4
96	1	2	1	1	1	1	19	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	4	2	10	2	1	1	1	5
97	1	3	1	4	1	2	19	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5
98	1	2	2	2	1	2	13	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	2	3	3	1	2	2	7
99	2	2	2	2	1	1	8	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	7	2	3	3	1	2	2	7
100	12	2	1	2	1	1	20	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	7	2	3	3	1	2	2	7
101	12	2	1	2	1	2	20	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	7	2	3	3	1	2	2	7

